

—EN BÜYÜK GÜNAH
—KIBİR

İsmail Dinçer

EN BÜYÜK GÜNAH
KİBİR
İsmail Dinçer

1. Baskı: Mayıs 2022

T.C. Kültür Bakanlığı Yayıncı Sertifika No: 29007

ISBN: 978-625-7211-09-3

Genel Yayın Yönetmeni: Çiğdem Okumuşlar
Sayfa Düzeni: *ademseneel.com*

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ / 5
KİBİR / 13
CİN BOYUTU / 43
İBLİS BOYUTU / 50
ŞEYTAN BOYUTU / 54
İNANÇ KİBRİ / 62
EL LAT- EL LAH PUTU İNANCI / 87
MENAT- MENA- MEN PUTU / 89
UZZA - AZİZ PUTU / 91
HUBEL- HUB EL PUTU / 92
EVLİYA / 96
GAVS / 99
MESİH / 101
MEHDİ / 104
ŞEYTANLAŞMAK / 108
KISKANÇLIK DUYGUSU / 121
MAL VE MÜLK KİBRİ / 137
MAKAM VE MEVKİ KİBRİ / 141
MİLLET KİBRİ / 146
MESLEK KİBRİ / 148
KURÂN'DA GEÇEN
KİBİR İLE İLGİLİ ÂYETLER / 157
KİBİRDEN KURTULMANIN YOLU / 206
LOKMAN'IN EVLADINA ÖĞÜTLERİ / 224
SONUÇ / 233

ÖNSÖZ

Bu kitabımızda kibir konusunu ele alacağız.

Bizleri, birbirimizden kopartan, kendimizi yüce gösteren, birbirimize hor baktıran, birbirimizin kaynaşmasına engel olan, yargılayıcı, öteleyici, ayrıştırıcı duygu ve düşüncelerin kaynağı olan kibir konusunu incelemeye çalışacağız.

Konuşmamızla, bakışlarımızla, davranışlarımızla, oturuşumuzla, mimiklerimizle, yürüyüşümüzle, bir başkasına karşı kendimizi büyüklük içinde gösteren, o duyguyu anlamaya çalışacağız.

İnancımızla, ibadetimizle, mesleğimizle, milletimizle, makam ve mevkiimizle, geleneklerimizle, daha yüce olduğumuzu hissettiren, o tehlikeli duyguyu incelemeye çalışacağız.

Kimine karşı kıskançlık, kimine karşı hor baktıran, o habis duygu ve düşünceyi incelemeye çalışacağız.

Bir şey anlatırken, bir şey sorarken, bir kişinin bilgi derecesini yargılarken, kendimizi bilmiş, başkasını bilmiyor hissettiren, o zararlı duyguyu anlamaya çalışacağız.

Bazı zamanlar, bir kişiyi dinlemeye bile tahammül ettirmeyen, hemen itiraz ettiren, kişide yanlışlık arattıran, kendimizin bildiğini doğru sandıran, o cehennemî duyguyu anlamaya çalışacağız.

Tüm inançlarda en büyük günah diye bilinen, o büyük günahın nasıl oluştuğunu anlamaya çalışacağız.

Bir kimseden dinlediğimiz bir konuyu, başkalarına açıklarken, konuyu analiz mi ediyoruz?

Yoksa, o kimseyi yargılayıp hor görerek, kibre mi düşüyoruz?

Bir kimseyi dinlerken, onu anlamak için mi dinliyoruz, yoksa onun eksikliğini arayıp kibre mi düşüyoruz?

Bu incelikleri en ince ayrıntısına kadar anlamaya çalışacağız.

Hangi alanda olursa olsun, bir başkasına hor baktıran, kendini yüce zannettiren, kibir duygusunu analiz etmeye çalışacağız.

Yaratılan varlığa hor bakmaya sebep olan, varlığı abes gösteren, ayrıştırıcı olan o kibir duygusunun, beyinlerimize nasıl sokulduğunu araştıracağız.

“Allah nedir?” Hakikatini anlamaya engel olan, Allah’a ve kullarına karşı büyüklük taslayan duygunun nasıl oluştuğunu bulmaya çalışacağız.

Kibrin nasıl oluştuğunu, akıllara nasıl ekildiğini, tespit etmeye çalışacağız.

Kibrin kaynağını tespit edip, bu kaynağı iyi anlamaya çalışacağız.

Beyinlere ekilen bilgilerin, kibre nasıl dönüştüğünü ve yaşıntımıza nasıl yansıdığını görmeye çalışacağız.

Tevhîd şuurundan koparan, kişiyi zalimleştiren o duygunun beyinlere nasıl sokulduğunu incelemeye çalışacağız.

Kibir duygusu; insanın kendini, yolunu, inancını, büyük görmesine sebep olan zulme kapı açan bir duygudur.

Bu kitabımızda zulmün kaynağı olan kibri anlamaya çalışacağız.

Cümle varlıkta ekber olanı görmeyerek, kendini ekber görüp, başkalarına hor bakmanın, o zararlı düşünce ve duyguların oluştuğu o kaynağı bulmaya çalışacağız.

Senlik benlik kavgası olan kibir, tüm ayrımcılıkların kaynağıdır.

Kibrin insanı düşürdüğü haller ne olabilir?

Sözlerimizde, hallerimizde, davranışlarımızda, bakışlarımızda, yaşantımızda, açık veya gizli, bilerek ya da bilmeyerek nasıl bir kibir algısı veriyor olabiliriz?

Açık olan ya da gizli olan kibir halleri vardır.

Dilden dökülen sözlerde, kibri hissettiren bilgiler vardır.

Yaşantımızda, davranışlarımızda, kibre düşüren durumlar vardır.

Karşımızdaki kişiye karşı duruşumuzda, vücûd dilimizde, kibirsel durumlar vardır.

Bu konuları bir bir inceleyip anlamaya çalışacağız.

İblis ve şeytani alanın geldiği yer olan kibri ve bilhassa gizli kibri anlayabilmek çok önemlidir.

Nedir kibir?

Kibrin kaynağı nedir?

Niye en büyük günah diye bilinir?

Kişi ne zaman kibre bulaşır?

Kibri kim akıllara eker?

Ve kişi, kibir içinde olduğunu neden anlayamaz?

Toplumda birilerini ya da bazı grupları neden hor görürüz?

Onlara karşı neden içsel öfke duyarız, onları kâfir görürüz?

Tüm bunların sebebi kibir olabilir mi?

Oysa, her çocuk annesinden tertemiz doğar.

Her çocuk; saf, gurursuz, kibirsiz, benliksiz doğar.

Her çocuk belli bir yaşa gelinceye kadar, ayrımcılık yapmadan, kimseyi küçük görmeden büyür.

Hiçbir çocuk küçük yaşta, insanları; inançlarına, milletlerine, cinsiyetlerine, makamlarına göre ayırmayı bilmez.

Her çocuk; saf tertemiz sevgiyle, her varlığa merakla bakar, sevgiyle yaklaşır, eşit davranarak büyür.

Çocuk belli bir yaşa geldiğinde, atalarından gelen ayrımcılık taşıyan bilgilerle, inançlarla, madde alanındaki şahsi çıkarlarla kirlenmeye başlar ve toplumdan, bireylerden kopar, ben egosuyla hareket etmeye başlar.

Bir çocuk; zengin olma, makam sahibi olma, en güzel arabalara binme, en güzel evlerde oturma, güzel olma gibi, ailesel ve toplumsal algılar içinde büyür.

Bir çocuk; aileden gelen inancın üstünlüğü, kendi milletinin üstünlüğü anlatılarak büyütülür.

Çocuğun aklına nasıl üstün olabileceği bilgileri ekilir; maddi zenginlik, makam üstünlüğü, şöhretli olma, yüce olma, her daim anlatılır.

Çocuk; doktor olmak, mühendis olmak, hâkim olmak, para kazanmak yani zengin olmak, makam sahibi olmak gibi hedeflerle büyütülür.

Oysa meslekler öncelikle hizmet etmek içindir.

Her çocuk İNSAN MAKAMI'na gelmek için doğar.

Nasıl ki bir tohumdan ilk filizin açığa çıkmasıyla başlayan yol tohuma kadar sürüyorsa, insan da bir hedef için doğar.

Tohumun içine gizlenen ana hedef; tohumdan çıkan ağacın kendi aslını taşıyan tohumu meydana getirmesidir.

İşte, bir bebeğin dünyaya gelmesinin ana hedefi, kendi aslını anlaması, insan makamına ermesidir.

Hepimiz bebek olarak dünyaya geldik.

Doğduğumuzda hiçbir ayrımcılığımız yoktu.

İnsan olarak dünyaya gelmemizdeki ana gaye neydi?

Bunu anlayabildik mi?

Bunu yaşamımıza geçirebildik mi?

İnsan nedir diye incelersek.

“İnsan” kelimesi; “İn” “İns” kelimesinden gelir.

İn, İn’am, İns, Ünsiyet, İnsan, aynı kökten gelen kelimelerdir.

İn, in’am: Özünde, sisteminde, bedeninde, var oluşa ve var edene ait olan lütuflar, nimetler, sırlar, hakikatler taşıyan demektir.

Yani bebek olarak dünyaya gelen her çocuk, bedeninde tüm kâinatın var oluşunun ve var edenin hakikatlerini taşır.

İnâbe kelimesi de buradan gelir.

İnâbe: Aslına yönelmek, kendi hakikatine yönelmek, kendi asliyetini anlamak için kendi enfüsüne yönelmek gibi anlamlara gelir.

İşte, bir kişinin kendi vücûdunu anlamak için kendi enfüsî âlemine dönmesi orada yolculuğa başlaması “İnâbe” olmaktadır.

İns; kendi vücûd âleminde, aslına olan yolcuğunun ve bu yolculukta aslının hakikatlerini kendinde ve tüm varlıkta görmeye, anlamaya başlamak demektir.

Ünsiyet; yakınlık, dostluk, anlamlarına gelen bir kelimedir.

Ünsiyet makamına gelen kişi her varlığın birbirine olan yakınlığını anlar. Her varlıkta ortak olan nitelikleri anlar ve her varlığı tutan sistemi anlar.

Ünsiyete ulaşan kişi, “İnsan” makamına ulaşır.

İşte İnsan: Kendini ve her varlığı tutan Ūlvî gücü anlamış olan demektir.

Yani Allah hakikatine ermiş kişiye “İnsan” denir.

İnsanı insan makamına nasıl bir eğitim ulaştırır?

İnsan makamına gelen kişinin; çevre ilişkileri, bakışları, davranışları, amaçları, gayretleri nasıldır?

İnsan makamına gelen kişi, hangi davranışları sergiler?

İnsan makamına gelmeyi engelleyen şey nedir?

İnsan makamına gelmeye engel olan şey kibirdir.

Bu kitabımızda, kendi toplumumuzda ve diğer toplumlarda, inanç boyutunda bahsedilen “Kibir” konusunu ele almaya çalışacağız.

Kibir nedir, nereden doğar nasıl gelişir, hâl ve davranışlarına nasıl yansır incelemeye çalışacağız.

Kibre düşen kişinin; inanç alanında, eğitim alanında, meslek alanında, makam alanında, çevre ilişkilerinde, varlığa olan yaklaşımında, nasıl hâl ve davranışları olur, bir bir incelemeye çalışacağız.

Toplumlarda oluşan zulümlerin, kişiler arasında birbirini hor görme hallerinin, makamlara gelen kişilerin kendilerini farklı görme hallerinin, zengin ya da yoksul iken gelişen davranışların, kibirle nasıl bir ilişkisi vardır, anlamaya çalışacağız.

Kibrin en gizli hallerini görmeye çalışacağız.

İnanç alanında düşülen kibir durumlarını inceleyeceğiz.

Ki bunlar; inanç, din, ibadet, mezhep, târikat, cemaat ayrımcılığı kibri gibi durumlardır.

Sosyal alana ait olan kibirleri inceleyeceğiz.

Ki bunlar; millet, makam, mevki, cinsiyet, aile kibri gibi durumlardır.

İçsel alana ait olan kibirleri anlamaya çalışacağız.

Ki bunlar; zenginlik fakirlik ayrımı, güzel çirkin ayrımı, kıskanmak, düşman olmak, hasetlik, fesatlık, çekememezlik gibi duygulardan oluşan kibir halleridir.

Kibir nedir, nereden gelir, nasıl gelişir? Bunları anlamaya çalışacağız.

Tevâzû, edep, ahlak içindeymiş gibi görünüp, iyi insan gibi görünüp, içlerde gizli olan kibri yakalamaya çalışacağız.

Yani hem kibri anlamaya çalışacağız, hem de nereden doğar, nasıl gelişir, bizleri ne hale getirir, ilişkilerimizde bizleri ne duruma düşürür, hep bunları anlamaya çalışacağız.

Kur'ân'ın kibir ile ilgili âyetlerini bir bir incelemeye çalışacağız.

Resûl, Nebî dediğimiz kâmil kişilerin kibir ile ilgili sözlerini analiz etmeye çalışacağız

Ve sonuçta kibirle nasıl mücadele edilir ve kibir nasıl yok edilir, bunları dikkatlice incelemeye çalışacağız.

Binlerce yıldan beri gelen kibir ile mücadele, her dönemde insanlık âleminin karşısına çıkıyor.

Resûl, Nebî dediğimiz ve onların yolundan gelen kâmil insanlar, iyi insan olabilme yolunda, insanlık âlemine, kibire düşmemeyi öğütlemişlerdir.

Kibrin nasıl bir zulüm meydana getirdiğini insanlara anlatmışlardır.

Kibrin, kişinin kendini yüce, başkasını hor görme, küçük görme olduğunu belirtmişlerdir.

Kibrin, kişinin kendini ilâhlaştırması olduğunu söylemişler.
Kibrin, kendini yüce görme, farklı görme, hastalığı olduğunu anlatmışlar.

Kibrin nasıl bir zulüm, yok etme, aşağılama, garip bırakma, yalnız bırakma, kendini değersiz saydırma, gibi travmalar meydana getirdiğini bildirmişlerdir.

Kâmil insanlar, ekber olan Allah'ı idrak etmekle, insan makamına gelmekle kibrin engellenebileceğini belirtmişlerdir.

İnsan olabilmenin önünde en büyük engelin "kibir hastalığı" olduğunu belirtmişlerdir.

Evet, bu kitabımızda kibri en ince ayrıntısına kadar incelemeye çalışacağız.

Kibir ile mücadelenin nasıl olacağını ortaya koymaya çalışacağız.

Kibrin nasıl yok edileceğini, kibrin yok edilmesindeki ilâhi sistemle olan bağlantısını fark etmeye çalışacağız.

Kibre düşmemenin ya da düştüğümüzde hızla dönmenin şuurunu yakalamaya çalışacağız.

Biliyoruz ki zalimliğini kötülüğün geldiği yer kibirdir.

Kibir masumiyete zarar veren bir canavardır.

Toplumunu ateşe atan, bölen, huzursuzluk veren bir canavardır.

İnşallah bunu hissettirmeye çalışacağız.

İnşallah tekrar tekrar düşünülmesine yardımcı olmaya çalışacağız.

Dileriz bu kitaptaki bilgileri düşünürüz, kibrin ne olduğunu anlar ve hayatımızdan çıkarırız.

20-4-2022

KİBİR

Kibir; kendimizi yüce sandıran, başkasına hor baktıran bir hastalıktır.

Kibir; edindiğimiz bilgilerin içinde gizli olan, oradan duygu ve düşüncelere ve eylemelere yansıyan, yargılayıcı, hor görücü, kendini ya da yolunu yüce gösteren, kişiyi esir alan, Hakk'tan, birlikten koparan bir duygudur.

Davranışlarımızda kendini gösteren, fark edemediğimiz, anlayamadığımız, kendimizi gizli bir duyguyla yüce gösteren, habis bir histir.

Bir başkasına öfkeyle baktıran, yargılayıcı baktıran, hor görmemize sebep olan, kendimizin yüce olduğu duygusu veren, tehlikeli bir hastalıktır.

Kibir; başkasını dinlemeye tahammül göstermeyen, eksik gedik aratan, hep yargılayıcı baktıran, insanın varlıkla bağıni kopartan bir duygudur.

İnsanı edepten, tevazüden, saygıdan uzaklaştıran bir duygudur.

İnsanı, huzurdan kopartan, sevgiden uzaklaştıran, şefkati engelleyen, merhamete engel olan bir hastalıktır.

Kendi inancımızı, ibadetimizi üstün gösteren, başkalarının inancını yok sayan, onları kâfir ilan ettiren, cehennemlik ilan ettiren, Allah adına hüküm verme gafletine düşüren, bir akıl hastalığıdır.

Allah'a ait olan yüceliği, ama kendimize ama başkasına nispet ettiren, şirke düşüren, yâni Allah'a ortak koştıran, imanın önündeki en tehlikeli duygudur.

Birini dinlerken, bir kişi on tane güzel Şey söylese, bir tane bize uymayan bir Şey söylese, bize uymadı diye on tane güzel Şeyi de bir kalemde yıkıp attıran, n yargısal bir duygudur.

Szlerimizin içinde gizli olan, gönlümüzde gizli olan, birinin eleŐtirisine bile tahammül ettirmeyen, hemen içimizde öfke oluşturan, gizli bir hastalıktır.

Kibir duygu ve düşüncesi, insanın insan olma yolundaki, Allah'ı idrk etme yolundaki en büyük engeldir.

Bir başkasına "Hadi be ordan" derken, onu küçük görürken, dŐtgmz duygu ve düşüncenin kibir olduğunu anlamamıza engel olan Şey neydi?

Bir başkasına, "Sen haksızsın, hatalısın, yalan söylüyorsun," derken, o kişiyi hor görürken, kendimizi ona karşı daha "Ben daha doğruyum" algısı verdiren duygu ve düşünceyi hiç düşündük m?

Bir başkasının, yorumunu, açıklamasını, fikir üretmesini, tespit ettiği bir Şeyi, yok saydıran, onun emeğini küçük gösteren, o tehlikeli duyguyu hissedip, hiç utandık mı? Hiç pişmanlık duyduk mu?

Evet, hiç fark edemediğimiz, başkasına hor baktıran, kendimizi yüce gösteren o tehlikeli duygu ve düşünce olan kibir nedir?

Kibrin kaynağı nedir?

Kibirden kurtulmanın yolu nedir?

Aklımıza kimler tarafından sokulmuŐtur, hangi bilgilerle sokulmuŐtur?

Kibir, Allah'ın ekber boyutunu her varlıkta göremeyip, kendini ekber, yani yüce görmekle insanın dŐtg bir hastalıktır.

Kibir kısaca; kendini farklı, yüce görüp, başka kimseleri ya da başka bir varlığı küçük görme durumudur.

Neden insanoğlu kendini diğer varlıktan yüce görür?

Bunu akıllarımıza kimler eker?

ocukta bu duygular nasıl açığa çıkar?

Yeni doğan bir çocukta kibir açığa çıkmamıştır.

Anne baba, çocuğun beynine; varlık ile ilgili, inanç ile ilgili, millet ile ilgili, cinsiyet ile ilgili ve diğer alanlarla ilgili kıyaslayıcı, yargılayıcı bilgiler eker.

Ve böylelikle kibir düşünce ve duygusu; birinin diğerinden üstün olduğu algısı verilerek, çocukta yavaş yavaş oluşmaya başlar.

Kibrin ilk oluştuğu yer, beyne ekilen, ayrımcı, yargılayıcı, öteleyici bilgilerdir.

Kibir, karşısındakini hor görme, kendini yüce görme, duygu ve düşüncesidir.

Hangi alanda olursa olsun, kendimizi yüce görme, kendimizi farklı görme durumuna düşüren, her bilgi ve her bilginin oluşturduğu, duygu ve düşünce kibir kapısını açar.

Duygu, duymak kelimesi ile bağlantılıdır.

Çocuğun, anne babasından duyduğu her bilgi, duyguya dönüşür.

İlme dayalı duyduğu her bilgi ise, araştırmaya, düşünmeye, şahitliğe götürür.

Ayrımcılık, yargılama içeren her bilgi, kişiyi üstün görmeye götürür.

Üstünlük duygusu verdirten her bilgi, kişinin kendini ya da yolunu diğerlerinden yüce görmesine yol açar.

Okuduğumuz Kur'ân meâlleri maalesef, doğru çevrimler yapılmayarak, tertemiz beyinlere kibirsel algılar ekilmesine yol açıyor.

Buna bir örnek vermek gerekirse:

İsrâ Sûresi 70 bir meâl: "Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık."

İsrâ Sûresi 70. âyetini; "Yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık" diye çevirmek, insanı diğer varlıktan üstün göstermek doğru bir çevrim olabilir mi?

Böyle çevrilen meâllerde, ilk anda beyinlere üstünlük algısı ekiliyor.

Bunu okuyan bir çocuk, ilk anda beynini, kendini varlıktan üstün görme bilgisiyle buluşturuyor.

Ve ne acı ki bu, kibrin kapısını açıyor.

Âyette geçen “Fadıl” kelimesini anlamına göre dikkatlice incelersek, aslında âyette insana üstünlük vermek yoktur.

Fadıl: Fazilet, erdem, belirleyici özellik, her varlığın kendine has değerleri demektir.

Bir varlığı diğer varlıktan ayıran belirleyici özelliklerle, varlık farklılık gösterir.

Bu farklılık, bu belirleyici özellik, bir varlığı diğerinden asla üstün yapmaz.

Kur’ân âyetlerini dikkatlice incelersek, insanın da diğer yaratılanlar gibi, değerler taşıdığı bildirilir.

“Fadıl” kelimesini, üstünlük olarak çevirmek doğru değildir.

İsrâ Sûresi 70: “Ve lekad kerremnâ benî âdeme ve hamelnâhum fil berri vel bahri ve razaknâhum minet tayyibâti ve faddalnâhum alâ kesrin mimmen halaknâ tafdilâ.”

Ve lekad	: Andolsun, doğrusu, gerçek olan şu ki,
Kerem na	: Asil, soylu, izzet, özümüz, lütuf, değer, biz,
Beni Âdem	: Âdemoğlu, insan soyu, bebek, insanlar,
Ve hamelna hum	: Taşıdık, hamal, yük, onlar, içinde,
Fi el berr	: Kara, her taraf, suret, toprak, beşeri vücûdu,
Ve el bahri	: Deniz, ilim sahibi, bilgili, sonsuzluk, derya
Ve razak na hum	: Rızıklandırdık, lütuf, değer, fayda, onlar,
Min el tayyibat	: Tertemiz bir şekilde,
Fe faddalna hum	: Nitelik, lütûf, fazilet, erdem, değer, biz, onlar,
Ala kesrin	: Çok, pek çok, kesret, çokluk,
Min men halakna	: Kim, halk etme, yaratma, biz,
Tafdila	: Fazilet, değer, farklı değerler, belirleyici özellik,

Meâli: “Andolsun ki, Âdemoğullarını kendi özümüzden ortaya koyduk. Her tarafta onları taşıdık ve ilim sahibi yaptık ve tertemiz bir hâlde rızıklandırdık ve onlara pek çok nitelikler verdik. Halk ettiğimiz bütün her şeye farklı değerler verdik.”

Meâli, kelime kelime incelendiğimiz zaman, yaratılan her varlık Allah’ın kendi özünden, kendine ait nitelikleri taşır bir şekilde yaratılmıştır, diye yorumlayabiliriz.

İncelediğimizde anlıyoruz ki, her canlı farklı değerler taşır bir şekilde yaratılmıştır.

Yoksa insan diğer yaratılanlardan üstün olarak yaratılmamıştır.

Âyeti dikkatlice incelediğimizde, “Fadıl” kelimesini üstün olarak çevirmek doğru değildir.

Fadıl; fazilet, erdem, değer, nitelikler, belirleyici özellik anlamlarına gelir.

Eğer meâli böyle çevirirsek, tertemiz beyinlere, insanın diğer yaratılan varlıktan üstün olduğu algısı ekilir.

İşte bu anlatım, insanın varlığa bakarken, kendinin üstün olduğu duygusuna kapı açar.

İnsan; “Ben diğer yaratılan varlıklardan üstünüm” duygusuyla kibre düşer.

Diğer varlıklara hor bakar, onları küçük görmeye başlar.

Varlık ile olan bağına anlamaktan uzaklaşır.

Varlığın birbiriyle olan ilişkisini idrak etmekten kopar.

Çocuklara böyle öğretirsek, onların beyinlerine daha küçücükken, ben yaratılan varlıktan üstünüm duygusu oluşmaya başlar.

Ve çocuk kendini varlıktan üstün görerek, kibre düşmeye başlar.

Düştüğü bu kibir artık tüm alanlara yansıyamaya başlar.

Oysa, âyette işaret edilen hakikat, yaratılan her varlıkta Allah’ın farklı değerleri olduğu gerçeğidir.

İnsanı diğer varlıkla kıyaslamak ve insana üstünlük çıkarmak, bâtil alandan gelen bakış açılarıdır.

İnsan, soluduğu havayla, ağaçlara muhtaç olduğunu gerçeğini göremezse, kendini varlıktan koparır, kendi üstün görmeye başlar.

İnsan, yaratılan her varlıkla bağıni görebilmelidir.

İnsan vücûdunda yaratılan her varlığın atom olarak, molekül olarak karşılığı vardır.

İnsan ile varlık, bir bütünlük içindedir.

İnsan, herhangi bir varlıktan üstün değildir, tam aksine her varlığa muhtaçtır.

Ve Allah, insanı diğer varlıktan üstün yaratmış değildir.

Maalesef yapılan meâl çevrimlerinde, insanın diğer varlıktan üstün olduğu algısını veren, müelliflerdir.

Hep böyle öğretildiğinden dolayı, toplum ne yazık ki böyle biliyor.

Bu öğretiler, insanın diğer varlıktan daha üstün olduğu duygusunun oluşmasına yol açıyor.

Genelde inanç toplulukları, insan için "Eşref-i Mahlûkât" diyerek ve böyle öğreterek, kibrin önünü açıyorlar.

İnsanı, yaratılanların en şereflişi görmek doğru değildir.

Her varlık şereflişidir, değerlidir, Allah'a ait değerler taşır.

İnsan da diğer varlıklar gibi bir varlıktır.

Aslında insanoğlu, yaratılan varlıkların içinde en aciz, en muhtaç olan bir varlıktır.

İnsan yeryüzünde ortadan kalksa, yaşam yine devam eder.

Ama yeryüzünde, bitkiler, hayvanlar, hava, toprak, su, ateş kalksa, ya da moleküler sistemde herhangi bir molekül kalksa insanın yaşamı biter.

İnsan her şeye muhtaç olan bir varlıktır.

İnsan ağaca muhtaçtır, ama ağaç insana muhtaç değildir.

İnsan toprağa muhtaçtır, ama toprak insana muhtaç değildir.

İnsan suya muhtaçtır, ama su insana muhtaç değildir.

İnsan güneşe muhtaçtır, ama güneş insana muhtaç değildir.

İnsan, hidrojen, helyum, bakır, demir, çinko gibi tüm atomlara muhtaçtır, ama o atomlar insana muhtaç değildir.

Bunları çoğaltabiliriz.

Böyle olduğu halde, insanın kendini büyük görmesi, varlığı küçük görmesi, insanın düştüğü gafletten başka bir şey değildir.

Kendini büyük gören her zaman, kibrin içindedir.

Kur'ân'ı, mânâsına göre inceleyen kimse, anlar ki yaratılan her varlık bir topluluktur ve birbirinden üstün değildir.

En'âm Sûresi 38: "Ve mâ min dâbbetin fil ardı ve lâ tâirin yatîru bi cenâhayhi illâ umemun emsâlukum mâ farratnâ fil kitâbi min şeyin summe ilâ rabbihim yuhşerûn."

Ve ma min dabbetin	: Değil, varlık, hareket eden, yürüyen, canlı,
Fi el ard	: Yeryüzü, toprak beden, beşeri âlem, fenâ boyutu,
Ve lâ tâirin	: Yok, kuş, uçmak, yücelik,
Yatiru	: Uçan, yükselen, semâya ait,
Bi cenahayhi	: Kanatları, her yeri saran, cephe, her yön, her yanı,
İllâ umemun emsal kum	: Topluluk, ümmet olmasın, gibi, sizin,
Mâ farratnâ	: Değil, ne, şey, öne çıkan, fazla, eksik değil,
Fi el kitab min şey	: Kitabın içinde, hiçbir şeyi,
Summe ila rabb him yuhşerun	: Sonra, rablerine, vücûdların sahibine, Haşır, toplanma, birliğinde,

Meâli: Yeryüzünde hiçbir varlık olmasın ki ve gökyüzünde kanatları ile uçan bir kuş yoktur ki, sizin gibi bir topluluk olmasın. Kâinat kitabının içinde olan hiçbir şeyde ihmal yoktur. Öyle ki onlar her an Rabbin birliğindedir.

Her varlık birbirine bağlıdır ve her varlık kendi cinsine, türüne göre birer topluluktur.

Her varlık, Allah'ın nitelikleriyle sarılıdır ve birbiriyle kardeştir.

Her varlık, bir ağacın yapraklarının aynı gövdeye, aynı köke bağlı olduğu gibi, birbirine bağlıdır, birbiriyle kardeştir.

Neden insan, varlıkla olan kardeş bağına anlayamaz, kendini varlıktan ayrı görür ve varlığın bütünselliğinden idrak olarak kopar?

İnsanı, bu bağı anlamaktan koparan şey, çocuk iken beyinlerine varlığın birliğini anlatacak eğitimlerin verilmediğinden dolayıdır.

Çocuk iken beyinlere hep, ayrımcılık bilgileri ekilir

Ve maalesef bu ayrımcılık, sohbetlere, meâllere, yansıtılır.

Yapılan meâllerde verilen algılar, birliği hissettirmekten çok, ikiliği hissettirir şekildedir.

Kur'ân meâllerinden başka bir örnek vermek gerekirse:

Âl-î İmrân Sûresi 139: “Ve lâ tehinû ve lâ tahzenû ve entumul alevne in kuntum mü'minîn.”

Bir meâl: “Gevşeklik göstermeyin, üzülmeyin; eğer inanmışsanız şüphesiz en üstün olan sizsiniz.”

Yapılan meâlde görüyoruz ki, kişiye ya da bir topluluğa “En üstün olan sizsiniz” diye çevrim yapılarak, beyinlere başkalarından üstün olmanın duygusu ekiliyor.

Oysa âyeti kelime kelime incelersek:

“Ve lâ tehinû ve lâ tahzenû ve entumul alevne in kuntum mü'minîn.”

Ve lâ tehinû	: Yok, gevşemek, boşlamak, önemsememek,
Ve lâ tahzenû	: Mahzun, keder, üzülme,
Ve entum el alevne	: Siz, yüce olan, âliyi olan, ulu, yüksek, şeref,
İn kuntum mü'minin	: Eğer, iseniz, siz, mü'min, emin olan, inanan,

Meâli: “Önemsememezlik yapmayın ve mahzun olmayın ve eğer mü'minlerden iseniz yüce olanı bilirsiniz.”

Âyeti dikkatlice incelersek, “Mü'minlik makamına erişildiğinde, yüce olanın kim olduğu bilinir” mesajı vardır.

Yani âyette bizlere; “Yüce olan ancak Allah'tır, siz mü'min olursanız bu hakikati anlarsınız” uyarısı vardır.

Beyinlere “Bir başkasından daha üstünsünüz” diye bir bilgiyi ekersek, bu inanç, Hazreti Muhammed döneminde Mekkeli müşriklere ait bir inanç olur.

O dönemde onlar; “Biz Bilal’den üstünüz, o bir köledir. Kadının insan değildir, erkek kadından üstündür. Efendi köleden üstündür” gibi üstünlük duygusu içinde yaşarlar ve bu duyguyu çevrelerinde olan insanların beyinlerine ekerlerdi.

O dönemde müşrikler, kadını insan yerine koymazlar, erkeği kadından üstün görürlerdi.

Hazreti Muhammed, “Kadın erkek eşittir, o da bir insandır” dediğinde, o günün müşrikleri, Hazreti Muhammed’i küçümsemişler, onun sözünü alaya almışlardı.

Ve maalesef bugün bu inancı meâl çevrimlerine yansıttık.

Kadını dövülebilir diyerek, bunu Kur’ân meâllerine yansıttık.

Çoğu müellif, kadınları dövün diye meâl yapmışlardır.

“Darebe” kelimesini dövmek diye çevirmek doğru değildir.

Darebe: Vurgulamak, uyarmak, isabet, darbe, sarsmak, vurmak, kendine getirmek, ortaya koymak, çıkarmak, hakikati göstermek, hakikati sarsıcı şekilde ortaya koymak, gibi anlamlara gelir.

Kur’ân’dan bazı örnekler:

Hacc Sûresi 73: “Darebe mesel” “Vurgulayıcı misal” “Vurgulayıcı örnek.”

Zümer Sûresi 27: “Darebna ”Ortaya koyduk” “Açıkladık” “Vurguladık.”

Haşr Sûresi 21: “Emsalu nadribu” “Misallerle hakikatleri vurguluyoruz.”

Bakara Sûresi 26: “Yadribe mesel” “Örneklerle hakikatler gösterilir.”

İbrâhîm Sûresi 45: “Ve darabnâ lekum” Size hakikatleri vurguladık.”

Tâ-Hâ Sûresi 77: “Fe edrib lehu” “Onlara hakikatleri vurgula.”

Tahrîm Sûresi 10: “Darebe Allâh.” “Allah vurgular.”

Kur'ân'da birçok yerde geçen "Darebe" kelimesini, Nisâ Sûresi 34. âyette dövmek diye çevirmek doğru değildir.

"Darebe" âyetini Nisâ Sûresi 34. âyette kadını dövmek diye çevirmek, anlamına uygun düşmüyor.

Çoğu müellif; "Darebe" kelimesini, Nisâ Sûresi 34. âyette dövmek diye meâl etmişlerdir.

Aynı âyette müellifler, erkeği kadından üstün gibi göstermişlerdir.

Bunlar doğru değildir.

Dileriz bu durum gelecekte yapılacak olan meâllerde düzeltilir.

Hep böyle yapılan çevrimler, beyinlere üstünlük duyguları ekerek, kibrin kapısını açmışlardır.

Şimdi, "Darebe" kelimesini bir meâlde kadını dövmek diye, diğer meâlde daha farklı çevrilen, iki farklı meal çalışmasını inceleyelim.

Aynı meâlde, kiminin kiminden üstün olduğu algısının verilmesini de inceleyelim.

Nisâ Sûresi 34: "Er ricâlu kavvâmûne alân nisâi bi mâ fadallâhu badahum alâ badın ve bi mâ enfekû min emvâlihîm. Fes sâlihâtu kânîtâtun hâfizâtun lil gaybi bi mâ hafızallâh Vel-lâtî tehâfûne nuşûzehunne fe ızûhunne vahcurûhun fil medâcû vadribûhunne fe in ata'nekum fe lâ tebgû aleyhinne sebîlâ innallâhe kâne aliyyen kebîrâ."

Bir meâl: "Allah'ın kimini kimine üstün kılmasından ötürü ve erkeklerin, mallarından sarfetmelerinden dolayı erkekler kadınlar üzerine hâkimdirler. İyi kadınlar, gönülden boyun eğenler ve Allah'ın korunmasını emrettiğini, kocasının bulunmadığı zaman da koruyanlardır. Serkeşlik etmelerinden endişelendiğiniz kadınlara öğüt verin, yataklarında onları yalnız bırakın, nihâyet dövün. Size itaat ediyorlarsa aleyhlerine yol aramayın. Doğrusu Allah Yüce'dir, Büyük'tür."

Diğer bir meâl: “Ehil kimseler; nefsini bilme yolunda olanları hakikatleri anlamaları için yetiştirirler. Onlar birbirlerine Allah’ın lütuflarını anlamak istediklerinden dolayı yardımcı olurlar ve onlar kendi varlıklarının sahibini bilip infak ederler. Sonra da onlar salihlerden olma yolunda teslim olurlar. Allah’ın bilinmeyen görünmeyen âlemi muhafaza ettiği gibi, onlar da hakikatlerin bilgilerini muhafaza ederler. Ki onlar itaatsizlik etmekten çekinirler ve onlar öğütlere uyarlar. Artık buldukları makamlardan hakikatlerin dışına çıkanlar olursa, onlara buldukları yerde hakikatleri vurgulayın. Bundan sonra onlar, sizin söylediğiniz şekilde hakikatlere uyarlarsa, artık onlara başka bir yol göstermeyin. Muhakkak ki Allah tüm varlıkta ilmiyle yüce olandır.”

Nisâ Sûresi 34. âyeti incelediğimizde, bir meâlde “Kimini kimine üstün kılmasından ötürü” diye çevrilerek, beyinlere üstünlük algısı ekiliyor.

Ve ayrıca “Nihâyet dövün” diye çevrilerek, kadını rencide ettiriyor ve kadını aşağılıyor.

Böyle meâller, ne acı ki beyinlere üstünlük duygusu ekilmesine sebep oluyor.

Bir başka örnek verelim:

İsrâ Sûresi 21: “Unzur keyfe faddalnâ badahum alâ bad ve lel âhiretu ekberu derecâtin ve ekberu tafdilâ.”

Bir meâl: “Onlardan kimini kimine nasıl üstün tuttuğumuzu gör. Muhakkak âhiret dereceler bakımından daha büyüktür, üstünlük bakımından da daha büyüktür.”

Buradaki çevrimi dikkatlice incelersek, “Kimini kiminden üstün tuttuk” açıklaması, beyinlere direkt olarak, üstünlük algısı ekilmesine sebep oluyor.

Burada geçen “Fadl” kelimesini, birçok müellif üstünlük olarak çevirmiştir.

Bunu yukarıda incelemiştik.

Fadl kelimesini; fazilet, erdem, değer, belirleyici özellik, nitelikler anlamlarına geldiğini açıklamıştık.

Şimdi İsrâ Sûresi 21. âyeti kelime kelime inceleyelim.

İsrâ Sûresi 21: “Unzur keyfe faddalnâ badahum alâ bad ve lel âhiretu ekberu derecâtin ve ekberu tafdilâ.”

Unzur keyfe	: Bak, gör, nasıl,
Faddal na	: Fazilet, erdem, lütuf, nitelik, sıfat, biz,
Bada hum ala badın	: Onların bazıları, bazalarına, birbirlerine,
Ve le el ahret	: Elbette, mutlaka, son, sonunda,
Ekber derecet	: Büyük, yüce, derece, mertebe,
Ve Ekberu taftilen	: Büyük, yüce, tercih, erdem, nitelik, fazilet,

Meâli: “Niteliklerimizin nasıl olduğunu birbirlerine bakıp görsünler. Elbette sonunda mertebenin yüceliği ve yüce erdemlilik vardır.”

Âyeti kelime kelime incelediğimizde anlıyoruz ki, her insanda Allah’a ait olan nitelikler vardır.

Bu nitelikleri anlamak için, mertebe mertebe ilerlemek, mertebelerin sahibini kim olduğunu öğretecektir.

Yüce olanın Allah olduğunu ve tüm sıfatların Allah’a ait olduğunu, mertebeler gören bir kimse anlayacaktır.

Buradaki âyeti iyi anlarsak, kimsenin kimseden üstün olmadığını görülecektir.

Her insanı ve her varlığı sıfatlarıyla kuşatan Allah’tır.

Bir başka örnek verelim:

Neml Sûresi 16: “Ve varise suleymânu dâvûde ve kâle yâ ey-yuhen nâsu ullimnâ mentikat tayrı ve ûtînâ min kulli şey inne hâzâ le huvel fadlul mubîn.”

Bir meâl: “Süleyman, Dâvûd’a mirasçı oldu ve dedi ki: Ey insanlar, bize kuşların konuşma dili öğretildi ve bize her şeyden (bol bir nimet) verildi. Gerçekten bu, apaçık bir üstünlüktür.”

Yine bu çevrimde görüyoruz ki, beyinlere üstünlük algısı ekilmektedir.

Yine kelime kelime inceleyelim.

“Ve vârise Suleymânu Dâvûde ve kâle yâ eyyuhen nâsu ulimnâ mentıkat tayrı ve ûtînâ min kulli şey inne hâzâ le huvel fadlul mubîn.”

Ve vârise	: Vâris oldu, mirasçı oldu,
Süleyman Dâvûd	: Süleyman, Dâvûd,
Ve kale ya eyyuha el nas	: Dedi, ey insanlar,
Alim na	: Bize öğretildi, ilim açıldı, ilimle yol gösterildi,
Mentika el tayr	: Tevhîd ilmi, lisan, dil, ses, mantık, kuş, yücelik, kuşdili,
Ve uti na	: Bize sunuldu, verildi,
Min kulli şeyin	: Bütün her şeyden seslenip duran, işleyip duran,
İnne haza le huve	: Doğrusu, bu, bunlar, şu, bu görünen, elbette o,
El fadlu	: Fazilet, lütuf, yaratılışın incelikleri, erdem, nitelikler,
El mubinu	: Apaçık, her şeyden apaçık kendini gösteren,

Meâli: “Süleyman Dâvûd’a vâris oldu. Dedi ki: Ey insanlar! Bize Tevhîd ilminin lisanı öğretildi ve bütün her şeyden seslenenin, işleyenin kim olduğu bildirildi. Doğrusu bunlar elbette apaçık O’nun lütuflarıdır.”

Âyeti incelediğimizde anlıyoruz ki, yine “Fadl” kelimesi, üstünlük olarak çevrilmiştir.

Oysa âyette verilen mesaj, Allah’ı anlamak için, kişiye sunulan Tevhîd-i bilgilerdir.

Bu bilgiler apaçık Allah’ın lütûflarıdır.

Bazı âyetlerin, doğru olmayan çevirilerini incelediğimizde anlıyoruz ki, beyinlere ekilen üstünlük, büyüklük algısı, kibrin başlamasına sebep oluyor.

Böyle olunca da toplumda insanlar birbirlerine karşı, kendisinin daha üstün olduğunun hissiyle bakıyor ve bu duygusunu, hâl ve davranışlarına yansıtıyor

Oysa yaratılan her varlıkta üstün olan Allah'tır, varlığın kendisi Allah'a ait olan yüce değerleri taşır.

Ve her varlık birbiriyle kardeştir.

Kardeşliği anlamak, bedenlerde Allah'a ait olan ortak değerleri görmekle mümkündür.

Hepimizin bedeninde olan ortak sıfatlar, Allah'a ait olan sıfatlardır.

Bu ortak sıfatlar varlığın birbiriyle kardeş olduğunun en büyük delilidir.

İnanç alanında, beyinlere doğru olmayan meâl çevrimlerinden gelen üstünlük duygusu ekilirse, insanlar birbirlerine kardeşçe bakamaz, birbirlerine "Ben daha üstünüm" duygusu ile bakar.

Ve bu duygu beyinlerde olduğu müddetçe, ömür boyu kibir içinde yaşarız.

Bu kibir, kendi yolumuzun üstün olduğunu her an hissettirir ve başkalarını hor görerek yaşatır.

Neden, kişiler ya da toplumlar birbirine kardeşçe bakmaz, birbirini küçümser, düşmanca bakar?

Çünkü, hepimizin aynı kaynaktan yaratıldığımızı unuturuz, kendimiz gibi inanmayı yargılarız, ötelimiz.

Neden, aynı dünyanın insanları olduğumuzu unuturuz, aynı yaratıcı tarafından yaratıldığımızı unuturuz?

Neden, hepimizin bedeninde her an olmakta olan işleyişin, aynı yaratıcı tarafından yapıldığını unuturuz?

Neden, toplumda kişiler ya da gruplar birbirinin eksikliğini arar, kimini küçümser, kimini yüceltir?

Neden birbirimize:

Hor bakarız?

Karşımızdaki kişiyi yok sayarız?

Önemsemeyiz?

Küçük görürüz?

Neden, içimizde hasetlik fesatlık, çekememezlik, kıskançlık gibi kibre dönüŖen duygu ve düşünceler vardır?

Neden insanların; bilgisini, konumunu, kıskanır, ya da aşırı derecede yüceltiriz?

İnanç konusuna gelince kendimiz gibi olmayanı kâfir sayarız, cehennemlik görürüz?

Neden birilerini dinlemeyiz?

Dinler gibi görünsek de, neden onu yargılarız?

Neden kendi bildiğimizden vazgeçmeyiz?

Neden kendi bildiğimizi en doğru biliriz?

Neden, bir makama gelmiş olanı yüceltiriz, toplumda bazı kişileri alt tabakalarda görür ve onları aşağılarız?

Neden, zengin olan, makamı olan kişiye yakın olmayı, yoksul olan kişiden uzak durmayı seçeriz?

Neden, kişileri makamlarına göre ayırırız, bazılarına yakın olmayı, toplumda bir yere gelememiş kişiden uzak durmayı tercih ederiz?

Neden, kimilerine özenir, kimilerinden öğreniriz?

Neden, kimini güzel, kimini çirkin sayarız?

Neden, sevdiğimizi ilâh yerine koyarız?

Neden hoşlanmadığımızı karşı içimizde küçük görme, nefret duygusu oluştururuz?

Neden, ölüm denen gerçeği unutturuz, ölmeyecekmiş gibi madde alanına esir olmayı seçeriz?

Neden, paranın, makamların, şanın, şöhretlerin esareti içinde yaşarız?

Neden, kendi aslımızı ve varlığın aslını düşünmeyiz, her varlığın birbiriyle olan bağıını anlamaktan uzaklaşır ve kendi benliğimizde yaşamayı seçeriz?

Neden, karşımıza çıkan birinin hemen dış boyutuna bakarız, makamını, mesleğini, ailesinin kim olduğunu merak ederiz?

Neden, varlığın dış boyutunda, yani toprak boyutunda kalırız, iç boyutlarını, birliğini anlamaya çalışmayız?

Neden, kişilerin arkasından konuşur, dedikodusunu yapar, onları küçümser, yok sayarız?

Neden, kişilerin özel hayatlarını kurcalar, sırlarını saklamayız, en yakın arkadaşımıza, başkalarının sırlarını "Bak kimseye söyleme" diyerek anlatırız?

Neden, kişiler hakkında iftiralar atar, yalanları yayarız?

Neden, birinin makamına göz diker, onu makamından etmek için karalamalara girişiriz?

Neden, bir arkadaşımızın zenginliğini kıskanır, onu karalarız?

Neden toplumda fakir, yoksul, işsiz, üstü başı perişan birinden uzak durmaya çalışırız?

Neden, şahit olmadığımız şeyleri, şahit olmuşuz gibi anlatırız?

Neden, güzel bir hâli, davranışı olanı kıskanırız?

Neden güzel giyinen, öz güveni yüksek olan, bakımlı olan birine karşı içimizde kıskançlık oluşur?

Neden, kendi bildiğimiz bilgileri en doğru, başkalarının bilgilerini eksik ya da yok sayarız?

Neden, biri konuşurken onun eksiğini aramak için dinleriz?

Neden, bir kişinin fikirlerine, ortaya konan yeni bir düşünceye tahammülümüz olmaz?

Neden, kişilere soru sorarken, onları yargılar gibi, onların eksiğini arar gibi sorarız?

Neden, kendi inancımızı, ibadetimizi en doğru başkalarının inancını doğru değil diye görürüz?

Neden insanlar hakkında yalanlar söyleriz, onlara iftiralar atarız?

Evet, bu bakışların hepsinin altında yatan kibri neden anlayamayız?

Kibri tam olarak anlayabildik mi?

Kibri kendimizde görebildik mi?

Kibir nereden doğar kişiyi nasıl esir alır hiç düşünebildik mi?

Kibir içinde olduğumuzu fark edebildik mi?

Birini hor gördüğümüzde, onu gereksiz gördüğümüzde, kibre düştüğümüzü fark edebildik mi?

Birine karşı; bu şu inançtan, bu Alevi, bu Sûnni, bu Bektaşî, bu Caferî, bu Şii derken, onu ötekileştirip, küçük görüp, kendimizi nasıl bir kibrin içine düşürdüğümüzü, fark edebildik mi?

Bazı kişilere, bunlar içki içiyor, onlar günahkâr derken, onları aşağılarken, nasıl bir kibre düştüğümüzü fark edebildik mi?

Nasıl günah işlemek doğru değilse, günah işleyeni de hor görmek kibirdir.

İnsanoğlu, beşerdir her an şaşar ve günaha düşer, kişi kendini şaşmaz sanmamalı ve başkasının günahını aramamalıdır.

Toplumda birilerine zina yapıyor derken, onları kötülerken, onları küçük düşürürken kendimizi nasıl bir kibre düşürdüğümüzü anlayabildik mi?

İnsanları; bunlar namazsız, şeriâtsiz, diye görürken, ya da bunlar şekil namazında, taklitte kalmış derken, toplumda bazılarını ya da bazı grupları, kâfir, zındık, imansız ilan edip, onları aşağılarken, kendimizi nasıl şeytani bir kibrin içine düşürdüğümüzü hiç anlayabildik mi?

Birilerini cahil görürken, kendimizi bilmişlik içine düşürdüğümüzü anlayabildik mi? Bilmişliğin bizi, kibrin içine düşürdüğünü hiç düşündük mü?

Kendimizi fark ehli görüp, başkalarını cahil görürken, onların vücûdlarında olan Allah'ı görememekle nasıl bir kibre düştüğümüzü anlayabildik mi?

Kendimizi uyanmış sanarken, başkalarını uyuyor görmekle, nasıl bir kibre düştüğümüzü hiç düşünebildik mi?

Oysa tüm vücûdlarda, Hayy olan, her an uyanık olan Allah'tı bunu görebildik mi?

Allah tüm bedenlerde her an uyanıktır.

Bakara Sûresi 255: "Allah'tan başka güç yoktur. Diri olandır. Varlığı ayakta tutan, sürüp giden diriliğin sahibidir. O'nun yaşı olmaz, uyuması olmaz."

Hayy olan Allah'a yönümüzü dönmemiz gerekirken, neden bazı insanları uykuda görürüz.

Oysa Allah, tüm bedenlerde her an uyanık olandır.

Uyku, beşeri beden taşıyan canlıya mahsustur.

Başkalarını, cahil, uykuda, dinsiz, kâfir görmekle topluma nasıl zulümler ektiğimizi fark edebildik mi?

Oluşturulan, tarikat, cemaat, mezhep gibi oluşumlarda, kendi inancında olmayı kâfir görmekle, onlara zulmetmekle, onlar hakkında zulüm getirecek dedikodular yapmakla nasıl bir kibre düştük?

Dini grupların sohbetlerinde, kendimiz gibi inanmayanları kâfir görmekle, birilerini kâfir görüp, onları cehennemlik ilan etmekle, nasıl bir şeytani kibrin içinde düştüğümüzü anlayabiliyor muyuz?

2 Temmuz 1993'te Sivas'ta, bir cuma vakti, karşılıklı tahrikler sonucu cuma namazından sonra, bir otelde 35 insanın ölmesi ile sonuçlanan acı olayda, nasıl bir kibrin içinde olduğumuzu hiç anlayabildik mi?

Olan olay için, kışkırtmalar var diye savunmaya geçtik.

Peki, Müslüman olan kişiyi kışkırtmak bu kadar kolay mıydı?

İslâm makamına eren, hiç kışkırtılır mıydı?

Bu kibre düşüren duyguları, içimize nasıl ve kimler tarafından sokulduğunu anlayabildik mi?

Hepimiz masum bir bebek olarak dünyaya geldikten sonra, içimize nasıl bir kin koydular ki, şeytani bir kibrin içinde düştük ve bunu normal sayacak kadar da kibirlendik?

Bir kişi; nasıl olur da "Bizim gibi inanmayan, düşünmeyen yok olmalı" kibrine düşebilir?

Hepimizin kalbini aynı Allah attırmıyor mu?

Tüm bedenlerde her an tecelli eden O değil mi?

Hepimizi O var etmedi mi?

Yoksa, din, iman, Allah, kitap, ibadet, diye öğrendiğimiz bilgilerin içinde, ayrımcılık, öteleme, hor görme ile oluşan bir kibir var da göremiyor muyuz?

Evet, nedir kibir?

Kibir nereden geliyor?

İçsel ve dışsal kibirler nedir, yani içimizde taşıdığımız kibirler ve dış yüzümüze yani hâl ve davranışlarımıza yansıyan kibirler nedir?

Sad Sûresi 74: “İllâ iblîs istekbere.”

Meâli: “Varlığın toprak boyutunda kalan kibire düşer.”

Varlığın toprak boyutunda kalıp, toprağın özünü göremeyen bir kimse kibire düşer.

Ve o kişi, kendini bağımsız bir birey olarak görmeye başlar.

Ve bu durum “Ben benim sen sensin” duygusunun oluşmasına yol açar.

Kibri incelediğimizde anlıyoruz ki kibir, kişinin kendini bağımsız bir birey olarak görme düşüncesinden ortaya çıkıyor.

Varlığın bütünselliğinden koparan, beyinlere ekilen her türlü bilgi, duygu düşünce kibire kapı açıyor.

Kendini bağımsız gören yani varlıkla olan bağına göremeyip, kendini varlıktan ayrı gören bir düşünceyle kibir oluşuyor.

Kibir halini meydana getiren bu düşünce ise, daha çok aile ve toplum öğretileriyle şekilleniyor ve geliyor ve varlıkla olan bağlar tamamen kopup “Ben benim- Sen sensin” düşüncesi ortaya çıkıyor.

Ve sonuçta, kendini, kendi yolunu, inancını, milletini, ailesini, mesleğini, makamını, konumunu, diğerlerinden bağımsız düşünüp, bir egonun içinde düşülüyor

Kibri incelediğimizde anlıyoruz ki kibre düşmek, kişinin kendine yaptığı en büyük zulümdür.

Kibir başkasını küçük görmekle, kendini yüce görmekle başlayan bir esarettir, hastalıktır, şeytanlıktır.

Kibir, her varlıkta “Ekber” olanı göremeyip, kendine “Ekberiyet” isnat etmektir.

Kibir, kişinin kendini yüce görmekle düştüğü bir esarettir, bir şeytani haldir.

Kibir, varlık boyutunun birliğinden kopmakla, kendini varlıktan ayrı görüp, kendini farklı görmekle, yüce görmekle oluşan, bir duygu, düşünce, hâl ve davranışlar durumudur.

Kişinin kendindeki şeytani alanlar olan; hasetlik, fesatlık, gurur, küçük görme, zalimlik, dedikodu, kıskançlık, riya, inat, bilmişlik, kendini büyük görme, gibi tüm duyguların asıl kaynağı “Kibir”dir.

Kibir kişinin kendindeki şeytanla ve şeytanın binlerce çocuğu olan tüm kötü duygu, düşünce ve hallerle evli olmasıdır.

Bizlere aktarılan rivâyette; Hazreti Süleyman’ın 1000 tane eşi vardı denilen bilgi, kişinin içindeki eş edindiği tüm kötü duygu, düşünce ve halleri olabilir mi?

“Ve onun 700 karısı, 300 de câriyesi vardı.” Kitab-ı Mukaddes: I. Krallar bab 113.

Buna bağlı olarak, Kur’ân’da Talâk Sûresi’ndeki, Talâk; kişinin içindeki eş edindiği tüm kötü duygu, düşünce ve hallerden uzaklaşmak olarak işaret ediliyor olabilir mi?

Talâk; bırakmak, ilişkiyi kesmek, bağını çözmek, boşamak, uzaklaşmak, içinden uzaklaştırmak, salıvermek gibi anlamlara gelir.

Yoksa burada kastedilen, erkeğin karısını, kadının erkeğini boşaması durumu olmayabilir mi?

Hep, Talâk Sûresi’ni, erkeğin karısını boşaması olarak aktardılar, anlattılar.

Oysa kişinin kendi içinde olan tamamen kibirden kaynaklanan, duygu, düşünce ve hallerden bağını koparmak, ilişkisini kesmek, yani o halleri boşamasıdır.

Çünkü tüm kötülüklerin kaynağı kibirdir.

Telâkki kelimesi talâk kelimesinden gelir.

Telâkki; kişinin kendine ait anlayışları, duyguları, düşünceleri, görüşleri, öyle saymaları, kabul edişleri, demektir.

Kur'ân'da talâk edin diye bildirilen, evlendiği eşini boşamak değil, eş edindiği zanna dayalı, kibir içeren, kendi şahsi görüş ve düşüncelerini boşamak, terk etmek demektir.

Ama maalesef topluma, erkeği kadından üstün gösteren Mekkeli müşriklerden gelen duygu ve düşünceleri taşıyan kişiler böyle meâller sundular.

Kibre kapı açan, telakkimiz olduğu müddetçe, kendini üstün görme her zaman olacaktır.

Talâk Süresini dikkatlice incelersek, nefsin tanıma yolunda olan bir kimsenin, takvaya erişebilmesi için, fenâlardan sakınması, kibirden uzaklaşması bildirilir.

Kişiyeye, hakikatleri anladığı müddetçe, zalimliğe düşmeyeceği bildirilir.

Çünkü kibir, zulmün geldiği yerdir.

Nefsin tanıma yolunda olan bir talebe, İlm-i Tevhîd yolunda makamlar görür.

O makamlara bir talebe anladığı zaman, kibirden kurtulacaktır.

Talâk Sûresi:

1- Ey Hakikati bildiren! Nefsin tanıma yolunda olanları bırakacağınız zaman, artık onları hakikatlere uygunluk ölçüsünde belirli bir dönem içinde bırakın ve bir müddet bekleyin. Sizi vücûdlandırın Allah'a karşı fenalara düşmekten sakının, ortak koşmayın. Buldukları makamlardan onları dışarı atmayın. Onlar da apaçık fena hallerde bulunmasınlar, hakikatlerden dışarı çıkmassınlar. İşte bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını

aşarsa, o nefsini bilmezse, işte o zalimlerden olur. Umulur ki bundan sonra bütün varlıktaki işleyişin, bütün varlığı ortaya koyanın Allah olduğunu anlarsınız.

2- Böylece onlar belirli bir süreye ulaştıktan sonra, artık onları uygun bir halde ya da onları ariflerden olacak, fark edecek bir halde tutun ve sizinle birlikte hakikatlere dosdoğru şahit olsunlar. Allah'ı dosdoğru bilenlerden olun. İşte o hakikatler için her zaman öğütsel konuşun. Kim Allah'a iman ederse ve sonuna inanırsa ve kim fena hallere düşmekten sakınırsa, Allah onu makamlarında yükseltir.

3- O, hiç düşünmediği, anlayamadığı hakikatlerden faydalandırılır. Kim varlığının sahibinin Allah olduğunu idrak edip, bütün varlığıyla teslim olursa, bundan sonra ona O yeter. Muhakkak ki Allah bütün varlıktaki işleyişi gerçekleştirendir, bütün varlığı düzenleyendir ve Allah bütün her şeydeki ölçünün sahibidir.

4- Nefsini tanıma yolunda olanlardan kim kirlilikten temizlenme konusunda umutsuzluğa düşerse, siz de tedirgin olursanız, artık hakikatler açığa çıkıncaya kadar, birliği anlayıncaya kadar onlara yardım edin, bir müddet bekleyin. Onlar temizlenen kimselerden olsunlar ve kendilerine nispet ettikleri yüklerini bıraksınlar, ecelleri gelinceye kadar hakikatleri taşıyınlar. Kim fenalara düşmekten sakınırsa, Allah kendine ait olan tüm varlıktaki işleyişi anlama konusunda ona kolaylık kılar.

5- İşte bunlar size sunulan Allah'ın tüm varlıktaki işleyişinin hakikatleridir. Kim Allah'a karşı fenalara düşmekten sakınırsa, onun fenaları örtülür ve onun hakikatleri anlamadaki karşılıkları artar.

6- Onları hakikatleri anlayıncaya kadar kendi bulunduğunuz makamlarda bekletin ve onlara müşkileri için yardımcı olun, onları incitmeyin. Eğer onlar hakikatleri taşıyabilirlerse, size verilenlerden onlara verin, hatta yüklerini bırakıncaya kadar onlara vermeye devam edin. Eğer sizden yararlanmak isterlerse, artık onlara onların karşılığını verin. Aranızda bir ariflik ölçüsüyle

görüşüp, birbirinize yardım edin. Eğer bir güçlüğünüz olursa, bir başkasının ona yardım etmesine izin verin.

Talâk Sûresi'ni incelediğimiz zaman, anlıyoruz ki, maksat eşini boşamak değil, kibre düşüren her telakkiyi boşamaktır.

Kişi kendini kibre düşürecek, her türlü, zannı, duyguyu, düşünmeyi, talak etmelidir, yani terk etmelidir.

Kişide kibir olduğu müddetçe, yani kendini büyük görme, başkasına hor bakma duygusu olduğu müddetçe, zalimlikleri devam edecektir.

Kişi kibrinden kurtulduğu zaman, kibirden kaynaklanan tüm kötü duygu ve düşüncelerden bir bir kurtulacaktır.

Peki, kibirden nasıl kurtuluruz?

Kibirden kurtulmanın yolu; cümle varlığın birbiriyle bağıny anlamak, tüm varlığı tutan ilâhi güçle tanışmak ve o gücü kendine ve her varlıkta görmekle mümkündür.

Kibirden kurtulmanın yolu "Ekber" boyutunu anlayabilmektir.

Kibirden kurtulmanın yolu; her varlığın her an Allah'a secde olduğunu görebilmektir.

R'ad Sûresi 15: "Ve lillâhi yescudu men fis semâvâti vel ardı tavan ve kerhen ve zilâluhum bil guduvi vel âsâl."

Meâli: "Göklerde ve yerde olan ne varsa, istese de ve istemese de ve onların gölgeleri dâhil, sabah, akşam hiç durmadan Allah'a secde ederler."

Nahl Sûresi 49: "Ve lillâhi yescudu mâ fis semâvâti ve mâ fil ardı min dâbbetin vel melâiketü ve hum lâ yestekbirün."

Meâli: "Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa, bütün varlıklar ve bütün kuvveler Allah'a secde ederler. Bu hakikati anlayanlarda kibirlilik yoktur."

Kişi secde makamına erdiğinde, cümle varlığı secdede görür.

Kur'ân'da birçok âyette belirtildiği gibi, kişi secde hakikatine erdiğinde, kibir kendiliğinden kalkacaktır.

Kibir:

Kendi aslını ve varlığın aslını unutup,
Varlığı var edeni unutup,
Her varlıkta varlığı her an kimin tuttuğunu unutup,
Varlığın sahibini unutup,
Kendine varlık isnat etmekle başlayıp,
Kendini üstün yüce, başkasını hor hakir görmekle başlayan
hasta düşüncenin halidir.

Kibir: İncancını, milletini, mesleğini, cinsiyetini, makamını, ailesini, hâl ve davranışlarını üstün görüp diğer kimseleri ya da grupları küçük görme hastalığıdır.

Kibir kelimesini incelersek:

Kibr, Kibir, Kebir, Ekber, Kabir, Kubur, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Kibr: Kendisini üstün, farklı, yüce, seçilmiş, şanlı, şerefli, zengin, gösterişli görme düşünceleri ve o düşüncelerden doğan hallere denir.

Yani kısacası, kendini üstün yüce görüp başkasını küçük görme durumudur.

Kibir; ilâhî sevgiden kopmaktır, ilâhî bütünlükten kopmaktır.

Kibir, her varlığın yapısında olan ilâhî sevgiyi görememek, kendini diğer varlıktan farklı, üstün görmekle oluşan bir duygu ve düşünce halidir.

Kibirli olanda, sevgi yoktur.

Kibirli olanın sevgi içindeymiş gibi görünmesi, onun hevâsındandır.

Nahl Sûresi 23: "İnnehu lâ yuhıbbul mustekbirîn."

Meâli: "Muhakkak ki kibirli olanlarda sevgi yoktur."

Kibir, ilâhî sevgiye engeldir.

Kâinatı "Ekber" olan; kâinatın var edicisi ve her varlıkta sonsuz nitelikleriyle kendini gösteren ilâhî kudrettir. Bu kudret ancak "Allah"tır.

İşte kişi, eğer her varlıkta “Ekber” olan o gücü göremezse, kendini farklı görür, varlıktan kopuk görür ve sonuçta kendini yüce görmeye başlar.

Allah’ın ekberiyetini anlayamayıp, kendini ekber görmekle kibir oluşur.

Kendini ekber olarak gören, kendini diğer varlıktan ve diğer insanlardan üstün görmeye başlar.

İşte kendini yüce görme duygusuna “Kibir” denir.

Kibirli olan kişi, Allah hakikatine eremez.

Onun yolu hakikatler yolu değil, şeytanlaşma yoludur.

Kibirli kişi asla, hakikatleri anlama yolunu bulamaz.

Kibrini bırakan kişiye hakikatler sunulur.

Kibir oluşan kişide, ilâhi sevgi tecelli etmez.

Kişi kendindeki hevâyı sevgi zanneder.

İlâhî sevgide birlik beraberlik, yani bütünsellik vardır.

Hevâda ise, hep kendi şahsiyetine dönük bir sevgi vardır.

O sevgide, hep çıkar, hep menfaat vardır.

Sevgi gibi görünen o hâlde, kendine uymayan bir şey olursa, hemen nefret, öteleme, hor görme, ortaya çıkar.

Kibir, kişinin içinde olduğu müddetçe, sevgi gibi görünen her hâl, kibire hizmet eden şahsi menfaat, çıkar halidir.

Nahl Sûresi 23: “İnne hu lâ yuhıbbul mustekbirîn.”

Meâli: “Muhakkak ki o kibirli kimselerde sevgi yoktur.”

Nahl Sûresi’nde muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi, kibirli olan kimselerde sevgi yoktur.

Sevgiyle davranıyor gibi görünen kişinin asıl maksadı, gâyesi kendi şahsi çıkarlarıdır.

Onun için kişi, içinde kibir olduğu müddetçe, sevgiyle yaklaşırsa da, güler yüzlü yaklaşırsa da, ya da duygusal yaklaşırsa da, bunların hepsi birer örtüdür.

Örtünün altında ise asıl niyet vardır.

Asıl niyeti anlayamadığımız müddetçe, aldatılırız.

Kibir bir hastalıktır ve hastalıkların en tehlikelidir.

Kibir bir günahdır ve günahların en büyüğüdür.

Ve kibir hastalığının içinde, en tehlikelisi inanç kibridir.

Kişi hangi alanda olursa olsun, kişinin içinde inanç kibri olduğu müddetçe, o kişi kendini üstün yüce görüp, başkasına hor bakacaktır.

Kişinin içindeki kibir, kişiyi varlıktan ya da başka kimselerden farklı gösterecektir, kendinin yüce olduğunu zannettirecektir.

Kibir, kişiye asla huzur vermez.

Kibir içinde olan kişi asla sevgiye ulaşamaz.

Kibir içinde olan kişi; öfkeli, kavgacı, geçimsiz, alıngan, kırgın olur.

Kibir içinde olan kişi; kırıcı, sesini yükselten, bilmiş, inatçı, tartışmacı olur.

Kibir içinde olan kişi; hayattan, doğadan, dostluktan kopuktur.

Kibir içinde olan kişi; cimridir, bencildir, kendine yaşayan biridir, yardımdan uzaktır.

Kibir içinde olan kişinin vücûdu, salgıladığı kimyasallarla, kişiyi bunalıma sürükler.

İçimizde kibir olduğu müddetçe, hangi alanda olursak olalım, başkasına hor bakarız, kendimizi üstün görürüz.

Bu alanları incelersek:

İnanç kibri: Kendi inancını, ibadetini, diğerler inançlardan üstün görme kibridir.

Örnek: Ben Müslüman'ım, Mûsevi'yim, İsevî'yim, Budist'im, gibi diyerek kendi inancını, ibadetini diğerlerinden üstün görme kibri.

Millet kibri: Kendi milletini, diğer milletlerden üstün görme kibridir.

Örnek: Ben Türk'üm, ben Arap'ım, ben Çerkez'im, Alman'ım, İtalyan'ım, diyerek, kendini diğer milletlerden üstün görme kibri.

Meslek kibri: Kendi mesleğini, diğer mesleklerden üstün görme kibridir.

Örnek: Doktor, mühendis, hâkim, avukat, çiftçi, esnaf, gibi mesleklerde, kendi mesleğini diğerlerinden üstün görme kibri.

Tüm meslekler; topluma, varlığa, insanlara hizmet içindir.

Toplumda; doktor da, aşçı da, çiftçi de, ayakkabı boyacısı da toplumda hizmet üretmektedir.

Hiçbir mesleğin diğerinden üstünlüğü yoktur, her biri kendi içinde farklı değerler taşır.

Tüm meslekler birbirine muhtaçtır.

Makam kibri: Hizmet alanında, geldiği makamı üstün görme, diğer makamları küçük görme kibri.

Örnek: Müdür, kaymakam, vali, milletvekili, bakan, başbakan, memur olup, belli makamlara gelip, kendini halktan koparmak, birilerini küçük, önemsiz görüp, kibrin içine düşmek.

Kendini ve makamını üstün görüp, diğerlerine hor bakarak, kibrin içinde düşmek.

Yani kendini üstün görüp, alt kadrolardaki kişileri ya da başka kişileri mesela bir ayakkabı boyacısını, çöpçü kardeşimizi küçük görme kibrine düşmek.

Bir makama oturduğunda o makamın nasıl bir hizmet için olduğunu unutup, kendini makamın üstünde görme kibri ve diğer makamlarda olanları aşağı görme kibrine düşmek.

Cinsiyet kibri: Kendi cinsiyetini üstün görme kibridir.

Kendi cinsiyetini üstün görmenin kibrine düşmek ve karşı cinsi aşağılamak.

Aile kibri: Kendi ailesini, atasını, çocuklarını, diğer ailelerden üstün görüp, başkalarını küçük görme kibridir.

Hâl ve davranış kibri; davranışlarıyla, konuşmalarıyla, oturma kalkma halleriyle, yürüyüşüyle, vasıta sürmesiyle, başkalarına kendini üstün gösterip, diğerlerini küçük görme kibridir.

Kibir; hor görmeye, dışlamaya, aşağılamaya, kavgaya, savaşa, kapılar açan büyüklük hastalığıdır.

Kibir, kendini büyük görme, başkasını küçük görme hastalığıdır.

İnanç alanında olsun, millet alanında olsun, cinsiyet alanında olsun, meslek alanında olsun, hangi alanda olursa olsun kendini gösteren büyüklük hastalığıdır.

Bu hastalık, kişinin insan olmasına engel olur, Allah'ı layıkıyla anlamasına engel olur.

İnsan makamına gelebilmenin yolu, kibrin ne olduğunu iyi anlamak ve kibre düşmemekle gerçekleşir.

Varlıktaki hiçbir niteliği insan var edemez.

Varoluş ve sürüp gidiş Allah'a aittir.

Allah'a ait olan yüceliği, kişinin kendine nispet etmesi, kişiyi kibre düşürür.

Kibre düşen kendini yüce görür, başkalarını küçük görür, hor görür, onları dışlar.

Kibir kişiyi şeytanlaştırır.

Şeytan kibirden doğar.

Kibir, Allah'a ait olan yüceliği kendine nispet etmekten doğar.

Kibir, insanı Allah sevgisinden uzaklaştırır.

Kibir sahibi olan, her varlığın ardında varlığı tutanın Allah olduğu şuurundan uzaklaşır, her varlıktaki Allah sevgisini hissetmekten uzaklaşır.

İşte böyle kimselerde Allah sevgisi yoktur.

Allah sevgisi olmayan kişi;

Her türlü zararı yapabilir, her türlü menfaat peşinde koşabilir.

Hep çıkar peşinde koşar, makam mevki peşinde koşar, insanlara çıkar için yaklaşır, birilerini küçük görür, birilerini büyük görür,

Hep dedikodu yapar, insanların eksiğini gediğini arar, gıybet eder, fesatlık eder.

İnsanları inançlarına göre ayırır, kendi gibi olmayanı eleştirir, hakir görür, cehennemlik görür.

İnsanlara kötü lakaplar takar, ayıbını arar, alay eder, hatalarını arar, ortalığa yayar.

Yani kısacası Allah sevgisinden uzaklaşan kişi, hep zararlı haller içinde olur.

Allah sevgisini her an içinde hisseden kişi ise, hiçbir kimseye, hiçbir varlığa zerre kadar zarar veremez.

Varlık ile birliğini anlayan, varlığa muhtaç olduğunu anlayan, varlığa zerre kadar zarar veremez, varlığa karşı kendini asla yüce göremez.

İnsan, bir ağacın yaprağından gelen oksijene muhtaç bir canlıdır.

Bunun farkında olan kişi, hiçbir zaman kibre düşmeyecektir.

İnsan, varlıktan süzülüp gelen bedeninde, varlığa ait olan özellikleri taşıyan bir canlıdır.

Hiçbir varlıktan üstün değildir ve her an varlığa muhtaçtır.

İşığa muhtaçtır, toprağa muhtaçtır, suya muhtaçtır, gıdaya muhtaçtır.

Bunu idrak eden kişi, kendini varlıktan üstün görmeyecektir, asla kibre düşmeyecektir.

Kişi, varlık ile bağıny anlayamazsa, varlığa karşı kendini üstün görürse, varlığın ve kendi aslının geldiği yerin, aynı olduğunu göremezse, kibre düşecektir.

İşte kişi, kibrin geldiği yeri iyi bilmelidir.

Kibrin geldiği yer, cin, iblis, şeytani alandır.

Kişi, kendi aslını bilmezse, cin durumuna düşer.

Kişi, varlığın toprak boyutunda, yani eşya boyutunda kalır, özünü göremezse, iblis durumuna düşer.

Kişi, varlığın eşya boyutunda kalıp, eşyadan çıkar elde etme hevâsıyla, çevresine zulüm etmeye başlarsa, şeytan durumuna düşer.

İşte kibir bu üç alandan gelen, bilgiler, duygular, düşünceler, eylemlerle oluşur.

şimdi bu üç alanı inceleyelim.

CİN BOYUTU

Toplumda inanılan cin inancı ile Kur'ân'ın açıkladığı cin bilgisi aynı mıdır? Çok iyi araştırmalıyız.

Toplumda, üç harfliler denilerek ekilen korkular, küçük beyinlerde bambaşka dalgalanmalara yol açar.

Toplumda üç harfliler denerek, korku veren, çarpan varlıklar var algısı verenler, daha çocuk iken tertemiz beyinlere en büyük zulmü ekiliyorlar.

Üç harfliler var diye iddia edilen şey, yani cin denilen şeyin gerçekte bilinen anlamı bambaşka anlama dönüşmüş olabilir mi?

Tüm toplumlarda; hiçbir zaman görmediği, ama var olduğuna inandığı, hayalinde var ettiği şeylere inananlar her zaman olmuştur.

Korkulara kodlanan beyin, farklı kimyasal dalgalanmalar meydana getirir.

Halüsinasyon dediğimiz, yani bir şeyleri gördüğünü iddia edenlerin, toplumu etkilediği bir gerçektir.

Halüsinasyon dediğimiz olay; beynin, farklı duyguların etkisiyle, kimyasal salınımlarla meydana getirdiği görüntülerdir.

İşte cin görüyorum diyenler; küçük yaşta cinler korkusuyla beyne kodlanan bilgilerin etkisiyle ve bu korkuların beyinde salgıladığı kimyasallar sayesinde, bazı görüntüler görmesidir.

Cin gördüm diyenler aslında, kendi beyinlerinde oluşan dalgalanmaların etkisinde olan kişilerdir.

Kur'ân ölçüsüyle cin denilen nedir?

Cin denilen bir varlık var mıdır?

Cin kelimesi hakikatte neye karşılık gelir?

Din alanında ortaya konan her kelime, muhakkak ki bir anlam taşır.

Bu kelimeler, kâmil kişiler tarafından ortaya konulmuştur.

Bu kişiler, kendi vücûdlarını, varlığı, kâinatı okuyan, inceleyen derin düşünen kişilerdir.

Elbette “Cin” kelimesi de, bir anlam ifade eden bir kelime olarak açıklanmıştır.

Ama yüzyıllar geçtikçe, diğer kelimelerde olduğu bu kelimenin de içi boşaltılmış, başka anlamlar yüklenmiştir.

Cin diye ayrı varlıklar var mıdır?

Cin denilen şeyler musallat olur mu, çarpar mı?

Bu korkular neden çıkarılır?

Toplumda hep, cin çarpmış, cinler musallat olmuş gibi korkulara yol açan sözler söylenir durur.

Cinler, hamamda, müzik çalınan yerlerde eğlence yerlerinde, resim ve heykel bulunan yerlerde bulunurlar, diye söylenir.

Saçları uzun olur, gözleri patlak olur, boynuzları vardır, ayakları terstir, kimi çok zayıf olur, kimi çok iri olur gibi onlarca asılsız şeyler söylenir.

Kedilerin gözlerinde perde yoktur, onlar cinleri görürler diye aslı olmayan şeyler anlatılır durur

Ve bu asılsız sözlerle, toplumda cinci hoca denilen kişiler; Dini, Allah'ı, Kur'ân'ı, alet ederek toplumdan milyonlarca para koparıyorlar ve insanların hakikatlerden uzaklaşmalarına sebep oluyorlar.

Cin kelimesinin taşıdığı gerçek anlam nedir?

C'in, İn, İns, Üns, Ünsiyet, İnsan.

Cin “جِنَّ” kelimesi “ج ن ن” Cim ve Nun harfleri ile yazılır.

Can “جَانُّ” kelimesi “ج ا ن ن” Cim, Elif, Nun harfleri ile yazılır.

Cin, Can, Canan, Cinnet, Cenin, Cinni, Ecnebi, Cünne, Cenne, Cennet, Cenab, Cenabet, Cins, Cinsiyet, Siccin, aynı kökten gelen kelimelerdir.

Kelimelerin her birini anlam olarak incelersek:

Cin: Yabancı, bilinmeyen, bilmeyen, tanımayan, örtülü, tanımlanamayan, kendindeki canın farkında olmayan, kendi aslını bilmeyen, Allah şuurundan uzak olan, demektir.

Can: Can taşıyan, canlı, kendindeki canın farkında olan, demektir.

Cinnet: Bilinmeyen bir şeyden etkilenmek, öfkelenmek, hiddetlenmek, cin tutma, delilik, çılgınlık anlamlarına gelir.

Cinnet durumuna düşen kişinin bu durumunu görenler, onun hakkında "cinnet geçiriyor" derler.

Çünkü diğer kişiler o kişinin neden öfke, hiddet, isyan haline düştüğünü bilemedikleri için bu sözü kullanırlar.

Cinni: Yabancıya mahsus, yabancı olan, bilinmeyen bir yerden geldi, anlamında kullanılır.

Cenin: Henüz doğmamış, rahimdeki örtülü çocuk, görünmeyen bebek, can bulan demektir.

Ecnebi: Yabancı kişi, kendi aslına yabancı, başka yerden gelmiş geldiği yerde kim olduğu bilinmeyen demektir.

Hazreti Süleyman, tapınağını cinlere yaptırmış demek, diğer ülkelerden gelen ecnebilere yani yabancılara yaptırmış demektir.

Cünne, Cenne: Cenne hu" ve "ecenne hu" onu örttü, onu gizledi, demektir.

Cennet: Bahçe ile çölü örttü, sıkıntıyı ızdırabı huzur ile örttü demektir.

Genâb: Bir yer, her yer, taraf, cihet, içiyle dışıyla her yer, demektir.

Genâb-ı Allah; her yeri kuşatan Allah, her yerin sahibi Allah, görünen görünmeyen her şeyi kuşatan Allah demektir.

Cenâb-ı Hakk; her bedeni tutan Hakk 'tır, her bedende Hakk tecelli eder, her varlık Hakk ile sarılıdır demektir. Hakk kişideki rûh boyutudur.

Cenâbet: Temizliği kirlilikle örttü, her yeri kuşatan Allah şurundan düştü, anlamındadır.

Cenâbet durumuna düşen kişi, kendi vücûdunu kuşatan Allah idrakinden düşmüştür.

Cenâbet durumuna düşmeye, cünüp olma durumu denir.

Cenâbet kişi, her yeri saran Allah hakikatinden uzak olan kişidir, vücûdu kendine nispet ederek "Benim vücûdum" demeye gafletine düşer.

Cenâbet olma durumu, yâni cünüp olma durumu; kibir kirliliğinde kalma durumudur.

Kişinin cenâbet halinden kurtulması; benlik kirliliğinden, kibir kirliliğinden kurtulup, vücûdun zâtı olan Allah'a teslim olması, her yeri kuşatan Allah'ı idrak etmesi, fenâfillah makamına ermesiyle mümkündür.

Cins, Ebnâ-yi cins; insanlar bilinmezlikten bilinmeye ulaştı, inse ulaştı demektir.

Cinsiyet; bilinmeyen bir âlemden bir kimlikle ortaya çıkmak, aslından gelişi ile ilgili, bir cins ile ilgili olma durumu demektir.

Siccin; karanlıkla örtülü, karanlıkta kalma, bilemediği şeyde takılı kalma, aslı olmayan şeye inanma

Cin, ins'in karşıtı olan bir kelimedir, cin kendini bilmeyen, ins kendini bilen anlamındadır.

Cin; bilinmeyen, kendini bilmeyen, tanınmayan, tanımayan, demektir.

İns; bilinen, tanınan, kendini bilen anlamında kullanılır.

Toplumumuzda "İn misin, cin misin" yani "Tanıdığım mısın, tanımadığım mısın" anlamında kullanılan söz buradan gelir.

Zâriyât Sûresi 56: "Cinne ve el İns."

Zâriyât Sûresi 56: "Ve mâ halaktul cinne vel inse illâ li yabudûn."

Meâli: “Tanıdıklarınızı ve tanımadıklarınızı, ancak beni bil-
sinler ve kulluklarını anlasınlar diye yarattım.”

Ecnebi kelimesi cin kelimesinden gelir, yabancı olan demektir.

Eski devirlerde, bilinmeyen bir hastalığa kapılan kişiye,
içinde cin var denilmiştir.

Yani, bilinmeyen bir hastalığa kapıldı demektir.

Allah’ı bilmeyen her kişi cin diye adlandırılmıştır.

Yani kendine yabancı olan demektir.

Allah’ı bilemeyen kişi, kendine yabancıdır, yani cindir, yani
aslını bilmiyordur.

Cin boyutunda kalan kişi de, varlığın sûret boyutunda ka-
lır, sûretini göremez.

Yani eşya boyutunda kalır, eşyanın hakikatine eremez.

Kişinin şahit olmadığı bir şeyi görmüş gibi anlatması, bil-
hassa çocuklara en büyük zulümdür.

Lütfen küçük beyinlere, aslı olmayan şeyler anlatıp, bir
ömür travmaya yol açacak korkular koymayalım.

Çocuklara verilen korku, beynin düşünce sisteminin önünde
en büyük engeldir.

Korku, kişiyi gerçeği düşünmekten uzaklaştırır.

Korkusuzca araştıran her kişi, hakikatleri en ince detayına
kadar anlar.

Ama korku; düşünmenin, araştırmanın, anlamının önünde
en büyük engeldir.

Kur’ân’da geçen “Cin Sûresi” diye bilinen “Bilinmeyenler, Ya-
bancılar” Sûresi’nde sunulan hakikat:

Mardin Nusaybin’den bir grup genç Hazreti Muhammed’e
geliyorlar ve onun anlattıklarını can kulağıyla dinliyorlar.

Bu kişiler, kendi toplumunun din adamları diye bilinen kim-
selerin, anlattıkları şeylerden mutmain olmamışlar ve çok ra-
hatsız olmuşlardır.

Bu kişiler, başka bir yerden gelmişler, toplum onları ilk defa gördüklerinden dolayı, “Bunlar yabancı, bunlar bilinmeyen kimseler” diye adlandırılmıştır.

Bundan dolayı “Cin-bilinmeyenler- yabancılar” denilmiştir.

Cin- Yabancılar-Bilinmeyenler Süresi:

1- Bilinmeyenlerden bir grup, hakikatleri dinlemek için ortaya çıktılar. Sonra da dediler ki: Biz okunan şeylerden hayret verici şeyler dinledik.

2- Yol göstericinin bilgisinin erdemliliğine, onun anlattığı hakikatlere ve bizi vücûdlandırmanın bir olduğuna, ortak koşmamamız gerektiğine inandık.

Evet, çok dikkatlice incelediğimiz zaman anlıyoruz ki cin; bilinmeyen, yabancı, anlamına gelen bir kelimedir.

Bu bir varlık da olabilir, bir kişi de olabilir, bir topluluk da olabilir, bir düşünce de olabilir, bilinmeyen bir hastalık da olabilir, varlığın görünmeyen bir zerresi de olabilir.

Geçmiş zamanlarda insanlar bilemedikleri her şeye “Cin” derlerdi.

Bildikleri tanıdıkları şeylere “İns” derlerdi.

Bir köye bir grup veya bir kişi gelse köylüler o kişiyi ya da o grubu tanımadıklarından dolayı niyetlerini bilmediklerinden dolayı o kimselere “Cin” derlerdi, yani yabancılar, yani tanımıyoruz.

Sonra onları tanıdıklarında niyetlerini bildiklerinde “İns” yani “Tanındı bilindi” anlamında söz söylerlerdi.

Kültürümüzde “Ne cin fikirlisin” diye bir söz vardır.

Yani bilinmedik fikirleri açığa çıkarıyorsun anlamında bir sözdür.

“Hazreti Süleyman sarayını cinlere yaptırdı” denilen şey, sarayını uzaktan gelen yabancılarla yaptırdı anlamındadır.

İşte cin; bilinmeyen, tanımlanamayan, yabancı anlamında kullanılır.

Bu ister bir insan olsun, ister bir düşünce olsun, ister mikroskobik bir canlı olsun vs.

İns ise; bilenen, tanınan, bilindi, tanındı anlamında kullanılır.
Yani cin; bilinmeyen, yabancı.

İns ise; bilinen anlamında kullanılan bir kelimedir.

Toplum arasında, yok 3 harfliler çarptı, yok şöyle oldu, yok böyle oldu diye anlatılan şeyler, hep hurâfelerden gelen korkulardır.

Küçükken çocukların beyinlerine sokulan korku içerikli her türlü anlatım, çocuğu korkuya sürükler ve çocuk büyüdüğünde bile, beynine sokulan korkular yüzünden, o çocuğun bedeni, o korkuların hükmü altına hareket eder.

Korku; kişinin korktuğu şey, kişinin aklına geldiği anda başlar.

İşte bu aklına gelen korkma duygusu, beyne yerleştirilmiş, anlatılan korku veren bilgilerden kaynaklanır.

Lütfen çocuklarımıza korku vermeyelim.

Lütfen çocuklarımızı koruyalım.

Lütfen küçücük beyinlere, aslı olmayan şeyler anlatıp, bir ömür travmaya yol açacak korkular koymayalım.

İşte cin boyutu; kişinin kendi aslını bilememekle, düştüğü boyuttur.

Cin boyutuna düşen kişi; varlığın özünde olan varlığı tutan Allah'ı bilemeyen kişidir.

Varlığın asli kaynağını bilmeyen kişi; bir cehalet kibrinin içinde düşer, senlik benlik olarak bakar, seni beni tutan biz şuruna erişemez.

İşte, dikkatlice incelediğimizde anlıyoruz ki; kişi eğer kendi aslına yabancı ise, yani kendi özünü bilmiyorsa, yani kendine şah damarından yakın olan Allah'ı bilmiyorsa, o kişinin düştüğü boyut "cin boyutu" dur.

Cin durumuna düşen kişi, varlığın sûret boyutunda kalır, sîretine göremez.

Cin durumuna düşen kişiden iblis doğar.

Şimdi de iblis olma durumuna düşmeyi inceleyelim.

İBLİS BOYUTU

İblislik” اِبْلِيسَ” boyutu:

Cin boyutunda kalan kişide iblislik hâli açığa çıkar.

Kur’ân’ı dikkatlice incelediğimizde görüyoruz ki, 11 âyette geçen iblis dediğimiz şey, varlığın sûretinde kalıp, yani toprak boyutunda kalıp, toprağın özü olan can boyutunu göremeyen kişidir.

Yani teni görüp cânı göremeyen kişidir.

Sad Sûresi 74: “İllâ iblîs istekbere ve kâne minel kâfirîn.”

Meâli: “Ancak, varlığın sûretinde kalıp sûretini görmeyen ise bir teslimiyet içinde olmaz, kibirlilik içinde kalır ve hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerden olur.”

İblis; varlığın dış elbisesinde kalan, sûrette kalan yani toprak boyutunda kalan, üflenen rûh boyutuna ulaşamayan demektir.

Yani varlığa baktığında, varlığın dış yüzünde kalan, varlığı tutan iç yüzündeki can idrakinden uzak olan demektir.

Yani teni görüp canı göremeyen demektir.

Tüm sûret vücûdlarını tutan Allah’tır.

Eğer biz, sûretleri görür sûretleri tutan sûreti göremezsek, yani toprağı görür, toprağın ardında olanı göremezsek, yani teni görüp canı göremezsek, iblislik hâli bizde açığa çıkar.

İşte iblis; varlığın dış elbise boyutunda kalan, yani varlığın toprak boyutunda kalan demektir.

İşte kişi, varlığın toprak boyutunda kalırsa, o kişide iblislik hâli açığa çıkar.

İblis durumuna düşen, kibirlilik durumuna düşer.

Kur’ân’da 11 yerde geçen iblis için “Âdem’e secde etmedi” diye bildirilir.

Buradaki âyetlerde şeytan kelimesi geçmez.

Halk arasında ise, şeytan secde etmedi denir.

Hâlbuki âyetlerde iblis der.

Bakara Sûresi 34: “Ve iz kulnâ lil melâiketiscudû li âdeme fe secedû illâ iblîs ebâ vestekbere ve kâne minel kâfirîn.”

Meâli: “Âdem’e; tüm varlıktaki gücü anla, tüm varlığıyla bir teslimiyet içinde ol, diye bildirdik. Böylece o tüm varlığıyla teslim oldu. Ancak, varlığın dış yüzünde kalıp iç yüzünü göremeyen, tüm varlıktaki gücü anlayamayan ise, teslim olmaktan kaçınır ve bir kibirlilik içinde kalır ve hakikatleri görmemezlikten gelenlerden olur.”

Kur’ân; iblis secde etmedi, diye bildirir.

Fakat bizlere hep şeytan secde etmedi diye öğretildi.

Kur’ân şeytan demez iblis der.

İşte burada, iblis ve şeytan inceliğini anlarsak sunulan âyetlerin hakikatini daha iyi anlarız.

İblis, libas, elbise, dış elbise, sûret, varlığın toprak ciheti aynı anlamlara gelir.

İblis; dış elbisede, sûrette kalan demektir.

Yani varlığa baktığında, varlığın dış yüzünde kalan iç yüzündeki mânâyâ ulaşamayan demektir.

Yani teni görüp canı göremeyen demektir.

Tüm sûret vücûdlarını tutan Allah’tır.

İşte iblis; varlığın dış elbise yani varlığın toprak boyutunda kalan demektir.

Bizden istenen sûretleri tutan gücü anlamak ve secde sırrına ermektir.

Âdem denilen, üflenen rûh sırrıdır.

Kurân’da “Rûhumuzdan üfledik” âyeti vardır.

İşte cümle varlık, o rûhdan gelmiştir; o rûh ile durur.

Bizler suretleri yani varlığın dış elbisesini görür içteki ruhu göremezsek, İblis oluruz, yani dış elbisede, sûrette kalan oluruz.

Kur'ân'da, "Âdem'e secde edin" denilmesinin hikmeti; varlığın geldiği yer olan, ruh hakikatini anlayın ve melekleşin, yani sûret varlığınızdaki geçin ve secde sırrına ulaşın denmesidir.

Varlığın dış yüzünde yani dış elbisede, yani sûrette kalan secde sırrına vakıf olamaz.

Burada bize, kim bu varlığın sûretini görür sûretini yani içindeki ruhu göremezse onda iblis hali oluşur, diye bildirilir.

Kişinin, kendi sûret bedeninde kalması, bedeninin zâtını görememesi, iblis olma durumuna düşmesine sebep olur.

Kişinin, Allah hakikatine erememesi, varlığın sûret boyutunda kalmasıdır.

İblislik, görünen varlığın aslını görememektir.

İblislik durumuna düşmek, kişinin bakış açısında gizlidir.

Âyette, "İblis Âdem'e secde etmedi" diye bildirilir.

İblis; "Onu topraktan yarattın, ben ondan üstünüm" dedi.

İşte kibir, "Ben ondan üstünüm" duygusunun çıktığı yerdir.

Her kim, varlığın sûret boyutunu görür, sûret boyutunu göremezse, işte o kişi iblislik durumuna düşer, onda kibir açığa çıkar.

İblis diye ayrı bir varlık yoktur.

İblis, varlığın beşer boyutunda yâni toprak boyutunda yâni varlığın sûret boyutunda kalmaktır.

Bu gördüğümüz varlık, sûret boyutuyla bir perdedir.

Perdenin ardı Allah boyutudur.

Her kim; sûret gördü, sûret göremedi o iblis oldu.

Her kim; toprak gördü, aslını göremedi o iblis oldu.

Her kim; kendini gördü, kendinde Hakk'ı göremedi, o iblis oldu.

Her kim; karşısındaki kişiyi gördü, onda Hakk'ı göremedi, o iblis oldu.

Her kim; tende kaldı câna eremedi, o iblis oldu.

Her kim; güzel şirkin diye gördü, o iblis oldu.

Her kim; kadın erkek diye baktı, insan olarak bakamadı, o iblis oldu.

Her kim; eşyayı gördü eşyada esmayı göremedi, o iblis oldu.

Her kim; iblis oldu, o kibre düştü.

“Ben ondan üstünüm” dedi, kendini yüce gördü.

İblislik durumuna düşen kişide, bir hamilelik başlar ve o kendi şeytanını doğurur.

Şeytanın babası, iblistir.

İblis olan artık yavaş yavaş şeytanlaşır.

Şimdi şeytan boyutunu inceleyelim.

ŞEYTAN BOYUTU

Şimdiye kadar incelediğimizde anlıyoruz ki:

Kendini bilmeyen cin durumuna düşer.

Cin durumuna düşen, varlığın toprak boyutunda kalır, özü göremez, iblis durumuna düşer.

İblis durumuna düşen, artık varlığın eşya boyutuna takılmıştır.

Eşya boyutuna düşen, eşyadan çıkar elde etme derdiyle zalimleşir, yani şeytanlaşır.

Şeytanlık hâli, varlığın eşya boyutunda kalıp, ondan çıkar elde etmek, varlığa zulüm etmektir.

Kişideki; hasetlik, fesatlık, kin, nefret, kavga, cimrilik gibi huylar şeytanın çocukları olabilir mi?

Ve bunlardan oluşan “kibir” baş şeytan olabilir mi?

Nisâ Sûresi 120: “Şeytani hallerde olanlar ancak bir kibirlilik içinde olurlar ve onlar kibirliliği adet edinirler.”

Şeytan, kibrin zirve yaptığı yerdir.

Şeytan, hep kendi çıkarı peşinde, kendi egosu içinde olandır.

Şeytan, her hareketi kötülük içinde olandır.

Kibirsel alanda kalan kişi, şeytanlaşır, kibir içinde yaşantısına devam eder.

Artık o hep ikilik üzere hareket eder.

Ve artık varlığa; iyi kötü, güzel çirkin, güçlü zayıf, düşük makam yüksek makam, köle kıral, zengin fakir, gibi düşünceler içinde bakar.

Şeytan haktan uzaklaşmış, artık kibir içindedir.

Kibir içinde olan kişi de, yavaş yavaş kötü haller sergilemeye başlar.

İşte şeytan; tüm kötü haller içinde, benlik içinde, hasetlik, fesatlık, yıkıcılık içinde olana denir.

Şeytan, zalimliği düşünen, kendi çıkarı için zulmedendir.

Şeytanın her hareketi kendi otoritesi içindir.

Şeytanlaşan kişi; makam, mevki, şan, şöhret, çıkar, zenginlik, peşinde olur.

Hep dünya menfaati, şahsi çıkar peşindedir.

Şahsi çıkar için yakar, yıkar, parçalar, böler, öldürür, her şeyi yapar.

Kibir içinde olur, o öyle bir kibirdir ki kendi isteğine ulaşmak için:

Yeri gelir tevâzû içinde görünür.

Yeri gelir gözyaşı içinde görünür.

Yeri gelir karamsarlık içinde görünür.

Yeri gelir korkutur.

Yeri gelir insanların inançlarını kullanır.

Ve her zaman Allah adını kullanarak hareket eder.

Yani o kişi hep sinsilik içindedir, içi başka dışı başkadır.

Hep kendi çıkarları için hareket eder.

İblislik hâline düşen kişiden, şeytanlık doğar.

Kibir, şeytanın durduğu yerdir.

Ve böylece işte kim; varlığın eşya boyutunda kalıp, kendi saltanatı içine her türlü zulüm yapıyorsa, o şeytandır.

Şeytan olanın tek derdi, kendisidir, kendi otoritesidir.

İşte kim;

Varlığın dış boyutunda kalıp, Hakk'tan uzaklaşıyorsa,

Böylece birilerini kerih görüp, birilerini yüce görüyorsa,

Kendi çıkarı için zarar veriyorsa,

Makam mevki için her türlü düzenbazlık içinde oluyorsa,

İnsanların ve varlığın hakkını yiyorsa,
Emaneti ehline vermiyorsa,
İnsanları fırkalara bölüyorsa,
Ben ve o, biz ve onlar deyip birilerini aşağılıyorsa,
Kimin dilinde kibir ifade eden sözler varsa,
Hep çıkarı için koşuyor, hep kötülük içinde oluyorsa,
Kendi şahsi çıkarı için birilerini kullanıyorsa,
Zenginlik, makam, şöhrat, peşinde oluyorsa,
İşte o kişi şeytandır.

İşte şeytan taşlamak denilen, tüm bu kötü halleri kendi içinden uzaklaştırmaktır.

Mina'da taşlanan, üç şeytan, kişinin kendi düştüğü üç kibir boyutunu terk etme sembolüdür.

Üç şeytanı taşlamanın sebebi, kişinin düştüğü kibirden kurtulma mücadelesidir.

Hazreti İbrâhîm, insanların düştüğü kibri anlamaları için, sembolik taşlama ritueli oluşturmuştur.

Burada düşünmek gerekir.

Üç şeytan nedir?

Atılan yedi taş nedir?

Neden üç şeytan, neden yedi taş?

Bu yedinin hikmeti; Kâbe'yi yedi kez dönmek ve Safâ Merve arasını yedi kez gidip gelmekteki hikmetlerle, bazı hakikatlere işaret ediliyor olabilir mi?

Mina'da şeytanın taşlandığı yere "Cemerat" denir.

Üç ayrı yerde üç şeytana, yedişer taş atılır.

1- Cemre-i Suğrâ: Küçük cemre, küçük şeytan

2- Cemre-i Vustâ: Orta cemre, orta şeytan

3- Cemre-i Aka'be: Büyük cemre, büyük şeytan

Cemre: Kor, ateş, kül olmak, birleşmek gibi anlamlara gelir.

Yani bizi yakan, bizi kibire düşüren üç halden uzaklaşmak.

Bu üç halden uzaklaşmayan kimsede, Tevhîd bilinci oluşmaz.
Tevhîd bilinci oluşmayan kimse de, kibirden kurtulamaz.

Bu üç hâl nedir, kişiyi kibre düşüren şeyler nelerdir diye inceleysek:

Kişi, Allah'a ait olan nitelikleri kendine nispet etmesiyle şeytani hâle düşer.

İbrâhîm'in oluşturduğu Tevhîd derslerinin, ilk üçünde, kişinin kendine nispet ettiği nitelikler sunulur.

Ve talebe bu üç derste kendine nispet ettiği niteliklerin, Allah'a ait olduğunu anlamaya başlar.

Bu nitelikler nedir dersek;

Kendine nispet ettiği fiil.

Kendine nispet ettiği sıfatlar.

Kendine nispet ettiği vücûd.

Hacı Bayramı Veli, bunu bir şiirinde dile getirmiştir.

“Kim bildi efâlini,

Ol bildi sıfâtını,

Anda gördü zâtını,

Sen seni bil, sen seni.”

İşte kişi, Allah'a ait olan kendi vücûdundaki, işleyişi, sıfatları, vücûdunu kendine nispet ederek, Allah şuurundan uzaklaşır ve eşyaya takılır ve kişi kendi şeytanını doğurur.

Kendi şeytanını doğuran kişiyi, kendi şeytanı esir alır ve şeytanı o kişiyi yönetmeye başlar.

Kişinin şeytanı kişiyi kibre düşürür, kendini üstün, seçilmiş, farklı gösterir.

Artık kişi sadece varlığın eşya boyutunda kalır, eşyanın arındaki Hakk'tan uzaklaşır.

Başkalarını beğenmez, onları küçük görür, gereksiz görür.

Bu kibirsel bakışı varlığa da yansır.

Artık kişi, kendi kibrine, öfkesine, hiddetine, hor görmesine esir olmuştur.

Artık sistemin merkezinde kendisi vardır, her şey onun içindir, her şey ona hizmet etmelidir, diye düşünür

Ve her türlü oyunu oynar, her türlü sinsilik içine girer.

Tasarladığı, kendi şahsi çıkarına ulaşmak için en çok dini alanı kullanır.

Planını asla önceden belli etmez, planını hep gizler.

Şeytan planını masumlar üzerinden gerçekleştirir.

Şeytan planını inanç, ibadet alanı üzerinden gerçekleştirir.

Şeytan masumları Allah diyerek aldatır.

Şeytan masumları Allah diyerek, kitap diyerek, din diyerek, ibadet diyerek, farz, sünnet diyerek aldatır.

Kibir içinde olan şeytanın amacı; makamdır, saltanattır, şöhruttur, otorite kurmaktır, insanları kendine köle etmektir.

Asıl amacını hep gizler.

Asıl amacını yanındaki kimse bile bilemez.

Oyununu din üzerinden oynar.

Amacına ulaşmak için yavaş yavaş sinsice hareket eder.

Hedefinde, masum Allah inancı olan gençler vardır.

Onları yavaş yavaş kendine bağlar.

Onlara, yavaş yavaş inanç boyutunda ne kadar önemli iş yaptıklarını hissettirir.

Her kesimden insanları kendine bağlar.

Yolunu vazifesini kutsallık adı altında işler.

Çünkü onun şeytani hâli, âlemin sahibini anlamaktan, O'na teslim olmaktan onu uzaklaştırmıştır.

Ve o varlığın eşya boyutunda kalmıştır, eşyanın özünü görmekten uzaklaşmıştır.

İşte kişi, öncelikle kendindeki şeytani hallerin ne olduğunu bilmelidir.

Ve onu esir alan üç hâli recm etmelidir, yani uzaklaştırmalıdır.

İşte kişideki üç şeytan;

“Fenâyı Efâl”, kendine nispet ettiği fiil.

“Fenâyı Sıfat” kendine nispet ettiği sıfat.

“Fenâyı Zât “ kendine nispet ettiği vücûd zannıdır, gafletidir, kibridir.

Kişi kendindeki bu üç zannın kendini nasıl bir kibre düşürdüğünü anlayamazsa, onun şeytanlığı devam eder gider, o şeytanını müslüman edemez.

Bu da ancak, yedi İlm-i Tevhîd meratibi ile gerçekleştirilir.

Bunun için her üç şeytana yedişer taş atar.

Kâbe’yi yedi defa dönmedeki hikmet de budur.

Safâ Merve’yi yedi defa koşmak da budur.

Eğer kişi kendini esir alan o üç şeytanı İlm-i Tevhid dersleri ile uzaklaştırabilirse, onun bakışı, hali, davranışı, sözü değişir, kibirden kurtulur.

Nûr Sûresi 21: “Şeytani hallere tâbi olmayın. Kim şeytani hallere tâbi olursa; artık o haller sizi, muhakkak ki kendini büyük görmeye ve kötü hallerle, inkâra sürükler. Sizin üzerinizde olanlar Allah’ın sıfatları değil midir?”

Bu üç zandan uzaklaşamayan kişinin kibirli halleri devam eder.

Kibirden kurtulamayan kişi:

Başkalarını küçük görmeye, kendini büyük görmeye...

Dışlamaya, önemsememeye, bana ne demeye...

Dedikodu yapıp çekiştirmeye, yalan söylemeye, iftira atmaya...

Mal mülk sevdasına, çıkarları için zulüm etmeye, başkalarının hakkını yemeye...

Kendini inancını ibadetini büyük görmeye devam eder, kendini seçilmiş, üstün, farklı görmeye devam eder.

Ve böylece bir kibrin, bir gaddarlığın içine düşer.

Çevresini kibirli davranır, gaddar davranır.

Çevresine acımasız, merhametsiz, duygusuz, hissiz davranmaya devam eder.

Şeytan kibirli olandır, kibirli olan şeytandır.

Duygusuz, hissiyatsız, merhametsiz, acımasız kişi kibirli kişidir.

Furkân Sûresi 29: “İşte; duygusuz, hissiyatsız insandan şeytan olur.”

Kendi şeytanını Müslüman eden, kibirden kurtulan kişi:

Her varlığa Hakk gözüyle bakar.

Her varlıktan görünen yüzün “Semme vechullâh” olduğunu bilir.

Her varlıkta her an tecelli edenin Allah olduğunu bilir.

Ve hâli, yaşantısı, davranışı, sözü, çalışması ona göre olur.

Ve o kişi, şefkat doludur, huzur doludur, sevgi doludur.

Hazreti Muhammed’in “şeytanımı Müslüman ettim” sözü iyi anlaşılmalıdır.

Kendini şeytanını kendinde esir alan kişi, varlığa Hakk gözüyle bakar.

Varlıktaki işleyişin niteliklerini, varlığın vücûdunun Hakk’a ait olduğunu anlar ve o şuurla hareket eder.

Çevresindeki kimselere ve varlığa baktığında artık eski bakışıyla bakmaz.

Varlığın toprak boyutunda kalmaz, toprağın özünü görür.

Çevresindeki bir ağaca, bir kuşa, bir insana baksa: “Allah’ım o bedendeki işleyiş sana ait, o bedendeki sıfatlar sana ait, o vücûdu tutan sensin” der.

Artık o kişi bilir ki, hiçbir vücûdun sahibi kişinin kendisi değil.

O vücûdların sahibi bizzat Allah’tır.

İşte bu şuura ulaşan kimsenin bakışı, davranışı, sözü, hâlleri ona göre olur.

O kişi artık zerre kadar da olsa kimseye zulmetmez.

O kişi kulluk makamına gelir ve çevresine hizmet eder, çevresine saygılıdır.

Nahl Sûresi 50: “Kendilerini vücûdlandırana ve kendi üzerindeki sıfatların ve kendi vücûdundaki işleyişin sahibini bilenler,

tüm varlıkta O'ndan başka işleyen olmadığını bilenler, her an her şeye karşı bir saygı içindedirler.”

İşte Mina'da taşlanan 3 şeytan, kişinin kendine nispet ettiği; “ben işlerim”, “benim sıfatlarım”, “benim vücûdum” zannından uzaklaşmasıdır.

Bu 3 zandan uzaklaşmayan kişinin kibirli halleri devam eder.

Kibirli hâlde kalan kişi; varlığın eşya boyutunda kalır, toprak boyutunu görür, sûrette kalır, toprağın aslını göremez.

3 şeytanını kendinden uzaklaştıramayan kişi:

Başkalarını küçük görmeye, kendini büyük görmeye,
Başkalarını dışlamaya, önemsememeye, bana ne demeye,
Dedikodu yapıp çekiştirmeye, yalan söylemeye, iftira atmaya,
Mal mülk sevdasına, çıkarları için zulüm etmeye, başkaları-
nın hakkını yemeye,

Kendini inancını ibadetini büyük görmeye devam eder, ken-
dini seçilmiş, üstün, farklı görmeye devam eder.

Çevresine acımasız, merhametsiz, duygusuz, hissiz davran-
maya devam eder.

Kendindeki 3 şeytanı uzaklaştıran kişide bu haller asla olmaz.

İncelediğimizde anlıyoruz ki, kibir ile şeytan iç içedir.

Kişi nasıl şeytanlaştığını çözemediği müddetçe, cin, iblis,
şeytan duygu ve düşüncelerini anlayamadığı müddetçe, kibire
düşecektir.

İncelediğimizde anlıyoruz ki, cin-iblis-şeytan haline düşen
kişi, kibir içinde olan kişidir.

Kişi, kibir içinde düştüğünde her alanda kibirle hareket eder.

Şimdi bu alanları incelemeye çalışalım:

Kibirlerin içinde en tehlikelisi “İnanç kibri” dir.

Öncelikle inanç kibri konusunu inceleyelim.

İNANÇ KİBRİ

İnanç kibrinin kaynağı, yukarıda da incelediğimiz gibi, doğru olmayan meâl çevrimlerinden gelen, beynimize sokulan üstünlük bilgisinin verdiği duygu ve düşüncelerdir.

Böyle öğretiler kişinin inancına yansır.

Anne baba kendi inancının üstünlüğünü, evlatlarının beyinlerine eker.

İnanç kibrinin temelinde yatan duygu ve düşünce; anne babadan gelen din anlayışının, diğer inançlardan daha doğru, daha itibarlı, daha yüce, olduğuna inanmaktır.

İnanç kibrinin temeli, atalardan gelen inançlara sarılmak, kendi yolunu üstün görme durumudur.

İnanç kibrinde; kendi dinini, kendi mezhebini, kendi cemaatini, kendi tarikatını, diğerlerinden üstün görme duygusu ve düşüncesi vardır.

İnanç ve ibadet alanındaki farklılıklar, kendi içlerinde ayrı bir güzellik taşısa da, toplulukların birbirine kâfir algısı vererek bakması, inanç alanının kibirsel duruma kaymasına sebep olur.

İnanç alanın böyle durumların görüldüğü yerdir.

İman konusu ise, kendi içinde iyi anlaşılmalıdır.

İnanç nedir? İman nedir?

İman ve inanç arasındaki ince çizgi, inançta sadece inanmak vardır, imanda ise eminlik vardır, mü'min olmak vardır.

İnanç; anne babadan, yani atalardan gelen bilgilere inanmaktır.

Bir çocuk, anne babasının anlattığına inanır, çünkü anne baba sevgisi, anne babanın anlattığına inanmanın kapısını açar.

Çocuk anlatılanın doğru olup olmadığını bilmez, anlatılana şahit olmaz, yalnızca inanır. Çünkü anne babası çocuk için kutsaldır.

İşte inanç; doğduğu ailenin, toplumun, din adına, Allah adına anlatılanlara, yapılan ibadetlere inanılmasıdır.

Enfâl Sûresi 35: “Ancak onların ibadetleri, atalarından öğrendikleri şekliyle, kendi eğlenceleri ve hevâlarına göre hareket etmektedir.”

İnanç boyutunda yapılan ibadetler, anne babadan görülen şekliyledir.

Çocuk, anne babadan nasıl öğrendiyse, nasıl gördüyse öyle yapar.

Ve onlar, kendi ibadetlerinin doğru olduğunun iddiasında dururlar.

Çünkü anne baba sevgisi, anne babadan öğrendiklerini kabule döndürür.

Şuarâ Sûresi 74: “Dediler ki: Hayır, biz atalarımızı böyle yapıyorlar bulduk.”

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki; anne babamızdan duyduklarımız, ibadet adına gördüklerimiz hep inanç boyutu olarak karşımıza çıkıyor.

İman ise; ancak atalarının inanç sisteminden kopup varlığın varoluşunun hakikatini arayanların ulaşacağı emin olma sistemidir.

İman yolu; atalarından gelen inanç sistemi, mantığına oturmayan kişilerde açılır.

Aradığı soruların cevabını atalarından gelen inançta bulamayan kişiler, hakikatleri arama yoluna düşer.

Ve ilme dayalı, ispata dayalı, delile dayalı cevaplar bulan kişide “İman” oluşur.

İman, varlıktaki ilmin kaynağı olan “Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji” alanının işleyişine şahit olmakla oluşur.

Onun için din ve ilim birbirinden ayrı şey değildir.

Din ilimdir, ilim dindir.

Din varlığın yaratılış yasalarıdır.

Bu yasaların temeli “Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji” boyutudur.

İlme şahit olan kişi, eminlik boyutuna erer.

İman ancak emin olma durumuyla oluşur.

Eminlik, şahit olmakla oluşur.

Şahitlik, varlığın oluş ve işleyişinin ilmi boyutuyla tanışmakla oluşur.

Varlığın varoluşundan ve varlığı var edenden emin olan.

Kendine ve varlığa baktığında, varlığın ardında varlığı tutan, varlıktaki niteliklerin sahibinin orada tüm işaretleriyle kendini gösterdiğinden emin olan.

Ve bu şuura ulaşıp bu şuurda yaşayan kimse “Mümin-Emin” kimsedir.

İman, “Emin olmak” demektir.

Emin olan kişiye de” Mü’min” denir.

Mümin, varoluştan ve var edenden emin olan demektir.

Aileden gelen bilgilere, ibadetlere inanmaya “İnanç” denir.

Bu inancın temeli ailedir, doğduğu toplumun adetleridir.

İman ise; varlığın varoluşunu düşünüp, varlıkta delillere dayalı sisteme ulaşmakla oluşur.

Varlıkta ki delillere “Âyet” denir”.

Varlıktaki âyetleri yani işaretleri, delilleri incelemek ve şahit olmakla “İman” oluşur.

İnanç; aileden, toplumdan, kitaplardan, sözlerden, hoca’dan, şeyh’den, duydukları bilgileri, sözleri, gördükleri ibadetleri kabul etmekle oluşur.

İman ise; bizzat varlıkta olan ilimden, delillere dayalı olarak, şahit olmakla oluşur.

Bizzat varlığın ardından, varlığın var oluşunu okumakla oluşur.

İman boyutunda ibadet, her andır.

İman boyutunda ibadetin, vakti, sayısı, şartı olmaz.

Atalardan gelen inanç boyutunda ise ibadetini şekli, vakti, sayısı vardır.

Atalardan gelen inanç boyutunda ise topluluklara göre değişiklikler vardır ve birbirini kabullenmemeye vardır.

Mü'minûn Sûresi 53: "Fakat onlar aralarında hakikatler hakkında bölündüler." Mezheplere, tarikatlara, cemaatlere ayrıldılar. Her zümre kendi inançlarıyla avunup övündü."

İnanç boyutunda, her topluluk atalardan gelen inancı takip eder ve her zümre kendi inancıyla övünür, kendi inancını yüce görür ve "Benim inancım daha yüce" duygusuyla kibre düşer, diğer inançlara hor bakar.

İnanç alanında kendi inancının doğru olduğunu ispat etme derdi vardır.

İsrâ Sûresi 48: "Unzur keyfe darabû lekel emsâle fe dallû fe lâ yestetîûne sebîlâ."

Meâli: "Bak, sana kendi inançlarını ne misallerle ispat etmeye kalkıyorlar ve onlar hakikatten uzaklaşıp, kendi anlayışlarına sapıyorlar. Artık onlar, hakkın yolunu anlamaya güç yetiremezler."

Kendi inancının doğru olduğunun iddiasında kalıp, başkalarına hor bakanlar, varlığın özünü görmekten uzaklaşırlar.

Kendi inancının doğru olduğunun algısı ve bunu ispat etme çabasının, duygu ve düşünceleri, çocukken beyinlere bilgi olarak ekilir.

Her çocuk anne babasının inancını takip eder.

Anne baba Müslüman inancında ise, çocuk da öyle olur.

Anne baba Hristiyan inancında ise, çocuk da öyle olur.

Anne baba Musevi inancında ise, çocuk da öyle olur.

Çocuğun, anne babası sünni se, o da sünni olur.

Çocuğun anne babası, aleviyse, ya da beктаşı ise, ya da câferi ise, ya da diğerlerinden biri ise, çocuk da öyle olur.

Ayrıca anne baba; hanefî, malikî, şafîî ya da hanbelî ise, çocuk da öyle olur.

Çocuğun anne babasının; ibadeti, ibadethanesi, giysisi, kitabı neyse, çocuk da ona göre hareket eder.

Yani anne baba ne ise, çocuk da öyle olur.

Çocuk anne babadan ne gördüyse, ona göre inanır, ona göre hareket eder.

Her çocuk, atalarının inancı üzere büyür, o inanca uyar.

Peki, bu kötü bir şey midir? Asla değildir. Her inanç farklı kültürleri de ortaya koyar.

Şeytanın karıştığı yer, kendi inancını diğerlerinden üstün gördürttüğü yerdir.

Maalesef, inançlar boyutunda, kendi inancını diğerlerinden daha değerli daha yüce görme her zaman görülür.

Atalardan gelen inanç boyutunda, her inanç grubu kendilerini iman sahibi görürler, diğerlerini kâfir görürler, çünkü öyle öğretilmiştir, öyle sürüp gider.

Atalardan gelen inanç boyutunda, cennete kendi inancında olanlar girecek diye öğretirler, kendi gibi inanmayanları cehenneme gidecek diye öğretirler.

Evet, her topluluk atalarının inanç yolu üzere olur.

Çocuk, kendi anne babasından bulduğu inancı doğru bilir, başkalarının inancını eğri görür ve onların inancına hor bakar.

İnanç alanında olanlar da kendilerini iman ehli sayarlar.

Oysa Kur'ân bunu böyle olmadığını izah etmiştir.

Hucurât Sûresi 14: "Kâletil arâbu âmennâ, kul lem tuminû ve lâkin kûlû eslemnâ ve lemmâ yedhulil îmânu fî kulûbikum ve in tutûllâhe ve resûlehu lâ yelitkum min amâlikum şeyâ in-nallâhe gafûrun rahîm."

Kâlet el arabu	: Dediler, bedevi, çölden gelen, kendi inancında olan,
Amenna	: İman ettik, inandık,
Kul lem tûminû	: Anlat, de, henüz, iman etmediniz,
Ve lâkin kulu eslemna	: Lâkin, fakat, teslim olduk deyin,
Ve lemmâ yedhul el imanu	: Henüz dâhil olmadı, girmede, iman,
Fî kulûbi kum	: Kâlblerinize, İdraklerinize, şuurlarınıza,
Ve in tutfû allâhe	: Eğer, Allah'a itaat edersiniz,
Ve resûle hu	: Resul, o, hakikati gösteren,
Lâ yelit kum	: Eksiltmez, solmaz, kararmaz, sizden, kaybolmaz,
Min amâli kum şeyen	: Sizin amellerinizden, çalışma, gayret, bir şey,
İnne Allah gafurun	: Muhakkak ki Allah, mağfiret eden, temizleyen,
Rahim	: Rahimdir, varlığı özünden var edendir,

Meâli: “Kendi inançlarından gelenler: Biz iman ettik, dediler. Henüz iman etmediklerini anlat. Lâkin teslim olduk, desinler. İman henüz kâlblerinize girmede. Eğer Allah’a itaat ederse-
niz ve o resulü anlarsanız, sizin hakikatleri anlama gayretinizden bir şey kaybolmaz. Muhakkak ki Allah mağfiret edendir, varlığı özünden var edendir.”

Âyetten anlaşılacağı gibi iman; emniyet boyutudur, idrak boyutudur, kâlbî boyuttur.

İnsan bir yola teslim olur, ama o yola henüz vakıf olmamıştır, o yolda emniyete henüz ermemiştir.

Nasıl ki Tıp Fakültesi’ne teslim olan genç henüz Doktor olmamıştır, o sadece okula teslim olmuştur, talebedir.

Tıp eğitimini idrak ettikçe, derslerini anladıkça, Tıp ilmin-den emniyet olduğunda Doktor olacaktır.

İman da ancak, iman yoluna teslim olan, varlıktaki âyetlere şahit olan, Allah’tan emniyet olan kişide gerçekleşecektir.

İnanç alanından kurtulamayan, kendini inancını yüce görmeye, diğer inançlara hor bakmaya devam edecektir.

Çocukken beyne ekilen, kendi inancının yüce olduğu duygu ve düşüncesi, kibrin başladığı yerdir.

İşte çocuğun beynine kibrin ilk sokulduğu yer inanç alanıdır.

Ve bu kibir duygusu, kişinin yaşantısına yansır, diğer tüm alanlarda kendini gösterir.

Bakara Sûresi 170: “Ve izâ kîle lehumuttebiû mâ enzelallâhu kâlû bel nettebiu mâ elfeynâ aleyhi âbâenâ e ve lev kâne âbâuhum lâ yakîlûne şeyen ve la yehtedûn.”

Meâli: “Onlara Allah’ın sunduğu şeylere tâbi olun denildiği zaman, derler ki: Hayır, biz atalarımızı ne üzere bulduysak ona tâbi oluruz. Eğer ataları bir şeyi akıl etmiyorlar ve doğru yol üzere olmasalar da mı?”

A’râf Sûresi 28: “Ve izâ faalû fâhişeten kâlû vecednâ aleyhâ âbâenâ vallâhu emerenâ bihâ kul innallâhe lâ yemuru bil fahşâ e tekûlûne alâllâhi mâ lâ talemûn.”

Meâli: “Bir benlik içinde haddi aşanlar derler ki: Biz atalarımızı da bu yolda bulduk ve bu bize Allah’ın hükümleridir. De ki: Benlik içinde olmak, haddi aşmak, kesinlikle Allah’ın hükümleri değildir. Sizler Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylüyorsunuz.”

Atalardan gelen inancında kalıp, başka inançlara hor bakmakla düşülen kibir, kişiyi benlik içinde düşürür, haddi aşanlardan olur.

Kibir haddi aşmaktır, çünkü her vücûd Allah’ın tecelli mazhariyetidir ve her vücûd Allah’ın zâtı ile tutulur.

Her varlıkta, her insanda Allah’ı görememek, varlığa ve insana hor bakmak, haddini aşmışlıktır.

Haddi aşan her kimse, kibir bataklığına sürüklenmiştir.

Hepimiz haddimizi aştık, benlik içine düştük, kibir karanlığına bulandık.

Atalarımızdan gelen inançla yargıladık, bizim gibi inanmayanı, kâfir gördük, cehennemlik gördük.

Düşüğümüz kibri hiç görmedik.

Ayrımcılığımızın öfkesine hiç bakmadık, o öfkenin kibirle olan bağına hiç göremedik.

Ve dedik ki; ben Müslüman'ım, ben Hıristiyan'ım, ben Mûsevî'yim.

Ve dedik ki; benim inancım doğru, onların doğru değil, benim ibadetim doğru, onların doğru değil, benim gideceğim yer cennet, onların ki cehennem.

Evet, atalarımızdan böyle öğrendik, böyle dedik, böyle yaptık. Ayrımcılığın, yargılanmanın içinde büyümüşüz fark etmedik. Ayrımcılık içinde olan her kişi:

Kendi inancını, ibadetini, ibadethanesini, diğer inançlardan yüce görerek kibrin içine düşer.

Kendini; Musevi, İsevi, Müslüman, Budist, vs görüp, kendi gibi olmayana kâfir görme kibrine düşer.

Kendini seçilmiş görüp, kendi inancını üstün görüp, diğerlerinin bâtil olduğuna inanma kibrine düşer.

Kendi inancında olanları cennetlik görüp, diğer inanç gruplarını cehennemlik görme kibrine düşer.

Ayrıca, kendi inancıyla hareket eden biri; farklı mezheplere, tarikatlara, cemaatlere gittiğinde; kendi mezhebinde, tarikatında, cemaatinde olmayanlara hor bakma kibri.

Mûsevilikte: Ferisiler, Sadukiler, Ananiler, Samiriler...

İsevilikte: Katolik, Ortodoks, Protestan...

Müslümanlıkta: Hânefi, Şâfi, Mâliki, Câferi, Hâmbeli gibi mezheplere bölünüp kendi mezhebinin diğerlerinden yüce görme kibri.

Ayrıca tarikatlara bölünüp, cemaatlere ayrılıp, kendini farklı görüp, diğerlerini sapmış görme kibri.

Bektaşilik, Alevilik, Sünnilik inançlarının birbirine hor bakma kibri.

Kâdirilik, Hâlveticilik, Rufâîlik, Nâkşîlik, Mevlevîlik, Uşşakilik gibi farklı yolların oluşması.

Bu yolların oluşması gâyet normaldir.

Bu yollarda, Kâmil bir insanın; hakikatler yolundaki sözleri, yorumları, eserleri, gayreti, mücadelesi, ilkeleri hatırlatılır.

Sıkıntı ise, bu yollarda olan kimselerin, birbirlerini hor görme, kendilerini yüce görme kibri.

Birbirlerine “hakikate uymuyorlar, hakikat yolundan sapsamışlar” diyerek hor bakma kibri.

Yetmeyip bunlardan da koparak, bir kişinin etrafında toplanarak, yeni cemaatler oluşturup, diğerlerini hor görme kibri.

Bir kişi etrafında toplanıp, onu üstün görüp, diğerlerini cahil görme kibri.

Benim efendim, benim şeyhim, benim müşidim, deyip bir yücelik bakışı içine düşüp, başkalarının efendi, şeyh, müşit diye gördüklerine hor bakma kibri.

Kendi ibadetini tam görüp, başkalarının ibadetlerini eksik görme kibri.

Kendini, efendi, müşit, şeyh, imam vs görme kibrine düşmek.

Kendini bir tarikatın müridi görüp ve ya tarikatta özel konumu olduğunu düşünüp, kendini özel görme kibrine düşmek.

Elbette burada genelleme yapmak doğru değildir.

Nice cemaatlerde, tarikatlarda olan öyle kimseler vardır ki asla ayrımcılık içinde olmaz.

Farklı din inançlarında olan nice kimseler vardır ki, onların gönüllerinde zerrece kibir olmayabilir.

Böyle kişiler az olsa da vardır.

Fakat âyette belirtildiği gibi, fırkalara bölünüp, kendi yoluyla övünme durumu, kibirden ileri gelir.

Meryem Sûresi 69: “Summe le nenzianne min kulli şîatin ey-yuhum eşeddu aler rahmâni itiyyâ.”

Summe le nenzianne : Sonra, elbette, biz, ayırmak, almak, ikilikte kalmak,

Min kulli şîatin : Hepsi, grup, tarikat, taraftar, fırkalara bölünmek,

Eyyu hum eşedde	: Onların hangisi, daha çok, fazla, şiddetli,
Ala er rahmân	: Rahman'a karşı, tüm varlığı nuruyla saran, rahmet,
Atıyy	: Azgın, asi, ikiliğe düşen, kibirlenme, haddini aşan, sapan,

Meâli: “Elbette fırkalara bölünenlerin hepsi, Bizi anlamamamızın hallerinde ikilikte kalırlar. Onların hangisine baksan, tüm varlığı rahmetiyle sarana karşı, hepsi birbirinden fazla kibirlilik içindedirler.”

Âyette belirtildiği gibi; fırkalara bölünmek, birlikten uzaklaşmak, ikilikte kalmak, Allah'ı anlamamakla gelişen bir durumdur.

Allah'ı layıkıyla anlayan, Tevhîd şuuruna ulaşır, yani birlik şuuruna ulaşır.

Allah'ı layıkıyla anlamak; her varlığı tecellileriyle ihata eden, her varlıkta kendini gösteren, bedenlerin sahibi olan, zâtı mutlak olan Allah hakikatine ermekle mümkündür.

İkilikte kalmak, fırkalara bölünmek, kendini yüce görmekten ileri gelir.

İnanç alanında, anne babadan gelen kendi inancına, ibadetine, ibadethanesine, “Allah'ın istediği bu” diyerek sarılır.

Kendi gibi inanmayan, ibadet etmeyen, diğer inanç alanında kalanların inancını ve ibadetlerini kabul etmeme durumu vardır.

Yani sünni inanç; alevî ya da beктаşi ya da kendi gibi olmayan inançları, ibadetleri uygun bulmaz.

Bektaşî ya da alevî inanç da, sünni inancını ve ibadetini uygun bulmaz.

Bu durum, cemaatlerde, tarikatlarda, mezheplerde de görülür.

Her topluluk kendini fırkay-ı naciye görür

Cemaat ve Tarikatlar, Ebû Hureyre'den aktarılan, Hazreti Muhammed'in söylediği iddia edilen: “Ümmetim yetmiş üç fırkaya ayrılacak, kurtuluşa eren fırka (Fırka-ı Naciye) dışında kalan yetmiş iki fırka cehenneme gidecektir” söze sığınarak kendilerini

fırkayı naciye görürler ve kendi yollarının daha yüce olduğunu iddia ederler.

Güzel insan Hazreti Muhammed'in, böyle bir söz söyleyip söylemediği çok iyi düşünülmelidir.

O güzel insan, ayrımcılığa kapı açacak, bir yolun diğerinden yüce olduğu algısını verecek, kibre kapı açacak olan bir sözü asla etmez.

O güzel insan, tüm bedenleri tutan Allah'tır hakikatini insanlığa hissettirmeye çalışmış, Tevhîd şuurundan insanı kopartacak bir sözü asla etmemiştir.

Müsevilik, Hristiyanlık, Budizm, gibi diğer inanç topluluklarında da, cemaatleşmeler, tarikatlaşmalar görülür.

Mesela Hindistan'da, binin üstünde farklı cemaat, tarikat görülmektedir.

Her topluluk kendi inancını daha itibarlı görerek, diğerlerine karşı içsel bir tavır alıyorlar.

Birbirlerine saygılı gibi görünseler de, birbirlerinin inancını kabul ediyormuş gibi görünseler de, içlerinde öteleyici, hor bakıcı, kâfir görücü, duygu ve düşünceleri, her topluluk diğer topluluğa karşı maalesef taşıyorlar.

Bu öteleyici duygu ve düşünceler kibir oluşturuyor.

Oysa tüm bedenlerin yaratıcısı ve bedenlerde her an tecelli eden Allah'ın kendisi.

Böyle bakabilsek elbette kibre düşmeyeceğiz.

Kibrin ana kaynağı, ekber olan Allah'ı anlamamak, kendini ekber görmektir, yani yüce görmektir.

Tüm Kur'ân'ı dikkatlice incelediğimiz zaman anlıyoruz ki kibir, Tevhîd şuuruna ermemeyle oluşur.

Atalardan gelen yargılayıcı alandan kurtulmamakla olur.

Lokman Sûresi 21: "Onlara: Allah'ın sunduğu şeylere uyun dediği zaman, dediler ki: Atalarımızdan bulduğumuz inançlara

tabi oluruz. Ya onlar şeytani hallere uymuş, ötekileştirmenin ce-
haletinin sıkıntılarında kalmış olsalar bile mi?”

Kur’ân ötekileştirmenin kibir olduğunu belirtir.

Kibirsel alanı kişiyi şeytanlaştırır.

Hor bakmak, hakir bakmak, kâfir bakmak, eninde sonunda
dışsal olarak da, saldırmaya, zulmetmeye kapı açar.

Şeytanlaşmak; saldırmaktır, zulmetmektir.

Şeytan kibirsel alandır, kibirsel alan şeytanlaşmaktır.

Kur’ân ölçüsüyle, kibir durumuna düşmemenin yolu nedir?

Ya da kibire düşüldüğünde hızla kibirden dönmenin yolu ne-
dir? Diye sorarsak, karşımıza şunlar çıkıyor:

Allah’ı layığıyla idrak etmek.

Tevhîd şuuruna ermek.

Secdenin mânâsına ermek

Cümle varlığın her an Allah’a secdede olduğunu görmek.

Her varlığın ardında varlığı tutan Hakk olduğunu bilmek.

Tenlere değil, canlılara bakmak.

Baktığımız her yerde Hakk’ın olduğunu bilmek.

Cümle varlıkta her an tecelli edenin Allah olduğunu idrak
etmek.

Bu hakikatlere eren kişide kibir duygusu oluşmaz.

Gönlü secde eden kişi kibire düşmez.

Gönül secdesi de ancak ve ancak tüm varlığın Allah’a secde
ettiğini görmekle mümkündür.

Secdenin hakikatine erebilmek, tüm varlığın Allah’a teslimi-
yet içinde olduğunu anlamakla mümkündür.

Tüm varlığa her an hâkim olan ancak Allah’tır.

Nahl Sûresi 49: “Ve lillâhi yescudu mâ fis semâvâti ve mâ fil
ardı min dâbbetin vel melâiketu ve hum lâ yestekbirûn.”

Meâli: “Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa, bütün varlıklar ve bütün kuvveler Allah’a secde ederler. Bu hakikati anlayanlarda kibirlilik yoktur.”

Kibirten kurtulmanın yolu, secdenin mânâsına ermektir.

Mü’min secde makamında durandır.

O, inanç, ibadet kavgasında olmaz.

İman, yani mü’min olma boyutunda, ibadetin vakti, şekli, şartı sayısı olmaz.

Kalbine iman işlemiş olan âşığın ibadeti sayılara sığmaz.

Mevlâna der ki:

“Âşıklar, daima namazdadırlar! O gönüllerindeki aşk, başlarındaki ilâhî sevgi ne beş vakitle yatıştır, ne de beş yüz bin vakitle geçer gider!”

“Kulluk sadece cesetle değil, gönülle ibadet etmektir.”

“Mihrabı dost cemali olan kimse için, yüz çeşit namaz, yüz çeşit rükû ve secde vardır” der.

Bu konuda Cenâb-ı Hak: “Ne yana dönerseniz Allah oradadır” buyurmuştur.”

Mevlana Sultanın dediği gibi, mü’min olan aşka makamına ermiş kişidir.

Aşk ancak, mü’min olan, yani iman eden kişinin kalbinde kaynayan bir duygudur.

Bu duygu hiç sönmeden bir ömür akar gider.

Bu duygu her an gönülde ilâhî aşk olarak tecelli eder.

İşte iman ve inanç inceliğini çok iyi anlamalıyız.

İman’da Allah’tan emin olmak, Allah’a teslim olmak, her varlıkta Allah’a nazar etme duygusu vardır.

İnanç alanında ise, teslimiyet, atalardan gelen hiç şahit olmadığı Allah’a zanni olarak inanmak ve atalardan gördüğü şekliyle ibadetlere sığınmak vardır.

İnanç alanında, her inanç topluluğu kendi yolunu yüce görür, Allah'ın indinde kendinin daha makbul olduğuna inanır.

Kendi inancını ve ibadetlerini daha yüce görerek, diğer inançlara karşı mesafeli durur, onları hor görür.

Bu durum inanç alanında olanları, kendi inançlarını daha yüce görerek kibrin içine düşürür.

Tüm kibirlerin geldiği ilk yer inanç alanıdır.

İnanç alanından gelen kibir, mesleki alan, millet alanı, cinsiyet alanı, aile alanı, makam alanına da yansır.

İnanç kibrini ilâhi aşkla yok edebilirsek, diğer kibirlere asla düşmeyiz.

Kibre nasıl düşeriz? A'râf Sûresi 12. ve 13. âyette çok güzel sunuluyor.

A'râf Sûresi 12: "Kâle mâ meneake ellâ tescude iz emertuk kâle ene hayrun minh halaktenî min nârin ve halaktehu min tîn."

Kâle ma meneake	: Dedi, men eden, alıkoyan, sen,
Ella tescude	: Değil, secde, teslim olmak,
İz emr tu ke	: Olduğunda, iş, işleyiş, emir, hüküm, sen,
Ene hayrun min hu	: Ben, benlik, hayırlı, iyi, üstün, ondan,
Halakte ni	: Yarattın, var olur, yaratılış,
Min narin	: Ateş, yakıp yıkıcı haller,
Halakte hu	: Yaratılan, halk edilen, o,
Min tînin	: Nemli toprak, suretinden siretine, öz, kaynak

Meâli: "Bildirildi: Tüm varlıktaki işleyişin sahibine teslim olmaktan seni alıkoyan nedir? Varlığın dış yüzünde kalıp iç yüzünü göremeyen; benlik içinde kalır, yakıp yıkıcı hallerinden dolayı yaratılışı anlayamaz, kendini diğer yaratılanlardan üstün görür ve o yaratılanları bir sûret görür ve sûretini göremez. "

A'râf Sûresi 13: "Kâle fehbit minhâ fe mâ yekûnu leke en te-tekebbere fihâ fahruc inneke mines sâgirîn."

Kâle fe ihbit minha	: Dedi, öyleyse, in, uzaklaşmak, oradan, bulunduğu yerden
---------------------	---

Fe mâ yekûnu leke : Artık, olmaz, senin
En tetekebbere fiha : Büyüklük taslaman, kibirlenmen, orada,
makamında
Fe uhruc : Artık, çık, dışarı çıkmak, uzaklaşmak, ihraç
İnne ke min es : Muhakkak, sen, kaybedenler, küçülen,
sâgirîne

Meâli: O hâlde olana bildirilir: Sen, kibirlilik içindeyken hakikatleri anlamaktan uzaklaştın. Artık sen kendini hakikatlerin dışında bıraktın, doğrusu sen kaybedenlerden oldun.

Âyette görüldüğü gibi, kendini, yolunu diğer kimselerden daha hayırlı gören, kendini yüce sanan kimse, iblis durumuna düşer ve kibirli olur.

Kibirli olan, kendini her zaman, yargılayıcı içsel bir duyguyla yüce görür ve karşısında olana hor bakar.

12. ve 13. âyeti dikkatlice incelediğimizde anlıyoruz ki; varlığın dış yüzünde yani toprak boyutunda kalıp, varlığın iç yüzünü görememekle nasıl bir benlik içinde kaldığımızı işaret ediyor.

Benlik; kendini ya da bir başkasını tüm ortak sistemden bağımsız görme durumudur.

Yani benlik; kendinin varlıkla olan bağına anlayamayıp, tüm varlığı tutan tek gücü anlayamayıp, “Ben benim- Sen sensin” deme durumudur.

Eğer kişi; tüm varlığı tutan ilâhi sistemi ve tüm varlığı tutan Zâtı anlayamazsa, “Benlik” durumuna düşer.

Benlik, vücûdu kendine nispet etme gafletidir.

Kişinin “Ene” boyutu yani “Ben” boyutu, cân yönüyle de ten yönüyle de Allah’tır.

Kişi Allah’a ait olan vücûda benim derse, benlik boyutuna düşmüş olur.

Her varlık içinde bir “Ben” taşır.

O ben de, tüm varlığı var eden “Ben” dir.

O ben de, Allah’ın kendisidir.

Onun için Yûnus Emre:

“Beni bende demen, ben de değilim

Bir ben vardır bende, benden içeru” diyerek bu hakikati dile getirmiştir.

Kişi eğer kâinatta ki tek BEN’i anlayamazsa, her varlığı kendi içinde ayrı ayrı bağımsız görür.

Ve kendini de varlıktan bağımsız görür ve “Ben benim” der.

Bu benlikten doğacak olan zan, kendini diğer varlıktan yüce üstün görme zannıdır.

İşte bu zan kişide “Kibir” olarak gelişir.

Kibir, kişinin inançlarında, yaşamında ve her alanda kendini gösterir.

Kibir, kişide şeytani yapının doğmasına sebep olur.

Ve kibirden doğan şeytan hep kibirden beslenir.

Şeytani alanın her sözü, her davranışı, her eylemi, kendini ya da birilerini yüce gösterme algısını ortaya çıkarır.

Şeytani alan kibirden beslenir.

Sözcükleri, davranışları, bilgileri almayı ya da aktarmayı, hep yüceliği hissettirecek şekilde kullanır.

Kullandığı sözcükler hep ikiliği, kendini yüce görmeyi algılatmak üzerinedir.

Bunlara örnekler vermek gerekirse;

“Gerçek Mü’min”

“Gerçek Müslüman”

“Senin yolun, inancın daha yüce”

“Onlar cahil” “Onlar kâfir”

“Onlar cehennemlik” “Onlar sapık”

Bunlardan “Gerçek mü’min” sözünü inceleyelim.

Bu söz, hemen gerçek olmayanı algılatır.

Sanki mü’minin sahtesi de varmış gibi algı meydana getirir.

Bunu söyleyen, kendini gerçek mü'min, başkasının sahte mü'min olduğu imasını verir.

Ve bu durum, kendini mü'min görüp, başkasını kâfir görme kibrini meydana getirir.

Mü'minlik, Allah'tan emin olma makamıdır.

Kişi, mü'minlik makamına ermişse, varlıkta sadece Allah'a nazar eder, her varlıkta varlığı zâtı ile tutan Allah'tan emindir.

Mü'minin sahtesi olmaz.

Kişi ya mü'mindir ya değildir.

Gerçek Müslüman sözü de böyledir.

İslâm bir makamdır, o makamın şuuruyla yaşayan kimseye Müslüman kişi denilir.

İslam: Barış, huzur, selâmet, sulh, anlamına gelen bir kelimedir.

Müslüman: Barış ve huzur veren, selâmet içinde olan, zarar vermeyen, kavga etmeyen, çevresine huzur veren kişi demektir.

Müslüman'ın sahtesi olmaz.

Kişi Müslüman gibi görünüp, Müslümanlığı kendi çıkarı için örtü yapıyordur, bu da o kişinin Müslüman olmadığını gösterir.

Gerçek Müslüman denilince, beyin hemen sahte Müslüman algısını hisseder.

İkilik algısı veren kelimeler, bizi karşıımızdaki kişiyi küçümsemeye, hor görmeye yöneltir ve bu da bizi kibre düşürür.

"Senin yolun, inancın, daha güzel", sözü de kişinin kibre düşmesine yol açar.

Bu sözle verilen algı, diğer inançlara hor bakılmasına yol açar.

Ve böylece kişiyi, kendi inancının yüce olduğu, başka inançların batıl olduğu, algısını vererek, kibre düşmesine yol açar.

"Sen daha yücesin, sen en büyüksün" sözü de kibre kapı açan başka bir sözdür.

Senlik benlik algısı, kibre kapı açan bir zulümdür.

Bu kullanılan sözle de, kendini diğerlerinden büyük görme, diğerlerini küçük görme kibrine yönlendirir.

Mücadele Sûresi 19. âyet bunu çok güzel açıklar.

Mücadele Sûresi 19: “İstahveze aleyhimuş şeytânü fe ensâhum zikrallâh ulâike hizbuş şeytân elâ inne hizbeşşeytâni humul hâsirûn.”

İstahveze aleyhim	: Akıllarını esir aldı, istila, kuşattı, onları,
El şeytan	: Kötü haller, şeytani haller, eşya boyutunda kalan,
Fe ensâ hum	: Böylece, unuttular, uzaklaştılar,
Zikir Allah	: Anmak, hatırlamak, zikir, Allah,
Ulâike hizbu el şeytani	: İşte onlar, hizip, bölük, ayrılık, fırka, şeytan, kötü haller,
Elâ inne hizbe el şeytani	: Değil mi, hizip, bölük, ayrılık, fırka, şeytani haller,
Hum el hasirune	: Onlar, hüsranda, kayıpta, kaybeden, zarar,

Meâli: “Şeytani halleri onların akıllarını esir aldı. Böylece onlar Allah’ı anmaktan uzaklaştılar. İşte şeytani hallerde kalan bölendir, bölen ancak şeytani hallerde kalandır. Onlar kaybedenlerdir.”

Âyette muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi, tüm ikilik, bölücülük, ayrımcılık şeytani alandan çıkar.

Bir söz ya da davranış, bölücülük meydana getiriyorsa, bu şeytani duygu ve düşünelerden meydana geliyordur.

Kibir; bölücülüğü, bilmişliği, ayrımcılığı, üstünlüğü, küçük görmeyi, farklı olmayı tetikler.

Bilmişlik kibri; tartışmaları meydana getirir ve başkasının bilgisini kabul etmeme, karşı çıkma, kişiyi küçük görme halini meydana getirir.

Kur’ân’da birçok âyette tartışmalardan uzak durmamız tavsiye edilir.

Kur'ân, tartışmalardan kavgalardan uzak durmamızı ısrarla tavsiye eder.

Buradaki hikmet nedir?

Buradaki hikmet, bilmişlik kibrinin kişiyi hakikatleri anlamaktan uzak tutacağıdır.

Kur'ân, neden ısrarla tartışmalardan uzak durmamız tavsiye eder?

Neden duyduklarını ya da okuduklarını doğru bilip tartışmaya girenlerden uzak durmamızı tavsiye eder? Hatta adeta emreder.

Tartışma içinde olanın akli ne ile meşguldür, tartışma içinde olmanın amacı ne olabilir?

Topluma konferanslarda, televizyonlarda, kitaplarda, sohbetlerde tartışma halini hissettirmenin tehlikeleri ne olabilir?

Kur'ân'ı incelediğimizde; hep okumayı, araştırmayı, varlığı incelemeyi, tefekkür etmeyi yani eşyaya bakıp fikir üretmeyi, çevremize faydalı olmayı, iyi insan olmayı tavsiye eder.

Kavgadan, tartışmadan, kötülük etmekten, kibirden, şan şöhret içinde olmaktan, makam mevki derdine düşmekten uzak durmayı tavsiye eder. Adeta emreder.

Peki, Kur'an bize neden kavgadan tartışmadan uzak durmamızı emreder?

Kavga ortamlarından uzak durun, oradan ayrılın ve ayrılırken de güzellikle ayrılın der.

Tartışma haline girmek, kendi bildiğinin iddiasında durup, karşıdaki kişinin bakış açısına kendini kapatmaktır, bu da kişiyi kibre düşürür.

Onun için Kur'ân tartışma ortamlarından uzak durun der.

Ankebût Sûresi 46: "Aktarılan söylentilerde kalanlarla tartışmayın."

Mü'min Sûresi 56: "Bir delil olmaksızın, Allah'ın âyetleri hakkında tartışmaya giren kimseler ise, onların gönüllerinde

kibir vardır. Onlar hakikatlere ulaşacak olanlar değildir. Bu hal-lerden Allah'a sığının.”

En'âm Sûresi 68: “Âyetlerimiz hakkında bir kavga hâlinde olan kimseleri gördüğünde, artık onlardan uzak dur. Hatta o hakikatlerin dışındaki konuşmalardan da. Bir kavga hâlinde olanlardan da uzak dur. Fakat şeytani hâller bunu sana unutturabilir. Artık hakikatleri anmaktan uzak olan kimselerle oturma. Kötülük hâllerinde olan kimselerle birlikte hareket etme.”

Müzzemmil Sûresi 10: “Söylenen şeylere sabret ve onların yanından ayrılacağıın zaman güzellikle ayrıl.”

Tartışmaya girmeyin, tartışmalardan uzak durun âyetleri bizlere muhteşem hikmetler sunuyor.

Tartışma ortamları gönülleri; kibirle, bilmişlikle, küçük görmekle, öteki görmekle, hor görmekle kirletir.

Böylelikle gönüller; ilmi araştırmalardan, ilmi hakikatlere ulaşmaktan, varlığı tanımaktan, ilimsel değerler ortaya koymaktan uzaklaşır ve kavga tartışma haliyle kirletilir.

Yani gönüllerdeki üste olan duygu, kavga tartışma duygusu olur, hakikati öğrenme gayesi ise derinlerde kalır.

Onun için Kur'ân bizlere muhteşem bir ikazda bulunuyor.

“Gönüllerinizi kavga tartışma ile değil, hakikatleri anlama gayretiyle meşgul edin” diye bildiriyor.

Gerçek cihat da aslında budur.

Kâinatın değerlerini anlamak için bir mücadele içinde olmanın adı cihattır.

Bir çocuk, tartışma kavga ortamında büyüdüğünde; bilmişlik, ego, gurur, küçük görme ve dışlama gibi hallerin içine düşer.

Bu hallere düşen çocuk, bilimsel değer üretmeyi amaç edinmez, kavga içinde olup bilmişlik hâli sergiler.

Beyinleri kavga tartışma hâli ile kirletirsek, bilimsel düşünme gelişmez.

Tartışma içine düşen kimselerin içinde, kibir ve ayrımcılık olur.

Tartışma ortamları, kendi bildiğinin doğru olduğunun iddiası, kavgasının olduğu yerdir.

Böyle yerlerde başkasının bilgisi, kültürü, inancı hor görülür; orada kişiler kâfir ilan edilir ve hedef gösterilir.

Tartışma içine düşen kimseler; düşünmekten, araştırmaktan uzaklaşır sadece bilmişlik içinde hareket ederler.

Yani tartışma ortamları, kişilerle kavga ortamlarıdır, bilimsel değerleri anlama, sorgulama ortamı değildir.

Onun için Kur'ân bizlere tartışmalardan, kavgalardan uzak durun, der.

Tartışma ortamlarından hakikat çıkmaz, sadece kibir halleri oluşur, der.

Ve gönlümüzü kesinlikle düşünmeye, araştırmaya, hakikatleri anlamaya açmalıyız, der.

Televizyonlarda görüyoruz, dini programlarda bile konuşmacılar birbirine giriyor.

Hakikat konuşmasından çok, kavga, tartışma, eksik arama duygusu veriliyor.

Tüm topluma, bilhassa küçücük çocukların beyinlerine kavga, tartışma, taraf olma duyguları ekiliyor.

Ve toplum olarak, konuşmacılardan birini tutarak, biz de bir kavga içine düşüyoruz. Bir hakikati anlamayı terk ederek, düşünmeyi terk ederek, taraf olarak bize uymayana saldırıyoruz.

Ve beyinlerimiz bir kibir içinde, bilmişlik içinde kalıyor, başkalarını öteki görüyoruz, cahil görüyoruz.

Birbirimizi ayrıştırıyoruz, ötekileştiriyoruz, kendimizi bilmiş, yüce görüyoruz ve kibrin içinde kalıyoruz.

İşte böylece, içimizdeki şeytana esir oluyoruz.

Onun için Kur'ân bizlere "Tartışmalardan, kavgalardan uzak durun" diyor.

Evet, anlıyoruz ki; ilimsel gönül taşıyan, samimi olarak hakikatlerin arayışında olan kimse kibre düşmemek için:

Tartışmalardan uzak durur.

Bilmişlik içinde olmaz.

Hiçbir fikri küçük görmez.

Ayrımcılık içinde olmaz.

Saygı ve sevgisini hiç kaybetmez.

Kişilerin inançlarına kültürlerine saygı duyar.

Kişilerin sözlerine takılıp kalmaz.

Kimsenin ardından konuşmaz.

Kimseye kötü gözle bakmaz.

İçinde hasetlik, fesatlık, kibir halleri taşımaz.

İşte, Kur'ân bizlere ne kadar hikmet dolu mesajlar veriyor.

İnşallah anlayanlardan ve uygulayanlardan oluruz.

Kehf Sûresi 54. âyette ise "Fakat insan, bir şeyi anlamaktan daha çok tartışma içinde oluyor." diyerek bizlere bilmişlik kibrinin, bizi nasıl tartışmaya sürüklediğini anlatıyor.

Çünkü bilmişlik kibri, kendi bildiğini doğru bilip başkasının bildiğini dinlememe, kabul etmeme halini doğurur.

Bilmişlik kibri, hakikate ulaşmanın önünde en büyük engeldir.

Bilmişlik halinde olanlar, ilim olmaksızın, duyumlara dayalı hareket ederler.

Bilmişlik iddiasıyla tartışmalara girerler.

Mü'min Sûresi 56. âyette bu durum çok güzel işaret edilir.

Mü'min Sûresi 56: "İnnellezîne yucâdilûne fî âyâtillâhi bi gayri sultânin etâhum in fî sudûrihim illâ kibrun mâ hum bi bâligîh festeiz billâh innehu huves semîul basîr."

İnne ellezine	: Muhakkak onlar, o kimseler,
Yucâdilûne	: Kavga, tartışma, cedelleşme,
Fi âyâti Allah	: İçini hakkında, Allah'ın âyetleri, işaretleri,
Bi gayri sultanin	: Delil, yetki, hüccet, kuvvet, delil olmaksızın,
Eta hum	: Gelen, sunulan, verilen, onlara gelen,
İn fi sudûri him	: Onlarda, içinde, onların gönüllerinin içinde,

İlla kibrun	: Vardır, ancak, sadece, kibir, büyükmek, başkasını küçük görmek,
Ma hum bi bâligî hi	: Onlar değil, ona ulaşacak olan,
Fe isteiz bi allâhi	: Bundan sonra, Allah'a sığın, sarıl,
İnnehu huve	: Muhakkak ki ondandır,
El semi el basir	: İşitmek, basiret, gördüren,

Meâli: "Bir delil olmaksızın, Allah'ın âyetleri hakkında tartışmaya giren kimseler ise, onların gönüllerinde kibir vardır. Onlar hakikatlere ulaşacak olanlar değildir."

Âyette belirtildiği gibi, ilim olmadan yani bir delile dayanmadan, tartışma içinde olan kimseler, bilmişlik iddiasıyla hareket ederler.

O kimseler hakikatleri araştırmaktan çok, inanç alanından gelen bilgilere, ritüellere dayalı olarak hareket ederler.

Onlara ne doğru diye dikte edilmişse onu doğru bilirler.

İnanç kibrinden, kendi inancı ve ibadetlerini yüce görmek vardır.

Kişi kendi inancıyla kendi ibadetleriyle gururlanır.

Bu gurur onu kibre sürükler.

Gurur kibir ilişkisini incelersek:

Gurur, kibir aynı anlamda olduğu sanılsa da, aslında birbirine yakın anlamlar taşır.

Fakat her iki kelimeyi de ayrı ayrı değerlendirmek, ama birbirine bağlayıp değerlendirmek doğru olur.

Gururlanmanın sonucu kibirdir.

Kibrin başladığı yer gururlanmaktır.

Gurur, "garur" kelimesinden gelir.

Garur; kendini aldatmak, kendi aslını anlamayıp aldanmak anlamında karşımıza çıkar.

Gurur, kendindeki Hakk'tan kopmak.

Kibir; Halk'ı küçümsemek, kendini yüce görmek anlamına gelir.

Kişi, şuur olarak kendindeki Hakk'tan koptuğu zaman, kendine varlık isnat eder ve kişi kendini beğenmeye, kendini farklı görmeye başlar.

İşte, kişinin kendini beğenmesi, kendini övmesi gururlanmaktır.

Kendini beğenen, kendini öven kişi, gitgide kendini varlıktan üstün görmeye, yüce görmeye ve varlığı küçük görmeye başlar.

Kendini büyük görüp, varlığı küçük görme duygusu, kibir içinde yaşamaya yol açar.

Yani, kibrin ilk oluşmaya başladığı yer gururlanmaktır.

Kişi her varlıkta olan Hakk'ı anlamaktan uzaklaştığı an, her varlığı ayrı ayrı bir form olarak görür.

Ve böylece tüm varlığı tutan Hakk şuurundan uzaklaşır.

Kendi vücûdunu kendine nispet eder, malı, mülkü, makamı, kendine nispet eder.

Ve sonuçta malıyla, makamıyla, mesleğiyle, övünür, büyüklenir.

Yani gururlanmak kişinin kendini beğenmesi, kibirlenmek ise karşısındakini küçük görmesi ile ilgili bir durumdur.

Kişi cümle varlığın sahibini bilemediği an, her varlığı ayrı ayrı değerlendirme içine girer.

Her varlığı ayrı ayrı gördüğünde, kendi vücûd varlığını da kendine nispet eder ve ben benim demeye başlar.

Ben benim diyen kişi, kendi varlığını farklı görür ve kendini beğenmeye başlar.

İşte böylece kendini beğenen kişi, bir gururlanma içine girer.

Gururlanma içine giren kişi, kendini varlıktan ayırır ve kendi vasıflarını beğenmeye başlar ve böylece gururlanma içine girer.

Ve kendine ait gördüğü, malıyla, mülküyle, makamıyla, evlatlarıyla, övünme içine girer.

İşte bu duruma gururlanma denir.

Yani gururlanma kendini beğenme durumudur.

Kendini beğenen kişinin bir sonraki düşeceği durum, kibir durumudur.

Kibir de, karşısındaki kişileri ya da varlığı küçük görmek kendini büyük görmek durumudur.

Kibrin oluşma yeri, kişinin kendi aklında edindiği putlarıdır.

Kişinin edindikleri bu putlar, kişinin kendini farklı göstermeye, üstün göstermeye yol açar.

Bunlar nedir diye incelediğimizde, Mekke dönemindeki Mekke müşriklerin edindikleri putlarının, karşılığını kendimizde bulduğumuzda anlıyoruz.

Kibre götüren bu putları incelediğimizde:

Kişinin edindiği, lat, menat, hubel, uzza putları iyi bilinmelidir.

Hepimiz bu edindiğimiz putların etkisi altında hareket ediyor olabilir miyiz?

Bu putların etkisiyle kibre düşüyor olabilir miyiz?

Bildiklerimizi, isteklerimizi, duygularımızı, makamları putlaştırıyor ve onların etkisi altında yaşıyor ve kibirleniyor olabilir miyiz?

Atalarımızdan gelen inançları putlaştırıyor, kendi edindiğimiz inançta kibre düşüyor olabilir miyiz?

Duygularımıza esir olup onları putlaştırıp, kibre düşüp, başkalarına zarar veriyor olabilir miyiz?

Sevgiyle yaklaşmamızın altında başka amaçlar yatıyor olabilir mi?

Bu sinsi amaçlar bizi kibre düşürüyor, başkalarını kullanılacak bir eşya gibi görmemize sebep oluyor olabilir mi?

Taşıdığımız kimlikleri başkalarına büyüklük taslamak için kullanıyor olabilir miyiz?

İstek ve duygularımızı çıkar uğruna, başkalarından yararlanmak için put haline getirip tapıyor olabilir miyiz ve bir kibir içinde yaşıyor olabilir miyiz?

Hepimizde bulunan, bizleri kibre düşüren; lat, menat, uzza, hubel putlarını bir bir inceleyelim.

EL LAT- EL LAH PUTU İNANCI

El Lat- El Lah putu; atalarından gelen din, ibadet, Allah adına gelen bilgileri doğru bilmek ve bunları diğer inançlara göre kıyaslayıp, kendi inancını üstün görüp, kendi inancını put haline getirmektir.

İnanıldığı ama şahit olmadığı Allah'ı put haline getirmektir.

Furkân Sûresi 43. âyet buna işaret eder."E raeyte menittehaze ilâhehu hevâh."

Meâli: "Hevâsını ilâh edinmeyi anladın değil mi?"

Kişi, atalarından miras olarak gelen bilgilere inanır, hevâsına göre, aktarılan bilgilere göre inandığı Allah inancını put haline getirir.

Kendi inancını üstün görür, kendi inandığı Allah'ı kendi yanında görür, diğer inançlarda olan kişileri cehenneme atacağına ve onları cezalandıracağına inanır.

İnanıldığı Allah'ın onu ayrı bir özellikte yarattığına, ona üstünlük verdiğiğine inanır.

Ve böylece toplumlarda rastladığımız gibi, Allah'ın kendini, farklı inançta özel yarattığına inanır ve kendini diğerlerinden üstün görür ve büyük bir kibre düşer.

Bu düştüğü kibrin farkına varmaz, kendi inancına öyle bağlanmıştır ki, yaptığı ayrımcılığı normal görür.

Kendi gibi inanmayanı, cehennemde yakacak kadar kibrin içine düşmüştür ama bunu bile normal görür.

İşte, şahit olduğu yaratıcıya değil, atalarından mirasla gelen hevâsına göre inandığı bir Allah'a inanır.

İşte bu inanca "El Lat-El Lah" put inancı denir.

Mü'minûn Sûresi 68: “Onlar hakikatlerin sözlerini hala düşünmezler mi? Yoksa onlara sunulan, önceki atalarından gelen aslı olmayan şeyleri yeterli mi görürler?”

Atalarından gelen, ayrımcılığa sebep olan, kendi inancını yüce gören, kendini seçilmiş gören, kendi ibadetini, ibadethanesini, kendi kitabını yüce, bozulmamış gören bu yapının adı “El Lat- El Lah putu” inanç yapısıdır. Bu yapının oluşturduğu kibir, kişinin kendi inancını, kendi topluluğunu üstün görmesine sebep olur.

Kişilerin inançları, inançlara bağlı örtüleri, giysileri, inançlara bağlı, ibadetleri, ibadethaneleri farklı farklı ise ve her inanç grubu kendi inancını üstün görüyorsa, kendini farklı, seçilmiş görüyorsa, bu inanç yapısı, Allah'ın sunduğu değil, toplulukların kendi oluşturdukları bir inanç yapısı olabilir mi?

Eğer Allah'ın sunduğu bir yapı olsaydı aynı olması gerekmez miydi?

MENAT- MENA- MEN PUTU

Menât kelime olarak, Sâmi dilinde “ölüm, kader, talih” anlamlarına gelir diye bilinir.

Menât’ın ölüm, kader tanrıçası olduğuna inanılır.

Ölen kimseyi musalla taşından alıp ona binek olup, âhirette, rehber olan, yol gösteren, yöneticilik, idarecilik yapan tanrıça olduğuna inanılır.

İngilizcedeki “manager” kelimesi de buradan geliyor olabilir.

Hazreti Muhammed’in büyük dedesinin adı da” Menâf” dır.

Mekkeli müşrikler, onun da heykelini yapıp ondan şefâat ummuşlardır.

Menat- Mena- Men kelimesinin; Mina, Minna, Men, Menân, Menun kelimesi ile bağlantılı olduğuna inanılır.

Şahsiyet, kimlik, kişi anlamlarına gelir.

Burada anlıyoruz ki, ama kendi şahsiyetini ama bazı şahsiyetleri, kimlikleri daha yüce görüp ön plana çıkarmak “Menat putu” meydana getirmektir.

Her varlıktaki, o varlığı tutan ilâhi kimliğe “Zât” diyoruz.

Ve tüm varlığı tutan kimlik Allah’ın kimliğidir.

İşte kişi;

Kendi millet kimliğini,

Kendi cinsiyet kimliğini,

Kendi inanç kimliğini,

Kendi aile kimliğini,

Kendi meslek kimliğini,

Kendi toplum kimliğini,

Kendi mezhep, tarikat, cemaat kimliğini, üstün görürse, bu durumu ilâh edinmiş, put edinmiş demektir.

Kişi bu kimliklere göre kendini üstün görmeye başlarsa, kendi menâat putunu oluşturmuş olur.

Artık bu putu yıkmadığı müddetçe bir ömür bu putun etkisi altında kalır, büyük bir kibrin içine düşer ve kendi kimliğini, diğer kişilerden, diğer topluluklardan üstün görür.

Onun için Yûnus Emre "72 Millete aynı gözle bakmayan, halka müderris olsa, Hakk'a asidir" yani "her varlığa Hakk'ın kimliğiyle bakmayan putperesttir" demek istemiştir.

Nisâ Sûresi 36: "Muhakkak ki kendini üstün gören, kibir içinde olan kimselerde Allah sevgisi yoktur."

Kişinin, hayatın içinde edindiği kimlikler, topluma yakınlaşmak, hizmet etmek, kültürel zenginlikler oluşturmak içindir. Asla kibir içinde olması için değildir.

Mesela kişinin Tıp Doktoru olması, Doktorlukla övünmesi için değil, hasta tedavi etmesi içindir.

UZZA - AZİZ PUTU

Uzza bire bir “El Aziz” kelimesinden gelir.

Aziz, yüce olan demektir.

Kişi; mesleki alanda, inanç alanında, sosyal alanda, bilgi alanında, makam alanında ve diğer alanlarda kendini yüce görürse, kendi uzza putunu oluşturmuş olur.

Cümle varlıkta aziz olan yani tüm nitelikleriyle yüce olan Allah’tır.

Eğer kişi kendini, yaratılan diğer varlıktan yüce görmeye başlarsa kendi uzza putuna tapıyor demektir.

Aziz gördüğümüz, yüce gördüğümüz, evliya gördüğümüz, her kişi uzza putudur.

Kendini efendi, şeyh, evliya, veli, mürşit gören her kişi kendindeki uzza putuna bağlıdır.

Çünkü aziz olan, yani yüce olan, her varlıkta sonsuz nitelikleriyle yüceliğini gösteren zâtı mutlak olan Allah’tır.

Allah’ın yüceliğini görmeyip, bir kulu yüce görme durumu, Allah’ın her varlıktaki yüce niteliklerini göremeyip, yalnızca bir kişiye ya da kişilere ya da mekâna ya da eşyaya yücelik nispet etmek, uzza putçuluğudur.

Bir kişiye, bu kimse çok yüce demek, Allah’ın yüceliğinin yanında ona da yücelik nispet etmektir. İşte bu putperestliktir.

Kişinin kendini de yüce görmesi, kendi uzza putuna tapmasıdır.

Vakıâ Sûresi 5: “Kendini büyük görenler zarar verdikçe zarar verir.”

HUBEL- HUB EL PUTU

Hub kelime olarak; sevgi, ilgi, alaka, güzel, hoş, iyi anlamlarına gelir.

Mekkeli müşriklerin en önemli yüce gördüğü putlardan biri hubel putudur.

Bir kişiye asıl niyetini saklayıp, sevgiyle, iyilikle yaklaşıp asıl amacını gerçekleştirmek için olan davranış hubel putçuluğudur.

Bir kişiye güler yüzlü, sevgi diliyle, iyi biriymiş gibi yaklaşıp, asıl niyetini en son ortaya koymanın adı hubel putçuluğudur.

Bir kişi gerçek niyetini hiçbir zaman belli etmeden, sevgi içindeymiş gibi tatlı dille ikna edici yaklaşabilir, oysa kişinin asıl niyeti kendi çıkarıdır, kendi putuna hizmettir.

Enfâl Sûresi 50: “Ve lev terâ iz yetevfellezîne keferûl melâiketü yadribûne vücûhehum ve edbârahum ve zûkû azâbel harîk.”

Meâli: Hakikatleri görmemezlikten gelip örtenlerin, sevgi içindeymiş gibi hallerini görsen de, onlar kendilerindeki safiliklerine, yöneldikleri hallerle zarar verirler ve onlar geçmiş cehalet bilişleriyle hareket ederler ve onlar yakıcı sıkıntılı hallerdedirler.

Âyette belirtildiği gibi, kibrini gizleyip, sevgi içindeymiş gibi yaklaşan kimseler, öncelikle kendi safiliklerine zarar verirler.

Sevgi içinde yaklaşanlara asıl niyetlerini bilmeden, asla kanmamalıyız.

Şeytani hallerde olan kişinin kandırmak için yaptığı en büyük kandırmaca; sevgi ile davranmak, tatlı dil, güler yüz, göz-yaşı kisvesine bürünmektir.

Onlar hevâlarını sevgi sanırlar, sevgiyi alet ederek, kendi çıkarılarını gerçekleştirirler.

Hep bedensel istekleri sevgi zannettik.
Seviyorum dedik, ama ardından kalp kırdık, kötülük ettik.
Seviyorum dedik, ama isteklerimiz olmayınca öfkelenedik,
hiddetlendik, kavga ettik.

Mutlu iken sevgiden bahsettik, mutsuz iken sevgiyi unuttuk,
karamsarlığa düştük, umutsuzluk içinde olduk

Peki, sevgi ve hevâ inceliği nedir?

Hevâ, ten boyutundan gelir.

Sevgi, cân boyutundan gelir.

Hevâ yani bedensel istek, sadece bedeni sarar.

Sevgi, cümle varlığı sarar.

Sevgiyle davranıyor gibi görünmek değil, tüm içtenliğimizle
sevgi makamına ulaşmış, o makama göre davranmalıyız.

Yoksa sevgimizi alet ederek, hevâsal istekler peşinde koşarsınız.

Hevâsal isteklerin olduğu yer, çıkarsal isteklerdir, çıkarsal
istekler kibir ile bağlantılıdır.

Kişî öyle bir kibir içindedir ki, kendi çıkarı için kendini öyle
ayrıcalıklı görür ki, asıl niyetini hiç belli etmeden sevgiyle yak-
laşır ve istediğini elde edince gider.

İşte kişinin, kendi çıkarlarına yani kendi egosuna göre edin-
diği putlara yönelmesi, onu kibire düşürecektir.

Kişinin edindiği putlar, lât putu, menat putu, uzza putu, hu-
bel putları, kibrin olduğu alandır.

Kişinin yöneldiği bu putlar egosal alanın putlarıdır, çünkü bu
putlar kişinin kendi çıkarları için sığındıkları putlardır.

Âl-î İmrân Sûresi 185: “Dünya hayatının çıkarında olanlar
ise, bir egodan başka bir şey elde edemezler.”

Tûr Sûresi 32: “Yoksa onların akılları kendi hevâlarına göre mi
hareket ediyor? İşte onlar, kendi var ettikleri putlara tapıyorlar.”

Anlıyoruz ki putçuluk, kişinin kendi çıkarları için sığındığı
kendi duyguları ve kibire düştüğü bir yapıdır.

Bu dört put kişiyi esir alır ve kibre düşürür.

Dördü de esir alınmadığı müddetçe, kişi bu putlara esir olarak ve kibir içinde yaşar.

Bu dört puttan biri kalsa bile diğer dört putu uyandırır ve kişiyi kibre düşürür.

İşte, El lâh-El lât putu:

Şahit olmadan, idrak etmeden, atalarımızdan gelen bir mirasla inandığımız Allah inancını, put haline getirmektir.

Kişinin, kendi hevâsını ilâh edinmesidir.

Allah diye inandığı şey, hiç şahit olmadığı, kendi hevâsına göre inandığı şeydir.

Menât putu:

Tüm varlığı tutan şahsiyet, kimlik, Allah'ın kimliğidir hakikatini bilemeyip, kendimizin ya da birilerinin kimliğini ön plana çıkarıp, diğerlerini hor görme durumudur.

Uzzâ putu:

Yüce olanın Allah olduğunu idrak edemeyip, kendimizi ya da birilerini yüce görmektir.

Bir kulu yüce görüp, tüm kullarda yüce olanı görememe durumudur.

Onun için Hazreti Muhammed: "Sakın beni yüce görmeyin, ben de sizin gibi bir beşerim" demiştir.

Hubel putu:

Asıl niyetini saklayıp, sevgi içindeymiş gibi yaklaşmanın sinsiliğidir.

Sevgiyi alet edinip, çıkarını gerçekleştirmek için kişinin takındığı sinsi plandır.

Diliyle sevgi sözcükleri söyler, ama asıl niyet başkadır.

Bu putlar, kibir içinde olan kişilerin sığındıkları alanlardır.

Bu putların her biri, kişiyi kendi içinde gizli kibre düşürür.

Uzzâ putu, kendini aziz gören, yüce gören, ya da sevdiği birini yüce gören kişilerin düştüğü bir kibirdir.

Kişi kendini ya da sevdiği birini, evliya, gavs, mesih, mehdi görür.

Kişi kendini ya da birini, evliya, gavs, mesih, mehdi ilan eder. Toplumda kendini yüce gösterir, ya da birini yüce ilan eder. Şimdi bu kavramları inceleyelim.

EVLİYA

Evliya, veli kelimesinden gelir.

Veli tekildir, Evliya çoğuldur.

Kur'ân sadece "Allah'ı evliya edinin", "Allah'tan gayrı bir şeyi dost edinmeyin" diye bildirir.

Allah insan vücûdunda ve cümle varlıkta, bir sıfatta veliliğini tüm sıfatlarda evliyalığını gösterir.

İnsan, unutmamalıdır ki, bir organını da işleten Allah'tır, tüm organlarını da işleten Allah'tır.

İnsan kendi vücûdunda her an dostluğunu gösteren, Allah'ın dostluğunu bırakıp, eşyayı ya da birini dost edinmemelidir.

İnsan, varlığı, varlığın özünde Allah'ın olduğunu unutmadan sevmelidir.

İnsan anne babasını, ya da çocuklarını, vücûdu tutan Allah'ı unutmadan sevmelidir, Allah şuurundan kopuk bir sevgi içinde olmamalıdır.

Allah şuurundan kopuk olan sevgi, sevgi değildir, hevâdır.

Allah şuurundan kopuk olan, her an öfke, kavga, nefret, kıskançlık içine düşebilir.

Onun için Kur'ân "Allah'ı evliya edinin, her şeyi Allah'ın evliyalığı ile sevin, O'ndan başka evliya edinmeyin" diye bildirir.

Allah'ı bırakıp başka birini evliya edinmek, ona yücelik vermek, onu Allah ile arasına aracı koymak demektir.

Bu müşriklik durumudur.

Zümer Sûresi 3: "Vellezînettehazû min dûnihî evliyâ mâ nabuduhum illâ li yukarribûnâ ilallâhi zulfâ."

Meâli: “Ondan başka evliya edinenler, biz onlara kulluk etmiyoruz, ancak Allah’a yaklaştırsınlar diye onlara yakın oluyoruz, derler.”

Kur’ân’da; “Allah’tan başka veli- evliya edinmeyin” diye bildirilir.

En’âm Sûresi 51: “Min dūnihî veliyyun ve lâ şeffun.”

Meâli: “O’ndan başka dost ve şefaet eden yoktur.”

Câsiye Sûresi 10: “Mâ kesebû şeyen ve lâ mattehazû min dūnillâhi evliyâe ve lehum azâbun azîm.”

Meâli: “Allah’tan başkasına evliya diye sarıldıklarından da onlara bir fayda yoktur ve onlar elim bir azabın içindedirler.”

Mâide Sûresi 55: “İnnemâ veliyyu kum Allah.”

Meâli: “Siz sadece Allah’ı dost edinin.”

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki; sadece Allah’ı dost, evliya edinmemiz gerekiyor.

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki, birine yücelik verecek sarılmak, Allah’ın yüceliğini başka birine isnat etmek, kişiyi kibre düşürecektir, kişiyi şirke düşürecektir.

Her bedenın ardında yüce olan Allah vardır.

İnsanlara ya da bir varlığa yaklaşırken, onun bedeninde yüce olan Allah’ı unutmadan ona yaklaşmalıyız, ona bakmalıyız.

Kendini veli görmek, evliya görmek büyük bir kibirdir.

Kâmil insan, her zaman Allah’ın yüceliğini hissettirir, asla kendinin yüce olduğu algısını vermez.

Kâmil insan konuştuğu zaman, sözlerinde yüce olan Allah’ı hissettirerek konuşur, kendini yüce göstermez, seçilmiş göstermez, özel göstermez.

İnsan, tüm bedenlerin sahibini, bedenlerin özünde görerek, hareket etmelidir.

O zaman kişi, varlığa en güzel sevgiyi ve saygıyı gösterecektir.

İnsan, varlığın özünde olan Allah'ı görmekten uzaklaştığı an, varlığın sûret boyutunda kalacak, varlığın özünü göremeyecek, böylelikle iblis durumuna düşecek ve kibre düşecektir

İşte insan, ama kendini ama bir başkasını yüce görmemelidir.

GAVS

Gavs, dalgıç demektir.

Gavs: Denize dalan, deryaya dalan, ilme dalan, düşünceye dalan, araştırmaya dalan, keşfe dalan, anlamlarına gelir.

Kur'ân'da gavs'lık isnat edenler, kendilerini büyük görerek, büyük bir kibrin içinde düştüler, diye bildirir.

Sâd Sûresi 37: "Ve el şeyâtîne kulle bennâin ve gavvâsın."

Ve el şeyâtîne kulle	: Şeytanlar, hepsi, şeytani haller, kötü hallerde olanlar,
Bennâin	: Büyüklük taslayan, bina yapan, işleyişi kendine nispet eden,
Ve gavvasın, gavs	: Dalgıç, dalan, gavs, bilgiçlik taslama, gidip getirdiğini iddia eden,

Meâli: "Ve bütün şeytani hallerde olanlar, büyüklük taslayıp işleyişi kendine nispet edenler ve kendilerine gavs'lık isnat edenler."

Sâd Sûresi 38: "Ve âharîne mukarrenîne fîl asfâd."

Meâli: "Ve diğer o hallerde olanların hepsi, kelepçeler içinde birbirlerine bağlandılar."

Âyette geçen gavsın çoğulu gavvas demektir.

Gavs, dalgıç, dalan, demektir.

Gavvas; dalanlar, dalgıçlar demektir.

Allah'ın deryasına ilmi olarak dalan kimseler, orada birçok hakikatlere şahit olurlar ve o şahitlik kişiyi teslimiyete götürür.

Kişi ilimsel bir tespit yaptığında, bu tespit Allah'ın ilim boyutuna aittir.

Kişinin şahit olduğu ilim, kendine ait değil, Allah'a aittir.

Lakin kendini büyük görerek, ben buldum, ben keşfettim, ben daldım gördüm, diyerek kendine ya da bir başkasına, gavs-
lık isnat edenler kibre düşmüşlerdir, şeytanlaşmışlardır.

Her kim, kendi çalıştığı alanda, bir keşfe dalarsa, bu dal-
maya gavslik denir.

Her kişi çalıştığı, ilgilendiği alanda, derinlemesine bakmalıdır.

İlmi derinliklere dalmalıdır, keşifler yapmalıdır, topluma fay-
dalı olmalıdır.

Ve bunu asla gurura, kibre düşmeden yapmalıdır.

Yoksa kendine gavslik isnat ederek, kendini yüce görme du-
rumuna düşer.

Her kim ben gavs oldum derse o şeytan olmuştur.

MESİH

Mesih kelimesi İbrânîce kökenlidir, Tevrat'ta birçok yerde geçer. "Mesih-Masih-Mâşihâ" مَسِيح, msh-mşh kelime kökünden gelir. Abdeste "Mesh etmek" kelimesi de buradan gelir.

Temizlenmek, arınmak, kirlilikten kurtulmak, aklını temizlemek, yağla ovulmuş, bâtıl bilgilerden uzaklaşmak, ilmi bilgilerle güçlenmek, nurlanmak, aydınlanmak gibi anlamlara gelir.

Bu kelime İbranice "Mâşihâ" yağla ovulmuş, anlamındadır.

Abdeste başın mesh edilmesinin hikmeti, beynin bâtıl bilgilerden temizlenmesine işaret eder.

Akılda olan kirliliği, zarar verici bilgiler, ilim ile temizlenmelidir.

İlim, su ile remzedilmiş, su ile temizlenmek, ilim ile akıldaki kirliliğin temizlenmesi olarak işaret edilmiştir.

Mesih kelimesini inceleyince anlıyoruz ki, aklın arınması, temizlenmesi mesih kelimesi ile bağlantılıdır.

Kur'ân'da İsa "Mesih" adıyla anılmıştır.

Lâkin İsa'dan, "İsa Mesih" diye bahsedilmesi, iyi araştırılmalıdır.

Kur'ân'da "Meryemoğlu İsa Mesih", diye geçer.

Âl-î İmrân Sûresi 45: "Minhu ismuhul mesîhu İsa ibnu Meryem."

Meâli: "Onun işareti kirliliği temizleyendir, o Meryem oğlu İsa'dır."

Dikkatlice incelediğimizde, mesih kelimesi: Arınmak, temizlenmek, kirliliğinden kurtulmak, bâtıl alanı silmek, anlamlarındadır.

Meryemoğlu İsa da yaşadığı dönemde, insanların akıllarındaki kirli bilgileri temizlemek için gayret gösterdi.

Akıllardaki btil alanı temizlemek için ilmi olarak mücadele etti.

İsa, yaşadığı dönemde, suyla vaftiz ederci.

Kişinin başının, suya bandırıp yıkanması, aklın kirli bilgilerden temizlenmesin arınmasına işaret edilirdi.

Vaftiz töreninde, kişinin alnını ıslatmak, başını suya bandırmak veya tüm vücûdunu suya batırmak Şekliyle yapılan uygulama, “yeniden doğuş” un başlangıcı olarak kabul edilmiştir.

Onun için İsa’ya; “Meryemoğlu Mesih” denildi.

Yani, arındıran, temizleyen anlamında “Mesih” denildi.

Burada İsa’nın mesih diye adlandırılması, suyla kişinin başını yıkayan anlamındadır.

Buradaki ana gaye, suyla buluşmaktır, yani ilimle buluşmaktır.

İnsanın aklındaki btil bilgileri, ancak ilim temizler.

Bazı kimseler İsa’ya “Allah’ın kendisidir” deme gafletine düştü.

Bu gaflet, “Rhullah” makamını anlayamayan kişilerde olur.

Kur’n, “İsa’nın ve dem’in makamı aynıdır” der.

Bu makam “Rh” makamıdır.

İşte Mesih konusu çok dikkatli incelenmelidir.

Her dönem kendini Mesih görenler olmuştur.

Onlar; Halk’ın inançlarını suistimal etmişler, kendilerini yüce, seçilmiş görmüşler, halkın parasını, malını farklı yollarla almışlar, kendilerine saltanat kurmuşlardır.

Kendilerini yüce göstererek de, insanların asıl ekber olan yüce olan Allah’ı layıkıyla anlamalarına da engel olmuşlardır.

Kendilerini mesih gösterenler, her zaman kendilerini seçilmiş görmüşler, kendilerini yüce görerek, büyük bir kibrin içine düşmüşlerdir.

Mesih konusu yüzyıllardır tartışılan bir konudur.

Mesih gelecek, mehdi gelecek diye her zaman bir kurtarıcı beklenmiştir.

Her dönem, kendilerini mesih gösterenler, birilerini mesih ilan edenler, mesih'im algısını verenler olmuştur.

Mesih, cemaat ve tarikat inancında "Kıyamet öncesi gelecek peygamber" diye inanılır.

Mesih beklentisi çok eski tarihlerden beri hep görülmüştür

Eski dönemlerde savaş, istila, yağmalama gibi zulüm ortamlarında, kendilerini sıkıntılardan kurtaracak olan birini hep beklenmişlerdir.

İnsanlar her zaman, sıkıntılı dönemlerinde bir kurtarıcı beklemişlerdir.

Çoğu cemaat ve tarikat, kendi şeyhlerini mesih, mehdi görür ve kendi yollarına uymayanı düşman ilan eder ve onu decal görür.

Kendini ya da birini mesih olarak görmek, kendini ya da birini yüce görerek, büyük bir kibre düşmektir.

Oysa incelediğimizde anlıyoruz ki, mesih; temizlenmek, arınmak demektir.

Her kim, Allah'ın ilmiyle aklını bâtil bilgilerden temizlemeye gönlünü vermişse, işte o kişi, Allah'ın "EL Mesih" esması boyutuna adım atmış, onun akli ve gönlü temizlenmeye başlamıştır.

Abdestteki mesh etmenin hikmeti de budur.

İnsan abdestte başını mesh ederken içsel olarak şu duayı yapabilir:

Allah'ım, benim aklımı temizlememe yardımcı ol.

Allah'ım, aklımdaki tüm kirli bilgilerden beni temizle.

Allah'ım, seni idrak etmem için bana temiz bir akıl temiz bir gönül nasip et.

MEHDİ

İnsan, birini ya da kendini mehdi görerek, yüce görerek, büyük bir kibrin içine düşer.

Kur'ân'da Mehdi kelimesi geçer mi?

Mehdi gelecek diye bir beklenti nereden kaynaklanır?

Mehdî kelimesi, "Hudâ" kelimesinden gelir.

Kur'ân'da "Mehdi" kelimesi geçer.

Âl-î İmrân Sûresi 46: "El mehdi."

Âl-î İmrân Sûresi 46: "Ve yukellimun nâse fi el mehdi ve kehlen ve mines sâlihîn."

Ve yukellimu en nâse	: Kelime, konuşma, anlatma, insanlar,
Fî el mehdi	: İçinde, doğuş, yayılan, yeryüzü, doğru yolu anlatan, hidâyete yolu uzere olmak, beşik,
Ve kehlen	: Er kişi, olgun, kâmil, yetişkinlik çağı, kuvvetini toplayan,
Ve min es sâlihîne	: Salihlerden, iyi çalışmalarda olan, iyi kimselerden,

Meâli: "O insanlara doğuşu ve kemalatı anlatırdı ve o Salihlerdendi."

Bu âyette bahsedilen kişi, Hazreti İsmâ'dır.

Âyet, Hazreti İsmâ'nın insanlara, doğuşun ne olduğunu, hidâyet yolu üzere olmanın nasıl olduğunu, anlattığı ile ilgilidir.

Mehdi, Hudâ, kelimesi ile bağlantılıdır.

Kur'ân'da, Hudâ kelimesi türevleriyle birçok yerde geçer.

Hudâ: Doğru yolu gösteren, hakikate sevk eden, doğruluk veren, hidâyet veren, anlamlarına gelir.

Mehdi: Hidâyet bulmuş, doğru yolda olan kişi, her an hakikatler üzere olan, Allah'ın gösterdiği yol üzere olan, Allah'ın yolumdan şaşmayan anlamlarına gelir.

Mehdi kelimesi, Hudâ'nın gösterdiği yol üzere olan demektir. Kur'ân'da Hudâ'nın Allah olduğu belirtilir.

Yani doğru yolu gösteren, hidâyet bulduran Allah'tır diye belirtilir.

Allah, her varlıktan herkese her an hakikatlerini gösterir.

Yani her an Hudâ esmasıyla yol gösterir.

Allah'ın hakikatleri gösterme ciheti Hudâ cihetidir.

Yeter ki bizler aşkla, tevazuyla, teslimiyetle düşünelim, araştıralım ve Kâinatı okuyalım. Yani "İkra" âyetine uyalım.

Mehdi: Hudâ'nın gösterdiği yolda giden, doğru yolu bulan, hakikat üzere hareket eden, hidâyet bulan, ilimden ayrılmayan anlamlarına gelir.

Kur'ân tüm Resûl ve Nebî'lerin Hudâ'nın gösterdiği yol üzere hareket ettiğini bizlere bildirir. Yani Mehdi hüviyetini taşıdıkları bildirilir.

Âl-î İmrân Sûresi 46. âyette, Hazreti İsa'nın insanlara hakikatlerle yol göstermesi belirtilir.

Bakara Sûresi 170: "Ve la yehtedûn."

Yehtedûn kelimesi de, hudâ kelimesinden gelir. Bu âyette doğru yol üzere olmayan anlamında kullanılmıştır."

Bakara Sûresi 264: "Ve Allâhu lâ yehdîl kavmel kâfirîn."

Burada ise, "La yehdî" yine hudâ kelimesinden gelir.

Âyette: "Hakikatleri görmemezlikten gelip örtenler Allah'a yol bulamazlar" hakikati belirtilmiştir.

Âl-î İmrân Sûresi 73: "Kul innel hudâ huda Allâh."

Buradaki âyette, doğru yol Allah'a giden yoldur diye belirtilmiştir.

Âl-î İmrân Sûresi 96: "Ve huden lil âlemîn."

Bu âyette Hazreti İbrâhîm için; bütün herkese doğru yolu gösterirdi, hakikati belirtilmiştir.

Mehdi beklentisi çok eski tarihlerden beri hep görülmüştür ve hâlâ da görülmektedir.

Mehdi beklentisi çoğu toplumda görülür.

Mehdi beklentisi bir kurtarıcı beklentisidir.

Çoğu cemaat ve tarikat kendi şeyhlerini mehdi görür ve ona uymayanları kâfir görür, deccal görür.

Mehdi ve deccal mücadelesi iyi ile kötünün savaşıdır diye bilinmiştir.

Deccal insanın içindeki şeytani dürtülerdir.

Mehdi ise insanın içindeki hakikat arayışı ile hidâyet bulma özelliğidir.

Kur'ân bizlere; Mehdi ne demektir? Çok güzel açıklamıştır.

Mehdi, Hûdâ'ya uyan demektir.

Yani doğru yolu bulmuş ve hep dosdoğru hareket eden demektir.

Her insan Allah'ın sunduğu hakikatleri anlamakla mükelleftir.

Yani her insan mayasında Mehdi olabilme özelliğini taşır.

Allah her insanı; kendini, varlığı tanısin diye yaratmıştır.

Allah her insana her varlıktan hakikatlerini gösterir.

İşte, Hûdâ; hakikati gösteren, doğru yola ileten, hidâyet bulduran demektir

Mehdi de; doğru yolu bulmuş, hidâyet bulmuş demektir.

İşte her kim, içindeki şeytani dürtülere uymuşsa, hem kendine hem çevresine zarar verir ve işte o deccaldır.

Deccal hep kötülük üzere olan demektir.

Her kim;

Allah'ın gösterdiği bir şekilde hakikatlere uymuş,

Hakikatleri anlamış ve asla o hakikatlerden ayrılmamış,

Hiçbir varlığa zarar vermemişse,

Her an İslam üzere yani barış ve huzur üzere ise,
Her an hidâyet üzere olmuş ise,
Ve gücü yettiğince Hakka yol gösterici olmuşsa,
İşte o kimse, Mehdi makamıyla şereflenmiştir.
Hiç kimse kendi içindeki deccalını yenmeden Mehdi kana-
lına adım atamaz.

Her kim kendini ya da birini mehdi ilan ederek, Allah'ın hûda boyutundan kopmuşsa, o kendini ya da birini yüce görerek büyük bir kibrin içine düşmüştür.

Her kim, kendini ya da birini yüce görerek, "Evliya, gavs, me-
sih, mehdi " ilan ediyorsa, "yüce olan Allah'tır" şuurundan kop-
muştur ve böylece o kişi, büyük bir kibre düşmüştür.

İnsan hiçbir zaman kibre düşerek şeytanlaşmamalıdır.

İnsan aklına ve gönlüne hiçbir zaman, kibirsel hiçbir duy-
guyu, düşünceyi sokmamaya gayret göstermelidir.

İnsanın gönlü bir evdir, o evde ya şeytanı düşüncelerin ol-
duğu alan olan kibir vardır, ya da Allah sevgisi vardır.

Kibir olan gönülde Allah idraki, Allah sevgisi olamaz.

Allah idraki, Allah sevgisi olan gönülde, kibir olmaz.

Kibirleşen kişi şeytanını ilâh edinir ve hep onunla yaşar.

Şeytan, varlığın eşya boyutunda kalıp Hakk'tan kopmak, yani
Hakk'tan uzaklaşmak ve her türlü kibrin içine düşmek demektir.

Her türlü kibrin içinde olan kişi, çevresine kötülük yap-
maya meyillidir.

Çünkü kibirli olan kişi, kendi egosu üzere yaşayan kişidir.

Kendi egosu için, kendi çıkarı için, çevresine zarar veren kişidir.

Kibirleşmek, şeytanlaşmaktır.

Kibirli olan şeytandır.

Şeytan kibirli olandır.

Kibirli olanın yaşantısı, sadece kendi çıkarları doğrultusundadır.

Şimdi de şeytanlaşmak konusunu inceleyelim.

ŞEYTANLAŞMAK

Şeytanı ayrı bir varlık olarak düşünmemeliyiz.

Şeytanı, zalimleşmiş insan olarak düşünmeliyiz.

İnsan, yaptığı kötülükleri; adı olan kendi olmayan şeytanın üstüne atarak, zalimliğine kılıf uydurur.

Şeytan denilen şey, zalim kişinin ta kendisidir.

Onun için şeytan dediğimizde bilelim ki, kötülükler içinde olan zalim kişi anlaşılmalıdır.

Onun için şeytan diye bahsettiğimiz, kötülükler, zalimlikler içinde olan kişidir.

Yani şeytanlaşmak, zalimleşmek demektir.

Zalimleşen kişi şeytandır.

Ayrı bir şeytan aramanın anlamı yoktur.

Kim ki çevresine acımasızca zulmediyor, işte o şeytanlaşmış kişidir.

Kim ki çevresine kötülük yapıyor, o şeytandır.

Şeytan, “şa-ta-na” kelimesinden gelir.

Uzaklaşan yani Hakk’tan uzak olan demektir.

Hakk’tan uzak olan, kibir içine düşer ve şeytanlaşır.

Varlığın özünü, görmekten uzaklaşan “şa-ta-na” durumunu düşer.

“Şa-ta-na” durumuna düşen, varlığın dış boyutunda kalır ve ondan menfaat elde etme derdine düşer.

Yani varlığın eşya boyutunda kalıp, hakikatine eremeyendir.

Şeytan, eşya aynı kökten gelen kelimelerdir

Eşyadan menfaat elde etme durumu, kişiyi özden koparır.

İşte o menfaat elde etme durumu kişiyi, kendi çıkarının derdine düşürür ve kişi zalimleşir.

Nisâ Sûresi 120: “Şeytânu illâ gurûrâ.”

Meâli:“ Şeytan denen, ancak gurur, kibir içinde olandır.”

Evet, her kim; bir gurur, kibir içindeyse, işte o kişi şeytandır.

Gururlanma, kibirlenme şeytanlığın doğduğu yerdir.

Şeytan, varlığın eşya boyutunda kalıp, varlığa zulmederek kendine menfaat elde etme derdindedir.

Şeytanın cirit attığı yer, dini alandır.

Çünkü dini alana yönelen kimseler, masum kişilerdir.

İnsan, Allah hakikatini masum bir duyguyla arar.

Masum bir duyguyla dine yönelir, cemaatlere yönelir.

Şeytan, masum insanları kandırmak ister.

Şeytan son planını asla önceden belli etmez.

Şeytan planını hep gizler.

Şeytan planını masumlar üzerinden gerçekleştirir.

Şeytan planını; inanç, ibadet alanı üzerinden gerçekleştirir.

Şeytan, dini kullanarak, hedefine ulaşır.

Dindar kılığına girerek, hedefine adım adım yaklaşır.

Şeytanlaşmış kişi her zaman sinsidir.

Tek amacı vardır, o da kendi çıkarıdır.

Şeytan masumları Allah diyerek aldatır.

Şeytan masumları Allah diyerek, kitap diyerek, din diyerek, ibadet diyerek, farz sünnet diyerek aldatır.

Kendini Allah yolunda mücahit gibi gösterir.

Asıl amacı çok gizlidir, hiç belli etmez.

Gizli planını, ibadet alanında masumlara kendini Müslüman gibi, mehdi gibi, mesih gibi, evliya gibi göstererek gerçekleştirir.

Kâh namazda, kâh Kur’ân okumada, kâh oruçta, kâh Hac’da görünür.

Hep Allah korkusundan bahseder. (Haşr Sûresi 16)

“Ben âlemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım” der. Haşr Sûresi 16

Korkuyla beyinleri kilitler, düşünmez eyler.

Çünkü bilir ki korkan kişi, o korkudan dolayı itaatkâr olur, emirlere uyar, denileni yapar.

Her seferinde Allah korkusundan, günahlardan, veballerden bahseder.

Hemen kadere sığınır, her şey Allah’tan der.

Hayır da şer de Allah’tan der.

Kötülükler Allah’ın takdiri der.

Hakikatler anlaşılın istemez.

Emirlerle yasaklarla hareket eder.

Asla ilimden irfandan şahit olmaktan bahsetmez.

İlim onun düşmanıdır.

Akıl onun düşmanıdır.

İnsanlar arasına ikilik, nifak, fesatlık sokar.

Amacı bellidir.

Amacı kendidir.

Amacı; otorite kurmaktır, makamdır, saltanattır, şöhrettir, insanları kendine köle etmektir.

Amacı; maldır, mülktür, paradır, lüks yaşamdır.

Asıl amacını hep gizler.

Asıl amacını yanındaki kimse bile bilemez.

Oyununu din üzerinden oynar.

Amacına ulaşmak için yavaş yavaş sincice hareket eder.

Amacında, gençlerin masum Allah inancı çok önemlidir.

Onları yavaş yavaş kendine bağlar.

Onlara, yavaş yavaş inanç boyutunda ne kadar önemli iş yaptıklarını hissettirir.

Her kesimden insanları kendine bağlar.

Yolunu, amacını, kutsallık adı altında kurgular.

Cihat, mücahit, kâfirlik kavramını hep kullanır.

Şeytanlaşan kişi, hangi alanda olursa olsun, hep kendi çıkarını ön planda tutar.

Asla Tevhîd şuurundan hoşlanmaz.

Toplumun cemaat, tarikat, mezheplere bölünmesini ister ve böler.

Bölünme olsun ki, onları küçük küçük kontrol etsin ister.

Bir topluluk kendini, diğerlerinden yüce görsün ister.

Bir topluluk kendi yüce görsün ki, diğerleriyle husumet içinde olsun, kargaşa olsun ister.

Çünkü şeytan kargaşadan, ikilikten, ayrımcılıktan, kibirden beslenir.

Kasas Sûresi 4: “Doğrusu Firavun yeryüzünde kendini yüce gördü ve halkını cemaatlara ayırdı.”

Her kişi içinde şeytanlık potansiyeli taşır.

Kişi kibre düştükçe şeytanlaşır ve kendisi bunun farkına bile varmaz.

Ona sorsan, itikat üzeredir, yani dini inançları hep yerine getiren biridir.

Allah’a sadece inanır, Allah hakikatine arif değildir.

Emir ve yasaklar, onun için din mecburiyetidir.

Emir ve yasaklar denen alanın hikmetini asla bilmez.

İnanç, iman inceliğini bilmez.

Hep dışarıda kâfir arar ve onların yok edilmesini ister.

Kâfir diye ilan ettiği kişiler, onun amacının önünde bir engeldir.

Mina’da sembolik olarak 3 ayrı yerde şeytan taşlamak, kişiyi şeytanlaştıran 3 ayrı zannın kişiden uzaklaştırılmasıdır.

Bu sembolik şeytanlar; kişinin kendine nispet ettiği, “Fîil benim, sıfat benim, vücûd benim” zannıdır.

Kişinin içindeki büyük şeytan, içindeki gizli şirktir.

Kişinin içindeki gizli şeytan, kendini seçilmiş, veli, evliya, gavs, mesih görmesidir.

Bu zanlardan bu duygulardan kurtulamayan kimse:

Kendini varlıktan koparır, benliğe düşer.

Kendini üstün görür, kibre düşer.

Hep benim olmalı der, zalimliğe düşer.

Zalimliğe düşen kişi, artık şeytanlaşmıştır ve hep başkalarına zarar verir.

Şeytanlaşan kişi; merhametten, rahmetten, şefkatten yoksun kişidir.

İşte şeytanlaşmanın temel noktası; kibirlenmek, ben olgusuna düşmektir.

Şeytanlaşan kişi, hep varlığın dış yüzünde kalır, varlığın özünü göremez.

Şeytanlaşmak; Hakk'tan uzaklaşmaktır.

Savaş şeytandır.

Barış, huzur İslâmdır.

Şeytan; kötülüktür, zalimlikdir.

Zalimlik, kötülük, şeytandır.

İşte dikkat edelim, her çocuk atalardan gelen kesbiyet kodlarında, şeytanlaşma durumunu taşır.

Şeytanlaşmanın oluşmasına etken olan ilk şey; çocukluktan başlayan aile ve toplum eğitimi ve algılarıdır.

Ve bilhassa bunda ana etken, doğru olmayan din eğitimidir.

Şeytanlaşmaya engel olan tek şey;

Varlığı okumaktır.

Varlıktaki faaliyeti iyi anlamaktır.

Varoluşu ve var edeni idrak etmektir.

Varlığın geldiği aslı görmektir.

Varlığın birbiriyle olan bağına görebilmektir.

Kendi vücûdunun işleyişine arif olmaktır, kendine arif olmaktır.

Kendinin ve varlığın özünün aynı olduğunu anlayabilmektir.
Kendini varlıktan bir varlık saymaktır.
Kendine şahit olmaktır.
Allah hakikatine ermektir.
Kulluk bilincine ulaşmaktır.
Dışarıda bir şeytan aramamak gerekir.
Öncelikle şeytanı kendimizde aramalıyız.
Her kişi öncelikle kendine sormalıdır:
Ben bir şeytan mıyım?
Zalim miyim, kötülük yapıyor muyum?
İnsanların arkasından dedikodu yapıp, onları kötülüyor muyum?
Para için, mal için, şöhret için, birilerinin hakkını yiyor muyum?
Gurur kibir içinde miyim?
Birilerine hor bakıyor muyum?
Kendi inancımı, milletimi, mesleğimi, cinsiyetimi, ailemi, bük yük görüyor muyum?
Diğer inançlara, milletlere, mesleklere, cinsiyete, ailelere hor bakıyor muyum?
Ayrımcılık, ikilik içinde miyim?
Kendimi ayrıcalıklı görüyor muyum?
Kendi çıkarımın derdine düşüp, birilerine zalimlik yapıyor muyum?
Hazreti Muhammed'in "Şeytanımı Müslüman ettim" sözünü iyi anlamalıyız.
Ve her kişi kendi şeytanını bulmalı ve onu Müslüman etmelidir.
Kişi, öncelikle şeytan denilen şeyi, kendinde, duygu ve düşüncelerinde aramalıdır. Kendisinin bir şeytan olabileceğini düşünmelidir.

Ve sığındıkları kimselerin de birer şeytan olabileceğini düşünmelidir.

Kur'ân'da geçen "Şeytanı evliya edinmek" âyetini çok iyi düşünmeliyiz.

Nisâ Sûresi 76: "Fe kâtilû evliyâ el şeytân."

Meâli: "Şeytanı evliya edinen kimse, kendine yazık etmiştir."

Allah'ı bırakıp şeytanı evliya edinmek, şeytanlaşmaktır.

"Şeytan, eşya" aynı kökten gelen kelimelerdir.

Şeytan; varlığın eşya boyutunda kalıp, varlığın özünü görememekle kişinin düştüğü zalimleşme durumudur.

Şeytan diye ayrı bir varlık yoktur, şeytanlaşmış insan vardır.

Şeytanlaşmış insan, hep kendi çıkarını gözetir, kendi çıkarı için, böler, ayırıştırır, yücelik iddiası ile hareket eder.

Kibirli halin bedeni esir aldığı boyut, şeytani boyuttur.

Şeytanın en bariz hali, kendini, yolunu, amacını yüce görmek, başkalarını hor görmek duygusuyla hareket etmesidir.

Her türlü ayırıştırma, öteleme şeytani yapının halidir.

Kibrin hissedildiği her alan, şeytani alandır.

Kim:

İnsanları; fırkalara, gruplara bölüp, kendi yolunu üstün görüyorsa, başkalarına hor bakıyorsa...

İnsanları; dinlerine, inançlarına, ibadetlerine göre ayırıyor, kendi inancını üstün görüyorsa...

İnsanları; renklerine, milletlerine, cinsiyetlerine göre ayırıp, kendi milletini, kendi rengini üstün görüyorsa...

İnsanları; bizden, bizden değil diye ayırıyor...

İnsanları; Alevi, Sünni, Bektaşî, Nakşî, Kadiri, Nurcu vs diye ayırıyor...

İnsanları; Müslüman, Hristiyan, Musevi diye ayırıyor, kendi gibi olmayana cehennemlik görüyorsa...

İnsanları; kendi çıkarı için din, inanç, ibadet ile kandırıyor, kendine saltanat oluşturuyorsa...

İnsanları; kendi çıkarı için, Allah diyerek, kitap diyerek, din diyerek aldatıp, onların malına mülküne çöküyorsa...

Erkeği kadından üstün görüyorsa, kadını insan yerine koymuyorsa.

İşte Kur'ân'ın muhteşem bir şekilde belirttiği gibi:

Her kim her türlü ayrımcılık içinde oluyorsa...

Her kim her türlü bölücülük, öteleme içinde oluyorsa...

Kendini büyük görüp, başkalarını hor görme içinde oluyorsa...

Varlığın eşya boyutunu görüp, özünü göremiyorsa...

İşte bu kimse kibirsel alana kapılmıştır, şeytanını dost edinmiştir.

Kibir alanı içinde olan kimselerde; öfke, kin, nefret, duyguları vardır.

Kin ve nefret duygusu insanın içinde, insanı esir alan bir duygudur.

Cehennem ateşi; öfke, kin, nefret, düşünce ve duygularıyla ateşlenir.

Şeytanın doğuş yeri; kin, nefret, düşmanlık gibi duygulardır.

Şeytan, kin, nefret, düşmanlık duygularını giyen insandan başkası değildir.

Kibir bu duyguları besleyen bir zehirdir.

Kin ve nefret duygusu, insanın içinde yanan bir ateştir.

Kin ve nefret, düşmanlık duygularını getirir.

İçinde kin ve nefret olan kişi:

Allah idrakinden uzaktır.

Allah'a şahit olmaktan uzaktır.

İnsan olmaktan uzaktır.

Onun inancı sadece kuru bir inançtan başka bir şey değildir.

İçinde kin ve nefret duygusu olan kişide, Allah sevgisi yoktur.

Kin ve nefret, duygusu nereden gelir?

Çocuk doğduğunda, asla içinde kin ve nefret duygusu ve düşüncesi yoktur.

Aile ve toplum, çocuğun aklına, başka birine karşı ya da başka topluluklara karşı, ayrımcılık, öteleyici, hor görücü, yargılayıcı bilgiler ekerek, kin ve nefret duygularının oluşmasına yol açar.

Bilhassa bu inanç alanında çok görülür.

Kişi, inanç bakımından, kendi gibi inanmayan kişileri, toplulukları, cehennemlik görecektik kadar, onları ateşte yakacak kadar, içinde öfke ve kin taşır.

Kin ve nefret duyguları ve bu duyguların söyleme dökülmesi; insanları inanç boyutunda, ırk boyutunda, millet boyutunda ayrımcılığa sürükler.

Bu ayrımcılık, insanları ya da toplulukları, aşağılamaya, hor bakmaya, düşmanca davranmaya kapılar açar.

Bu ayrımcılık en çok inanç ve millet alanında kendini gösterir.

İnanç alanındaki ayrımcılık, kendi gibi inanmayan kimseleri, kâfir görmeye, zındık görmeye, cehennemlik görmeye yol açar.

Millet alanındaki ayrımcılık ise, başka milletleri aşağılamaya, kötülemeye yol açar.

İkinci Dünya savaşında, başka inançtan ve başka bir milletten diye, 6 milyon Musevi, çoluk çocuk demeden gazlı odalarda yakıldı.

İşte, kin ve nefret duygusu, dünyanın başına bela olan duygu ve düşüncelerdir.

Aslında, Kur'ân incelendiğinde anlaşılıyor ki, içlerinde kin ve nefret taşıyan kimseler:

Allah idrakinden uzaktırlar.

Allah sevgisinden uzaktırlar.

Şefkatten, merhametten uzaktırlar.

Sevgiden saygıdan uzaktırlar.

Düşünmeden tefekkürden uzaktırlar.

Tevhîd şuurundan uzaktırlar.

Şimdi bu konu ile ilgili, Kur'ân âyetlerini inceleyelim.

Mâide Sûresi 8: “Kin, nefret gibi sizi baştan çıkaracak hâlleri yok edin.”

Mâide Sûresi 64: “Onlar Bizi anlayamadıklarından dolayı, son vakitlerine kadar düşmanlık ve nefret içindeki o hallerinde kalırlar. Allah'ın içlerinizdeki söndürün dediği o savaşın ateşini her zaman yakarlar ve onlar yeryüzünde ikilik, bozgunculuk çıkaran halleriyle dolanırlar. İkilik, bozgunculuk çıkaranlarda Allah sevgisi yoktur.”

Mâide Sûresi 91: “Adâvete vel bagdâe fil hamri vel meysiri ve yasuddekum an zikrillâhi ve anis salâh fe hel entum muntehûn.”

Meâli: “Düşmanlık ve nefret, sizi Allah'ı anlamaktan ve anlatmaktan ve her an O'na bağlı olma şuurundan uzak tutar. Artık siz o hallerden kaçınmaz mısınız?”

Mâide Sûresi'nde görüldüğü gibi:

Kin ve nefret düşünce ve duyguları, insanı baştan çıkaran duygu ve düşüncelerdir.

İkilik, bozgunculuk çıkaran duygu ve düşüncelerdir.

İnsanın içinde devamlı yanan, cehennem ateşidir.

Savaşın kıvılcımıdır.

Allah'ı anlamaktan uzaklaştıran duygu ve düşüncelerdir.

Salât boyutuna iletmeyen, duygu ve düşüncedir.

Mâide Sûresi 91. âyette: “Zikrillâhi ve anis salât fe hel entum muntehûn” işaret edilen muhteşem hakikat; içinde kin ve nefret duygusu olanlar, Allah'ın zikrinden ve namaz boyutundan uzaktırlar.

İçlerinde kin ve nefret olanlar namaz kılsalar bile onları namazı boştur, yani onlar “Salât-ı sahun” üzere hareket ederler.

Âl-î İmrân Sûresi 118: “Kad bedetil bagdâu min efvâhihim ve mâ tuhfî sudûruhum ekber.”

Kad bedet el bagdau	: Oldu, belli, açıkça, kin, öfke, haset, nefret, kin,
Min efvâhi-him	: Söylediklerinden, ağızlarından çıkan sözlerden,
Ve mâ tuhff	: Sakladıkları, gizledikleri şey, göremedikleri şey,
Sudûru hum	: İçlerinde, göğüsleri, sineleri, gönülleri,
Ekber	: Büyük, daha fazla, yüce,

Meâli: Nefret, kin hâlinde olanlar ağızlarından çıkan sözlerle belli olurlar ve onlar daha fazlasını içlerinde saklarlar.

Diğer bir çevrim: “Nefret, kin hâlinde olanlar ağızlarından çıkan sözlerle belli olurlar ve onlar kendi bedenlerinde yüce olanı göremezler.

Âyette muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi; nefret ve kin duygusu olanların ağızından çıkan sözler, hep ayrımcılık, hep hor görücü, hep öteleyici söylemler içerir.

Nûr Sûresi 33: “Birliğin hakikatine ulaşamayanlar; tüm varlığın Allah’ın olduğunun erdemliliğine ulaşmıncaya kadar bir temizlenme içinde olsunlar. Kendilerindeki gücün sahibini anlamış, ilâhi kelâma tâbi olmuş kimseleri bulsunlar. Bundan sonra onlar hakikatleri bilmek isterlerse, onlara hakikatlerin sözlerini sunun, hayırlar içinde olmasını tavsiye edin ve anladığınız ölçüde Allah’ın değerlerini onlara verin ve sevgisizlik etmeyin. Artık onlar hakikatlere bağlandıkça, yaşamı ve sûretlerin hakikatlerini anlamak istedikleri müddetçe, onları benliğe düşmekten koruyun. Kim bir sevgisizlik içinde olursa, artık muhakkak ki o; nefret, küçük görme gibi hallerinden dolayı gafur olan, rahim olan Allah’ı anlamaktan uzaklaşır. “

Nûr Sûresi 33. âyette muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi; kin ne nefret duyguları;

Allah’ı anlamaktan uzaklaştırır.

Küçük görme, hor görmeye kapı açar.

Sevgisizlik içine sürükler.

Saff Sûresi 8-9:

8- “Onların konuştukları yalandır, kendi istedikleri o yalanlar Allah’ın hakikatlerini anlamaya engel olan şeylerdir. Allah hakikatlerini her an apaçık ortaya çıkarır. Eğer hakikatleri görmezlikten gelenler nefret hallerinde olmasalardı, hakikatleri anarlardı.”

9: “Ki o Resûl; hakikatin yolunu göstermek ve bütün dinlere karşı, dinin hakikatini anlatmak için ortaya çıktı. Eğer ortak koşanlar nefret hallerinde olmasalardı, din hakikatini anarlardı.”

Bu âyetlerde belirtildiği gibi:

İçlerinde kin ve nefret olanlar, başkalarını dinlemezler bile.

Onların düşüncelerine asla önem vermezler.

Kendileri gibi düşünmeyenlere karşı içlerinde gizli nefret ve kin taşırlar.

Onların kendi inançları, hakikatleri anlamaya engeldir.

Kur’ân’ı dikkatlice incelediğimizde anlıyoruz ki:

Kin ve nefret insanı esir alan, şeytanlaştıran duygu ve düşüncelerdir.

Kin ve nefret duygusu;

Aklın işletilmesine engel olur.

Düşünmeye, şahit olmaya engel olur.

Şefkate, merhamete engel olur.

Kibre düşmeye yol açar.

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki, içinde kin ve nefret duygusu olan kişi, kesinlikle Müslüman değildir.

İnsan, öncelikle kin ve nefret gibi duygulardan arınmalıdır.

Ve bilmelidir ki, kin ve nefret duygusu, zulmün, zarar vermenin ana kaynağıdır.

Ve bilmelidir ki, kin ve nefret duygusu şeytanlığın ana kaynağıdır.

Ve bilmelidir ki, kin ve nefret duygusu, kişinin Allah ile arasına koyduğu ateşten bir perdedir.

İnsan makamına ulaşmanın önündeki engel, kin, nefret duygusu ve düşüncesidir.

Kin ve nefret, kibir ile kardeştir.

Kibir içinde olan kimselerde, kin ve nefret duygusu fazladır.

Kinini hiç belli etmese bile, birilerini kendine rakip olarak görür, o kişilere karşı içinde öfke barındırır.

İblis, Âdem'i kendine rakip gördü, onu kendine düşman bildi, onu aldatmak için her türlü yolu denedi.

Birini rakip görmenin nedeni, içerde oluşan kıskançlık duygusudur.

Şimdi de kıskançlık duygusunu inceleyelim.

KISKANÇLIK DUYGUSU

Kibir ve kıskançlık duygusu da birbirine kardeştir.
Kıskançlık duygusu kibir duygusundan ileri gelir.
Kâbil, kardeşi Hâbil'e kıskançlık duygusundan dolayı saldırdı.
Kâbil kibirlendi, kendini üstün gördü, kardeşine kıskançlıkla saldırdı.

Kıskanç olan; kibirlidir, öfkeli, bencildir.

Kıskanç olan, karşısındaki kişiyi kendine rakip görür.

Bu rakip görme, kendini üstün görme duygusundan ileri gelir.

Bu kıskançlık duygusu çocuklara küçük yaşta, anne baba tarafından, onların anlattıkları şeyler yüzünden, beyinlerde oluşur.

Anne baba çocuklarına, başkalarını anlatırken, biz ve onlar algısıyla, yargılayıcı, öteleyici bir şekilde anlatması, çocukta kibir ve kıskançlık duygularının oluşmasına sebep olur.

Kıskanç olan öyle kibirlidir ki, başkasında olanı çekemez, kendinde olanı daha kıymetli görür.

Kıskanç olan, hep kendini yüce görmekten, bedenlerin ardına bakamaz, bedenleri tutan Hakk'ı göremez.

Kıskanç olanın gözü, kibir perdesiyle örtülüdür.

Çünkü kıskanç olan kimse; paylaşma, birlik, duygusundan yoksundur.

Hasetlik, fesatlık kıskançlık duygusu ile iç içedir.

Hasetlik, kıskançlığın daha şiddetlisidir.

Kur'ân'da kıskançlık kelimesi "Bagy" olarak geçer.

Şurâ Sûresi 14: "Ve mâ teferrekû illâ min badi mâ câehumul ilmu bagyen beynehum ve lev lâ kelimetun sebekat min rabbike

ilâ ecelin musemmen le kudiye beynehum, ve innellezîne ûrisûl
kitâbe min ba'dihim le fi şekkin minhu murîb."

Ve mâ teferrekû	: Şey, ne, değil, ayrılık, fırka, ikilik, dağılma,
İlla min badi	: Başka, sadece, sonra, ardından,
Ma cae hum	: Şey, ne, değil, gelen, yapan, sunulan, onlar,
El ilmi	: İlim, bilgi,
Bagyen beyne hum	: Hasetlik, kıskançlık, zulüm, aralarında, onlarda,
Ve lev lâ kelimetun	: Olmasaydı, kelime, tecelliler, söz,
Sebakat	: Geçti, önceki, bir önceki,
Min rabbi ke	: Rabbinin,
İlâ ecelin musemmen	: Bir ecele, belli bir zaman içinde, belirlenen vakit,
Le kudiye beyne hum	: Kada, takdir, yerine getirme, işleyiş, icabet, aralarında,
Ve inne ellezîne urise	: Muhakkak ki onlar, varis, verilen, bırakılan, bildirilen,
El kitabe min badi him	: Kitap, varlık kitabı, yazılı olan, onlardan sonra,
Le fi şekk minhu	: İçinde, ikilik, şüpheler, tereddüt, ondan, onun hakkında,
Murib	: Kuşku, endişe verici, şüphelendirici, rahatsız,

Meâli: "Aralarında bir kıskançlık içinde olan kimseler; onlara gelen ilmi anlayamadılar, sonra da fırkalara bölündüler. Eğer önceden onlara sunulan Rabbinin kelimelerini yok saymasalardı, belli bir zaman içinde anlasalardı, elbette onlar aralarında hakikatlere icabet ederlerdi. Muhakkak ki onlardan sonra da kitabın hakikatlerini bildiren kimseler olacaktır. Elbette, yine şüpheler içinde kalanlar, sunulan hakikatleri endişe verici bulanlar olacaktır."

Kibir ve kıskançlık, kişinin sunulan ilmi anlamasında önüne engeldir.

Kibir, bölünmelere yol açan, kişiyi birlikten uzaklaştıran duygudur.

Hakikat yolunda, kişinin Allah hakikatine erebilmesi için; içinde olan kibir, kıskançlık, hasetlik, gibi duygularını yok etmesi gerekir.

Her an ilim üzere hareket etmesi gerekir.

Onu için Şurâ Sûresi 15. âyet çok güzel bir öğüt verir.

Şurâ Sûresi 15: "İşte bunun için sen; hep hakikatlere davet et, emrolunduğun gibi dosdoğru ol, onların hevalarına uyma. De ki: Allah'ın kitabından sunulan şeylere iman ettim, ben sizin aranızda adalet için emrolundum. Allah sizi de vücûdlandırandır ve bizi de vücûdlandırandır. Bizim amellerimiz bize, sizin amelleriniz sizedir. Sizinle bizim aramızda bir iddialaşma olmaz. Allah bizleri bir bütünlük içinde tutandır ve dönüş O'nadır."

Kibir ve kıskançlık duygusu, iddialaşmayı tetikler.

Kibirli olan, kibrinden dolayı, bedenlerin ardına bakamaz, ilim üzere hareket edemez.

Allah'ın ilminde kıskançlık, kibir yoktur, birlik vardır.

Ayrılığa düşenler, kıskançlık duyguları yüzünden birbirlerine hor bakarlar.

Varlıktan sunulan apaçık delilere bakan insanlar, irfân ehli olurlar.

Onlar kıskançlık, kibir, gibi duygulara esir olmazlar.

Câsiye Sûresi 17: "Onlara işleyiş hakkında apaçık deliller sunduk. Ancak bir süre sonra onlar bazı şeylerde ayrılığa düştüler. Onların aralarında ortaya çıkan, kıskançlık, zulüm gibi şeyler sunulan ilimde yoktu. Muhakkak ki seni vücûdlandıran, tüm varlığın açığa çıkmasında da takdir sahibi olandır. Bu hakikati anlayamayanlar, onlar kendi aralarında ölünceye kadar ayrılığa düştükleri şeyler hakkında tartışırlar."

Ayrılığa düşenler her zaman, kıskançlık duygularına esir olurlar.

Kıskançlık duygusu ise, kibir ile içe içedir.

Varlığın delilleri üzere hareket edenler ise, ayrılığa düşmezler, onlar varlığın sahibi olan Allah'a teslim olmuşlardır.

Her varlıkta Allah'ın makamları vardır.

O makamlara eren kimseler, paylaşımcı, yardımsever, şefkatli olurlar.

Onların gönüllerinde rahatsızlık yoktur, onlar felâha erenlerdir.

Onların gönüllerinde, kıskançlık, cimrilik, kibir yoktur.

Onlar her bedende Allah'a ait olan makamları görürler.

Haşr Sûresi 9: "O kimseler; buldukları yerlerde hakikatleri makam edinirler, onlardan önceki iman edenler gibi iman ederler, bir yerden bir yere taşınan kimselere sevgiyle yaklaşırlar ve ihtiyacı olanlara verirler, onların gönüllerinde bir rahatsızlık yoktur. Onların kendi ihtiyaçları olsa bile, ihtiyacı olana yardım ederler, kendilerini cimrilik, kıskançlık hâllerinden koruyan kimselerdir. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir."

Kendini, kibirden, kıskançlıktan koruyan kimse, Hakk'ta Hakk olmuştur.

Onlar vücûdlarını sahibine infâk ederler, tüm vücûdların sahibinin Allah olduğunu bilirler ve hep o nazarda bakarlar.

Onlar vücûdlarını sahibine infâk ederek, münâfıklıktan kurtulurlar.

Tegâbûn Sûresi 16: "Bundan sonra fenalardan sakının, Allah'a ortak koşmayın. Gücünüzün sahibi olmadığınızı bilin. Hakikatleri dinleyin ve itaat edin ve kendinizin hayrı için infak edin. Kim kendini; hırs, kıskançlık, cimriliğe karşı korursa, işte onlar kurtulmuşlardır."

Kâbil kardeşi Hâbil'i kıskandı, ona karşı kibirlendi, kendini üstün gördü.

Kendi vücûdunu ve kardeşinin vücûdunu tutan Zât'ı göremedi.

Ayrılığa kaldı, kibirlendi ve zalim oldu.

Neydi Kur'ân'ın bizlere sunduğu Hâbil, Kâbil ve karga?

Hâbil Kâbil ve Karga boyutundan insanlara sunulan mesajlar nedir?

Dön bir bak kendine, sendeki Hâbil nedir, sendeki Kâbil nedir?

Sendeki karga boyutu nedir?

Kâbil, Hâbil diye bir kişiyi öldürmedi.

Kâbil önce kendindeki Hâbil'i öldürdü.

Sonra da çevresinde olan Hâbil'lere saldırdı.

Kâbil'in düştüğü kibir neydi?

Neden kardeşini kıskandı, ona karşı hasetliğe düştü?

Lütfen düşünelim, içimizde neleri öldürüyoruz, neleri yeşertiyoruz.

Lütfen düşünelim: Duygularımız ve duygularımızdan kaynaklanan yaptıklarımızla, kendimizde neleri öldürüyoruz, neleri aktif ediyoruz?

Lütfen düşünelim: Olumlu ya da olumsuz düşüncelerimiz, bizdeki hangi duyguları öldürmeye başlıyor, hangi duyguları hareketlendiriyor?

Duygular! Nedir duygular?

Duygularımız Hâbil ya da Kâbil boyutu olabilir mi?

Duygularımızdan gelen davranışlarımız, Hâbil ya da Kâbil boyutu olabilir mi?

Kendimizdeki olumlu, güzel duygular nedir?

Kendimizdeki olumsuz, zararlı duygular nedir?

Bu duygular nereden gelir?

Her davranışın altında, duygular yatıyor olabilir mi?

Hangi duygular bize hâkimdir?

Hangi duygularla hareket ediyoruz?

Dünyaya geldiğimizde, hem olumlu hem de olumsuz duygular, değişik tohumlar misali "DNA" yazılımımızda vardır.

Hangi duygularımızı beslersek, sularsak ve o duyguları beslemeye, sulamaya devam edersek, bizim hâl ve hareketlerimiz ona göre oluşur.

Ve çevremizdeki arkadaşlık ettiğimiz kişiler, o duyguları beslemeye devam ederse ve biz buna uyarsak, yaşantımız ona göre şekillenir.

Böylece bizden, Hâbil ya da Kâbil'lik açığa çıkar.

Bu duyguların çocukta aktif olması, anne babanın davranışları sözleri, çevrenin davranışları sözleri, bilgiler, olaylar ile yakın ilgilidir.

Anne baba; kavga ederse, dedikodu yaparsa, birilerini kötülerse, öfkeli ise, kavgacı ise, çalarsa çırparsa, bunlara şahit olan çocuğun kendi içinde Kâbil boyutu aktif olmaya başlayabilir mi?

Anne baba; şefkatli, yardımsever, koruyucu, sevgi dolu, tatlı dilli, çalışkan, üretken ise, bunlara şahit olan çocuğun kendi içinde Hâbil boyutu aktif olmaya başlayabilir mi?

Evet, başlayabilir.

Hâbil Kâbil kıssası buna işaret eder.

Nedir kişideki Hâbil, Kâbil boyutu?

Nedir, Kâbil'in Hâbil'i öldürmesi?

Nedir bir kıskançlıkla gelen öldürme olayı?

Bir kişi bir kişiyi mi öldürdü?

Yoksa bir kişi kendindeki Hâbil boyutunu mu öldürdü?

Kâbil'lik bir kişide açığa çıkarsa, hangi duyguları ölmeye başlar?

Vücûdumuza:

Hâbil mi egemen, Kâbil mi?

Mûsâ mı egemen, Firavun mu?

İbrâhîm mi egemen Nemrut mu?

Kâbil, firavunluk ve nemrutluğu kabul etti ve kibir oluştu.

Kibir, firavunluğu ve nemrutluğu oluşturdu.

Kâbil, kibrin olduğu yer olan kıskançlık, hasetlik, fesatlık ve münâfıklıktı.

Hâbil Kâbil Âdem'in çocuklarıdır.

Yâni, Hâbil ve Kâbil, vücûd boyutumuzdaki zıt duygulardır.

Bu duyguları incelersek:

Hangi duygumuz bizi esir alırsa, diğer hangi duygumuz ölmeye başlar.

Eğer "kıskançlık" duygusu bizi esir alırsa, "güvenmek, örnek almak, birliktelik" duygumuz ölmeye başlar.

Eğer "gaddarlık" duygusu varsa, "merhamet" duygumuz ölmeye başlar.

Eğer "nefret" duygusu varsa, "sevgi, şefkat" duygumuz ölmeye başlar.

Eğer "kavga, hiddet" duygusu varsa, "barış, kardeşlik" duygumuz ölmeye başlar.

Eğer "kötülük" duygusu varsa, "iyilik" duygumuz ölmeye başlar.

Eğer "fesatlık, hasetlik" duygusu varsa, "birleştiricilik, beraberlik" duygumuz ölmeye başlar.

Eğer "hırsızlık, çalıp çırpma" duygusu varsa, "emaneti sahibine vermek, hakkını vermek, emek" duygumuz ölmeye başlar.

Bunların örneklerini çoğaltabiliriz.

Evet, bizim Hâbil boyutumuz; iyilik, şefkat, sevgi, merhamet, tevâzû, barış, çalışkanlık, gibi olumlu pozitif duygularımızdır.

Kâbil boyutumuz ise; kötülük, gaddarlık, zalimlik, savaş, nefret, kıskançlık gibi olumsuz, negatif duygularımızdır.

Hangi duygularımız ön planda ise, onun zıttı olan duygular, pasif olmaya, ölmeye başlar.

Biri hakkında; bir dedikodu yapıp arkasından çekiştirdiğimizde, hangi duygularımızı öldürüyoruz lütfen düşünelim.

Bize; kıskançlık, fesatlık, öfke, nefret, gibi duygularımız hâkimse, hangi duygularımız ölüyor lütfen düşünelim.

İyi biri miyiz, kötü biri miyiz? Lütfen düşünelim.

Merhametli, şefkatli, koruyan biri miyiz, zalim, acımasız biri miyiz? Lütfen düşünelim.

Lütfen düşünelim: Bize Hâbil boyutu mu hâkim, Kâbil boyutu mu?

Kur'ân çok güzel bir mesajla, Hâbil ile Kâbil boyutuna işaret eder.

Mâide Sûresi:

27: “Onlara Âdem’in oğullarının hakikatlerinden bahset. Hani onlar Hakk’a yakınlığı anlamak için bir yakınlık içinde olmuşlardı. Onlardan birinin hareketleri uygun, diğerinin uygun değildi. Dedi ki: Seni mutlaka öldüreceğim. Diğeri dedi ki: Doğrusu ben sadece Allah’a yönelir, fenalıklardan sakınırım.”

28: “Eğer sen beni öldürmek için gelirsen, ben tüm varlığı vücûdlandırıran Allah’a saygımdan dolayı seni öldürmek için gelmem.”

29: “Ben kendi fenalarımın tövbe etmeyi isterken, sen kendi fenalarınla beni öldürürsen, ateşe sahip olursun ve işte zalimliğinin karşılığı da budur.

30: “Sonra da o kendi hevâsına uydu, kardeşini öldürmek için davrandı, sonra da onu öldürdü. Böylece hüsrana uğrayanlardan oldu.”

31: “Fe beasallâhu gurâben yebhasu fil ardı li yuriyehu keyfe yuvârî sevete ahîh kâle yâ veyletâ e aceztu en ekûne misle hâzel gurâbi fe uvâriye sevete ahî fe asbaha minen nâdimîn.”

Fe bease Allâh	: Sonra, ortaya çıktı, diriliş, Allah,
Gurâben yebhasu	: Karga, arayış, bakıyor, eşelemek,
Fi el ard	: Yeri, toprağı, yeryüzü,
Li yuriye hu	: İçin, görmek, anlamak, ona göstermek için,
Keyfe yuvârî	: Nasıl, bilincinde, farkında, örtecek, gömecek,
Sevete ahî hi	: Ceset, fena, kardeşinin cesedi,
Kâle yâ veyletâ	: Dedi, yazıklar olsun bana,

E aceztu en ekûne : Çaresiz, aciz mi oldum,
Misle hâzâ el gurâbi : Bu karga gibi, karga misali,
Fe uvariye sevete : Sonra, gömmek, farkında, bilincinde, fena, ceset,
ahî kardeş,
Fe asbaha min el : Sonra oldu, pişman olan,
nadimin

Meâli: “Sonra da Allah’ın var ettiği bir karga ortaya çıktı, yeri eşeledi. O kardeşinin cesedine ne yapacağını onu görerek anladı. Dedi ki: Yazıklar olsun bana! Kardeşimin cesedine ne yapacağım konusunda bu kargadan bile aciz oldum. Sonra da pişman olanlardan oldu.”

Kâbil kıskançlığından dolayı kardeşi, Hâbil’i öldürdü.

Aslında Kâbil, kendi içindeki sevgiyi öldürmüştü.

Kim ki, birine zarar veriyorsa, sevgiyi unutup, kardeşlik duygusundan uzaklaşıyorsa, o Kâbil’dir.

Kimin içinde; zarar verme, zalimlik yapma duygusu varsa, onda Kâbil’lik aktiftir.

Kimin içinde; merhamet, sevgi, şefkat, yardımseverlik duygusu varsa, onda Hâbil’lik aktiftir.

Merhamet ehli, asla kimseye zarar vermez, kimsenin hakkını yemez.

Zalim kimse ise, hep kendi çıkarını düşünür ve ölümü unutup yaşar ve bir zalimlik içinde yaşar.

Evet, Kâbil çevresine zalimlik yapan kişidir.

Hâbil, çevresine merhamet, şefkat, iyilik yapan kişidir.

Peki, kargadan murad nedir?

Gurâben: Karga.

Gurb “ غُرَابٌ ”: Garga, Karga

Gurâben-Gurûb- Gurb- Gar- Garib- Gurbet- Garga aynı kökten gelen kelimelerdir.

Batma, batış, kaybolmak, gömülen, pasiflik, karanlığa geçmek, uzaklaşmak, mağara, gibi anlamlara gelir.

Bizlere burada çok güzel bir mesaj verilmiş.

Her kimde; Kâbil'lik duyguları var ise, o kişide Hâbil'lik duyguları kaybolmaya başlar, pasif olmaya başlar.

İşte o kişide; tekrar Hâbil'lik duyguları oluşması için, yeri eşeleyen bir karga misali o kişi, kendindeki olumlu duyguları aktif edebilmesi gerekir.

Yani kendi aslını tanıması, kendine arif olması, Allah'a yönelmesi ve kendini yaratan Allah'a her şeyiyle teslim olması gerekir.

“Dedi ki: Seni mutlaka öldüreceğim. Diğeri dedi ki: Doğrusu ben sadece Allah'a yönelir, fenalıklardan sakınırım.” Mâide Sûresi 27

Olumlu duygular derinlerde kalıp, olumsuz duygular bedene hâkim olduğunda, olumsuz duyguları nasıl pasifleştirmek, olumlu duyguları nasıl aktifleştirmek gerektiğini, çok iyi düşünmemiz gerekir.

Ve ilmi keşiflerle ve samimi olarak, gönülsel olarak, bunu nasıl başarabiliriz? Çok iyi düşünmemiz gerekir.

Birçok olumsuz duyguları bitirmek için, Kur'ân'da sunulan karga'nın yeri eşelemesiyle nasıl bir derin mesaj veriliyor, anlamamız gerekir.

Zalimlik duygusunu yenmenin yolunu keşfetmeliyiz.

“DNA” kodlarının derinliklerinden, neleri aktif, neleri pasif hâle getirebiliriz, bunun için bizlere karga misaliyle ne mesaj veriliyor?

Bunu çok ama çok iyi düşünmeliyiz.

Karga kardeş:

Nedir senin sırrın?

Kur'ân'da anılıyorsan senden gelen mesaj nedir?

Maide Sûresi 31: “Gurâben” “عُرَابًا”

“Sonra da Allah'ın var ettiği bir karga ortaya çıktı, yeri eşeledi. O kardeşinin cesedine ne yapacağını onu görerek anladı”

Bu eşelemedeki derin mesaj nedir ey karga kardeş?

Ey karga! Sen insanogluna ne mesajlar sunuyorsun?
Kabil kardeşine zulüm etti, onu sırtında taşıdı.
Kim birine bir kötülük ederse, ömür boyu onun vebalini üstünde taşır.

Unutmamalıyız ki; Hâbil'lik, Kâbil'lik bizdedir.

Ve asla unutmayalım:

Bilgiler ve öğretiler, hislere.

Hisler, yoğunlaşmış duygulara.

Duygular isteklere.

İstekler düşüncelere.

Düşünceler; alakaya, plan yapmaya.

Plan yapma; karar verme ve uygulamaya.

Uygulama; eylemlere, davranışlara, hallere dönüşür.

İşte, eylemlerimiz, davranışlarımız, hallerimiz, ya iyilik ya da kötülük üzeredir.

İşte Hâbil'lik, Kâbil'lik burada gizlidir.

İşte, Kâbil çevresine zalimlik yapan kişidir.

Hâbil, çevresine merhamet, şefkat, iyilik yapan kişidir.

Kâbil halinde yaşayanlar asla huzurlu değildirler, işte cehennem onlardır.

Hâbil halinde yaşayanlar huzurludurlar, işte cennet onlardır.

Şimdi düşünelim, biz Hâbil miyiz? Kâbil miyiz?

Ve Karga'mız aktif halde mi?

Kâbil, Hâbil'e kıskançlıkla, kibirle geldi.

Ama Hâbil, Kâbil'e öyle yaklaşmadı, öyle bakmadı, öyle davranmadı.

Hâbil: "Senin bana yaklaştığın gibi, ben sana yaklaşamam" dedi.

Hâbil olmak kolay mıydı?

Kıskançlıktan, kibirden arınmak kolay mıydı?

Kolaydı elbet.

Allah'a teslim olana ne kolay gelmez ki?

Allah'a teslim olana, zorluk olur mu hiç?
Hâbil olmak, teslimiyet, tevekkül, gerektirir.
Önemli olan Hâbil olmak.
Kâbil'likten kurtulmak elbette kolay değil.
Hâbil olan söylerdi; "Sen beni öldürmek için gelsen de, ben seni öldürmek için gelmem."

Hâbil gibi söyleyebiliyor musun?

Hâbil'in makamına erebiliyor musun?

Hâbil neden öyle söyledi, anlayabiliyor musun?

Hâbil olmak kolay değildir.

Muhabbetullah makamına ermek, kolay değildir.

Hâbil'in söylediği gibi söylemek, hiç kolay değildir.

Kâbil Hâbil'i öldürmek için geldiğinde, öyle söyledi:

"Eğer sen beni öldürmek için gelirsen, ben tüm varlığı vücûdlandırarak Allah'a saygımdan dolayı seni öldürmek için gelmem." Mâide Sûresi 28

Evet, şimdi düşün ben de Hâbil gibi söyleyebilir miyim diye.

Hâbil'in makamına erebilir miyim diye?

Şimdi bunu daha geniş düşünelim.

Bize biri gelse dese ki:

"Şu kişi senin hakkında şöyle şöyle dedikodu yapıyor."

Ne yaparız, ne düşünürüz, bir düşünelim?

Şöyle söyleyebilir miyiz?

"O benim hakkımda dedikodu yapsa da, ben onun hakkında dedikodu yapmam."

"O beni kötülese de, ben onun kötülemem."

"O beni hor görse de, ben onu hor görmem."

Evet, bir düşünelim, böyle olabilir miyim diye?

Hâbil ve Kâbil bizim hangi boyutlarımızı düşünelim?

Hâbil- Hbl- Hbl- Hab el- Hub el: Sevgi içinde olan, bağlılık içinde olan, sevgi bağı.

Hablullah; Allah'ın ipi, kişinin kendi vücûdu Allah'ın ipidir.

Habbe: Kabarcık, tane, tohum, öz, damla,

“Habl-i verid’ şahdamarı anlamına gelir.

Allah size şah damarınızdan yakındır.

Kâbîl- kâb- kâb el- kbl- kabul- kabîle: Kadar, miktar, nispet, kesmek, ayrılmak, ikilikte kalmak.

Kendine varlık nispet eden, yalnızca kendi varlığını kabul eden, kendindeki Hakk’tan kesilen.

Kâbe Kavseyin: Bir yayın iki kabı, kişi kendindeki yakınlığa eremezse, ikilik içinde kalır.

Anlıyoruz ki Hâbîl; Allah’a bağlılık boyutu, sevgi boyutu, muhabbet boyutu, birliğin şuur boyutu.

Kâbîl ise; kibir boyutu, kıskançlık boyutu, zulüm boyutu, ikilikte kalma boyutu, katletme boyutu.

Unutmayalım ki Hâbil, Kâbil kıssasında, Hâbil de Kâbil de aynı Allah’a inanıyorlardı.

Lâkin birinde tevâzû vardı, diğerinde kibir ve kıskançlık.

Birinde teslimiyet vardı, diğerinde öfke ve kin.

Birinde sîretsel bakış vardı, diğerinde sûretsel bakış.

Her ikisi de aynı Allah’a inanıyorlardı.

Peki, yeterli miydi inanmak?

Neydi inanmak, neydi iman etmek?

Neydi sözde kalmak, neydi şahit olmak?

İnanmak değildi maksat, şahit olmaktı, hissetmekti, her an muhabbetullâh teslimiyetiyle yaşamaktı.

Birinin inancı kendi çıkarı içindi.

Diğerinin inancı sadece Allah içindi.

Hâbil; teslimiyet boyutu idi, kulluk boyutu idi, nafîle boyutu idi, nefes boyutu idi, sevgi boyutu idi.

Hâbil, bir gün gelip yok olup gideceğini biliyordu, ama Allah'ın her dâim var olacağını biliyordu.

Onun için Hâbil'e aynı zamanda; boş ve telef olan şey de denilmiştir.

Hâbil olan; her varlıkta varlığın sahibini görendi.

Hâbil olan; Allah hakikatine erendi.

Hâbil olan; varlığa varlık olarak değil, bir elbise olarak bakandı, elbisenin içindeki sahibini görendi.

Hâbil gibi söyleyebilmenin sırrı, her varlığın ardında varlığın sahibini görmek vardı.

Varlığın birbiriyle olan birlik bağını görmek vardı.

Kulluk şuuru vardı.

Kardeşlik şuuru vardı.

Evet, Hâbil olmak elbet kolay değildir.

Arınmak, temizlenmek, şahit olmak elbet kolay değildir.

Hakk üzere bakmak, her baktığında Hakk'a nazar etmek elbet kolay değildir.

Akıllar değişmeden, bakışlar değişir miydi hiç?

Hakikate ermeden, davranışlar değişir miydi hiç?

Hâbil olmak kolay mıydı hiç?

Hâbil gibi söylemek için; teslimiyet şarttı, tevekkül şarttı, Tevhîd şuuru şarttı.

Hâbil olan, zerre kadar zarar vermeyi düşünür mü hiç?

Onun için Hâbil Kâbil'e öyle söyledi:

"Eğer sen beni öldürmek için gelsen de, ben seni öldürmek için gelmem."

Yâni "Sen bana zarar vermeyi düşünsen de, ben sana ve hiçbir varlığa zarar vermeyi düşünemem"

Kolay mıydı böyle söylemek?

Hâbil olan söyleyebilirdi ancak.

Her vücûdda, vücûdun sahibini gören söyleyebilirdi ancak.

Hâbil olan, şâhitlik makamına eren söylerdi ancak.

Çünkü Hâbil her vücûdu tutanı biliyordu.

Vücûdun sahibini görüyordu.
Hakk ile Hakk'a nazar ediyordu.
Hâbil olan öyle söylerdi ve Hâbil öyle söyledi.
Peki, sen, Hâbil gibi söyleyebilir misin?
Hâbil makamını hissedebilir misin?
Gel, Hâbil gibi söyle.
Gel, Hâbil gibi bakmanın hikmetine er.
Gel, Hâbil gibi söylemenin sırrına er.
Biri sana iftira atsa da Allah'a havale et, hiç karşılık verme.
Gel Hâbil gibi söyle.
"O benim hakkımda dedikodu yapsa da, ben onun hakkında dedikodu yapmam." De!
"O beni kötülese de, ben onun kötülemem." De!
"O beni hor görse de, ben onu hor görmem." De!
"O bana zarar verse de, ben ona zarar vermem." De!
"O benim arkamdan konuşsa da, ben onun ardından konuşmam." De!
"Onun içinde kıskançlık olsa da, benim içimde olmasın." De!
"Ya Rabbi! Ona da bana da merhametini hissettir." De!
Evet, Hâbil gibi ol ve Hâbil gibi söyle.
Bil ki Hâbil olmanın sırrı:
Elhamdulillâhi rabbil âlemin makamına ermekte gizlidir.
İslâm şuuruna ulaşmakta gizlidir.
Merhamet makamına ermekte gizlidir.
İlâhî sevgiye ulaşmakta gizlidir.
Gel, içindeki Kâbil'i bitir.
Gel, içindeki Hâbil'i ortaya çıkar ve Hâbil gibi yaşa.
Bil ki, Kâbil boyutu, kıskançlık, kibirlilik, hasetlik, yargılama, öteki görme boyutudur.
Gel kibirden kurtul, gel "Ekber" olanı anla, O'na teslim ol.

Uzzâ putunu kırmak kolay değildir, insan her an kendini yüce görme duygusuna düşebilir.

Uzzâ putu; mezhep, tarikat, cemaat, din ayrımcılığı içinde olanlarda görünür.

Bir mezhep, tarikat ya da cemaat, kendini diğer gruplardan daha yüce görüyorsa, kendini seçilmiş görüyorsa, bu büyük bir kibire düşme durumudur.

İnanç kibrinden kurtulmak, Kâbil olanı teslim almakla mümkündür.

Eğer Kâbil olanı teslim alamazsak, kibrimizi yok edemeyiz.

İnanç alanında kibir içinde yaşayan kimseler, kendi yollarını üstün görerek yaşarlar ve başkalarının imanını kurtarma derdine düşerler.

Kendini iman sahibi görüp, başkasını kâfir görmek kadar büyük bir kibir olabilir mi?

Kendini, ibadet ehli görüp, kendini şeriatlı görüp, başkalarını şeratsız görmek kadar büyük kibir olabilir mi?

Kendini Allah'a yönelmiş görüp, başkalarını yönelmiyor görmek kadar büyük kibir olabilir mi?

Kendini aydınlanmış görüp, başkasını cahil görmek kadar büyük kibir olabilir mi?

Başkasını kibirli gömek, hor görmek de bir kibir değil midir?

Evet, kibirlerin en tehlikelisi, inanç kibridir.

İnanç kibrinden kurtulmak, Allah'tan emin olmakla, iman makamına erişmekle mümkündür.

Şimdi de; diğer alanlarda düştüğümüz kibir durumunu inceleyelim.

Hangi alanda olursa olsun, kendimizi çevremizde olan birilerinden yüce görmemiz de kibirdir.

Bu alanlar; mal ve mülk, makam ve mevki, millet, cinsiyet, aile, meslek, topluluk, alanlarıdır.

MAL VE MÜLK KİBRİ

Kişi, malın ve mülkün emanetçisidir.

Mal ve mülk sahibi Allah'tır.

Kişi malıyla mülküyle övünüp, kibre düşmemelidir.

Toprağın zerresini bile insan yapmamıştır.

O topraktaki atomları, molekülleri asla insan yapmamıştır.

Her zerrenin var edicisi Allah'tır.

İnsan bu şuurdan kopmadan, ona emanet edilen mala mülke sahip çıkmalı, onu korumalı, onu kendinden sonra gelen emanetçisine teslim etmelidir.

Mal tekildir, mülk çoğuldur.

Malın mülkün tek sahibi, yöneticisi Allah'tır.

Bu durum Mülk Sûresi ilk âyette açıklanmıştır.

Mülk Sûresi 1: “Tebârekellezî bi yedihil mulku ve huve alâ kulli şeyin kadîr.”

Tebâreke ellezi	: Bereket, kutlu, kutsanmış, yüce, zatında yüce olan, ki o, ona ait,
Bi yedi hi	: Onun kudretinde, elinde, yönetimde, idaresinde, tecelli, onun kontrolünde,
El mulku	: İdare, mülk, yöneten, hükümdar, kâinat, mal, yer, her şey, varlık âlemi,
Ve huve ala kulli şeyin	: O, bütün her şey, bütün varlık,
Kadirun	: kudret, güçlü olan,

Meâli: “O Zatıyla yüce olandır, tüm kâinat O'nun yönetimindedir ve O bütün her şeydeki kudrettir.”

Âyette belirtildiği gibi, mülk Allah'a aittir.

Kişi, mal ve mülk kibrine asla düşmemelidir.

Bu kibre düşmemek için, mülk sahibinin Allah olduğunu unutmamalıdır.

İnsanın vücûdu da Allah'ın mülküdür, kişi o vücûda benim dememeli, kendine nispet etmemelidir.

Yûnus Emre bunu çok güzel ilâhiye dökmüştür.

Severim ben seni candan içeri.

Yolum vardır bu erkândan içeri.

Beni bende demen bende değilim.

Bir ben vardır bende benden içeri.

Nereye bakar isem dopdolusun

Seni nere koyam benden içeri.

Vücûd mülkünün sahibi Allah'tır, insan o vücûdu kendine nispet etmemelidir.

Vücûdu kendine nispet edenin düşeceği durum, kibirdir, bü-yüklenmedir.

Vücûd'dan maksat, Hakk'ın vücûdudur.

Nûr Sûresi 58: "Vücûdları tutan Zâtın hakikatine bağlansınlar."

Tüm varlığın sûret vücûdlarını tutan Zâtın hakikatini anlayan "Vücûd" hakikatine erişir.

Tüm sûret vücûdlarını tutan vücûd, Hakk'ın vücûdudur.

İşte vücûdu mutlak O'dur.

Onun için Yûnus Emre, "Bir ben vardır bende benden içeri" sözüyle, vücûd mülkünün sahibinin Allah olduğunu belirtmiştir.

Kehf Sûresi'nde geçen, bahçe sahipleri kıssasında, mala sahip çıkıp kibirlenen kişinin durumu bildirilir.

Kehf Sûresi:

32- Onlara iki kişinin misalini örnek göster: Onlardan birinin iki üzüm bahçesinde ürünler sunduk ve kıyısında hurmalar ve aralarında ekinler verdik.

33- Bahçelerin her ikisinden de mahsuller sunduk ve onlarda eksik bir şey olmadı ve aralarında nehir çıkardık.

34- Bahçesinde ürünler olan, arkadaşına dedi ki: Ben mal bakımından ve etrafımdaki kişiler bakımından senden daha üstünüm.

35- O bahçesine girdi ve nefsi için büyüklendi, zalimlerden oldu. Dedi ki: Ben buranın ebediyen yok olacağını sanmıyorum.

36- Her zaman var olacağını düşünüyorum, yok olacağını sanmıyorum ve elbette Rabbimin huzuruna vardığımda, daha hayır göreceğim, daha makbul olacağım.

37- O arkadaşına böyle konuştu. Arkadaşı da ona dedi ki: Seni topraktan var eden, sonra bir nutfeden, sonra da seni sıfatlandırıp vücûdlandırmanın hakikatlerini görmemezlikten gelip örtüyor musun?

38- Öyle ki beni vücûdlandırın Allah'tır ve beni vücûdlandırana karşı hiçbir şeyi ortak koşmam.

39- Sen bahçene girdiğinde, tüm bunlar Allah'ın isteğiyle tecelli etti, Allah'tan başka kuvvet yoktur, deseydin olmaz mıydı? Ama sen; mal ve evlat bakımından beni küçük gördün.

40- Elbette senin bahçedeki gibi güzel şeyleri bana da verecek olan Rabbimdir. Umulur ki sen de, Ulvî Âlem'den sunulan niteliklerin sahibini bilir teslim edersin. Böylece o mübarek olan elinden kayıp gitmez.

41- Yoksa su gibi olur akar gider. Sonra da hakikatleri anlamaya asla gücün yetmez.

42- O, ürünlerinin içinde büyüklük hallerine sarıldı. Böylece o, orada olanlara bir benlik içinde sahiplendi. Ona verilenleri infak etmedi ve o makamında bir boşluğa sürüklendi ve dedi ki: Keşke ben Rabbime karşı ortak koşan biri olmasaydım.

Âyette belirtildiği gibi, her insan, malın mülkün sahibinin Allah olduğunu unutmamalıdır.

Malı mülkü kendine asla nispet etmemelidir.

İnsan, âyette belirtildiği gibi kendini ve varlığı vücûdlandırana asla unutmamalı; “Öyle ki beni vücûdlandırana karşı hiçbir şeyi ortak koşmam” her zaman gönlünde bu âyetin hissini taşımalıdır.

Her varlığın tek sahibi sadece Allah’tır.

Anne babamızın, çocuklarımızın tek sahibi sadece Allah’tır.

Hepimiz O’ndan geldik O’na dönüyoruz.

Mal mülk hırsı, malın mülkün sahibinin kim olduğunu unutmaktan dolaydır.

Kişi, malın ona emanet olduğu hissiyle çalışmalı, malın sahibinin Allah olduğunu unutmadan çalışmalı ve asla malla mülkle övünmemeli, kibre düşmemelidir.

Kendine emanet edilen malla, asla başkasına büyüklenmemeli, başka kimseleri fakir görüp onları aşağılamamalıdır.

Kişi malım var mülküm var deyip övünmemeli, çevresine kendinin zengin olduğu algısını vermemelidir.

Mal mülk kibri, “Malikül Mülk” olan Allah’ı unutmak, gaflet içine düşmektir.

İnsan; ona emanet edilen maldan, mülkten gelen nimetlerden, çevresinde olan kimseleri faydalandırmalı, gücü yettiğinde paylaşmalıdır.

Allah sevgisini hep gönlünde hissetmeli, çevresine sevgiyle yaklaşmalıdır.

MAKAM VE MEVKİ KİBRİ

Makam; temsil edilen, durulan, oturulan yer demektir.

Makam, kişinin bir mesleği temsil etmesi için bulunduğu konumdur.

Mevki; kişinin temsil ettiği mesleğe bağlı çevre, mahal, yer demektir.

Makam ve mevki, kişinin halka hizmet için, halkın sorunlarını, sıkıntılarını, ihtiyaçlarını çözmek için geldiği yerdir.

Makamda oturan kişinin tek amacı hizmettir.

O makama gelen kişi, bir eğitim sonrası ve bir edep taşıdığından dolayı gelmiştir.

İnsanların eğitimler sonucu geldiği makam ve mevki, aldığı eğitimlere bağlı olarak, halka hizmet ettiği yerdir.

Kişinin bir makam bir mevki hırsı içinde olması kibirden ileri gelir.

Makama gelmiş bir kişiyi de kıskanmak, kibirden ileri gelir.

Makam ve mevkisinde, halka layıkıyla hizmet eden kişi, halkın huzur bulmasına yol açar.

Onun için makam ve mevki, ehline teslim edilmelidir.

Kişiler gelip geçicidir, ama makam ve mevkiler halka hizmet için her zaman var olacaktır.

Ehli olmayan kişiler, makam ve mevkiye getirilirse, hizmetin akışına engel olurlar.

Onun için Kur'ân: "Emaneti ehline verin" der.

Devlet işlerinde, ya da özel sektörde, ya da bir eğitim yolunda, sosyal alanda nerede olursa olsun, ehil olmayan kişilere görev verilirse, o kurum batmaya mâhkumdur.

Nisâ Sûresi 58: “İnnallâhe yemurukum en tueddûl emânâti ilâ ehlihâ.”

Meâli: “Allah’ın size hükmüdür: Emanetleri sadece ehline verin.”

Hazreti Muhammed bu âyeti “Emaneti ehline vermezseniz kıyameti bekleyin” diye şerh etti.

Buradaki kıyametten maksat, yozlaşma ve yıkımdır.

Bir sohbet sırasında biri Hazreti Muhammed’e sordu:

- Kiyâmet ne zaman kopacak?

- O kiyâmeti soran nerede? Dedi Hazreti Muhammed.

- O kişi: İşte ben, ey Allah’ın resûlü, dedi.

- Emanet zayi olduğu zaman kiyâmeti bekle, buyurdu.

O kişi tekrar sordu: Emânetin zayi olması nasıl olur?

Bunun üzerine Hazreti Muhammed:

- Ehil olmayan kimselere görev verildiği zaman kiyâmeti bekle, buyurdu.

Hazreti Muhammed bizlere; yozlaşmanın ve yıkımın başlan-
gıcı, hizmetin aksaması, emanete ihanet etmek ve emaneti eh-
line vermemektir, mesajı veriyor.

İster devlet olsun, ister herhangi bir kurum olsun, sosyal
alanda, sorumluluk alanı olan her şeyde, işin başına ehil olma-
yan bir kimse getirilirse, büyük bir yozlaşma ve çöküşe başlar.

Ehil olan kimse, konusuna vâkıf olandır,

Bir makama, konusuna vâkıf olanı değil de vâkıf olmayanı
getirirsek, yozlaşmayı başlatmışız demektir.

Ehil kişi; hangi alanda olursa olsun, ilme dayalı derin bir eği-
timden geçmiş olan kişidir.

Emaneti ehil olmayan kişilere bırakırsak, onlarda ehil olma-
yan kişilere görev verirler.

Kur’ân bizlere çok güzel bir uyarı yapmış.

“Emaneti ehil olmayan kimselere vermeyin” diye.

Bir çocuk küçüklükten itibaren, ilimle tanışmalı ve ilme edebe göre hareket etmelidir.

Kişinin inancı, cinsiyeti, etnik kimliği farklı olabilir, fakat konusuna ehil ise ve bir edep içinde ise o kişiye görev verilir.

Eğer bir makama, “Bu benim adamım” diyerek, ehil olmayanları geçirirsek, o kurum yozlaşır, o makamda bulunan kişi kibir içinde hareket eder.

Onun için hangi makam olursa olsun, o makama ehil kişiler gelmelidir.

Onun için Kur’ân’ın “Emaneti ehline verin” mesajı çok önemlidir.

Emanet: Eminlik kökünden gelir.

Konusuna ilmi olarak vâkıf olan, hakk üzere adalet üzere hareket eden kimseler güvenilir kimselerdir.

İşte o güvenilir olan kimselere teslim edilen şeye “emanet” denir.

Ehil-Ehl: Uzman, konusuna sahip olan, aile, usta, konusuna mütehassıs, ehliyet sahibi, dost gibi anlamlara gelir.

Konusuna ehil olmayan kişiye emanet teslim edilmez.

Mesala, doktor olmayan kişiye hasta emanet edilmez.

Usta olmayan kişiye, çırak verilmez.

Allah bizlere emaneti ehline verin diyor.

Yani torpil yapmayın.

İnsan ayırmayın.

Cinsiyet ayırmayın.

İnanç gözetmeyin.

Bu bizden bu bizden değil demeyin.

İbadetine aldanmayın, dilinde Allah kelimesi olana aldanmayın.

Sadece ve sadece emaneti ehline verin diyor.

Yani bir ülkede; makamlara, görevlere getirilecek, her hangi bir kurumda görev verilecek kişi, ehil olursa orada adalet olur, huzur olur. O kurum kalkınır gelişir

Eğer işler; eş, dost, adam kayırma, parti menfaati, cemaat tarikat adamı gibi “Bu bizden bu bizden değil” diyerek, işler ehil olmayanlara verilirse, orada adalet olmaz, huzur olmaz, işler ilerlemez.

Bir makama gelen kişi, torpille gelmişse, o kişide kibirsel hareketler görülür.

Eğer kibirli bir kişi, bir makama gelmişse, o kişi çevresindeki kişilere karşı büyüklenir, onları ezer, onları aşağılar.

Onun için makam ve mevki kibri çok tehlikelidir.

Bir kişi hizmet alanında, geldiği makamı üstün görmemeli, diğer makamları küçük görmemeli, makamlarda çalışan kimselelere karşı, kendini kibirli hale düşürmemelidir.

Örnek: Müdür, Kaymakam, Vali, Milletvekili, Bakan, Başbakan, Memur olup, belli makamlara gelip, kendini halktan koparmak, birilerini küçük, önemsiz görüp, kibrin içinde düşmek.

Kişi, kendini ve makamını üstün görüp, diğerlerine hor bakma haline düşüp, kibrin içinde düşmemelidir.

Yani kendini üstün görüp, alt kadrolardaki kişileri ya da başka kişileri mesela bir ayakkabı boyacısını, hizmetli personeli, küçük görme kibrine düşmemelidir.

Bir kişi bir makama geldiğinde, o makamın nasıl bir hizmet için olduğunu unutmamalı, kendini makamın üstünde görmemeli ve diğer makamlarda olanları aşağı görerek, kibrin içine düşmemelidir.

Kibirli kişi, kibrinden dolayı, o makamın hizmet alanı olduğunu unuttur, kendi şahsi egolarının, çıkarlarının peşine düşer.

Makam ve mevki kibri, kişinin kendini büyük görmesine yol açar.

Bir makam ve mevkide görevli bir kişinin, aynı makam ve mevkide görev yapan diğer bir kişiden asla üstünlüğü yoktur.

Bir kaymakam da, kaymakamlıkta çalışan bir çaycı da, o kuru-
ruma hizmet diyordur.

Kaymakam, çaycıyı küçük görürse, kibir içinde olduğundandır.

Çaycı da, kaymakamı kıskanırsa, ona karşı içinde kibir ol-
duğundan dolayıdır.

Hangi makamda olursa olsun, her insan o makamda hizmet
için bulunuyordur.

Sorumluluklar farklı farklı olsa da, kişi tevâzu içinde olma-
dığı müddetçe, düşeceği durum kibirdir.

Farklı kurumların makamlarında oturan kimselerde birbir-
lerine, “O makamda hizmet diyor, o makamın gelişmesine yar-
dımçı oluyor” diye bakmalıdır.

Birbirinin makamını kıskanmanın temeli kibir duygusudur.

Makam ve mevki kibri, kişinin çevresine kibir duygusu yay-
masına sebep olur.

Bir makamda bulunan bir kişinin, kendini yüce görmesi, onu
firavun durumuna düşürür.

Tâ-Hâ Sûresi 24: “Firavuna git, şüphesiz o büyüklük tasla-
yanlardandır.”

Her kim makamında büyüklük taşıyorsa, başkalarını hor
görüyorsa, o firavunlaşmıştır.

Firavun kelimesi, eski Mısır dilinde “per’aâ- büyük ev” ke-
limesinden gelir.

Büyüklük içinde olmak, kendini yüce görmek, firavunluktur.

Her kim makamında kendini yüce görüyorsa, o kibir hasta-
lığına kapılmıştır.

Şunu hiç unutmamalıyız, firavuna firavun demek de, kişiyi
kibre düşürebilir.

Bir şeyi tespit etmek başka bir şeydir, onu hor görmek başka
bir şeydir.

MİLLET KİBRİ

Bir milletin, diğer milletten kendilerini üstün görmesi durumudur.

Örnek: Ben Türk'üm, ben Arap'ım, ben Alman'ım, İtalyan'ım vs..deyip, kendini diğerlerinden üstün görme kibri.

“Ey insanlar! Biz sizi, bir erkek ve bir kadından yarattık ve halklar halinde, kabileler halinde çoğalttık, birbirinizi tanımanız ve yardım etmeniz için.” Hucurât Sûresi 13

Tüm toplulukları yaratan Allah'tır.

İnsanlar bir anne ve babadan yaratılmış, topluluklar halinde çoğalmış, Millet dediğimiz toplulukları oluşturmuşlardır.

Milleti oluşturan insanların, dil, inanç, gelenek, kültür, tarih, örf, birliği vardır.

Bir milletin, diğer milletten, dil, inanç, gelenek, tarih, kültür, gelenek farklılıkları vardır.

Bu farklılıklar, bir topluluğun diğer topluluğu tanıması, birbirlerine yardımcı olması için önemlidir.

Hiçbir milletin, diğer milletin, inançlarıyla, tarihiyle, gelenekleriyle, alay etme hakkı yoktur.

Birbirlerine hor bakma hakkı yoktur.

Bir millet diğer milletten kendini üstün görmemelidir.

Bir millet, diğer milletin inancını yok sayamaz, tarihini yok sayamaz, geleneklerini yok sayamaz.

Her topluluğun giysileri bile farklılık gösterir.

Eğer bir topluluk, diğer topluluğu hor görüyorsa, çocukken beyinlere ekilen üstün görme bilgileri yüzündendir.

İşte millet kibri, bir topluluğa hor bakma duygu ve düşüncesidir.

Her milletin kendi içinde çok farklı gelenekleri vardır, bunlar incelendiğinde çok güzel dersler çıkarılır.

Onun için Hucurât Sûresi'inde geçen "Birbirinizi tanıyın" mesajı çok önemlidir.

Birbirimize hor bakmak yerine, tanımaya çalışmak, nice önemli kültürleri öğrenmemizi sağlayacaktır.

Tarih boyunca nice millet hor görülmüş ve saldırıya uğramıştır.

Bu saldırıyı yapanlar, hep kendi milletini yüce görenler tarafından yapılmıştır.

Bir aile kendi çocuklarına, kendi milletini yüce göstermekle, diğer milletlere hor baktırmakla, çocuklarında diğer milletlere karşı bir kibir oluşur.

Bu kibir hayatına yansır, karşılaştığı topluluklara hor bakar.

Bir millete hor baktığımızda, o milleti anlama, onlarla bir bağ kurma durumunu da yok ederiz.

Oysa her milletin insanlarına, bizim gibi aynı Allah tarafından yaratılmış olduğunu unutmadan bakmalıyız.

MESLEK KİBRİ

Meslek kibri: Kendi mesleğini, diğer mesleklerden daha itibarlı, daha üstün görme duygusudur.

Ya da aynı meslek grubunda olanların birbirlerine karşı hor davranışlar içinde olmasıdır.

Hangi meslek olursa olsun, hepsi topluma hizmet eder.

Hiçbir mesleğin, diğer meslekten üstünlüğü yoktur.

Bir kişi doktor olduğunda, hasta olanlara bakar, onların şifa bulması için çaba gösterir.

Bir kişi çiftçi olsa, tarlasında insanlar için, hayvanlar için, onların yiyeceğini şeyler üretir.

Bir kişi sokakların temizlikçisi olsa, o sokakların tertemiz olmasını sağlar.

Bir kişi, ayakkabıcı, terzi, berber, aşçı olsa, onlar da insanlara hizmet eder.

Hiçbir mesleği hor görmemeliyiz.

Aynı meslekte olanlar asla birbirlerine karşı kıskançlık içinde, tavır içinde olmamalıdır.

Hangi mesleki alanda olursa olsun, bir meslekte olanlar, diğer mesleki alanda olanlara karşı büyüklenmemelidir.

Tüm meslekler; topluma, varlığa, insanlara hizmet içindir.

Toplumda; doktor da, aşçı da, çiftçi de, ayakkabı boyacısı da toplumda hizmet üretmektedir.

Hiçbir mesleğin, diğerinden üstünlüğü yoktur, her biri kendi içinde farklı değerler taşır.

Tüm meslekler birbirine muhtaçtır.

Her meslek insanı, mesleğinde bir gayret içindedir, bu gayrete saygı duyulmalıdır.

Nice meslekler vardır, zorluklar içinde çalışırlar, ailelerinin yaşamı için gayret gösterirler.

Yer altında madenlerde çalışan nice işçiler vardır, nice zor şartlarda çalışırlar, karınlarını doyurmak için en büyük güçlük-
lere katlanırlar.

Nice meslek çalışanları vardır, gece uykularından kalkarlar, rızıkları için çalışırlar.

Köylerde nice insanlar vardır, beden yorgunluğu içinde çalışırlar.

Her mesleğin kolaylıkları da vardır, zorlukları da.

Mesleği yapan kişi mesleğini sevmezse, o meslek ona sıkıcı gelir.

Meslekte en önemli şey, mesleğini sevmektir.

Bir meslekte olan kişi, asla başkasına kendi mesleğini yüce gösterecek bir his vermemelidir.

Her meslek o toplumda, toplumun ihtiyacını karşılamak içindir.

Zaman içinde bazı meslekler kaybolur. Yeni meslekler gün yüzüne çıkar.

Kaybolan mesleklerin, son temsilcileri yine de mesleğini icra etmek için çaba gösterirler.

Nalıncılık, semercilik, terzilik, kalaycılık, bakırcılık, sepetçilik, bunun gibi nice meslek zaman içinde kaybolup gidiyor.

Nice emek veren ustalar, mesleklerini son ana kadar icra ediyorlar.

Belki de en çok onların yanında olmalıyız.

Kocaman bir gelenek zaman içinde kaybolup gidiyor.

Her mesleğin, muhteşem incelikleri vardır, her bir incelik muhteşem sanatlar içerir.

Her mesleğe her zaman saygı duymalıyız.

Aynı meslek içinde olan kişiler de birbirlerine saygı duymalıdır, birbirlerine husumet besleyerek, kıskançlık yaparak kibre düşmemelidir.

Her meslek grubunda olan kimseler, mesleklerinde dürüst olmalıdırlar, kimseyi aldatmamalıdırlar, fazla para için insan sağlığına zarar vermemelidirler, adaletli olmalıdırlar.

Mesleğini yapan kişi, ona gelen kişiye karşı sevgisini saygısını asla eksik etmemelidir.

Mesleğini yapan kişi, mesleğinin hakkını vermelidir, yani mesleğinde başarılı olmalıdır.

Ona gelen kişiler, ona güvenmeli, gönüllerinde şüphe olmalıdır.

Her meslek grubu, her zaman tevâzû içinde hizmet etmelidir, asla davranışlarında, ikili diyaloglarında, bakışlarında, sözlerinde, yürüyüşünde kibir hissettirmemelidir.

Diğer bir kibir cinsiyet kibriidir.

Bu kibir, erkeğin kadından üstün olduğu duygusunu veren kibirdir.

Maalesef birçok inanç grubunda erkek kadından üstündür diyerek, beyinlere kibir ekilir.

Kadın erkek ayrımcılığı yapmak, erkeği kadından üstün görmek, bâtıl inançlardan gelen bir inanıştır.

Kadın da erkek de insandır, asla birbirinden üstün değildir.

Kişi ister erkek olsun ister kadın, önemli olan erdemli kişi olabilmektir.

Erdemli olan kişi, Allah'a şahit olmuş, ayrımcılık içinde olmayan, zerre kadar kibri olmayan kişidir.

Kadın erkek ayrımı yapanlar cahiliye döneminin hurâfelelerini taşıyanlardır.

Hâlâ, kadını erkeğin kaburgasından yaratıldı diyerek kadını aşağılayanlar, erkekleri üstün görenler, çocukların beyinlerine üstünlük duygusu ektiğinin farkında olmayanlardır.

Tevrat-Tekvin 2/21-22: Rabb Allah âdemin üzerine derin uyku getirdi ve o uyudu ve onun kaburga kemiklerinden birini aldı ve yerini etle kapladı ve Rab Allah Ademden aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaptı ve onu Ademe getirdi.

Kur'ân'da böyle bir açıklama yoktur.

Hazreti Muhammed döneminde de, Mekkeli müşrikler kadına hor bakarlar, onu bir eşya gibi görürlerdi.

Hazreti Muhammed döneminde fikirlerinden dolayı, zulüm görüp, kaçmak durumunda kalan bir kısım Hazreti Muhammed'in arkadaşı, Habeşistan Kırallı, Necaşi'nin ülkesine sığınır.

Necaşi'nin sarayında, kadınlarla ilgili olan konuşmadan bir bölüm:

Amr bin As: "Şimdide kadınlar için düşündüklerini anlatsınlar."

Cafer-i Tayyar: "Allah kadını erkeğe eş olsun diye yaratmıştır. Erkekten farklıdır; ama onunla eşittir."

Amr bin As: Eşit mi? Satın alırsınız kadınları yedirir, giydirir, kullanır; sonrada başımızdan atarız. Hiç kadın, erkekle eşit olabilir mi?

(Necaşi'nin sarayında herkes alaysı bir şekilde güler)

Cafer-i Tayyar: "Allah insanı bir kadın ve bir erkekten yarattı. Amr, seni karnında taşıyan anaya saygın bütün kadınlara yansımali."

Evet, günümüzde hâlâ bu zihniyet devam etmiyor mu?

Hâlâ, kadın erkek hiç eşit olabilir mi? Diyen inançlar devam etmiyor mu?

Bugün kendilerini Müslüman sanan cemaat, tarikat yolunda gidenlerin çoğuna sorun, aynı cevabı alırsınız.

Kadın erkek hiç eşit olabilir mi? Derler.

Hazreti Muhammed'in mücadele yaptığı zihniyet aynıyla yaşıyor, hem de Müslümanlık elbisesi giymiş olarak.

Hazreti Muhammed kadın erkek eşittir dediğinde, O güzel insanla alay ettiler.

İşte kadını cariye gören, köle gören, insan yerine koymayan zihniyet ne yazık ki hiç değişmedi.

Bugün de hâlâ böyle düşünenler ve kendilerini Müslüman sananlar aslında onlar da Hazreti Muhammed ile alay ediyorlar, farkında bile değiller.

Kadın erkek ayrımcılığı kibri maalesef tüm hızıyla devam ediyor.

Kadın erkek ayrımı, genelde tüm toplumlarda dini alanda görülür.

Kadını yarım sayan zihniyetler tüm inanç gruplarında vardır.

Hazreti Muhammed veda hutbesinde “Kadınların haklarını gözetmenizi ve bu hususta Allah’tan korkmanızı tavsiye ederim” diyerek kadının da insan olduğunu ve kadınların da aynı haklara sahip olması gerektiğini bizlere sunmuştur.

Tabii o günün toplumu kadına nasıl bakıyordu bunu incelemek gerekir.

Hazreti Muhammed “Kadın erkek eşittir” dediğinde o günün toplumu onunla alay etmişlerdi.

Hazreti Muhammed zamanında ve öncesinde çoğu zihniyetler kadını insan yerine koymazlardı.

Kadının rûhu yok derlerdi.

Kadını alınan, kullanılan, satılan bir mal gibi görürlerdi.

“Kadın erkek hiç eşit olur mu?” diyerek alay ederlerdi.

Hazreti Muhammed “Kadın erkek farklıdır ama eşittir” dediğinde, Mekkeliler Hazreti Muhammed ile alay etmişlerdi.

Ne yazık ki bugünkü İslam dünyası hâlâ aynı zihniyeti devam ettiriyor.

Toplumda din adına konuşanlar “Kadın erkek hiç eşit olabilir mi?” diyorlar.

Kadınların çoğunu cehennemlik görüyorlar, onları aşağılıyorlar. İşte cinsiyet kibri, kadın erkek ayrımcılığıdır.

Bu kibir, kadının da erkeğin de insan olduğun bilindiğinde kalkacaktır.

Kadının da erkeğin de vücûdun da her an tecelli eden Allah'tır. Diğer bir kibir aile kibridir.

Aile kibri, kendi ailesini, atasını, çocuklarını, diğer ailelerden üstün görüp, başkalarını küçük görme kibridir.

Diğer bir kibir hâl ve davranış kibridir.

Bu kibir; davranışlarıyla, konuşmalarıyla, oturma kalkması, yürüyüşüyle, vasıta sürmesiyle, başkalarına kendini üstün gösterip, diğerlerini küçük görme kibridir.

Hangi alanda olursa olsun, insana kibir yakışmaz.

İnsan her zaman, kibre düşmemeye dikkat etmelidir.

Kibre düşmenin en güzel göstergesi, birini hor görmektir.

Kibirli olanın, aklı ve gönlü Allah'tan kopuktur.

İnsan, aklını ve gönlünü kirletmemeye dikkat etmelidir.

İnsan her zaman, ağzından çıkan sözlere dikkat etmelidir.

Gönülleri tertemiz olanların, ağzından çıkan kelimeler de tertemizdir ve onlar asla kibre kapı açacak sözler etmezler.

İbrâhîm Sûresi 24: "E lem tere keyfe daraballâhu meselen kelimeten tayyibeten ke şeceretin tayyibetin asluhâ sâbitun ve feruhâ fis semâ."

Meâli: "Görmez misin? Allah, temizlenmiş olanların kullandığı kelimeleri misal olarak nasıl vurgular. Güzel sözler, köküyle sapa sağlam duran ve gökyüzüne dallarını uzatan ağaçlar gibidir. "

Ağzımızdan çıkan sözlerin kaynağı, zamanında bizlerin beyinlerine ekilen ekimlerden dolayıdır.

Onun için hepimiz, konuşmadan önce; "Ağzımdan çıkan kelimeler, nelere kapı açar?" diyerek, çok iyi düşünmeliyiz.

Ağzımızdan çıkan sözler bizim gönlümüzün göstergesidir.

Aklımız ve gönlümüz ne ise, ağzımızdan çıkan sözler ona göre olur.

Dilden akan sözler, kişinin aynasıdır, kişinin kişiliğini gösterir.

Ağzımızdan çıkan kelimeler, ya bizim iyi niyetli, ya da kötü niyetli olduğumuzu gösterir.

Ağzımızdan çıkan kelimeler, olumlu mu olumsuz mu, negatif mi pozitif mi, huzura mı huzursuzluğa mı kapı açıyor? Çok ama çok iyi düşünmeliyiz.

Ağzımızdan çıkan kelimeler, kibir içeren kelimeler mi, yoksa tevâzu içeren kelimeler mi?

Onun için atalarımız “Dokuz düşün bir söyle” demişler.

Gönlü, akli temizlenmiş kişilerin, gönüllerini Hakk’tan koparmayan kişilerin, ağızlarından çıkan kelimeler; ilmi düşüncelere, güzelliğe, huzura, şahit olmaya, sabıra, umuda, doğruya, Allah’ı anlamaya, Allah’a tevekkül ve teslimiyet içinde olmaya, tenezzüle, tevâzûya, kapılar açar.

Gönlü, akli; bâtıl alanın kirliliği içinde, kibir içinde, öfke, hiddet, karamsarlık içinde, umutsuzluk içinde, zalimlik içinde olanların ağızlarından çıkan kelimeler; zarar vermeye, hurâfeye, kibire, karamsarlığa, korkuya, sabırsızlığa, öfkeye, isyana, bençillığe, kendini yüce görmeye, varlıktan kopmaya, Allah’ı anlamaktan kopmaya kapılar açar.

Gönüller, Allah’a şahit olmakla temizlenir.

Gönüller, her varlıkta hakikatlere şahit olmakla arınır.

Dilimizden çıkan sözler, gönlümüz temiz midir, değil midir, bunun en güzel göstergesidir.

Eğer dilimizden:

İkilik ifade eden,

Ayrıştıran, ötekileştiren,

Dedikodu yapıp, çekiştiren,

Fitnelik, fesatlık, hasetlik sözleri çıkıyorsa,

Birilerini küçük görücü,

Çıkar için birilerini yüceltici sözler çıkıyorsa,

Birilerini, dinsiz, imansız, kâfir, cehennemlik ilan eden sözler çıkıyorsa,

İnsanların inançlarını, ibadetlerini küçük gören sözler çıkıyorsa,

Birilerini hedef gösterici,

Her türlü zarar verici,

Toplumda kişileri küçük düşüren,

Kötü mahlaslar, lakaplarla çağıran,

Birileri hakkında yalan şeyler, iftiralar içeren sözler çıkıyorsa,

Kibre düşürecek her türlü, sözler çıkıyorsa.

Bilelim ki, gönüllerimiz temiz değildir.

Eğer dilimizden;

Birliği hissettiren,

Moral verici,

Hayata bağlayıcı,

Hakikatleri araştırmacı,

Kardeşliği, yardımlaşmayı, paylaşmayı ifade eden,

İnsanların inançlarını saygı duyan sözler çıkıyorsa,

İnsanlara güzel öğütler verici,

İnsanları küçük görmeyen,

İnançlarına göre, milletlerine göre, dillerine göre, renklerine göre ayırmayan,

Kadın erkek eşittir diye, her ikisi de insandır diye sözler çıkıyorsa,

Kimseyi kötülemeden,

Ayrıştırmayan, ötekileştirmeyen,

Allah'a inanmayı, ona şahit olmayı, onu kendimizde bulmayı,

Sabretmeyi, zerre kadar zarar vermemeyi,

Yaratılanı sevmeyi, korumayı, gözetmeyi ifade eden sözler çıkıyorsa...

Kibri zerre kadar da olsa hissettirmeyen sözler çıkıyorsa...

Gönüller temizlenme yolunda demektir.

Gönlü temiz olan bir kimse:

Söz ve davranışlarıyla asla kibri hissettirmez.

Diliyle, haliyle, davranışlarıyla kendini belli eder.

Her zaman gönlü yardımlaşma, paylaşma içindedir.

Hiçbir insan sıkıntı çekmesin, aç kalmasın, susuz kalmasın ister.

Kimse kimseyi sömürmesin, aldatmasın, çıkar için hareket etmesin ister.

Kimse kimsenin ardından konuşmasın, sırlarını orada burada anlatmasın ister.

Masumiyetle yapılan her türlü inanca saygı gösterir.

İnsanların inançlarına göre yaptığı ibadethanelere saygı duyar.

İnsanların eksiklerini gediklerini aramaz.

Siyasi hırsları, makam, mevki, saltanat hırsları yoktur.

Herkesin fikrinin alınmasını ister.

Her varlık, her insan önemsensin ister.

O kimse, Allah'ı hiç unutmadan yaşar, her varlıkta Allah'a nazar ederek yaşar.

O kimse, ekber olanın Allah olduğunu bilir ve bunu çevresine hep hissettirir.

KUR'ÂN'DA GEÇEN KİBİR İLE İLGİLİ ÂYETLER

Bakara Sûresi 34: "İblis ebâ vestekbere ve kâne minel kâfirîn."

Meâli: "Ancak, varlığın dış yüzünde kalıp iç yüzünü göremeyen, tüm varlıktaki gücü anlayamayan ise, teslim olmaktan kaçınır ve bir kibirlilik içinde kalır ve hakikatleri görmemezlikten gelenlerden olur. "

Âyeti incelediğimizde anlıyoruz ki; İblis olan, yanı varlığın eşya boyutunda kalıp, varlığın özünü göremeyip kibre düşecektir.

Kibre düşen, hakikatleri görmekten uzaklaşır.

Tüm varlığı kuşatan Allah'ı idrak etmekten uzaklaşır.

İblis, üflenen rûh sırrına eremeyen, varlığın sûret boyutunda kalan, sîretini göremeyendir.

İblis, secde makamına eremeyendir.

İblis'i ayrı bir varlık olarak düşünmeyelim, insanın eşya boyutunda kalan duygu ve düşünceleri olarak düşünelim

Bakara Sûresi 87: "Ve lekad âteynâ mûsâl kitâbe ve kaffeynâ min badihî bir rusuli ve âteynâ îsâbne meryemel beyyinâti ve eyyednâhu bi rûhil kudus e fe kulle mâ câekum resûlun bimâ lâ tehvâ enfusukumustekbertum fe ferîkan kezzebtum ve ferîkan taktulûn."

Meâli: "Doğrusu Mûsâ sunduğumuz kitabı anlayanlardandı. Ondan sonra da, onun ardı sıra hakikatleri bildirenler geldi. Meryem oğlu İsâ sunduğumuz apaçık delilleri anladı ve o her şeyi tutan kudretimizi anladı ve tertemiz bir ruh üzere oldu. Öyle ki hakikatleri gösterenlerin, her seferinde size sunduğu hakikatlerden

hoşlanmadınız. Sizler onlara karşı kibirlendiniz ve bazılarınız onları yalanladı ve bazılarınız onları öldürdü.”

Nice Resûl ve Nebî'yi, hakikatleri sunduklarından dolayı, yaşadığı toplum dışladı, kovdu, zulümler yaptı.

Ve nice Kâmil insana, hakikatleri sundu diye, zulüm ettiler.

Çünkü sunulan hakikatler, toplumun inançlarına uymuyordu.

Toplum atalarından gelen bir inanç boyutunun bilgileriyle hareket ediyordu.

Onlara sunulan bilgiler, kendi bildiklerine uymuyordu.

Kendi bildiklerine uymadığından dolayı, sunulan hakikatleri yalanladılar, “Bizim bildiğimiz doğru” diyerek kibirlendiler.

Bu bugün de devam etmektedir.

Anne babasından öğrendiği inanç boyutunda kalan kişi, o inancın doğruluğuna inanır ve başka inancın bilgilerini kabul etmek istemez.

Ve kendi inancının doğruluğu için tartışmalara girer, kendine uymayan bilgilerden hoşlanmaz, onları reddeder.

Ve kendi inancını doğru bilerek, başka inançlara hor bakarak, kibirlenir.

Hazreti Muhammed'e de yaşadığı dönemde, sunduğu bilgilerden dolayı saldırdılar, onu öldürmeye kalktılar.

Oysa o güzel insanın sunduğu bilgiler, Tevhîd şuurunun oluşması için sunulan bilgilerdi.

O güzel insan; zulmü, ayrımcılığı, hor görmeyi, kaldırmaya çalışmış.

Birliği, beraberliği, eşitliği, yardım etmeyi, sevmeyi, Allah'ın birliğini, hepimizin onu kulu olduğunu topluma yaymaya çalışmıştır.

O güzel insanın sözlerinden bazıları:

Kadınlar bir insandır, kadın erkek eşittir.

Yaşadığınız toplumda, onların haklarını verin, onlarla aynı haklara sahip olun.

Her zaman insan haklarını gözetin, bu hususta Allah'ın adaletinden uzaklaşmamanızı, fenalara düşmemenizi tavsiye ederim. Kadınlar ve erkekler birbirine emanettir, her ikisi de birbirinin namusunu korumakla mükelleftir.

Vücûdlarınızın sahibi birdir.

Hepinizin kaynağı birdir.

Hepiniz üflenen bir rûhtan bedenlendiniz.

Hepiniz topraktan şekillenip geldiniz.

Birbirinizden asla üstün değilsiniz.

Bir millet bir milletten asla üstün değildir.

Tenlerinizin renkleri farklı olsa da, asla birbirinizden üstün değilsiniz.

Sadece takva üzere olun, yâni fenalardan sakının asla Allah'a ortak koşmayın.

Hepiniz Allah'ın kulusunuz.

Sorumluluklarınızı, Allah'ın adaleti üzere, ilim üzere, eşitlik üzere yerine getiriniz.

Kimseye haksızlık yapmayın, kimseyi haksız yere suçlamayın.

Kimsenin suçunu kimseye yüklemeyin.

Baba suçlu olsa oğlunu, oğlu suçlu olsa babasını suçlamayın.

Allah'a karşı fenalardan sakının, asla Allah'a ortak koşmayın.

Haram yemeyin, bir cana kıymayın.

Kimsenin hakkına göz dikmeyin, hırsızlık yapmayın, çalıp çırpmayın.

Öldürmeyin.

Asla kendi şahsi çıkarlarınız için zannınıza uyup, başkasını kullanmayın.

Haddi aşmayın.

Dinin hakikatini iyi öğrenin.

Sizden önceki topluluklar haddi aştıkları için yok olup gittiler.

Nisâ Sûresi 2: "İnnehu kâne hûben kebîrâ."

Meâli: “Muhakkak ki o yaptığınız büyük bir kibirdir.”

Nisâ Sûresi 2: “Ve âtûl yetâmâ emvâlehum ve lâ tetebeddelûl habîse bit tayyîb ve lâ tekulû emvâlehum ilâ emvâlikum İnnehu kâne hûben kebîrâ.”

Meâli: “Atalarının inancından kopmuş olup, hakikati arayanlara hakikatlerin bilgilerini verin ve tertemiz hakikat bilgilerini cehaletin o zararlı bilgileriyle değiştirmeyin ve onların değerlerini kendi değerleriniz yapıp faydalanmayın. Muhakkak ki bu büyük bir vebaldır.”

Atalarının inancından kopmuş, o bâtil alandan uzaklaşmış, yetim kalmış kimselere, hakikatin o tertemiz bilgilerini sunmak gerekir.

Atalardan gelen, yargılayıcı, başka inançlarını hor gördürücü, kendi gibi inanmayanları cehennemlik gördürücü, o inanç alanından rahatsızlık duymuş ve orada Allah’a şahit olacağı bir yol bulamayıp, oradan ayrılanlara, hakikatlerin bilgilerini vermek ve onları tekrar eski inancına, o zararlı bilgiler alanına döndürmemek gerekir.

Ve hakikat yoluna gelip, bir tefekkür içinde fikir üreten o yetimlerin, gönüllerinden akan o ilâhî bilgileri, kendi değeriymiş, kendi keşfiymiş gibi gösterenler en büyük kibrin içine düşmüşlerdir.

Âyet kesinlikle bunu yapmayın der.

Nisâ Sûresi 31: “În tectenibû kebâira mâ tunhevne anhu nukeffir ankum seyyiâtikum ve nudhîlkum mudhalen kerîmâ.”

Meâli: “Eğer siz, size yasaklanmış olan o kibirlilik hallerinden kaçınırsanız, sizin fenalarınızı örteriz ve sizi asil makamlara dâhil ederiz.”

Kur’ân, kibri yasak eder, “Kibirden uzak durun, kibir hastalığına yakalanmayın” diye bildirir.

Kibirden uzak durmayan kişi, kibir duygu ve düşüncesini yok etmeyen kişi, Allah’a ait olan asil makamlara erişemez.

Kibirten uzak durmanın tek yolu, aklımıza ekilen yargılayıcı, öteleyici, hor gördürücü bilgilerdir.

İnanç boyutundan gelen, bölücülük, yargılayıcılık içeren her bilgi, kibrin oluşma yeridir.

Kibir içine düşen, Allah nedir hakikatine eremez, Allah'ın yüce makamlarına erişemez.

Kibirten uzaklaşan kişiye, Allah'ın sırları bir bir açılır.

Nisâ Sûresi 36: "İnnallâhe lâ yuhıbbu men kâne muhtâlen fehûrâ."

İnne Allah la yuhıbbu : Muhakkak, doğrusu, Allah, yok, sevgi,
Men kane muhtalen : Kimse, kimse, oldu, kendini beğenmiş, kibirli,
Fehur : Gururlu, kendini üstün gören, övünen,

Meâli: "Muhakkak ki kendini üstün gören, kibirlilik içinde olan kimselerde Allah sevgisi yoktur."

Bu âyetteki mesaj da çok sarsıcıdır.

Bu âyette geçen "Muhtâlen": Kendini beğenmiş, kibirlenmiş, kendini üstün gören, gururlanmış, böbürlenilen demektir.

Kibir içinde olup, kendini üstün gören kimseler, Allah'ın sevgisine erişemezler.

Bu âyeti müellifler: "Allah kendini beğenen ve daima böbürlenip duran kimseyi sevmez" diye çevirerek, "Allah sevmez" algısı verirler.

Bu âyeti böyle çevirmek, Allah'ın her yeri saran sevgisini örtmek demektir.

Oysa âyeti dikkatlice incelediğimizde; "Kendini üstün gören, kibirlilik içinde olan kimselerde Allah sevgisi yoktur" diye çevrilmesi daha doğru olacaktır.

Çünkü Allah'a sevgisizlik isnat etmek doğru değildir.

Âyetin tamamı:

Nisâ Sûresi 36 bir meâl: "Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara,

yakın komşuya, uzak komşuya, yakın arkadaşa, yolcuya, ellerinizin altında bulunanlara (köle, cariye, hizmetçi ve benzerlerine) iyi davranın; Allah kendini beğenen ve daima böbürlenip duran kimseyi sevmez.”

Diğer bir meâl: “Allah’ın kulu olduğunuzu idrak edin ve O’na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anne babanıza ve yakınlarınıza ve yetimlere ve çaresizlere ve yakın komşularınıza ve uzak komşularınıza ve etrafınızdaki arkadaşlarınıza iyi davranın ve evlatlarınıza hakk yolunu gösterin. Siz sahip olduğunuz gücün sahibi değilsiniz. Muhakkak ki kendini üstün gören, kibirlilik içinde olan kimselerde Allah sevgisi yoktur.”

Âyeti dikkatlice incelediğimizde anlıyoruzki; Allah’ın kulu olduğunu anlayan kimse, O’na ortak koşmaz, çevresine iyi davranır, hakk yolunu gösterir ve bilir ki bedenindeki gücün sahibi Allah’tır.

Ve böylelikle asla kibirlenmez, gururlanmaz, içinden Allah sevgisini hiç eksik etmez.

Kibirlilik içinde olan kimse ise, Allah sevgisine erişemez ve onun içinde Allah sevgisi olmaz.

Nisâ Sûresi 120: “Yeiduhum ve yumennîhim ve mâ yeiduhumuş şeytânü illâ gurûrâ.”

Meâli: “Şeytani hallerde olanlar ancak kibirlilik içinde olurlar ve onlar kibirliliği adet edinirler.”

Her kim varlığın eşya boyutunda kalır, varlığı çıkarına alet eder ve zalimlik içinde olursa, onlar kibir içinde olanlardır ve onlar kibirlilik halini adet edinenlerdir.

Nisâ Sûresi 172: “Ve men yestenkif an ibâdetihî ve yestekbir fe se yahşuruhum ileyhi cemîâ.”

Ve men yestenkif : Kim, çekinir, kaçınır, anlayamaz, bağı anlayamaz, irtibatı kuramaz,

An abdi ti hi : Kul, kulluk, onun, Allah’ın, O’nun kulu olduğunu,

Ve yestekbir : Kibirlenir, büyüklenir, kendini yüce görür,

Fe se yahşuru-hum : Böylece o, topluluk, birlik, bütünlük, onlar,
İleyhi cemian : Ona, kendisine, kendi huzurunda, hepsi, tüm,
cem,

Meâli: “Kim Allah’ın kulu olduğunu anlayamazsa, o bir kibirlenme içine düşer ve böylece o, bütün varlığın kendinde cem olduğunu anlayamaz.”

Kibre düşmemenin yolu, kulluk mertebesine erişebilmektir.

Âyette belirtildiği gibi, kulluk mertebesini anlamak çok önemlidir.

Eğer kulluk boyutunu anlayamazsak, tüm varlığın geldiği boyutu anlayamayız ve varlığın özünde olan Allah’a nazar edemeyiz.

Her varlık Allah’ın kuludur, O’ndan gelmiştir, O’nu gösterir, O’na aittir, O’na döner.

Kişi Allah’a değil de, hevâsına kul olursa, o kibirlilik içinde düşer.

Kibirlilik içinde düşen, “Cem” zevkine eremez.

Cem boyutu, Tevhîd sırrıdır.

Tüm varlığı birlik içinde tutan Allah’tır ve bir olan Allah’tır.

Cem, Halk ve Hakk sırrıdır, derya ve damlaları sırrıdır.

Derya damladan, damla deryadan ayrı değildir.

Beden, hücreleriyle bir bütünlük içinde olduğu gibi, bu âlem de Allah’ın birliğidir.

Bunu anlayabilmek, kulluk mertebesine erişmektir.

Kulluk mertebesinden maksat, Halk boyutudur.

Halk, boyutuna erişen, Halk’ta Hakk’ın vechîne nazar eder.

Hakk, Halk birliği, yani damla derya birliği, Allah sırrıdır.

İşte kulluk mertebesine eren, ekber olanın Allah olduğuna şahit olur, asla kendine bir yücelik nispet etmez.

Kulluk mertebesine eremeyen bir kimse ise, varlığın sûret boyutunda kalır, kendini kulluktan koparır ve bir kibir içine düşer.

Nisâ Sûresi 173: “Fe emmâllezîne âmenû ve amilûs sâlihâti fe yueffihim ucûrahum ve yezîduhum min fadlihî ve emmâllezî-nestenkefû vestekberû fe yuazzibuhum azâben elîmen ve lâ yecidûne lehum min dûnillâhi veliyyen ve lâ nasîrâ.”

Fe emma ellezine amenu	: Böylece, artı, ama, ise, fakat, iman edenler,
Ve amilû es sâlihâti	: Dosdoğru çalışmalarda olan, Salih amel, iyi çalışma,
Fe yueffî him	: Artık, onlara ödenir, vefa, teslimiyet,
Ecr hum	: Karşılık, ecir, ücret, onlar,
Ve yezîdu-hum	: Arttırır, fazla, onlar,
Min fadli hî	: lütuf, fazilet, erdemlilik, fazilet, o,
Ve emme ellezine istenkef	: Ama, fakat, o kimseler, çekinme, yapmama, isteksiz,
Ve istekberû	: Kibirlenirler, büyüklenirler, kendini yüce görür,
Fe yuazzibu hum	: Artık, azap edilen, sıkıntı, onlar,
Azâben elim	: Azap, sıkıntı, elim, acı,
Ve la yecid lehu	: Bulamaz, o,
Min duni Allah veliy	: Ondan başka, Allah, dost,
Ve lâ nasiran	: Yok, yardımcı,

Meâli: “İman edenler ve dosdoğru hakk yolunda çalışanlara gelince; artık onlar vefalı olduklarından dolayı karşılıklarını bulurlar ve onların o faziletleri artar. Fakat hakikatlerden kaçınanlar ve kibirlilik içinde olanlar; artık onların sıkıntıları acı sıkıntılardır ve yine de onlara Allah’tan başka dost da olmaz ve yardımcı da yoktur.”

Âyette belirtildiği gibi, iman makamına eren ve Salih kimse olan, faziletli, erdemli, Allah’ın değerlerine ulaşmış kimselerdir.

Hakikatleri anlamaktan kaçınanlar, varlıktaki Allah’ın değerlerini anlamaktan uzak duranlar, kibirlilik içinde olduklarından dolayı, Allah’ın dostluğunu da ve yardımını da anlayamazlar.

Yine de onlara Allah, her an dostluğunu gösterir, yardımını sunar.

Buna en güzel delil, kişinin nefes alıp vermesidir, bedenindeki işleyiştir. Ki bunu yapan Allah'tır.

Ve kişinin bu hakikatleri anlayabilmesi için, yüzünü, hakikatlerin sunulduğu varlığa döndürmelidir.

Kibirlik içinde olanlarda, içsel sıkıntılar, kaygılar, korkular, karamsarlıklar, her zaman olacaktır.

Kibirden kurtulan kimsede bunlar olmaz, bir an olsa bile hemen biter.

Â'râf Sûresi 13: "Kâle fehbit minhâ fe mâ yekûnu leke en tetekebbere fihâ fahruc inneke mines sâgirîn."

Kâle fe ihbit minha	: Dedi, öyleyse, in, uzaklaşmak, oradan, bulunduğun yerden,
Fe mâ yekûnu leke	: Artık, olmaz, senin,
En tetekebbere fiha	: Büyüklük taslaman, kibirlenmen, kendini yüce görmen, orada, bulunduğun yerde, konumunda,
Fe uhruc	: Artık, çık, dışarı çıkmak, uzaklaşmak,
İnne ke min es sâgirîne	: Muhakkak, sen, kaybedenler, küçülen,

Meâli: "O hâlde olana bildirilir: Sen, kibirlilik içindeyken hakikatleri anlamaktan uzaklaştın. Artık sen kendini hakikatlerin dışında bıraktın, doğrusu sen kaybedenlerden oldun."

Âyette belirtildiği gibi, kibirlilik içinde olan, hakikatleri anlamaktan uzaktır.

Hangi konumda olursa olsun, hangi inançta olursa olsun, bir başkasını hor gören, kendini yüce görmüştür, işte bu durum kişiyi kibre düşürmüştür.

Kibre düşen kişi, varlığın özünde olan âyetleri okumaktan uzaktır.

Kibre düşen kişi, Kur'ân'ı anlamaktan uzaktır.

Başkasını küçük görüp kibre düşen kişi, aslında kendini küçültmüştür.

Başkasını küçük görmek, onun vücûdunda Allah'ı görememektir.

Allah hepimizin vücûdunda her an tecelli etmektedir.

İnsan, biri hakkında dedikodu edip, çekiştirdiğinde, kendi kibri içinde bir başkasını küçük görüyordur, ama fark etmiyordur.

Varlığın dış yüzünde kalıp, iç yüzünü göremeyen, zaman içinde kibre düşecektir.

Hakikati anlamak, kibirden kurtulmaktır.

Çünkü hakikat, hepimizi saran Allah gerçeğidir.

İşte kibir, kişiyi hakikati anlamaktan alıkoyan, en büyük hastalıktır.

Asla varlığın dış yüzünde kalınmamalı, iç yüzüne bakılmalıdır.

Varlığın dış yüzünde kalan, iblis durumuna düşer ve benlik içinde hareket eder.

Ve kendini yaratılan varlıklardan üstün görmeye başlar.

A'râf Sûresi 12. âyette bu çok güzel açıklanmıştır.

A'râf Sûresi 12: "Kâle mâ meneake ellâ tescude iz emertuk kâle ene hayrun minh halaktenî min nârin ve halaktehu min tîn."

Meâli: "Bildirildi: Tüm varlıktaki işleyişin sahibine teslim olmaktan seni alıkoyan nedir? Varlığın dış yüzünde kalıp iç yüzünü göremeyen; benlik içinde kalır, yakıp yıkıcı hallerinden dolayı yaratılışı anlayamaz, kendini diğer yaratılanlardan üstün görür ve o yaratılanları bir sûret görür ve sûretini göremez."

Âyette sunulan mesaj, "Eşyanın hakikatine erişilmelidir" uyarısıdır.

Varlığın özüne bakan, anlayacaktır ki, kendi özü de varlığın özü de, Allah'ın kendi şehridir ve Allah o şehrin tek Sultan'ıdır.

Benlikten kurtulmak, vücûdları tutan "Ene-Ben"i anlamakla mümkündür.

Vücûdun Ene'sine erişen, ben demekten uzaklaşır, kendine asla benlik isnat etmez.

A'râf Sûresi 36: "Vellezîne kezzebû bi âyâtinâ vestekberû anhâ ulâike ashabun nâr hum fihâ hâlidûn."

Ve ellezine kezzebu	: Yalanlarda kalan, yalanlayanlar,
Bi ayat na	: Âyetlerimizi, delil, işaret,
Ve estekberû anha	: Büyüklendiler, kibirlendiler, ondan,
Ulaike	: İşte onlar,
Ashabu en nâri	: Sahip, ateş, ateş ehli, ateş halkı, yakıp yıkıcı, haller,
Hum fiha halidin	: Onlar, orada, o halde, devamlı,

Meâli: “Âyetlerimize karşı yalanlarda kalanlar ve kibirli hal-lerde olanlar, işte onlar yakıp yıkıcı hallere sahiptirler, onlar de-vamlı o hallerde hareket ederler.”

Varlıktaki âyetleri göremeyen, Kur’ân’ı canlı kitap olan varlık kitabından okuyamayan, sadece aktarılan bilgilerle hareket eden-ler, aslı olmayan bilgilerde kalmışlardır, yalanlarda kalmışlardır.

Tahkikine ermediğimiz her şey, bizi taklitte bırakacaktır.

Ayrımcılık ifade eden, birini hor gösteren her bilgi, yalanlar alanından geliyordur.

Yalanlar boyutundan gelen her bilgi, kişiyi kibre düşürecektir.

O kibir hâli ise, kişiyi zalim edecektir.

A’râf Sûresi 40: “İnnellezîne kezzebû bi âyâtinâ vestekberû anhâ lâ tufettehu lehum ebvâbus semâi ve lâ yedhulûnel cennete hattâ yelicele cemelu fî semmil hiyât ve kezâlike neczîl mucrimîn.”

İnne ellezine kezzebu	: Doğrusu, o kimseler, yalanlarda kalan,
Bi âyâti nâ	: Âyetlerimizi, delil, işaret,
Ve estekberû	: Büyüklendiler, kibirlendiler,
An hâ la tufettehu lehum	: Onlara, yok, açılma, fethetme, ulaşma, onlar,
Ebvâbu	: Kapı, kısım, hakikatler,
El semâi	: Ulvi âlem, sema, gökyüzü,
Ve lâ yedhulûne el cennete	: Yok, girme, dâhil olma, cennet, huzur,
Hattâ yelice	: Hatta, girme, giriş, geçer,
El cemel	: Güzel, güzellik, deve, halat, cümleler,

Fî sem	: İçinde, işitmek, dinlemek,
El hiyati	: Etrafını çevirme, perde, iplik,
Kezâlike neczi	: İşte böyle, karşılık, ceza,
El mücrimin	: Fenalarda kalan, günahkâr,

Meâli: “Doğrusu o hallerde kalanlar, âyetlerimize karşı yalanlarda kaldılar ve kibirlendiler. Onlar Ulvi Âlem’in hakikatlerine ulaşamadılar ve huzura dâhil olamadılar. Hatta etraflarını çeviren varlığı işitme içinde olup, güzelliklere geçemediler. İşte fenalarda kalanların karşılığı budur.”

Kibirli hallerde kalanlar, Ulvî âlemin açılışına şahit olamadılar. Ve onlar Allah’ın sunduğu huzura dâhil olamadılar.

Varlığın kendinden gelen ilâhî seslenişi duyamadılar, güzelliklere erişemediler.

Varlığın fenâ boyutunda kaldılar, yani dış yüzünde kaldılar.

Varlığın fenâ boyutu, varlığın değişen tenler boyutudur.

Tenler her an değiştiği halde, kibirli olanlar bu değişimi göremediler, bu değişimi yapana şahit olamadılar.

İlâhi huzur, varlığın akışındaki âyetleri okumakla gelecektir.

Varlığın sahibi olan Allah’a teslim olmakla erişilecektir.

Kibirden kurtulmanın yolu, varlığın sahibi olan Allah’a teslim olmakla mümkündür.

A’râf Sûresi 48: “Ve nâdâ ashâbul arâfi ricâlen yarifunehum bi sîmâhum kâlû mâ agnâ ankum cemukum ve mâ kuntum tes-tekbirûn.”

Ve nada	: Nida etmek, seslenmek, çağırmak, duyurmak,
Ashabu el arafi	: Sahip, ehli, arif, bilmek, yükseltilmiş, sırt, tepe,
Ricâlen	: İleri gelen, kişiler, adamlar, kâmil kişiler,
Yarifune hum	: Yüksek makam, ileri gelen, ariflik, tanıma, onlar,
Bi sima hum	: Özellik, sima, yüz, eser, alamet, özellik, dinlemek, onlar,
Kâlû ma agna ankum	: Derler, değil, gani, fayda, zenginlik, değer, varlık, sizler,

Cemu kum : Dirlik, toplama, siz,
Ve ma kuntum : Değil, şey, ne, oldunuz, büyük olan, kibirlilik,
testekbirûn

Meâli: “Yüksek makamların özelliklerine sahip olanlar, kişileri simalarından tanırlar. Onlara seslenirler ve derler ki: Sizler değerlerin sahibi değilsiniz, sizler birliğin sahibi değilsiniz ve siz bir kibirlilik içinde olmayın.”

Allah'ın makamlarında, Allah'a ait olan hakikatlere erişen kişiler, kendilerine zerre kadar benlik isnat etmezler.

Onlar hangi varlığa bakarlarsa baksınlar, Allah'a nazar ederler.

Her varlıkta olan değerlerin Allah'a ait olduğunu bilirler.

Onlara öyle güzel kapılar açılmıştır ki, onlar sırlar âleminin mucizelerine tanıklık ederler.

Onlar çevrelerinde olan kimselerin simalarından, onların duygu düşüncelerini bilirler.

Bu âyette geçen “Sima” kelimesini inceleyelim.

Sîmâloji: “Yüz Bilimi- Sîmâ Bilimi” demektir.

Yüz bilimi konusu, Kur'ân'da birçok âyette geçmektedir.

Sîmâ; yüzün ardındaki yüz demektir?

Sîmâloji: Duygu ve düşüncelerin, yüzdeki alâmetlerini inceleyen bilim dalıdır.

Olumlu ya da olumsuz tüm duygu ve düşünceler, insanın yüzüne yansır.

Yüz, insanın duygu ve düşüncelerinin aynasıdır.

Duygu ve düşünceler, insanın öğrendiği bilgiler, yaşadığı ve şahit olduğu olaylarla oluşur.

Bir insanı, yüzünden tanımak mümkündür.

İnsanın duygu ve düşünceleri, yüzündeki mimiklere dönüşür.

Bu mimikler; gözlerde, kaşlarda, alında, yanaklarda, burun deliklerinde, dudaklarda, farklı farklı değişiklikler olarak görünür.

İnsanın duygu ve düşünce merkezi beyindir.

Beyin, tüm duygu ve düşünceleri, insanın yüz kaslarına yansıtır. Gözler, kaşlar, dudaklar, burun, yüzün kendisi, kasların farklı hareketleriyle farklı şekillere girer.

İşte bu farklılıklar, olumlu ya da olumsuz duygu ve düşüncelerin, insanın yüzünde kendini göstermesidir.

İçinde öfke, hiddet, kin, nefret, intikam, sinsilik, gibi duygular taşıyan kişinin bu duyguları mutlaka yüzüne yansır.

İçinde şefkat, merhamet, sevgi, aşk, gibi duygular taşıyan kişi, bunları yüzünden belli eder.

İçinde korku, tedirginlik, taşıyan kişiler bu duyguları yüzlerine yansıtırlar.

Mala mülke tamah eden, makama, şana şöhrete düşkün olan bir insan yüzünden belli olur.

Zalim bir kişi yüzünden belli olur.

Rahmet ehli bir kişi yüzünden belli olur.

Geçmişte, derin sıkıntılar yaşayan kişinin duyguları, yüzüne akseder.

Geçmişte ya da yakın zamanda yaşanan sıkıntıların şiddetine göre, yüzde belirtiler farklı farklı olur.

İçinde fitnelik, fesatlık, dedikodu, çekiştirme gibi duygular taşıyan kişinin bu duyguları yüzüne yansır.

İşte bu âyette geçen, yüksek makamlara erişen kişileri çevrelerinde olan kişileri simalarından tanırlar.

Çünkü onlarda zerre kadar kibir yoktur.

Onlar Allah'ın ulvîyetine teslim olmuşlardır.

Kendine değer nispet eden kişi, Allah'a ait olan değerleri kendine nispet etmiştir.

Kişinin ve varlığın özünde olan tüm nitelikler, Allah'a ait değerlerdir.

İnsan, değerlerin sahibi değildir, insan birliğin sahibi değildir, değerler ve birliğin sahibi Allah'tır.

İnsan bunu asla unutmamalıdır.

İnsan bunu unuttuğu an, kibir içine düşmeye başlar.

A'râf Sûresi 75: "Kâlel mele ellezîne estekberû min kavmihi lillezînestud'îfû li men âmene minhum e talemûne enne sâlihan murselun min rabbihi kâlû innâ bimâ ursile bihî mu'minûn."

Meâli: Onun kavminin kibirli olan kimselerden ileri gelenleri, ona inanan zayıf mazlum kimselere dediler ki: Siz, Salih'in Rabbi tarafından gönderildiğini gerçekten biliyor musun? Onlar da dediler ki: Biz onun hakikatleri anlattığına inanıyoruz.

Kibirli olan kimseler, çevresindeki kimseleri zayıf görürler, onlara acırlar, onları aşağılarlar.

Kibirli olan kimseler, kendi inançlarında kalmışlardır, başkalarının inançlarına hor bakarlar.

Hakikati sunan bir kimse ortaya çıksa, onun anlattığı kendi inançlarına uymadığından dolayı, ona zulmederler, toplumda onu aşağılarlar, onu kâfir ilan ederler.

Zaman zaman, hakikatleri anlatan Kâmil kimseler, kendi inançlarında kalan toplum tarafından dışlanmış, susturulmak istenmiştir.

Çünkü kibir, ille de benim bildiğim doğru, inancıyla hareket etmektir.

A'râf Sûresi 76: "Kâle ellezîne istekberû innâ bi ellezî âmentum bihî kâfirûn."

Kâle ellezîne istekberû : Dedi, o kimseler, kibirli, büyülenen,
İnnâ bi ellezi amen tum : Biz, o kimse, onu, inanma, siz,
Bihî kâfirûne : Onu, hakikatleri görmeyip örtenler, kabul etmeyen,

Meâli: "Kibirlilik içinde bulunan o kimseler dediler ki: Biz, sizin inandığımız o kimsenin sunduğu hakikatleri görmüyoruz, kabul etmiyoruz."

Kibirli olanlar, kendi inançlarını üstün görürler, doğru görürler. Ve onlar Allah'ın indinde kendilerini daha muteberli sayarlar.

Onlar gibi düşünmeyen biri ortaya çıksa, hemen ona saldı-
rılar, “Onu kabul etmiyoruz, o bizim dinimizi bozuyor, o kâfir”
diyerek ona saldırırlar.

Kendi inançlarını öyle doğru bilirler ki, kendileri gibi düşün-
meyen kimseyi dinlemezler bile.

Dinleseler de onu anlamak için değil, onunla tartışmak için,
ona kendi inançlarını ispat etmek için dinlerler.

İşte, inanç boyutunda görülen kibir, kendi inancını yüce gö-
rüp, başkalarını kâfir görme duygusuna yol açar.

A'râf Sûresi 88: “Kâlel meleullezîneste kberû min kavmihî le
nuhricenneke yâ şuybu vellezîne âmenû meake min karyetinâ
ev le teûdunne fi milletinâ kâle e ve lev kunnâ kârihîn.”

Meâli: “Onun kavminin kibirli olan kimselerinden ileri ge-
lenleri dediler ki: Ey Şuayb! Seninle birlikte iman edenleri, bu-
lunduğumuz yerden elbette çıkaracağız ya da tekrar bizim inanç
ve adetlerimize dönerseniz başka. O da dedi ki: Peki ya biz is-
temiyorsak?”

İşte bu âyette; kendi inançlarına uymayanları, kendi beldele-
rinden kovan kimselerin düştüğü, kibirsel durum açıklanmıştır.

Inanç boyutunda, her inanç grubu kendi inancının yüceli-
ğine inanarak yaşar.

Öyle ki inanç gruplarında “Başkasının imanını kurtarmak”
diye bir deyim vardır.

“Birinin imanını kurtarmak, sahralar dolusu kurban kesmek-
ten iyidir” sözü, inanç gruplarında olan bir sözdür.

Bu sözde bile, bir başkasının inancını doğru kabul etme-
mek algısı vardır.

Birinin imanını kurtarmak sözünü söyleyen, kendi imanını
kurtarmış algısı vererek, nasıl bir kibre düştüğünü fark etmelidir.

Âyette geçen mesaj “Bulduğumuz yerden elbette çıkaraca-
ğız ya da tekrar bizim inanç ve adetlerimize dönerseniz başka”
bu duruma işaret eder.

Bir başkasının inancıyla onu yargılamak, kibirsel bir durumdur. Kendi inancını yüce görüp, kendi inancına çağırmak, kibirden ileri gelen bir durumdur.

A'râf Sûresi 104: "Ve kâle Mûsâ yâ firavnu innâ resûlun min rabbil âlemîn."

Ve kâle Mûsâ : Dedi, Mûsâ,
Ya firavn : Ey firavun, kibirli olan,
İnnâ resûlun : Ben, resul, hakikati gösteren, hakikati anlatan,
Min rabbi el âlemîn : Âlemlerin Rabbinden, tüm varlığı vücûdlandırın,

Meâli: "Mûsâ dedi ki: Ey firavun! Ben, tüm varlığı vücûdlandırmanı anlatmak için geldim."

Mûsâ'nın seslenişi, kibirli olana idi.

Mûsâ, kendi firavununa seslendi, kendinde kibir içeren duygu ve düşünceleri, yok etmek için, kendi firavunu ile mücadeleye girişti.

Kendi düştüğü kibirden kurtulmanın yolu, kendini ve varlığı vücûdlandırmanı anlamaktır.

Kendi firavunundan kurtulmanın yolu, "Rabbil âlemîn" hakikatine ermektir, yani tüm varlığı vücûdlandırın Allah'a şahit olabilmektir.

A'râf Sûresi 127: "Ve kâlele meleu min kavmi firavne e tezeru mûsâ ve kavmehu li yufsidû fil ardı ve yezereke ve âlihe-teke kâle senukattilu ebnâehum ve nestahyî nisâehum ve innâ fevkahum kâhirûn."

Meâli: "Firavun'un kavminin din adamları dediler ki: Sen, Mûsâ ve onun kavmini, yeryüzünde bozgunculuk yapmaları ve seni terk etmeleri ve senin ilâhlarını reddetmeleri için mi bırakacaksın? Dedi ki: Biz onların oğullarını yok ederiz ve kadınlarını bırakırız ve biz onlardan üstünüz, onlardan güçlüyüz."

Firavun'un sarayında olan, din adamları denilen kesim, Mûsâ ve kardeşi Hârûn'un sunduğu bilgilerden hoşlanmamışlar, kendi inançlarına ters görmüşlerdir.

Mûsâ ve kardeşi Hârûn'un sunduğu bilgileri, bozgunculuk olarak görmüşler, kendi inançlarına tehdit saymışlardır.

Eskiden beri devam edip gelen bir durumdur bu.

Kendilerini üstün, güçlü sananlar, kendi inançlarına sığınmışlardır, ibadetlerini ona göre yapmışlar ve başka bir bilgiye tahammül edememişlerdir.

Nice Kâmil kimseler, fikirlerinden dolayı, zındık kabul edilmiş, büyük zulümlere uğramışlardır.

Firavun'un sarayında olan şeyler aynıysa bugün de devam etmektedir.

A'râf Sûresi 130: "Ve lekad ehaznâ âle firavne bis sinîne ve naksın mines semerâti leallehum yezzekkerûn."

Ve lekad ehaz na	: Almak, yakalamak, anlamak, sarılmak, biz,
Âle firavn	: Kibirlik içinde olan,
Bi es sinine	: Senelerce, yıllarca,
Ve naks	: Eksik, noksan, nakıs,
Min es semerâti	: Ürünlerden, hakikat bilgileri,
Lealle hum yezekkerun	: Umulur ki onlar, tezekkür, var oluşu düşünür anlarlar

Meâli: "Doğrusu kibirlik içinde olanlar yıllarca Bizi anlayamayıp kibirlere sarıldılar ve hakikatlerin bilgisinde nakıslık içinde kaldılar. Umulur ki onlar; varlığın varoluş hakikatlerine ulaşırlar, o hakikatlerle bu âleme bakarlar."

Kibirlik içinde olanlar, Allah'ı anlayamamışlar ve kendi kibirlere sarılmışlardır.

Onlar, Allah'a inanmışlar, ama ona şahit olamamışlardır.

Hakikatleri, kitaplarda yazan bilgiler sanmışlardır.

Kendi bağlı oldukları toplulukların anlattığı sözleri hakikat sanmışlardır.

Her kim, hakikati varlığın özünde arar, oradan okur, orada hakikatlere şahit olur, işte o kimse, Allah'a şahit olarak, kibir-den kurtulur.

Var oluşun hakikatleri, varlığın kendinde gizlidir.

Her varlıkta Allah'a ait olan hakikatlere ulaşanlar, o ulaştıkları hakikatlerle âlemi seyrederekler.

A'râf Sûresi 133: "Fe erselnâ aleyhimut tûfâne vel cerâde vel kummele ved dafâdia ved deme âyâtin mufassalâtin festekberû ve kânû kavmen mucrimîn."

Fe erselna aleyhim	: Böylece, gönderme, sunma, biz, onlara,
El tufan	: Tufan, taşkınlık, yakıp yıkma,
Ve el cerâde	: Yağmalama, yağmacılar gurubu, çekirgeler,
Ve el kummele	: Kan emici, zarar verici, başkasının sırtından geçinen, bit,
Ve ed dafâdia	: Kurbağalar, necis, pis, kirlilik, faydasız,
Ve ed deme	: Kan, kan dökücü, pis olan, haram olan,
Âyâtin mufassalatin	: Âyetler, deliller, ayrıntılı, kısım kısım açıklama,
Fe istekberû	: Gene de, buna rağmen kibirlendiler,
Ve kânû kavmen	: Oldular, kavim, kimseler,
Mücrimin	: Fenalarda kalan, suçlu olan, günahkâr,

Meâli: "Böylece onlara sunduğumuz hakikatleri anlayamadılar ve bir taşkınlık içinde, bir yağmalama içinde, başkasının sırtından geçinme içinde, cehaletin kirliliği içinde ve kan dökücülük içinde kaldılar. Âyetlerimizi kısım kısım açıkladığımız halde, yine de bir kibirlilik içinde kaldılar ve onlar fenalarda kalan kimselerden oldular."

Varlıktan sunulan hakikatlerin birliğine eremeyen kimse, kendi inanç boyutundan vazgeçmeyen kimsedir.

Cehaletin kirliliğine bulanık kimse, aklını işletmekten uzak olan kimsedir.

Kibir, kişinin kendine yaptığı en büyük zulümdür.

Kibir içinde olan kimse, hep isyan ve taşkınlık içindedir.

Varlığın özüne bakmaktan uzak olan kimse, elbette hakikati anlamaktan uzak olacaktır.

Kibirli kimse, mücrim kimsedir, yani günahkâr kimsedir.

Mücrim, suçlu olan demektir, cürüm (suç) işlemekten gelir. Kibir, Allah'a karşı suçlu duruma düşmektir.

Bu suçtan kurtulmanın yolu, Allah'ı idrak etmek, O'na teslim olmaktır.

A'râf Sûresi 146: "Se asrifu an âyâtiyellezîne yetekebberûne fil ardi bi gayril hakkı ve in yerev kulle âyetin lâ yuminu bihâ ve in yerev sebîler ruşdi lâ yettehizûhu sebîlen ve in yerev sebîlel gayyi yettehizûhu sebîl zâlike bi ennehum kezzebû bi âyâtinâ ve kânû anhâ gâfilîn."

Se asrifu an âyeti	: Çevirme, uzaklaşma, delil, işaret,
Ellezine	: O kimseler, kibirlenirler, büyükenir,
yetekebberûne	
Fî el ardi	: Yeryüzünde, arz, toprak, beden,
Bi gayri el hakk	: Gayri, değil, başka, hak, hakikat, gerçek,
Ve in yerev	: Eğer, görseler, anlasalar, bilseler,
Kulle âyetin	: Bütün, hepsi, âyet, işaret, delil,
Lâ yuminu biha	: İnanmazlar, iman etmezler; ona,
Ve in yerev	: Eğer görseler, bilseler, anlasalar,
Sebil er ruşd	: İrşad yolu, kemalât, doğru yolu gösterme,
Lâ yettehizû hu	: Onu edinmezler, girmezler,
Sebil	: Yol, hakikatin yolu, hakikat bilgisi,
Ve in yerev	: Eğer, görseler, anlasalar,
Sebil el gayyi	: Gayy, akılsız, yolunu kaybeden,
Yettehizû hu sebîlen	: Onu yol edinirler, o yola sığınırklar,
Zalike bi enne hum	: İşte bu, olması, onların,
Kezzebû bi âyeti na	: Yalanladılar, yalanlarda kaldılar, âyetlerimiz, delil,
Ve kânû anha gafilin	: Oldular, ondan, gafil, farkında olmayan,

Meâli: "Kibirli olan kimseler âyetlerimizi anlamaktan uzaktırlar, yeryüzünde hakikatlerden başka şeylere yönelirler. Eğer onlara, tüm deliller gösterilse de ona inanmazlar ve eğer onlara, kemalat yolu gösterilse o yolda olmazlar. Onlara kemalat yolunun dışında bir yol göstersen o yolda olurlar. İşte bu, âyetlerimize

karşı onların, yalanlarda kalmalarından dolayıdır ve hakikatlere karşı gaflet içindedirler.”

Kibirli olan kimsenin, aklı ve gönlünde öylesine kendini yüce görme duygusu vardır ki, bu duygu o kimsenin, varlıktaki âyetleri görmesine engel olur.

Kibirli kimseler, dünyada kendi çıkarlarına yönelirler, her varlığa, çıkarsal gözle bakarlar.

Çünkü onlar öyle yetiştirilmişlerdir, akıllarına öyle kodlanmıştır.

İnançlarını, kendi inançlarını yüce gösteren kimselerin anlattığı bilgilerle oluşturmuşlardır.

Onlar, varlığın hakikatlerine yönelmezler.

Onlar yaşarken sadece kendi çıkarları için hareket ederler.

İbadetlerini de ölüm sonrası cennete girmek için yaparlar.

Onların hakikatleri düşünme, anlama, şahit olma hisleri açılmamıştır.

Çünkü bu his, kibri olan kimselerde açılmaz, gizli kalır.

Hakikatlere şahit olmayanlar, kendi inançlarına sığınır, delille, ispatla ilgilenmezler, onlar sadece inanırlar.

Onlara varlıktaki deliller gösterilse, kendi inançlarından sıyrılmadıkları müddetçe, inanmazlar, inanmak istemezler.

Kendilerinden ve Allah’tan gafil olanlar, kibrin içine düşmüşlerdir.

A’râf Sûresi 206: “İnnellezîne inde rabbike lâ yestekbirûne an ibadetihî ve yusebbihûnehu ve lehu yescudûn.”

İnne ellezine	: Muhakkak, o kimseler,
İnde rabbi ke	: Katında, ona ait, rabb, sen, senin vücûdlandırıran,
Lâ yestekbirûne	: Kibirilenmezler, büyüklenmezler,
An abideti hi	: Kulu olmak, onun,
Ve yusebbihûne hu	: Tesbih ederler, fiil sıfat zatının tecellilerini idrak etmek,
Ve lehu yescudun	: Ona, teslim olmak, secde etmek,

Meâli: “Muhakkak ki bütün tecellilerin Rabbine ait olduğunu bilen o kimseler, O’nun kulu olduğunu bilip kibirlenmezler. Fiil, sıfat, Zat’ının tecellilerini idrak ederler ve O’na teslim olurlar.”

Kulluk makamına erenler, Allah’a kul olanlar, kibirden kurtulmuşlardır.

Vücûdların çalışmasında etken olan, fiil, sıfat, zât tecellilerin Allah’a ait olduğunu bilenler, o şuurda yaşarlar, asla benlik içine düşmezler.

Allah her varlıkta, fiiliyle fâildir, sıfatlarıyla mevsûftur, vücûdların zâtıdır.

Bunu bilen her insan, her daim secdededir.

Bu secde, kişinin Allah’a teslimiyetidir.

Kulluk boyutu, secde boyutudur.

Secde; vücûdun tüm hücrelerinin vücûda bağlı olduğu gibi, bu cümle âlem de, geldiği öze bağlıdır, yâni secde halindedir.

Secde; tüm varlığın bir birlik içinde bir olma durumudur.

Secde; yaratılanın ve yaratanın birbirinden ayrı olmadığı sırrıdır.

Secde; her varlıktan varlığın sahibinin kendini izhâr eyleme sırrıdır.

Secde; Semme Vechullah sırrıdır.

Secde; damlanın deryadan ayrı olmadığı, bir olduğu sırrıdır.

Secde; varlığın sûret boyutuyla bir gölge olması, gölgenin sahibini göstermesidir.

Secde şuuruna gelen kişi;

Kendi varlığının sahibinin Allah olduğunu bilir, kendine varlık isnat etmez, her an Allah’a bağlı olduğunu bilir ve her an bu şuurda yaşar.

Ve anlar ki kendinde ve her varlıkta, nefes alıp veren, fiiliyle fâil olan, sıfatlarıyla mevsûf olan, zâtıyla her an vücûdu tutan Allah’tır.

Ve anlar ki bu âlem bir özden gelir ve her an o öze bağlıdır yani secde halindedir.

Ve anlar ki, zerreden kürreye her şey Allah'a secde halindedir. İşte secde hakikatine eren kimsede, zerre miktar kibir olmaz. Çünkü secde kibrin olmadığı yerdir.

Kişide kibrin bitmesi için, secde makamına erişilmesi gerekir.

Secde alnını toprağa değdirmek değildir, gönlünü her an Allah ile bir eylemektir.

Secde kulluk boyutudur, kulluk boyutu ekber olana teslim olmaktır.

Ekber olana teslim olan, kibre düşmez, kendine benlik isnat etmez.

Mâide Sûresi 82: "Le tecidenne eşedden nâsi adâveten lillezîne âmenûl yehûde vellezîne eşrakû ve le tecidenne akrabehum meveddeten lillezîne âmenüllezîne kâlû innâ nasârâ zâlike bi enne minhum kissîsîne ve ruhbânen ve ennehum lâ yestekbirûn."

Le tecidenne	: Elbette, bulursun, görürsün,
Eşedde el nas	: Şiddet, güç, daha fazla, insanlar,
Adâveten	: Düşmanlıkta, kin,
Li ellezîne âmenû	: İçinde, iman edenler,
El yehûde	: Yalnız bir yol gösteririz diyenler,
Ve ellezîne eşrakû	: O kimseler, ortak koşanlar,
Ve le tecidenne	: Elbette, bulursun, görürsün,
Akrabehum	: Yakınlık, onlar,
Meveddeten	: Sevgi, muhabbet, dostluk bakımından,
Li ellezîne âmenû	: İçin, iman edenler,
Ellezîne kâlû	: O kimseler, dediler, diyenler,
İnna nasara	: Biz, nasır, yardım edenleriz,
Zalike bi enne	: İşte bu, olduğunda, bu nedenle, bundan dolayı,
Min hum kissisine	: Onlardan, gece bir şeyi talep eden isteyen,
Ve ruhbânen	: Kendini hakka adayan, gece gündüz o yolda olan,
Ve enne hum la yestekbirun	: Olması, onlar, yok, kibirlenen, büyüklenen,

Meâli: “İman eden kimselere, insanlar içinde daha fazla düşmanlık edenlerin, yalnız biz yol gösteririz diyenler ve ortak koşan kimseler olduğunu görürsün. İman eden kimselerin ise, hakikatlere bir sevgiyle yakın olanlara; biz, yalnızca samimi bir arayış içinde olanlara yardım ederiz, diyen kimseler olduğunu görürsün. İşte bu onların hakikatleri öğrenmek için hep bir arayışta olduklarından ve kendilerini Hakk’a adayan kimselerden olduklarından ve onlarda kibirlenmek yoktur.”

Tevhîd şuurunda olanlara düşmanlık edenler, kendilerini toplumda yüce gösterenlerdir.

Toplumda bazı gruplar, sadece kendileri için, “Doğru yolu ancak biz gösteririz, ancak bize uyanlar yardım bulur” söylemleri içindedirler.

Genelde müellifler “Hadu ve Nasara” kelimelerini “Yahudi ve Hristiyan” olarak çevirmişlerdir.

Hâdû, Hûdâ kelimesinden gelir.

Hûdâ; yol gösteren.

Hâdû; gösterilen yolda giden demektir.

Nasara, nasr kelime kökünden gelir.

Nasr; yardım demektir.

Mâide Sûresi 51. âyeti “Ey iman edenler! Yahudileri ve hristiyanları dost edinmeyin” diye çevirirsek, Hucurât Sûresi 11. âyette geçen “Ey iman edenler! Bir topluluk bir toplulukla alay etmesin, belki de o alay edilenler daha hayırlıdır”, tercümesi ile birbirine uyuşmaz.

Allah kendi yarattığı bir topluluğu, diğer yarattığı bir topluluğa hedef göstermez, onları düşman ilan etmez.

Oysa âyet çok nettir.

Toplumda inanç gruplarında “Doğru yolu ancak biz gösteririz, ancak bize uyanlar yardım bulur” diyenleri dost edinmeyin uyarısı vardır.

Mâide Sûresi 55. âyetteki “Sadece Allah’ı dost edinin” uyarısı unutulmamalıdır.

Yâni her varlıktan âyetleriyle “Hûdâ” esmasıyla yol gösteren ancak Allah’tır:

Varlıktaki hikmet ve himmetleriyle yardım eden ancak Allah’tır.

Bunu anlayan kimseler, âyette belirtildiği gibi; “Kendilerini Hakk’a adayan kimselerden olduklarından ve onlarda kibirlenmek yoktur.”

Kendilerini, “Doğru yolu ancak biz gösteririz, ancak bize uyanlar yardım bulur” diye gösterenler, büyük bir kibrin içine düşmüşlerdir.

Yûnus Sûresi 75: “Summe beasnâ min ba’dihim mûsâ ve hârûne ilâ firavne ve melâihî bi âyâtinâ festekberû ve kânû kavmen mucrimîn.”

Summe beas na	: Sonra, diri olan, diriliş, açığa çıktı, gitti, biz,
Min badi him	: Onlardan sonra, ardından,
Mûsâ ve Hârûn	: Mûsâ, Hârûn,
İlâ firavne	: Firavuna, kibirli olan,
Ve melai hi	: Onun ileri gelenlerine, din adamlarına,
Bi ayati na	: Delil, işaret, âyetlerimizle,
Fe istekberu	: Fakat kibirlendiler,
Ve kanu kavmen	: Oldu, topluluk, kimse,
Mücrimin	: Fenalarda kalan, günah, suç,

Meâli: “Daha sonra, Mûsâ ve Hârûn, firavun’a ve onun din adamlarına delillerimizle Bizi anlatmak için açığa çıktı. Fakat onlar kibirlendiler ve fenalarda kalan kimselerden oldular.”

Mûsâ ve Hârûn, firavun’a ve onun din adamlarına, hakikati anlatmak için vardılar.

Firavun ve onun din adamları denilen kesim, Mûsâ ve Hârûn ile alay ettiler.

Alay etmeleri, onların kibirli olmalarındandı.

Âyette geçen “Mele” kelimesi, din adamları denilen sınıftır.

Firavun'un sarayında, Firavun'un etrafında din adamları denilen bir kesim vardır.

Bunlar, toplumda Firavun'u yüceltirler, onu Tanrı yerine koyarlardı.

Hakikatte dinin adamı olamaz, dinin sahibi olamaz.

Dinin adamı, sahibi, Allah'tır.

Çünkü din Allah'a aittir, kulun dini olamaz, çünkü kul bir şey yaratamaz. (Bu incelik yukarıda açıklanmıştır.)

Mûsâ ve Hârûn, firavun'a ve onun din adamlarına hakikatleri delillerle açıklamışlar, fakat firavun ve onun din adamları, kendilerini yüce gördüklerinden dolayı, inanmışlardır.

Din adamları denilen kesimden bazı kimseler, Mûsâ ve Hârûn'un hakikatleri delilleriyle açıklamalarından etkilenmişler ve Mûsâ ile Hârûn'a hak vermişler, Allah'a teslim olmuşlardır.

Buna kızan Firavun bu kimseleri cezalandırmıştır.

Hakikate inanmak kolay değildir, kendi bildiğinden vazgeçmeden, korkuları terk etmeden, hakikat bilinemez.

Kişide kibir olduğu müddetçe, hakikat kapıları açılmayacaktır.

En'âm Sûresi 93: "Ve men azlemu mimmenifterâ alâllâhi keziben ev kâle ûhiye ileyye ve lem yûha ileyhi şeyun ve men kâle seunzilu misle mâ enzelallâh ve lev terâ iziz zâlimûne fî gamerâtil mevti vel melâiketü bâsîtû eydîhim ahricû enfusekum el yevme tuczevne azâbel hûni bimâ kuntum tekûlûne alâllâhi gayrel hakkı ve kuntum an âyâtihî testekbirûn."

Meâli: "Allah'a karşı bir şey uyduran ve o yalanları yayan, ya da o sunulanları anlamayıp, bana da vahyolundu diyen ve Allah'ın sunduğu şeylerin benzerini ben de sunarım, diyen kimse den daha zalim olan kimdir. Zalimleri büyük bir idraksizlik içinde görürsün. Onlar yaptıklarıyla, kendilerindeki gücü anlamaktan uzaklaşırlar. Her zaman Allah hakkında gerçek olmayan şeyler söylediklerinden dolayı ve o âyetlere karşı kibirlendiklerinden dolayı, düştükleri durum alçaltıcı bir sıkıntıdır."

Allah'ın varlıktaki âyetleri ile tanışmamış olanlar, kendi inanç alanında kaldıklarından dolayı, varlığın var oluşunu anlamaya tenezzül etmezler.

Var oluşu anlamaya tenezzül etmeyenler, Allah'ın varlıktaki âyetlerini görmezden gelirler, bir idraksizlik içine düşerler ve kendilerini yüce görerek kibre düşerler.

Allah hakkında yalanlar söyleyenler, kendilerine yücelik nispet edenler, kendi vücûdlarını ve her varlığın vücûdunu tutan o ilâhi gücü görmekten uzaktırlar.

“Âyetlere karşı kibirlenmek” açıklanması çok dikkatli incelenmelidir.

Var olan her varlık ve her bir varlığın içindeki her bir işareti, Allah'ın âyetidir.

Yaratılan bir şeyi hor gören, âyetlere karşı kibre düşmüştür.

Bir sivrisineğe hor bakan, onun yaratılışını gereksiz gören, bir âyeti hor görmüştür ve kendini kibre düşürmüştür.

İnsan kendini varlıktan üstün görmemelidir.

Kişi hiçbir varlığa hor bakmamalıdır.

Bir varlığı küçük gören, aslında kendini küçük görmüştür.

Bir varlığa karşı büyüklenen kimse, kibre düşmüştür ve o kibir o kişiyi, acılara sürükleyecektir.

En'âm Sûresi 93: “Ve kezâlike cealnâ fi kulli karyetin ekâbire mucrimîhâ li yemkurû fihâ ve mâ yemkurûne illâ bi enfusihim ve mâ yeşurûn.”

Meâli: “İşte böylece onlara sunduğumuz şeylerle, onlar buldukları yerlerde fenalıklarda, kibirlilik içinde, zararlı hâller içinde kaldılar. Onlar ancak kendilerine zarar verdiler ve onlar kendilerinin ve çevrelerinin farkında olamadılar.”

Çevrelerinde kendilerini büyük görenler, insanlara zarar verirler.

Halleriyle kendilerini yüce gösterenler, yeni yetişen çocuklara olumsuz örnek olurlar.

Kibirlik öyle zararlı bir haldir ki, yeni yetişen çocuklara bir virüs gibi bulaşır.

Kibirli olan kişi, kendinin ve çevresinin farkında olmayandır.

Kibirli olan, şuarsuzluk içinde yaşar.

Onlar varlıktan sunulan hakikatlerin farkında değildirler.

Onların kibri, onları hep kendi egolarında yaşamaya iter.

Ego, öyle tehlikelidir ki, fitnelik, fesatlık, kıskançlık, dedikodu, gibi nice zararlı duyguları tetikler.

Enbiyâ Sûresi 19: “Ve lehu men fîs semâvâti vel ard ve men indehu lâ yestekbirûne an ibâdetihî ve lâ yestahsîrûn.”

Ve lehu	: Onundur, ona aittir,
Men fî es semâvâti ve el ard	: Kimse, ne varsa, göklerde ve yerde,
Ve men inde hu	: Kimse, kim, onun katında, ona ait, ondan,
Lâ yestekbirûne	: Büyüklenmez, kibirlenmez,
An abid hu	: Ona kul olanlar, ona olan kulluğunu anlayanlar,
Ve lâ yestahsîrûne	: Onlarda bıkkınlık, yorulma yoktur,

Meâli: “Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. Kim O'ndan olduğunu anlarsa büyüklenmez, yalnız O'na kulluk eder ve onlarda bıkkınlık yoktur.”

Allah hakikatine eren kimsede asla kibir olmaz.

Göklerde ve yerde ne varsa, Allah'a aittir.

Her şey Allah'ın özünden gelir, onunla kuşatılır.

Allah'tan geldiğini anlayan kimse, her varlığın da O'ndan geldiğini anlar.

Ekber olanın Allah olduğunu idrak eden bir kimse, asla büyüklenmez, kibire düşmez.

Allah'ın kulu olduğunu anlayan kimse, O'nun ekberiyetine teslim olmuştur.

Onlar bir heyecan içinde varlığın hakikatlerini anlamaya bıkmadan devam eder.

Onlar niçin yaratıldıklarını bilirler, sorumluluklarını bilirler ve hiç bıkmadan sorumluluklarını yerine getirirler.

İster beşeri alanda, ister manevi alanda sorumluluklarını unutmayan insanlar, geleceğin şekil bulmasında katkısı olan insanlardır.

Enfâl sûresi 47: “Ve lâ tekûnû kellezîne haracû min diyârihim bataran ve riâen nâsi ve yasuddûne an sebîlillâh vallâhu bimâ yamelûne muhît.”

Ve la tekûnû ke	: Olmayın, gibi,
Ellezi harac	: Kimseler, dışarı çıkan, ikilikte kalan,
Min diyâri him	: Yurtlarından, buldukları yer, mekân,
Bataran	: Kibirli, saygısız, çalılı, kendini beğenmiş,
Ve riâe el nas	: Gösteriş yaptı, ikiyüzlü, riya, insanlar,
Ve yasuddûne	: Engel olurlar, men, alıkoyarlar,
An sebîl Allah	: Yol, hakikatler, Allah,
Ve Allâh bima yamelun	: Allah, yaptığınız şeyler,
Muhit	: Kuşatan, saran, var olan,

Meâli: “Buldukları yerlerde, kibirli davranışlarıyla hakikatlerin dışına çıkan kimseler gibi ve riyakâr insanlar gibi ve Allah’ın hakikatlerine engel olan o kimseler gibi olmayın. Allah yaptığınız bütün her şeyi tecellileriyle kuşatandır.”

Her insanın bulunduğu mekân, Allah’ın makamıdır.

İnsan yaşadığı yerde, Allah’ın makamında bulunduğunu unutmadan yaşmalıdır.

İnsanın yaşadığı yeryüzü ve beden boyutu, Allah’ın makamlarını gösterir.

İnsan, asla kibirli hale düşmemeli, herşeyi ihâta edenin Allah olduğunu unutmadan yaşmalıdır.

Asla riyâ içinde olmamalı, yani gösteriş içinde olmamalı, kendini beğenmişlik içine düşmemelidir.

“Riyâ” hastalığı kibrin bir başka çeşididir.

Riyâ, bir gösteriş içine girip, çevresindeki insanlara kendini dürüst gibi gösterme hastalığıdır.

Riyâ, gizli bir kibirdir, kişi tevâzu içinde, sevgi dolu gibi görünür, lâkin aklında gösteriş duygusu gizlidir.

Riyâ bilhassa, dini alanda görülür.

Maûn Sûresi: “Dilinden Allah kelimesini hiç düşürmez, ibadetler içinde görünür, ama halleri riyâ içindedir.”

Riya; insanlara, iman sahibi gibi görünüp, ibadetlerde görünüp, kendi çıkarlarını gözetme kibridir.

Riyâ içinde olanın tek derdi vardır, o da kendi çıkarıdır, kendi gösterişidir.

Riyâ içinde olan kişi:

Dini, kendi çıkarına alet eder.

Dilinden Allah kelimesini düşürmez, ama kalbinde Allah şuru yoktur.

Kendini Allah’a göstermekten çok, kula gösterme derdi vardır.

Bunun için, namazda, oruçta, görünür, cami cami gezer.

Kur’an’dan konuşur, sünnetten konuşur, ama mânâsından uzaktır.

Allah der, kitap der, Peygamber der, ama hep bunları demesinin maksadı, topluma dindar gibi görünmektir.

Dindar gibi görünüp, insanları suistimal eder.

Riyâ içinde olanın amacı, kendi çıkarları için koşturaktır.

İşre riyâ, kibrin değişik bir yüzüdür.

Riyâdan kurtulmanın yolu, Allah’a teslimiyet ve tevekkül içinde olmaktır.

İbrâhîm Sûresi 21: “Ve berezû lillahi cemîan fe kâled duafâu lillezînestekberû innâ kunnâ lekum tebean fe hel entum mugnûne annâ min azâbillâhi min şey kâlû lev hedânallâhu le hedeynâkum sevâun aleynâ ecezi'nâ em sabernâ mâ lenâ min mahîs.”

Ve berezû li Allah	: Ortaya çıkma, bariz, apaçık görünen, Allah,
Cemian	: Bütün her şeyin birliği, birlik, topluluk,
Fe kâle el duaful	: Sonra, dediler, zayıf, güçsüz, bilgisiz,
Li ellezîne istekberû	: O kimseler için, kibirlenen, büyüklenen,
İnnâ kunna lekum	: Elbette, biz, olduk, size,
Tebean	: Tâbi olmak, takip eden, uyan,
Fe hel entum mugnune anna	: Artık, nasıl, siz, gideren, kovan, zengin eden, bizden,
Min azâbi Allâh min şey	: Azap, sıkıntı, müşkil, Allah, bir şey, şeyden,
Kâlû lev hade na Allah	: Dediler, eğer, yol gösteren, kılavuz, Allah,
Le hedey na kum	: Elbette, yol gösterme, biz, siz,
Sevaun aleyna	: Eşit, bir, bir şey fark etmez, bir faydası yok, biz,
E cezinâ	: Feryat mı ettik, sızlansak, ah etsek, keşke,
Em saber na	: Yada, sabır, beklemek, biz,
Mâ lenâ min mahisin	: Değil, bize yoktur, sığınacak yer, kurtuluş,

Meâli: “Bütün her şey apaçık Allah’ın birliğini gösterir. Zayıf halde olanlar, büyüklük taslayan kimselere derler ki: Biz elbette size uyanlardan olduk. Siz de müşkillerimizi nasıl gidereceğimizi söyleyen olmadınız. Allah hakkında bir şey vermediniz. Dediler ki: Eğer biz, Allah’ı kendimize rehber edinseydik, elbette biz de size yol gösterirdik. Artık, keşke şöyle yapsaydık ya da sabretseydik demenin bir faydası yok, biz de sığınacak yerin neresi olduğunu bilemedik.”

Bu âyette, kibirden kurtulmanın, kendini büyük görmemenin yolu sunulmuştur.

Tüm varlığın Allah’ın birliğini gösterir.

Her varlığın özünde olan, fil, sıfat, vücûdu tutan kudret ayındır.

Varlığın işleyişini anlayan bir kimse, Allah'ın birliğini anlayacaktır.

Bunu anlayamayan kimse ise, zayıf kalacaktır.

Atalardan gelen, bâtil inançlarda kalan kimseler, Allah'ın birliğini anlayamadıklarından dolayı zayıf düşeceklerdir.

Atalardan gelen inançlarda kalan kimseler, Allah'tan çok, kendi inançlarında büyüklük taslayan kimselere tâbi olacaklardır.

Onları, seçilmiş kimseler, yüce kimseler gördüklerinden dolayı zayıf kalacaklarıdır, yâni hakikatlerden uzak olacaklardır.

Ve bu âyetteki uyarı çok güzeldir.

Kibirlik içinde kalan kimseler, yani kendilerini yüce gören kimselerin içsel muhasebeleri düşünülmelidir: "Dediler ki: Eğer biz, Allah'ı kendimize rehber edinseydik, elbette biz de size yol gösterirdik. Artık, keşke şöyle yapsaydık ya da sabretseydik demenin bir faydası yok, biz de sığınacak yerin neresi olduğunu bilemedik."

Evet, Allah'ı rehber edinmek, varlıkta onun tecellilerini takip etmekle mümkündür.

Her varlık bir âyettir, varlıktaki âyetleri takip eden Allah'ı kendine rehber edinmiştir.

Allah'ı bırakıp, yücelik verdiği kişiyi rehber edinen kimse ise, hakikatlerden uzak kalacaktır.

İnsan insana hakikat yolunda yardım eder, ama insan insana tâbi olmaz.

Hakikat yolunda bir Mürşid de, bir Mürid de, talebedir, her ikisi de hakikatleri talep edendir.

Mürşid, Mürid'i varlığın özüne döndürür, hakikatleri orada bulmasını tavsiye eder.

Öncelikle Mürid, kendi vücûduna döner, nefsini, yâni kendini bilmeye başlar.

Kendini bilen, Rabb'ini bilecektir, Rabb'ini bilen, Rabb'ül âlemi bilecektir.

Nahl Sûresi 22: “İlâhukum ilâhun vâhid fellezîne lâ yuminûne bil âhirati kulûbuhum munkiretun ve hum mustekbirûn.”

İlâhu kum ilâhun vahid : Sizin ilâhınız, ilâh, güç verilen, tek, bir,
Fe ellezine la yuminun : Fakat, böylece, o kimseler, yok, inanmak, iman,
Bi el ahireti : Sonlarına, sonunda, ahret,
Kulubu hum : Onların kalbleri, idrakleri,
Munkiretun : İnkâr, reddeden, kabul etmeyen,
Ve hum mustekbirûne : Onlar, büyülenenler, kibirlenen kimseler,

Meâli: “Sizin sığınacağınız güç Tek güçtür. Fakat inanmayan kimseler sonunda kâlblerinde inkârı taşırlar ve onlar kibirlidirler.”

Hepimizin bedenlerini tutan tek güç Allah’ın kendisidir.

Bunu anlayabilmek, Tevhîd şuuruna erişmektir.

Bunu görememek ise, kendi yargısal inancında kalmak demektir.

Bir başkasının bedeninde, Allah’ı görememek; kendi inancında kalıp, kendi yolunu yüce görmekten dolayıdır.

Yargılayıcı, hor görücü olarak, kendi inancında kalan kimse, Allah hakikatini inkâr eden kimsedir.

Allah hakikatinin birliğine eremeyen kimse, kendi inancını daha yüce görendir.

İşte kendi yolunu yüce görenler, gizli bir kibrin içindedirler.

Allah’ın birliğine ulaşamamanın yolundaki en büyük engel, kibir duygusudur.

Nahl Sûresi 23: “Lâ cereme ennalâhe yalemu mâ yusirrûne ve mâ yulinûn innehu lâ yuhıbbul mustekbirîn.”

La cereme : Şüphe yok,
Enne Allah yalemu : Allah, ilmin sahibi,
Ma yusirrun : Şey, sır, bilinmeyen, gizli,
Ve ma yulinune : Açık olan, bilinen,
İnne hu la yuhıbbu : Muhakkak o, yok, sevgi,
El mustekbirin : Kibirli olan,

Meâli: “Şüphe yok ki Allah, bildiğiniz şeylerdeki ve bilemediğiniz şeylerdeki ilmin sahibidir. Muhakkak ki o kibirli kimselerde sevgi yoktur.”

Birçok müellif, burada geçen “İnnehu lâ yuhıbbul mustekbirîn” âyetini “Allah kibirlenenleri sevmez” diye çevirirler.

Oysa Allah’a sevgisizlik isnat etmek doğru değildir.

Âyetin, “Muhakkak ki o kibirli kimselerde sevgi yoktur” diye çevrilmesi daha uygun düşer.

Allah’ın sevgisi tüm bedenlerde kendini gösterir.

Allah, sevgisiyle her şeyi kuşatmıştır.

Kişi zalim de olsa, kibirli de olsa, Allah sevgisiyle kulunun bedenini kuşatır, sevgisini alınan verilen her nefeste kulunda gösterir.

Eğer kul bunu anlarsa, zaten zalimlik yapmak, kibirli olmaz.

Allah’ta sevgisizlik yoktur, ama kibirli, zalim insanda sevgi, şefkat yoktur.

Nahl Sûresi 28-29:

28: “Ellezîne teteveffâhumul melâiketü zâlimî enfusihim fe elkavus seleme mâ kunnâ na’melu min sû belâ innallâhe alîmun bimâ kuntum tamelûn.”

29: “Fedhulû ebvâbe cehenneme hâlidîne fihâ fe lebise mesvel mutekebbirîn.”

28: “Her varlıktaki gücü anlayamayan o kimseler; bir teslimiyet içinde olmadılar, onlar kendilerine zulüm ettiler. Sonra da itiraf ettiler: Evet, biz kötülüklerden vazgeçen olmadık, barış ehli de olmadık, doğrusu yaptığımız şeyler sebebiyle ilmin sahibinin Allah olduğunu bilemedik.”

29: “Bu hallerde olanlar cehaletin cehennemine dâhil olurlar, devamlı o hâlde kalırlar. Kibirli için ne kötü bir hâldir.”

Her varlıktaki ilâhi gücü anlayamayan kimse, kendine zulüm eder ve kibirlik içinde düşer.

Her varlıktaki ilâhi gücü anlayan kimse ise, o güce teslim olur ve kendine yücelik nisbat etmez.

Kibirli olan kimse, kendi cehalet cehennemine kendini atar ve kibriden vazgeçmediği müddetçe o halde yaşamaya devam eder.

Nahl Sûresi 49: “Ve lillâhi yescudu mâ fîs semâvâti ve mâ fîl ardı min dâbbetin vel melâiketu ve hum lâ yestekbirûn.”

Ve li Allah yescudu	: Allah’a, secde ederler, teslim olmak, birlik şuurunu,
Ma fi es semavati	: Gökte, ulvi âlemde, semalarda olanlar,
Ve ma fi el ardı	: Yerde ne varsa,
Min dabbetin	: Bütün varlıklar, yaratılan her şey,
Ve el melâiketu	: Kuvveler, her varlıktaki güç,
Ve hum	: Onlar, bu hakikati anlayanlar,
La yestekbirune	: Yok, kibirlilik, büyüklemezler, kibirlenmezler,

Meâli: “Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa, bütün varlıklar ve bütün kuvveler Allah’a secde ederler. Bu hakikati anlayanlarda kibirlilik yoktur.”

Bu âyette, kibirden kurtulmanın muhteşem açıklaması yapılmış.

Secde makamına eren, her varlığın secdede olduğunu gören bir kimse, ekber olana teslim olmuştur ve o kişide asla kibir olmaz.

Yerlerde göklerde olan her şey her an Allah’a secde halindedir.

Bu hakikat, ancak secde makamına erildiğinde anlaşılacaktır.

Bu âyeti okuyan kişi, başın yere konulmasının secde diye anlatılması ile, âyette belirtilen her şeyin secde ettiği, inceliğini çok iyi düşünmelidir.

Secde makamı, Allah’ın sıfatlarının, Allah’ın zâtına her an bağlı olma durumudur.

Bu hakikat ancak, sıfat dersleri alan ve zât dersleri alan kişilerin gönüllerinde hissedilecektir.

Allah’ın her bir sıfattaki ekberiyeti, zâtına mahsus ekberiyetinde cem olur.

Ezanda her gün 30 defa okunan“Allah’u Ekber” iyi düşünül-
melidir.

Neden her bir ezanda 6 defa Allah’u Ekber denir? Bunun
hikmeti anlaşılmalıdır.

Ekber olana teslim olan kişi, kendi varlığından geçer.

Bundan sonra o kişi, hiçbir varlığa hor bakmaz.

Meryem Sûresi 69: “Summe le nenzianne min kulli şâtin ey-
yuhum eşeddu aler rahmâni itiyyâ.”

Meâli: “Elbette fırkalara bölünenlerin hepsi, Bizi anlamama-
nın hallerinde ikilikte kalırlar. Onların hangisine baksan, tüm
varlığı rahmetiyle sarana karşı, hepsi birbirinden fazla kibirli-
lik içindedirler.”

Farklı farklı cemaatlerde, tarikatlarda olan kimseler, birbir-
lerine hor baktıkça kibirleneceklerdir.

Kişi, hangi cemaat, tarikatta yol alırsa alsın, amacı Allah’ın
birliğine, Tevhîd şuuruna ulaşabilmek olmalıdır.

Aksi halde, herkes kendi yolunu doğru bilir ve başka toplu-
luklara hor bakarak, kibrin içine düşülür.

Allah’ı idrak eden kimse, bölünmez, bir başka topluluğa asla
hor bakmaz.

Mü’minûn Sûresi 46: “İlâ firavne ve meleihi festekberû ve
kânû kavmen âlîn.”

İlâ firavne	: Firavun, kibirli olan,
Ve melei hi	: Onun ileri gelenleri, din adamları,
Fe istekberû	: Böylece, fakat büyüklendiler, kibirlenen,
Ve kânû kavmen âlîn	: Oldular, kavim, kimse, zorba, despot,

Meâli: “Firavuna ve onun din adamlarına hakikatleri açıkla-
dılar. Fakat onlar kibirliydendi ve zorba bir kavimdi.”

Mü’minûn Sûresi 45: “Sonra Mûsâ ve kardeşi Hârûn da de-
lillerimizle Bizi açıklamak için açığa çıktılar ve apaçık delillerle
açıkladılar.”

Mûsâ ve kardeşi Hârûn, firavuna ve onun din adamları denilen kesime, hakikatleri delilleriyle açıkladı.

Lâkin onlar kendilerini üstün görmeyi terk etmediler, kendilerini seçilmiş görmeyi terk etmediler.

Âyette geçen “Mele” kelimesi, din adamları denilen kesimdir.

Yukarıda açıkladığımız gibi, dinin adamı olamaz, dinin tek sahibi vardır, o da Allah’tır.

İncelediğimizde, tarihte ilk defa, din adamları denilen kesim, Firavun’un ve Nemrut’un sarayında karşımıza çıkıyor.

Firavun, kendi otoritesinin devamı için, din adamları denilen kesimi maaşa bağlamış ve onlara kendi yüceliğini halka anlatması için görev vermiştir.

Bu kesim elbette konularında bilgili, inançlı kimselerdir, fakat onların inancı onları yüce, seçilmiş görmeye itmiştir.

Hangi inançta olursa olsun, her zaman kendini yüce görmek kibirdir, karşımızdaki kişinin bedenini de tecellileri ile saran Allah’ı görememektir.

Mü’minûn Sûresi 66-67: “Kad kânet âyâtî tutlâ aleykum fe kuntum alâ akâbikum tenkisûn. Mustekbirîne bihî sâmiran tehcurûn.”

Kad kanet ayati	: Olmuştu, oldu, idi, âyetler, işaret, delil,
Tutla aleykum	: Okunan, açıklanan, size,
Fe kuntum	: Fakat, siz oldunuz,
Alâ akabi kum	: Ardını bakmadan dönmek, topuk, bildiğine dönme,
Mustekbirîne bihi	: Kibirlenenler, büyüklenmek, ile, tarafından, onunla,
Samiran tehcurun	: Gecede kalan, gaflette olan, ayrılma,

Meâli: “Sizlere hakikatlerimiz delilleriyle açıklanmıştı, fakat siz kendi bildiklerinize dönüp gittiniz. Gaflette kalıp ayrılığa düştünüz, o hallerle kibirlendiniz.”

Atalardan gelen, kendini üstün gören bir inanç boyutundan gelen kimselere, hakikatler açıklandığında, onlar kendi bildiklerinden vazgeçemediler.

Nice Resûl ve Nebî, toplumuna tüm varlığın özünde olan hakikatleri delilleriyle açıklasalar da, toplum onlara "Atalarımızdan ne gördüysek ona uyarız, onu terk etmeyiz" dediler.

Kendi inanç bilgilerinde kalan ve o bilgileri doğru bilip, başka bilgilere hor bakan her bir kimse, kendi kibri içine düşmüştür.

Hepimizin vücûdunu tutan Allah hakikatine erebilmemiz için, Tevhîd dersleri ile yetişmemiz gerekir.

Bir Yûnus Emre gibi, bir Taptuk Emre okulunda, İlm-i Tevhîd dersleri ile yol almamız gerekir.

Nûr Sûresi 11: "İnnellezîne câû bil ifki usbetun minkum lâ tahsebûhu şerren lekum bel huve hayrun lekum li kullimriin minhum mektesebe minel ism vellezî tevellâ kibrehu minhum lehu azâbun azîm."

inne ellezine cau	: Doğrusu, olduğu, o kimseler, geldi,
Bi el ifki	: Bâtıl olan, aslından uzak olan, uydurma, iftira,
Asbetun minkum	: Takım, komite, grup, sizden, içinizden,
La tahsebu hu	: Yok, hesap, karşılık, onu zannetmeyin,
Şerren	: Şer, kötülük, zarar, düzeni bozmak,
Bel huve hayrun lekum	: Hayır, o, hayırlı, iyi olan, sizin için,
Li kulli emriy minkum	: Hepsi için, iş, adam, onlardan, bütün işleyiş için,
Ma iktesebe	: Kazanamaz, edinemez, iyi bir sonuç,
Min el ismi	: Günah, fenalarda kalan,
Ve ellezi tevella	: Geri dönen, çeviren, hakikatlerden yüz çeviren kimse,
Kibre hu	: Kibir, büyüklük hâli, yücelik hâli, o,
Min hum lehu azab azim	: Onlardan, ona, büyük azap, büyük sıkıntılar,

Meâli: "Doğrusu sizler, uydurulmuş şeylere inanan gruplardan gelen kimselersiniz. Yaptığınız kötülüklerin hesabını yok saymayın. Bilakis sizler için hayırlı olan o hakikatleri anlayın. Bütün varlıktaki işleyişi anlamada fenalarda kalanlar, hakikatlerden

bir şey elde edemezler ve kibirlenip hakikatlerden yüz çeviren kimseler büyük sıkıntılardadır.”

Eğer bir kimse, çevresinde olan kimselere ya da varlığa karşı kötülük yapıyorsa, o kimsenin inanç diye öğrendiği şeyler, yalanlara dayalı şeylerdir, hor görmeye dayalı şeylerdir.

Âyette muhteşem bir şekilde belirtildiği gibi, yargılayıcı uydu-
rulmuş bilgilerle hareket edenler, kötülük yapmaya müsaittirler.

Kişi birine yaptığı kötülüğü asla unutmamalıdır.

İnsan için hayırlı olan, Allah'ın hakikatleridir.

O hakikatler de, varlığın özündeki işleyişlerdir.

Varlığın özündeki işleyişten yüzünü çeviren kimseler, yalan-
lar içeren kendi inançlarından vazgeçememişlerdir.

Kibir, hakikati anlamadaki en büyük engeldir.

Kibir;”Benim bildiğim doğru” duygu ve düşüncesinde kalmaktır.

Kibir içinde olan kimse, her zaman sıkıntılar içindedir.

Furkân Sûresi 21: “Ve kâlellezîne lâ yercûne likâenâ lev lâ
unzile aleynel melâiketü ev nerâ rabbenâ lekad istekberû fî en-
fusihim ve atev utuvven kebîrâ.”

Ve kâle ellezine	: Dedi, o kimseler,
La yercun	: Yok, ümit, bekleme, isteme, arzu, yalvarma, rucu,
Likae na	: Tevhid, kavuşma, birleşme, yüz, görüşme, anlama, biz,
Lev lâ unzile aleyna	: Olsaydı, indirilme, sunulma, gelme, bize,
El melâiketü	: Melekler, her varlıktaki güç,
Ev nera rabbe na	: Veya, görseydik, rabbimizi,
Lekad istekberû	: Doğrusu, kibirlendiler, büyüklendiler, gurur,
Fi enfusi him	: İçinde, kendileri, nefsleri, onlar,
Ve atev ateve	: Daddi aşma, kibir, saygısız, taşkın, gurur, küstah,
Kebir	: Büyüklük, benlik,

Meâli: “Bizi anlamayı arzu etmeyen o kimseler dediler ki:
Bize melekler gelmeliydi ya da Rabbimizi görmeliydik. Doğ-
rusu onlar kendilerine benlik isnat edip kibirlendiler ve kibir-
lendikçe kibirlendiler.”

“Kibir içinde kibirlenmek, kibirlendikçe kibirlenmek” bunları çok iyi düşünmeliyiz ve çok iyi anlamalıyız.

Bir hakikat bilgisine karşı tavır almak kibirdir.

Kendi bildiğinin iddiasında kalıp, başkasıyla alay eden, kibir içinde kibirdedir.

Benlik isnat etmek kibirdir, benlik içinde yapılan her şey, kibir içinde kibirdir.

İlim ile yol alan, Allah’a ait hakikatleri zaman içinde öğrenecektir.

Allah’ı anlamayı arzu etmek; öncelikle kendi inancının kibirinde kaldığını görebilmek ve o kibirden kurtulmakla mümkün olacaktır.

Hakikat yolunda yol alan kimse, melekût boyutunu da, Rabb boyutunu da anlayacaktır.

Kasas Sûresi 39: “Vestekbere huve ve cunûduhu fl ardı bi gayril hakkı ve zannû ennehum ileynâ lâ yurceûn.”

Ve estekber huve	: Büyüklendiler, kibir, o,
Ve cunud hu	: Asker, güç, taraftar, ordu, o,
Fî el ardı	: Yeryüzünde, toprak, beden,
Bi gayrı el hakk	: Gayri, dışında, hak, hakikat,
Ve zannu enne hum	: Zannettiler, sandılar, onlar olduğunu,
İleynâ la yeurceun	: Bize, yok, değil, asliyyet, rücu, aslına dönmek,

Meâli: “O ve onun taraftarları, yeryüzünde hakikatlerin dışına çıkarak kibirlendiler ve onlar zanlarda kalarak asliyetleri olan Bizi anlayamadılar.”

Firavun ve onun taraftarları, yeryüzünde kendilerini yüce gördüler, halka zulüm ettiler, halkı ezdiler, hakikatten uzaklaştılar ve kibrin içine düştüler.

Herkesin bir özden, bir asliyetten geldiğini göremediler, kendi soylarını asil kabul ettiler ve halkı hor gördüler.

Her kim kendinin asil bir soydan geldiğini düşünüyorsa, o kimse tüm varlığın Allah'ın soyundan geldiğini görememiş demektir.

Toplumda kendilerini asil soydan geldiğini iddia edenler, büyük bir kibrin içine düşmüşlerdir.

Her varlık, ister bir karınca olsun, ister bir deve olsun, ister bir insan olsun, ister bir bitki olsun, hepsi tek soy olan Allah'ın soyundan gelmiştir.

Kasas Sûresi 40: "Böylece o ve onun taraftarları, Bizi anlayamayıp kendi cehaletlerine sarıldılar. Böylece onlar, Bizi inkârları sebebiyle kendi kibirlerinde boğuldular. Artık zalimlerin akıbetleri nasıl olur anla."

Kendi soyunu asil görüp, başkalarını hor görenler, Allah'ı inkâr etmişlerdir.

Firavun da bu duruma düşerek, kendi kibrinde boğuldu.

Kendini yüce sana kimse, kendi cehaletine sarılmıştır.

Yani atalarından gelen, "Bizim soyumuz asil" kibrinin cehaletine düşmüştür.

Kasas Sûresi 58: "Ve kem ehleknâ min karyetin batırat maîşetehâ fe tilke mesâkinuhum lem tusken min badihim illâ kalîlâ ve kunnâ nahnul vârisîn."

Meâli: "Niceleri buldukları yerlerde, yaşamlarını kibirlik içinde geçirip Bizi idrak edemediler, helak olup gittiler. Böylece onların meskenlerinde, onlardan sonra gelenlerden çok azı hariç idrak sahibi olamadılar. Sonsuza kadar var olan, kalacak olan Biziz."

Kendilerini asil görüp, başkalarına hor bakanlar eninde sonunda öleceklerdir.

Allah'ı anlayamayan, O'na teslim olamayan her kimse, kendini, yolunu, inancını yüce görmeye devam edecektir.

İnsan yaşamını kibir içinde geçirmemelidir.

Bulunduğu çevrede, yaşamını varlığa bakarak, inceleyerek, hakikatleri anlamaya çalışmalıdır.

İnsan nasılsa, evlatları da onun gibi olacaktır, onun için insan evlatlarına örnek olmalı ve onlara idrak içinde olmalarını öğütlemelidir.

İnsan, varlığı inceleme anlama içinde olursa, evladı da anne babasına bakıp onlar gibi olacaktır.

Yoksa insan kendini helak ettiği gibi, evlatlarını da gelecek nesilleri de helak edecektir.

Ankebût Sûresi 39: “Ve kârûne ve fir’avne ve hâmâne ve lekad câehum Mûsâ bil beyyinâti festekberû fil ardı ve mâ kânû sâbikîn.”

Ve Karun ve firavun ve haman	: Karun, firavun, haman,
Ve lekad cae hum Mûsâ	: Andolsun, doğrusu, geldi, Mûsâ,
Bi el beyyinâti	: Apaçık deliller ile,
Fe istekberu	: Fakat, büyüklendiler, kibirlenmek,
Fi el ard	: Yeryüzünde, toprak, beden,
Ve ma kanu sabikin	: Olamadılar, önceki, irfaniyette ileri olan,

Meâli: “Doğrusu Mûsâ; Karun’a ve Firavun’a ve Haman’a geldi, onlara hakikatleri apaçık delillerle açıkladı. Fakat onlar, yeryüzünde kibirlendiler ve irfaniyet sahibi olmadılar.”

Mûsâ, Firavun’un sarayında, hakikatleri tebliğ etti.

Fakat, Firavun’un, Karun’un, Haman’ın ve Firavun’un din adamlarının kibirliliği, Mûsâ’nın sunduğu hakikatleri idrak etmelerine engel oldu.

Onlar, Mûsâ’ya hor baktılar, kendilerini yüce görmekten vazgeçemediler.

Firavun, kendini yeryüzünün hükümdarı görerek kibirlendi.

Karun, mal mülk zenginliğiyle kibirlendi.

Haman, kendini peygamber görerek, semâdan haber aldığı algısı vererek kibirlendi.

Firavun'un din adamları, kendilerini iman sahibi sayarak, dini en iyi bildiklerini iddia ederek, kibirlendiler.

Mûsâ onlara; yeryüzünün, malın mülkünü, tüm zenginliğin, dinin sahibinin Allah olduğunu, izah etti, ama onların kibri bunları anlamaya engel oldu.

Ve onlar hakikate irfan sahibi olamadılar, kendi bildiklerinden, kendi kibirlerinden kopamadılar.

Lokman Sûresi 7: "Ve izâ tutlâ aleyhi âyâtunâ vellâ mustekbiren ke en lem yesma'hâ ke enne fî uzuneyhi vakrâ, fe beşşirhu bi azâbin elîm."

Ve izâ tutlâ	: Okunduğu zaman, açıklandığı zaman,
Aleyhi âyâtunâ	: Onlara, âyetlerimiz, işaretler, alametler,
Vella mustekbiren	: Çıkmak, dönüp gitmek, kibirli, kibirlenerek,
Ke en lem yesma hâ	: Gibi duymadın mı, duymuyor, onu işitmedi, işitmiyor,
Ke enne fiy	: Sanki, gibi, oldu içinde,
Uzuney hi vakran	: Onun kulakları, ağrıları, engelleri, işitme engelli,
Fe beşşir hu	: Artık, müjdele, öğütsel konuşma, güler yüzle anlat, bildir,
Bi azabin elim	: Azap, sıkıntı, müşkül, acı, elem veren, sıkıntı veren,

Meâli: "Onlara âyetlerimiz okunduğu zaman, kibirlenip dönüp giderler, duymamış gibi yaparlar. Sanki onların kulaklarında işitme engelleri vardır. Artık o hâlde olanlara acı veren sıkıntılarını bildir."

Hakikati duymaya engel olan şeyler, yalanlarla dolu bilgiler ve kibirli hallerdir.

İnsan kendi inancını, yolunu yüce gördüğü müddetçe, başkalarına hor baktığı müddetçe, hakikatleri duyamayacaktır.

Kulaklarda hakikatleri işitmeye engel olan şey, kibirsel duygular ve düşüncelerdir.

Secde Sûresi 15: “İnnemâ yuminu bi âyâtinellezîne izâ zuk-
kirû bihâ harrû succeden ve sebbehû bi hamdi rabbihim ve hum
lâ yestekbirûn.”

Meâli: “Fakat âyetlerimize inanan o kimseler ise; her an ha-
kikatleri anarlar, varlığından geçip Hakk’a teslim olurlar ve on-
lar tüm niteliklerin sahibinin Rabbin olduğunu bilip, O’nun fiil,
sıfat, Zâtının tecellilerini idrak ederler ve onların kibirlenme-
leri yoktur.”

Hakikatleri duyanlar ise, yönlerini varlığa döndürüp, Al-
lah’ın âyetlerini orada görüp, oradan okuyacaklar ve Allah’a tes-
lim olacaklardır.

Allah’ın varlıktaki ve kendilerindeki, fiil, sıfat, Zâtının tecel-
lilerini idrak edenler, kendi varlıklarından geçip, kibirden kur-
tulacaklardır.

Sebe Sûresi 15: “Doğrusu Sebe halkına da, bulunduğunuz
yerlerde âyetleri görün, dendi. Sağda, solda ve her yerde bah-
çeleri vardı. Rabbinizin nimetlerinden faydalanın ve güzel bel-
delerinizde O’na şükredin ve lütuflarını tertemiz sunan Rabbi-
nizi bilin, dendi. “

Sebe Sûresi 16: “Fakat onlar hakikatlerden yüz çevirdiler ve
onlara sunduğumuz değerleri görmemekte direndiler ve bah-
çelerin değişiminin Bizim tecellilerimiz olduğunu bilemediler.
Bahçelerinde kibirlikleriyle, oburluklarıyla, her şeyi sahiplen-
meleriyle kaldılar ve irfaniyete ulaşamadılar ve az da olsa ha-
kikatlerle ilgilenmediler.”

Kişinin malı mülkü, ona emanettir, kişi malının mülkünün
sahibi değildir.

Kişi kendi bahçesinde, bahçesinin değişiminin yapan Allah’ı
görebilmelidir.

Bahçeyi kendine nispet etmemeli, gururlanmamalı, kibre
düşmemelidir.

Ve bahçesiyle, başkalarına karşı gururlanmamalı, gösteriş yapmamalıdır.

Bahçe bir gün insanın elinden kayar gider, kişi sadece kibriyle kalır.

Varlıkta her an tecelli eden Allah'tır, her insan bu tecelliye görebilmelidir.

Bir tohumdan gelen filizi, bir filizden gelen yaprağı, çiçeği, dalı meyveyi, bunlardaki akışı, değişimi görebilmeli ve bunları yapanın Allah olduğunu idrak edebilmelidir.

Yoksa insan, ona emanet edilen bahçede, gururlanabilir, kibirlenebilir.

Allah'ı unutan her insan, kibrin içine düşmeye müsaittir.

Sebe Sûresi 31: "Ve kâlellezîne keferû len nûmine bi hâzel kurâni ve lâ billezî beyne yedeyh ve lev terâ iziz zâlimûne mevkûfûne inde rabbihim yerciu baduhum ilâ badınil kavl yekûlullezînestudifû lillezînestekberû lev lâ entum le kunnâ mûminîn"

Meâli: "Hakikatleri görmemezlikten gelip örtenler: Bu okunan şeylere asla inanmayız, derler. Görürsün ki zalimler kendi zulümlerinde tutukludurlar, onlar ellerini hareket ettiren gücü görmezler ve Rabbin hakikatlerinden dönerler. Onların bazıları bazılarına söz söylerler, derler ki: Büyüklük taslayanların etkilerinde kaldık. Eğer sizler olmasaydınız mutlaka bizler inananlardan olurduk."

Sebe Sûresi 32: "Büyüklük taslayıp kibirlenenler, onların etkisinde kalan kimselere derler ki: Bir yol gösteren geldiği zaman, biz mi size engel olduk? Bilakis siz fenalarda kalan oldunuz."

Sebe Sûresi 33: "Onların etkisinde kalanlar, büyüklük taslayıp kibirlenenlere derler ki: Bilakis sizler; gece gündüz hilelerle Allah'ı görmemezlikten gelmemizi ve O'na eşler kılmamızı bize emrettiniz. O hallerde olanların hepsi bir sıkıntı gördükleri zaman, pişmanlık halinde kalırlar. Bizim düzenimizi anlayamayıp, hakikatleri görmemezlikten gelenlerin boyunlarında

cehaletin prangaları vardır. Onlar ancak ne yapmışlarsa onun karşılığını alırlar.”

Fâtır Sûresi 43: “İstikbâren fil ardı ve mekres seyyii ve lâ yahîkul mekrus seyyiu illâ bi ehlih fe hel yenzurûne illâ sunnetel evvelîn fe len tecide li sunnetillâhi tebdîlâ ve len tecide li sunnetillâhi tahvîlâ.”

İstikbaren fi el ard	: Büyüklenme, kibirlenme, yeryüzünde,
Ve mekre el seyyii	: Hileler; sinsilik, düzen, kötülük, fena haller,
Ve la yahik	: Ulaşmaz, etki etmez,
Mekru es seyyii	: Hileler, düzen, kötülük, fenalık,
İllâ bi ehlihi	: Ancak, oysa, onun ehli, sahibi,
Fe hel yenzurûne	: Bundan sonra, artık, bakıp da görmezler mi?
İllâ sunneten	: Var, sünnet, yaratılış incelikleri, işleyiş yasaları,
El evvelin	: İlk andan beri, evvel, önceki,
Fe len tecide	: Böylece, işte, asla bulamazsın,
Li sunnetillâhi	: Sünnet, Allah, varlığın işleyiş yasaları, incelikleri,
Tebdilen	: Değişme, sapma, çarpıklık,
Ve len tecide	: Asla, değil, asla bulamazsın, göremezsin,
Li sunnetillâhi	: Allah'ın sünnetinde, yaratma kanunu, işleyiş yasaları,
Tahvilen	: Değişme, dönüştürme, çevirme,

Meâli: “Yeryüzünde kibirlendiler ve hilelerde, kötü hâllerde oldular. Hileler kötülükler ancak sahibinden başkasına ulaşmaz. Artık ilk andan beri var olan, varlığın işleyiş yasalarına bakıp da görmezler mi? İşte, Allah'ın varlıktaki işleyiş yasalarında asla bir değişiklik bulamazsın ve Allah'ın varlıktaki işleyiş yasalarında asla bir sapma bulamazsın.”

Yaşamında kibir halinde olanlar; hileler, kötülükler, içinde olurlar.

Âyette çok güzel bir uyarı vardır: “Birine hile yapan, kötülük yapan, kendine yapmıştır.”

Varlığın işleyiş yasasını anlayan o yasayla hareket eden kibirden kurtulacaktır.

Varlığın işleyiş yasası: Sünnetullah'tır.

Sünnet Allah'a aittir, sünnet varlığın işleyiştir.

O işleyişi yapan ancak Allah'tır.

Toplumda öğretilen sünnet bilgisi, Hazreti Muhammed'e nispet edilir, oysa sünnet Allah'a aittir.

Varlığın işleyiş yasaları bellidir ve asla bir sapma olmadan devam eder.

Varlığın işleyiş yasaları; Matematik, Fizik, Kimya, Biyoloji boyutunun işleyiştir.

Her kim sünnetullah boyutunu anlarsa, o kimse kibre düşmez.

Saffat Sûresi 35: "İnnehum kânû izâ kîle lehum lâ ilâhe illallâhu yestekbirûn."

Innehum kanu	: Muhakkak, onlar, oldu,
iza kîle lehum	: Denildiğinde, söylendiğinde, onlar,
Lâ ilâhe illa Allahu	: Yok, ilah, ancak, vardır, Allah,
Yestekbirun	: Kibirlenenler, küçümseyen,

Meâli: "Doğrusu onlara; "Lâ ilâhe İlla Allah" hakikatini anlayın denildiğinde, kibirlenirler."

Kendi edindikleri ilâhlara sarılanlar, "İllâ Allah" hakikatine eremezler.

Bu âyette geçen "Lâ ilâhe İlla Allah" ezanın sonunda bir kez söylenir.

İlâhlar edinenler, kibirlilik içinde kendi edindikleri ilâhlara yücelik verirler.

İnsan neyi ilâh ediniyor düşünmelidir.

Bu dünyalık bir şey de olabilir, kendi inançları da olabilir, hevâsına göre inandığı tanrı da olabilir, makam, şan, şöhret de olabilir.

Kişi Allah'a mı sığınyor, yücelik verdiği bir şeye mi sığınyor, bunu düşünüp anlamalıdır.

Kişinin yücelik vererek sığındığı şeyler, kişinin kibirlenmesine yol açar.

Mü'min Sûresi 56: "İnnellezîne yucâdilûne fî âyâtillâhi bi gayri sultânin etâhum in fî sudûrihim illâ kibrun mâ hum bi bâligîh festeiz billâh innehu huves semîul basîr."

Meâli: "Bir delil olmaksızın, Allah'ın âyetleri hakkında tartışmaya giren kimseler ise, onların gönüllerinde kibir vardır. Onlar hakikatlere ulaşacak olanlar değildir. Bu hallerden Allah'a sığın. Muhakkak ki O işittirendir, gördürendir."

Delillelere göre hareket edenler, duyumlara ve okudukları kitaplara göre hareket ederler.

Delillere göre hareket etmek, varlığın özünde bulunan âyetleri takip etmekle mümkündür.

Bir kişi kendi bildiğinin iddiasında kalıp, tartışmalara giriyorsa, bir delile dayanmadan konuşuyorsa, o gizli bir kibir içindedir.

Fussilet Sûresi 15: "Fe emmâ âdun festekberû fîl ardı bi gayril hakkı ve kâlû men eşeddu minnâ kuvveh e ve lem yerev ennellâhellezî halakahum huve eşeddu minhum kuvveh ve kânû bi âyâtinâ yechadûn."

Meâli: "İşte böylece Ad kavmi, yeryüzünde hakikatleri anlamaktan uzaklaştılar, kibirlenenlerden oldular. Dediler ki: Bizden daha kuvvetli olan kimdir? Onları yaratanın Allah olduğunu bilemediler. Onlardaki kuvvetin O'nun kuvveti olduğunu anlayamadılar ve delillerimizi reddedenlerden oldular."

Ahkâf Sûresi 10: "Kul e reeytum in kâne min indillâhi ve kefertum bihî ve şehide şâhidun min benî isrâîle alâ mislihî fe âmene vestekbertum innallahe lâ yehdîl kavmez zâlimîn."

Meâli: "De ki: Görünen varlığa bakıp da düşünmez misiniz? Onlar ancak Allah'a ait olan şeylerdir. Siz onu görmemezlikten gelirsiniz. Hakk yolunda giden biri ise; o benzer yüceliklere ta-nık olur, hakikatleri bilir, böylece iman eder. Fakat sizlerden kibirli olanlar, zalimlik yapan kimseler; muhakkak ki Allah'ı bilemezler, doğru yolu bulamazlar."

Ahkâf Sûresi 20: “Ve yevme yuradullezîne keferû alen nâr ez-hebtum tayyibâtikum fî hayâtikumud dunyâ vestemta’tum bihâ fel yevme tuczevne azâbel hûni bi mâ kuntum testekbirûne fil ardi bi gayril hakkı ve bi mâ kuntum tefsukûn.”

Meâli: “Hakikatleri görmemezlikten gelenlere, her an yakıp yıkıcı hallerde oldukları anlatılır. Siz; yaşamınızda güzel şeyleri tahrip ettiniz, çıkarlarınız üzere hareket ettiniz, böylece vaktinizi zarar vermek, sıkıntılar vermek içinde geçirdiniz, kibirlilerden oldunuz, yeryüzünde hakikatleri bırakıp başka şeylere yöneliniz ve kargaşalık çıkaranlardan oldunuz, denir.”

Münâfikûn Sûresi 5: “Ve izâ kîle lehum teâlev yestagfir lehum resûlullâhi levvev ruûsehum ve reeytehum yesuddûne ve hum mustekbirûn.”

Meâli: “Allah’ın resulü onlara: Mağfiret bulmak için gelin, diye söylediğinde başlarını çevirirler, önemsemezler. Onların hakikatlerden kaçtığını ve kibirli hallerini görürsün.”

Nûh Sûresi 7: “Ve innî kulle mâ deavtuhum li tagfire lehum cealû esâbiahum fî âzânihim vestagşev siyâbehum ve esarrû vestekberûstikbârâ.”

Meâli: “Senin mağfiretin için onları her seferinde davet ettim. Parmaklarını kulaklarına tıkadılar ve onlar cehalet hallerine büründüler ve o hallerinde ısrar ettiler ve kibirlendikçe kibirlendiler.”

Müddessir Sûresi 23: “Summe edbere vestekber.”

Meâli: “Sonra eski cehalet bildiklerine döndü ve kibirlendi.” Kur’ân’da geçen kibir âyetlerin çoğu Firavun ile âlâkalıdır. Firavun kelimesi, kibirli olan, kendini yüce gören demektir. Firavun denildiğinde, kendi içimizdeki firavunu bulmalıyız. Firavun’u dışarıda, Mısır hükümdarı olarak değil, kendi bedenimizi kibre düşüren duygu ve düşüncelerde aramalıyız.

Kibrin sonu firavunlaşmaktır.

Şimdi de kibirden kurtulmanın yolunu inceleyelim.

KİBİRDEN KURTULMANIN YOLU

Kibirten kurtulmanın yolu, öncelikle edindiğimiz bilgilerden kaynaklanan, kibire yol açan duygu ve düşünceyi anlayabilmektir.

Ekber olanın Allah olduğunu bilen, kendine asla yücelik vermeyen bir kimse, kolay kolay kibire düşmez.

İncelediğimizde anlıyoruz ki kibir, ekber olanı anlayamamak, kendini yüce görme duygusu ve düşüncesidir.

Anlıyoruz ki kibir, kişinin kendini ateşe düşürmesidir.

Anlıyoruz ki kibir, varlığın bütünlüğünden kopmak, benlik egosuna düşmektir.

Her varlığı kuşatan Allah'ı görememek, varlığı ayrı ayrı görmektir.

Ben benim, sen sensin, duygu ve düşüncesiyle hareket etmektir.

Tevhîd şuurundan kopmak, bireysellik içinde hareket etmektir.

Peki, kibirden nasıl kurtuluruz?

Kibri bizlere öncelikle doğduğumuz ailemiz bulaştırır.

Doğan bir çocuğa, başkalarını küçük görmekle ilgili anlatılan her bilgi, ayrımcılık getiren her bilgi, çocuğun, başkalarını küçük görmesine, kendini büyük görmesine yol açar.

Aileden gelen yargılayıcı bilgiler, ayrımcılık içeren bilgiler, eğitim, haller, varlığa bakış açısı, çok önemlidir.

Kibirten kurtulmanın tek yolu; dinin hakikatini anlamak, cümle varlığın birbiriyle bağını anlamak, tüm varlığı tutan ilâhi güçle tanışmak ve o gücü kendinde ve her varlıkta görmekle mümkündür.

Kibre düşmemenin en önemli konusu dini layıkıyla anlamaktır.

Dini layıkıyla anlayamazsak, inanç bakımından ayrımcılığın içine düşeriz.

Dinde bölünürsek, “Senin dinin, benim dinim” kavgasına gireriz ve kendi dinimiz dediğimiz inancımızı yüce görür, başkalarının inancını hor görürüz.

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki, dinin sahibi Allah’tır, din ayrımcılığına girmek doğru değildir.

Her toplum kendi din inancını kendine nispet ederek, kendi dinini yüce görür.

Ve “benim dinim, onun dini, bizim dinimiz, onların dini” diyerek, bir din ayrımcılığı içine düşer.

Peki, Kur’ân’a göre dinin açılımı nedir?

Kur’ân’ı çok dikkatlice incelediğimizde dinin anlamı, anne babamızdan öğrendiğimize uymuyor, bambaşka bir anlamda karşımıza çıkıyor.

Kur’ân’a göre din: Varlığın yaratılış yasalarıdır.

Kur’ân’a göre sünnet: Varlığın işleyiş yasalarıdır.

Kur’ân ölçüsüyle din Allah’a aittir.

Kur’ân ölçüsüyle, kişinin dini olmaz, imanı olur.

Çünkü kişi bir şey yaratamaz.

Yaratan Allah olduğu için dinin sahibi Allah’tır.

Kur’ân’ı incelediğimizde, Kur’ân’da bazı âyetlerde, “Din Allah’a aittir” hakikatine ulaşırız.

Mü’min Sûresi 14: “Lehu el din” “Din O’nundur.”

Mü’min Sûresi 65: “Lehu el din” “Din O’nundur.”

Zümer Sûresi 11: “Lehu el din” “Din O’nundur.”

Nahl Sûresi 52: “Ve lehu ed dinu vasıben” “Ve din daima O’nundur.”

Kur’ân’ı incelediğimizde anlıyoruz ki, din Allah’a mahsustur.

Kur’ân’ın tarif ettiği din nedir?

Kur'ân'ı incelediğimizde Yûsuf Sûresi 76 ve Rûm Sûresi 30. âyette "Din nedir?" sorusunun cevabına ulaşıyoruz.

Yûsuf Sûresi 76: "Mâ kâne li yehuze ehâhu fî dînîl meliki."

Meâli: "İşte böylece hükümdarın yasaları olmasa, o, kardeşini tutamazdı"

Yûsuf Sûresi 76. âyette "Dini Melik" kelimesi vardır, "Hükümdarın yasaları" demektir.

Yûsuf kıssasında, Bünyamin'in heybesinden çıkan Hükümdar'ın su kabı, Bünyamin'i hırsız durumuna düşürmüş ve Bünyamin, Hükümdar'ın hırsızlarla ilgili yasasından dolayı alıkonulmuştur.

Buradan anlıyoruz ki Din: Yasa, Kanun, anlamına geliyor.

Yani Mısır'ın Hükümdar'ı, Mısır'ı belli bir yasalarla yönetiyor.

Yûsuf Sûresi 76. âyette, din kelimesinin "Yasa, Kanun" demek olduğu belirtilmiştir.

Rûm Sûresi 30. âyette ise, din kelimesinin Allah'ın varlığı yaratma yasaları olarak açıklanmıştır.

Rûm Sûresi 30. âyette de "Dini hanîfâ fitrat Allah", "Din, Allah'ın varlığı birlik üzere yaratma yasaları" açıklaması vardır.

Fitrat: Açığa çıkma, yaratılış, yaratmak, varoluş, tüm kâinatın açığa çıkması, tohumun kabuğunun yarılp filizin çıkışı, demektir.

Bu ne demektir: Din Allah'ın fitratıdır demektir, yâni din Allah'ın varlığı yaratma yasaları, demektir.

Yani, Allah'ın bir özden varlığı yaratması, anlıyoruz ki dindir ve din Allah'a aittir.

Rûm Sûresi 30: "Fe ekim vecheke lid dîni hanîfâ fitratallâhiletî fataran nâse aleyhâ lâ tebdîle li halkıllâh zâliked dînul kayyimu ve lâkinne ekseren nâsi lâ yalemûn."

Meâli: "Bundan sonra yüzünü, Allah'ın varlığı yaratmasına, varlığın yaratılış yasalarına, Tevhîd üzere çevir. İnsanların vücûda gelişi O'ndandır. Allah'ın halk etmesinde bir değişiklik

yoktur. İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu dinin hakikatini bilemiyorlar.”

Evet, âyette belirtildiği gibi” Li el dini hanîfâ fitrata Allah, elleti fatara”

Din “Allah’ın fitratıdır”, yâni “varlığın yaratılış yasalarıdır.”

İşte buradan da anlıyoruz ki din: Allah’ın varlığın yaratmadaki yasalarıdır, kanunlarıdır.

Yani varoluş yasalarına ”Din” diyoruz.

Varlıktaki yaratılış, nitelikten niceliğe, atomdan moleküllere, zerreden küreye tüm varlığın varoluşundaki yasalara, Kur’ân: “Din” der.

İşte yaratan Allah’tır.

İnsan bir atomu, bir hücre zarını bile yaratamaz.

Onun için insan, “Benim dinim” dememeli, dini kendine nispet etmemelidir.

Din Allah’a aittir.

Onun için Kur’ân’da birçok yerde “Din O’nundur” der.

Rûm Sûresi 30, âyet: Dosdoğru din nedir? Sorusunun cevabını çok güzel açıklıyor.

“İşte dosdoğru din budur. Fakat insanların çoğu dinin hakikatini bilemiyorlar.”

Bu âyet bizlere en güzel cevabı veriyor.

Dinin hakikati; din varlığın yaratılış yasalarıdır ve din Allah’a aittir.

İşte bundan dolayı insanın dini olamaz, imanı olur.

Dini layıkıyla anlayan insan, iman makamına erişir.

İnsan, yaratılış yasalarının sahibi olamaz.

İnsan dini anladığında, dini asla kendine nispet etmez, “Benim dinim onun dini” deme gafletine düşmez.

Eğer bizler, dini anlayamazsak; Rûm Sûresi 31. âyette açıklanan duruma düşeriz.

Rûm Sûresi 31: “Minellezîne ferrakû dînehum ve kânû şiyêâ kullu hızbin bimâ ledeyhim ferihûn.”

Meâli: “Onlar dini bölen kimselerden oldular ve bütün hepsi tarikatlara, mezheplere, cemaatlere bölündüler. Her zümre kendi inançlarıyla sevinip övündü”

İşte dini, Kur’ân’a göre anlayamayan, atalardan gelen din ayrımcılığın içinde kalır, din kavgasının içinde kalır ve “benim dinim onun dini” diyerek, dinin hakikatinden uzaklaşır ve büyük bir kibrin içine düşer.

İnsan, anne babadan öğrendiği din ayrımcılığının içinde kalırsa, kendi inancını yüce görür, başka din inancında kalanları kâfir görerek, onları cehennemlik ilan ederek, kibrin içinde düşer.

Dinin hakikatini anlayamayan kişi, dini ayrımcılık yapar.

Çünkü o da atalarından öyle öğrenmiştir.

İslam dini, Hristiyanlık dini, Müsevilik dini diye, bir ayrımcılığın içinde olur.

Ve kendini din savaşlarının içinde, kâfirleri yok etme inancı içinde bulur.

Din ayrımcılığı, kendi inancını yüce görmekten ileri gelir.

Bu durum kibre düşürür.

Rûm Sûresi 31. âyette belirtildiği gibi, kişinin din edindiği inançta bile, cemaatlere, tarikatlara, mezheplere bölünme vardır.

Ve her bir kimse kendi yoluyla övünerek, büyük bir kibrin içine düşer.

İşte inanç boyutunda kibre düşmemenin yolu, dini layıkıyla anlamaktır.

Kişi, sadece dini değil, din adına sunulan kavramları da çok iyi anlamalı, ayrımcılık içinde düşmemeli, o kavramlarla başkalarına saldırmamalıdır.

Kibir içinde olan kişi, dini kavramları bile kendine göre yorumlar ve başkalarına saldırarak onları hor görür.

İşte okuduğumuz, öğrendiğimiz, duyduğumuz her bir kelime, bir gruba hor baktırmamalı, kibre yol açmamalıdır.

Her bir kelimenin hakikatte anlamı asla ikiliğe sevk etmez.

Allah'ın kelimeleri, sadece O'nu ve O'nun hakikatlerini hatırlatır.

Buna bir örnek daha vermek gerekirse:

Şeriat kelimesini incelersek:

İnsanlara, şeriatlı, şeriatsız diye ayırıp saldıran gruplar vardır.

Peki, nedir Kur'ân açısından şeriat?

Toplumda şeriat denilince, bir inancın emir ve yasakları diye söylenir.

Kur'ân'a göre Şeriat'ı incelersek:

Kur'ân'da Casiye Sûresi 18. âyette "Şeriat" kelimesi vardır.

Ayrıca Necm Sûresi 49. âyette aynı kökten gelen "Şir'a" kelimesi vardır.

Kur'ân göre şeriat; ilâhî yol, ilâhî düzen, varlıktaki yüce düzene ait tüm işaretler, demektir.

Câsiye Sûresi 18: "Summe cealnâke alâ şerîatin minel emri fettebi hâ ve lâ tettebi ehvâellezîne lâ yalemûn."

Meâli: "Sana kâinatın işleyişinin yüce düzenini sunduk. Artık ona tâbi ol ve sakın bilmeyen kimselerin hevâlarına uyma."

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki, "Din Sünnet, Şeriat" toplumda anlaşıldığı gibi değil, farklı anlamlarda karşımıza çıkıyor.

Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki din Allah'a aittir, çünkü insan bir atomu bile yaratamaz.

Sünnet Allah'a aittir, çünkü insan varlığın işleyişinde muktedir değildir.

Onun için Kur'ân "Sünnetullah" âyetini bizlere sunar.

Ve yine Kur'ân'ı incelediğimizde anlıyoruz ki şeriat, dinin ve sünnetin birlik kavramıdır, Kâinatın işleyiş düzenidir, ilâhî nizamıdır.

Yani şeriat; Din+Sünnettir.

Şeriat; varlığın yaratılış yasaları ve varlığın işleyiş yasalarının oluşturduğu ilâhî nizamıdır.

Şeriatın anlamına ulaşabilmek için, "Din ve Sünnet" hakikatini bilmeliyiz.

Çünkü "Din ve Sünnet" olmadan "Şeriat" olamaz.

Kâinat'ın ilâhî nizamı, yani açığa çıkışı ve işleyişi şeriatıdır.

Şeriatlı olmaz denilen hakikat, "Din ve Sünnet" hakikatinin birliğidir.

Kâinat, şeriat düzeninin göstergesidir.

İşte şeriat:

Kâinatın ûlvî nizamıdır.

Varlığın açığa çıkışında ki yüce düzendir.

Varlıkta işleyişin yüce düzenidir.

Varlığın açığa çıkmasındaki ve varlığın sürüp gitmesindeki sisteminin adıdır.

İşte bu hakikatleri anlayan kişi; din, sünnet, şeriat ayrımcılığına düşmeyecektir.

Ve bu ayrımcılığa düşmeyen kimse de kibir gelişmeyecektir.

Kişi, kibire her zaman düşebilir, başkasını her an hor görebilir.

Bu durumda yapılacak ilk şey, tövbe etmektir, Allah'ın mağfiretine sığınmaktır.

Tövbe; kişinin, bilerek ya da bilmeyerek kendisine ya da çevresine ya da başka kişilere yaptığı kötülüğü görebilmesi ve gerçekten pişman olarak, bir daha böyle kötülükler yapmamak için Allah'a söz vermesidir.

Tövbe; gafleti, gıybeti, kibri, bilmişliği, kalp kırmayı, dedi-koduyu çekiştirmeyi, iftirayı, yalanı, kul hakkı yemeyi, hâsetliğı, fesâtlığı, zararlı şeyler içinde olmayı terk etmenin adıdır.

Yaptığı hataya tövbe edip, o hataya tekrar dönüp, tekrar tövbe edip tekrar hataya dönüp tekrar tövbe edilmesi tövbe değildir.

En büyük günah kibirdir.

Kibirden kurtulmanın yolu, tövbe etmek, her vücûdda Allah'ın olduğunu hatırlamaktır.

Günah: Hata demektir, zarar vermek demektir, hak yemek demektir.

Tövbe: Hatasını anlayıp dönmek demektir.

Tövbe, yaptığı hatayı anlayıp bir daha o hataya dönmemektir.

Yaptığı zulümden pişmanlık duyan kişiye tövbe kapısı açılır.

Tövbe; iyi kişi olmanın, yani insan olmanın kapısını açar.

Tövbede kul hakkından dönmek vardır.

Kişi, Allah'ın bir kulunun hakkını yediğinde zalim durumuna düşer.

Zalim kişi kendi cehennemini hazırlamıştır.

Ve yaptığı zulmün muhakkak ki karşılığını alacaktır.

Tövbe: Günahlardan dönmeye söz vermek, dönmek, vazgeçmek, terk etmek, pişmanlık duymak, Allah'ın mağfiretine sığınmak demektir.

Aklımız gönlümüz her zaman, Allah'ın mağfiretiyle tertemiz olabilmelidir.

Kibre düşmemenin yolu, mağfiretle nasiplenmektir.

Kişi, bir günah işleyip pişman olduğunda, Allah'a tövbe ettiğinde ve tövbesine uyduğunda affedilir.

Ama kişi, aklını ve gönlünü temizlemediği müddetçe, ona mağfiret kapısı açılmaz.

Mağfiret kapısı açılan kişi, Allah'ın makamlarında yol alır ve kişi birçok hakikatlere şahit olur.

Ve Allah'ın hakikatlerine şahit olan kişi, her makamda Allah'ın vechîni görür ve artık o kul mağfirete ermiştir.

Mağfirete eren kul, artık kirlenmez, günaha dönmez, kul hakkına girmek aklına bile gelmez.

İşte mağfiret: "Kirlenmeyecek olanı giyinmek" demektir.

Kul, Allah'ın lütûflarına öyle bir bağ kurmuştur ki, artık o bağ kopmaz.

Kulun affedilmesi, ona mağfiret edilmesi demek değildir.

Ama kula mağfiret edilmesi, artık onun bir daha affedilme durumuna düşmemesidir.

Mağfirete eren kişi, Allah'ın varlıktaki tecellilerine şahit olmuştur.

Allah'ın fiiline, sıfatlarına, bedenleri tutan vücûduna şahit olmuştur.

Her nereye dönerse dönsün, Allah'ın yüzünden başka bir yüz görmez.

Şahit olmuştur ki, tüm varlık O'nun yüzüyle sarılıdır.

Bakara Sûresi 115: "Fe eynemâ tuvellû fe semme vechullâh."

Meâli: "Nereye dönerseniz dönün Allah'ın yüzü oradadır."

İşte kişi, Allah'ı layıkıyla anlamış, her yerde onun vechîne nazar edebilmişse, o kişi biran bile olsa, birine hor bakıp kibre düşse, düştüğü günahı anlar, kibre düştüğünü anlar ve kalben tövbe ederek, o kibirden hızla geri döner.

Allah'ı layıkıyla anlamak, kişinin düştüğü kibirden kişinin kurtulmasına vesile olur.

Her varlıkta ekber olan Allah'a teslim olan kişi kolay kolay kibre düşmez.

Her varlığın ardında Allah'ın olduğunu bilen kişide kibir olmaz.

Allah hakikatine ulaşan kişide kibir olmaz.

Allah'ı anlayamamak ve ilâhî sevgiden kopmak, kişiyi kibre düşürür.

Kibirten kurtulmanın tek yolu, yaratılışı anlamak, tüm varlığın birbiriyle bağını ve varlığın birliğini görebilmektir.

Başka birini ya da bir varlığı küçük mü gördük:

Bilelim ki bizi vücûdlandırıran onu da vücûdlandırırdı.

Bilelim ki bizi var eden onu da var etti.

Bilelim ki bizim de onun da kalbini attıran, vücûdunu çalıştıran aynı yaratıcı.

Bilelim ki biz nasıl biz özden var olduysak, o da aynı özden var oldu.

Bilelim ki biz ondan o bizden asla yüce değil.

Bilelim ki bizim vücûdumuzda olmakta olan işleyiş, sıfatlar, vücûdu tutan Zâtı aynıyla küçük gördüğümüzde de var.

Bilelim ki biz soluduğumuz havadan, içtiğimiz sudan, beslendiğimiz topraktan ve ateşten üstün değiliz.

Bilelim ki biz, havaya, suya, toprağa, ateşe muhtacız, onlar ise bize muhtaç değil.

Fussilet Sûresi 38: "Fe in istekberû fellezîne inde rabbi ke yusebbihûne lehu bil leyli ven nehâri ve hum lâ yesemûn."

Meâli: "Eğer küçük görmek gibi bir hâle düşersen; hemen seni vücûdlandırana ait olan o hakikatleri hatırla. Gece ve gündüz O'nun efâl, sıfat, Zâtının tecellilerini idrak et ve onları hiç yorulmadan anlamaya çalış."

Âyette belirtildiği gibi, "Fe in istekberû" Eğer bir kibir duygusuna düşülürse, hemen varlığın özüne bakılmalı, varlığın vücûdlandırının o varlıktan ayrı olmadığı hatırlanmalıdır.

Her varlığın, bizim gibi bir kul olduğunu bilinmeli, aynı yaratıcı tarafından yaratıldığı unutulmamalıdır.

Vücûdları zâtıyla her an tutanın, Allah olduğunu şuuruna dönülmeli, o şuurdan kopmamaya çalışılmalıdır.

Kendindeki zâtın Allah olduğunu bilen, kendini bilmiştir.

Yûnus Emre:

İlim ilim bilmektir

İlim kendin bilmektir
Sen kendini bilmezsin
Ya nice okumaktır
Okumaktan murat ne
Kişi Hak'kı bilmektir
Çün okudun bilmezsin
Ha bir kuru emektir

Kişi kendini okuduğunda ve sonuçta kendini bildiğinde, kendini de varlığı da var edeni yani "Hakk"ı bilecektir.

Kişinin kibirden kurtulması için kendini bilmesi ve her varlığı tutan Zâta şahit olması gerekir.

İşte kibirden kurtulmanın yolu, hepimizi var eden Allah hakikatini layıkıyla anlamamızdır.

Hepimizde ve her varlıkta olan Allah'a ait olan işleyişi, sıfatları vücûdları tutan zât tecellilerini idrak etmektir.

Kibre düştüğümüz an, hemen kendimize; "Senin ve karşındaki kişinin vücûdunu var eden, o vücûdda her an tecelli eden aynı Allah'tır", diye seslenebilmeliyiz.

Kibre düşmemek için, Tevhîd şuurundan ve "Tesbih" şuurundan kopmamamız gerekir.

Kibre düşmemek için, "Tenezzül ve Tevâzû" makamlarına erişmek gerekir.

Tevhîd şuru; tüm varlığı birlik içinde tutan Allah'tır, Allah içiyle dışıyla tüm varlığı kuşatandır, Allah'tan gayrı hiçbir şey yoktur, evvel olan, âhir olan, zâhir olan, bâtın sadece O'dur, hakikatidir.

Tesbih şuru; Allah her varlıkta kendini tesbih eder, her varlıktan kendini tüm nitelikleriyle gösterir, hakikatidir.

Tesbih; "Sebh" kökünden gelir.

Sebh: Suda yüzmek, su içinde olmak, dolaşmak, kendi varlığından uzaklaşmak, yani kendine varlık isnat etmek gafletinden uzaklaşmak, gibi anlamlara gelir.

Yüzmek den maksat, kâinatta her varlığın Allah'a ait olan bir deryanın içinde bulunması demektir.

Cümle varlık, her an Allah'a ait olan bir sistemin içinde yüzmektedir.

Her varlığı her an Allah tutmakta, o varlıkta her an tecelli etmektedir.

Tenezzül makamı, kulluk şuuruna ulaşmak, o şuurla hareket etmektir.

Tenezzül, tenzil kelime kökünden gelir.

Tenzil: Parça parça açığa çıkış, hücre hücre açığa çıkış, gelme, indirilme, sunulma, demektir.

Her varlık, kaynağı olan Allah'tan açığa çıkar.

Tenezzül: İnme, seviyesini bilmek, düşmek, alçak gönüllü olmak, karşısındakinin seviyesine göre tevâzû ile konuşmak, demektir.

Kulluk makamına ulaşmak, yukarıdan aşağıya inmek,

Tenzil makamını anlayan, tenezzül sahibi olur.

Tenzil makamı; her varlığın bir özden geldiğini anlamaktır.

Açığa çıkan her varlığın, tüm değerlerin yüce sahibinden, tüm varlığı özünden var edene ait olduğunu anlamaktır.

İşte:

Kim ki; kendindeki özü, tüm varlıktaki özü anladı, her varlığın sahibini de anladı.

Kim ki; kâinat kitabına hâkim olanı, her varlıkta satır satır yazılı olan ilmin sahibini, tüm vücûdları tutanı anladı, tüm kâinatın sahibini de anladı.

İşte bu hakikati anlayan tenezzül makamına erdi, kul olduğunu anladı.

Tenezzül içinde olan, hangi varlığın yanında olursa olsun, onun da kendisi gibi Allah'ın kulu olduğunu bilir.

Ve asla kendini büyük görmez, hiçbir varlığı da küçük görmez.

İşte Yûnus Emre bu zevkle;

“Sen sana ne sanırsan

Ayruğa da onu san

Dört kitabın manası

Budur eğer var ise” diye söylemiştir.

Yani her varlık Allah’ın kuludur.

Biri diğerinden yüce değildir.

Yüce olan, Hamd sahibi olan, tüm varlığın sahibi olan, tüm varlıktaki sıfatların sahibi olan yalnızca ve yalnızca Allah’tır.

İşte “Tenezzül sahibi” asla ve asla bu şuurdan uzaklaşmaz.

Hangi varlığın yanında olursa olsun, o varlıktaki “Zikri” duyar.

O varlığa selâm verir, o varlığın selâmını alır.

İşte tenezzül makamının şuuruna ulaşan kişi kul olma şerefine ermiştir.

Kulluk makamına eren kişi, İnsan olur. İnsan olan Tenezzüle ulaşır.

Tenezzül sahibi olan kişi:

Kendi varlığını Hakk’ın varlığında fâni etmiştir.

Dünyanın çıkarına esir olmaktan kurtulmuştur

Benliğini, öfkesini, hiddetini tutmuştur.

Kimseye hiçbir zaman hor bakmaz.

İşte tenezzül makamında olan kişi her an “Kulluk” şuuruyla hareket eder.

Varlığın sûret boyutuna bakmaz, sûretleri tutan sûret boyutuna bakar.

Allah’tan, O’nun birliğinden ve her varlığın O’nun kulu olduğundan emin olmuştur.

“Tenzil” makamını anlayan “Tenezzül sahibi” olmuştur.

Tenezzül sahibi:

Tevâzü sahibidir, alçak gönüllüdür, saygılıdır, sevgi doludur, yardım severdir,

Hep kulluk şuuruyla hareket eder, toprağa, çiçeğe, kuşa, yani tüm varlığa saygılıdır.

Tenezzül sahibi olan, varlığın geldiği kaynağı ve oradan varlığın varoluşunu, açığa çıkışını seyreder.

Tenezzül sahibi, kibre düşmez.

Çünkü o “Ehl-i kubur“ yani “Kubur Ehli” olmuştur.

Yani o, kendi vücûd kabrinde, “Ekber” olanı anlamış, bir ölü misali ekber olana teslim olmuştur.

Ölü olanın kibri olmaz.

Vücûdun Zâtına teslim olan, “Fenafillâh” makamına ermiştir.

Yani o Allah’ta fâni olmuştur. Allah’ta ölmüştür, artık o “ben benim” demez.

İşte kibre düşmemenin sırrı:

Allah’ta fâni olmak, Allah’ta bekâ bulmaktır.

Nereye dönerse dönsün, her yerde Allah’ın vechîne ermektir.

İlâhi aşka erişmek, her varlığa o aşkla nazar edebilmektir.

Gel kardeşim:

Küçük görmeyim birbirimizi.

Hor bakmayalım hiçbir kimseye.

Hor bakmayalım yaratılan hiçbir varlığa.

Sakın büyük görmeyelim kendimizi.

Büyük görmeyelim; inancımızı, mesleğimizi, milletimizi, cinsiyetimizi.

Alay etmeyelim hiçbir kimseye, hiçbir varlıkla.

Kâlb kırmayalım.

Kimseyi aldatmayalım.

Kimsenin ardından çekiştirmeyelim.

Kimseyi karamsarlığa, umutsuzluğa sürüklemeyelim.

İhtiyacı olana, onu utandırmadan koşalım.

Umut olalım insanlara, moral olalım, güven verelim.

Birbirimizi dinleyelim, anlamaya çalışalım.

Birbirimizi dinlerken yargılamayalım, eksik aramayalım.
Tartışmalara girmeyelim, her düşünceye saygı duyalım.

Gel kardeşim:

Kibre düşme sakın.

Övünme hiçbir zaman.

Gösteriş peşinde olma.

Büyüklük içinde olma.

Karartma aklını.

Kirletme gönlünü.

Temiz eyle hâlini.

Sırları sakla.

Kimsenin sırrını, kimseye deme.

İyi niyetle olsa da söyleme.

Örnek göstermek için de olsa söyleme.

Gönülleri rencide etme.

Gönülleri kibre düşürme.

Hasetlik, fesatlık içinde olma.

Hiçbir kimseyi kıskanma.

Kötü bir şey düşünme.

Zarar verme hiçbir kimseye.

Tevâzûdan uzaklaşma.

Sakın çevrene, sözlerinle, hallerinle, kibir duygusu ekme.

Gel kardeşim:

Tenezzüllü olmayı unutma.

Tevâzû içinde hareket etmeyi sakın unutma.

Tevâzû içinde görüneceğim diye de, sakın kibir içine düşme.

Kendini zengin başkalarını fakir görme.

Gani olanın Allah olduğunu her zaman hissettir.

Bizlerin, malların mülklerin emanetçisi olduğumuzu her zaman hatırla, hatırlat.

Ölümlü olduğunu sakın unutma.
Unutma ki sen de bir kulsun.
Unutma ki sen de ölümlüsün.
Soluduğun havaya muhtaçsın.
İçtiğin suya muhtaçsın.
Toprağa, topraktan gelene muhtaçsın.
Hava sana muhtaç değil.
Sen soluduğun havaya muhtaçsın.
Su sana muhtaç değil.
Ama sen suya muhtaçsın.
Bitkiler, hayvanlar sana muhtaç değil.
Ama sen hepsine muhtaçsın.
Doğada hiçbir şey sana muhtaç değil.
Ama sen hepsine muhtaçsın.
Unutma ki sen;
Varlıkta en muhtaç olan kul sensin.
En aciz olan sensin.
Unutma ki;
Beşersin bir gün gelir şaşarsın.
Her zaman hata yapabilirsin, kendini hatasız görme.
Mükemmel olmaya çalışma, sadece vazifeni yap.
Unutmak ki sen: bir kulsun, gün gelip bu dünyadan herkes
gibi göçüp gideceksin.
Unutma ki;
Birini küçük görmek kibirdir
Kendini büyük görmek kibirdir
Birini kötölemek kibirdir
Alay etmek kibirdir
Ayrımcılık içinde olmak kibirdir
Varlığı küçümsemek kibirdir.

Bil ki;
Varlığın ardında sahibini görememek,
Varlığı tutan Zâtı görememek,
Sûrette kalmak,
Sîreti görememek,
Ten boyutunda kalmak,
Can şehrine geçememek,
Kul olduğunu unutmak,
Ölümü unutmak,
Seni kibre düşürecektir.
Unutma ki kibir içinde olursak;
Allah inancımız sahtedir.
İnancımız boştur, delilsizdir, şahitlik mertebesine erişme-
den oluşmuştur.

İbadetimiz gösteriştir.

Evet, kibre düştüğümüzü anlamak, büyük bir erdemdir, o ki-
birden dönebilmek de erdemli insanların yapabileceği bir dav-
ranıştır.

Erdemli insan: Kâmil insandır, şuurlu insandır.

Şuurlu insan; kendini ve varlığı tutanın Allah olduğu haki-
katinden kopmayan insandır.

Kâmil insan kibirden sıyrılmış insandır.

Kâmil insan; insan makâmına gelmiş olan kişidir.

Baktığı her yerde varlığın ardında varlığın sahibini görendir.

Varoluşun ve var edenin hakikatine ulaşmış kişidir.

Allah hakikatine ulaşmış kişidir.

Rahîm ve Rahmân boyutlarına ulaşmış kişidir.

İlmen Yakîn, Aynel Yakîn, Hakkâl Yakîn boyutlarına ulaş-
mış kişidir.

O, asla kendilerini makâm sahibi görmez, tüm makâmın
sahibinin Allah olduğunu bilir.

Cümle varlığa bir gözle bakar.
Birden çıkan birleri seyreder.
İşte kibirden kurtulmanın tek yolu, her nereye dönersek dönelim, her yerde Allah'ın vechîni görebilmektir.
Her an O'na secde halinde olabilmektir.
O'ndan gayrı bir şey görmemektir.
O'nun her varlıkta, ekberiyetini gösterdiğini görebilmektir.
O'nun ekberiyetine teslim olan, kendine zerre kadar bir nispet çıkarmamaktır.

LOKMAN'IN EVLADINA ÖĞÜTLERİ

Lokman Sûresi'nde geçen, Lokman'ın evladına öğütleri, onun kendini yüce görmemesi, zerre kadar da olsa kibir içine düşmemesi içindir.

Lokman Sûresi:

13- Lokman oğluna öğüt verip, şöyle demişti: Ey oğlum! Allah'a ait olan nitelikleri kendine isnat edip şirk koşma. Doğrusu şirk koşmak, elbette kendine yaptığın büyük bir zulümdür.

14- İnsana; anne ve babasına iyi davranmasını bildirdik. Annesi her durumda her yerde onu karnında taşıdı. İki yıl içinde süttten kesilinceye kadar emzirdi. Anne ve babanıza her zaman minnettarlık içinde olun. Dönüşünüz banadır.

15- Bir bilgileri olmadığı halde, eğer seninle ortak koşma hakkında mücadele ederlerse, artık o halde olanlara uyma. Yaşamlarında güzel haller içinde olanlarla beraber ol. Bana dönen kimselerle hakikatin yoluna tâbi ol. Bundan sonra sizin kaynağınız olan Bana dönün, Öyle ki yaptığınız şeylerden hakikatler size her an bildirilir.

16- Lokman oğluna dedi ki: Ey oğlum! Hardal tanesi kadar veya daha küçük bir oluşum olsa, göklerde veya yerde veya kaya içinde nerede olursa olsun, ortaya çıkan her şey Allah'tan gelir. Muhakkak ki Allah tüm hakikatleri incelikleriyle bildirendir.

17- Ey oğlum! Her an Hakk'a bağlılık şuuru üzere ol. Hakikatlere arif ol ve sakın hakikatleri inkâr etme. Sana bir şey isabet ettiğinde sabırlı ol. İşte böylece işleyişi anlamada kararlı ol.

18- İnsanlara suratını asma, yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Muhakkak ki büyülenme, övünme hallerinde olanların tümünde Allah sevgisi yoktur.

19- Tevazulu bir şekilde yürü. Sesini yükseltme, doğrusu sesini yükselterek, başka sesleri bastırmak doğru değildir.

20- Görmez misin? Sizlerin, göklerde ne varsa ve yerde ne varsa yayılıp giden her şeyin sahibi muhakkak ki Allah'tır. İçinizde ve dışınızda sizlere nimetleri lütfeden O'dur.

21- İnsanlardan Allah hakkında bir bilgisi olmadan ve yol gösterici olmadan ve nur saçan o varlık kitabını anlamadan tartışıp duran kimseler vardır. Onlara: Allah'ın sunduğu şeylere uyun denildiği zaman, derler ki: Atalarımızdan bulduğumuz inançlara tâbi oluruz. Ya onlar şeytani hallere uymuş, ötekileştirmenin cehaletinin sıkıntılarında kalmış olsalar bile mi?

22- Kim yüzünü bütün benliğiyle Allah'a döner teslim olursa, bütün döngülerin birbiriyle tutunduğu, her şeyin güçlü bir ilişkiyle bağlandığı ve bütün işleyişin Allah'a ait olduğu hakikatini o kavrar.

23- Hakikatleri görmemezlikten gelip örten kimselerin artık o küfürleri seni üzmesin. Onların geldiği kaynakta Biziz ve onlara yaptıkları çalışmalardan bu hakikat her an bildirilir. Muhakkak ki Allah ilmin sahibidir, gönüllerin sahibidir.

Lokmandan öğütler hepimize idi.

Lokman Kimdir?

Lokman Hekim sensin kardeşim.

Sende Lokman boyutu var, gel o boyuta ulaş, kibirden kurtul ve gel insanlara umut ol, moral ol, şifâ ol.

Gel kardeşim, Allah sana; merak etmek, keşfetmek, düşünmek, derinliğine bakmak gibi yetenekler vermiş.

Gel bunları ortaya çıkar ve varlığı derinliğine oku.

Lokman kelimesi; İbrânice "Lot-Lōṭ" kelime kökünden gelir.

Arapça'ya Lokman olarak geçmiştir.

Anlamı: Kılıf, örtü, kabukların ardındaki hikmetlere ulaşan demektir.

Lokma kelimesinin de aynı kökten geldiği düşünülür.

Lokma, varlığın ardında damla damla olan hikmetlerdir.

Lokman, varlığın hikmetlerine ulaşan ve o hikmetlerden yudum yudum beslenen ve besleyen demektir.

Lokman Sûresi'nde hepimize; kendinizdeki Lokman boyutuna ulaşın, kendi bedeninizdeki ve varlığın bedenindeki hikmetlere ulaşın öğütleri vardır.

Lokman olmak, varlığın hikmetleri üzere olmaktır

Varlığın sahibinin Allah olduğunu anlayıp, O'na teslim olmaktır.

Varlıktaki hikmetlerden lokma lokma, yani yudum yudum beslenmektir.

Lokman oğluna, yani Lokman boyutundan doğacak olan kimseye şu öğütleri verdi:

Her varlığın Allah'ın nitelikleriyle sarılı olduğunu anla ve her nitelikte hikmetler olduğunu bil ve o hikmetleri çözmeye çalış.

Sakin Allah'a ait olan hiçbir niteliği kendine isnat etme ve şirk durumuna düşme.

Bil ki şirk, hikmetlerden kopmaktır, kibre düşmektir, kendine ve çevrene en büyük kötülük yapmaktır.

Anne babanı asla unutma.

Annene babana her zaman iyi davran, onlara hürmet göster, onlara her zaman yardım için koş.

Annen seni karnında dokuz ay taşıdı, kanından besledi, cainandan besledi, ne acılar çekti.

Sen hücre hücre oluştu, bu oluşumu çok iyi anla.

Annen seni emzirdi, sütüyle besledi.

O sütteki hikmetlere ulaş, çünkü seni hücre hücre o süt besledi.

Ve asla unutma, aslın Allah'tır, annen baban değil, annen baban senin dünyaya gelmen için bir vesiledir.

Ve sakın unutma, geldiğin yer ve döndüğün yer Allah'tır.

Sakın ilimsiz hareket etme.

Bilgin olmadığın, şahit olmadığın şeyler hakkında sakın konuşma.

Tartışmalara girme, kendine bir yücelik isnat etme.

Güzel çalışmalar içinde olanlarla ol, yani ilim üzere, keşfetmek üzere, varlığın hikmetlerine ulaşmak isteyenlerle birlikte ol.

Ve çevresine faydalı olan kimselerle beraber ol.

Sakın hiçbir şeyi küçük görme, hor bakma, gereksiz sanma.

Hardal tanesi kadar da olsa, daha küçükü de olsa, bil ki her varlık hikmetlerle doludur.

Ve ortaya çıkan her varlık, Allah'ın kendinden gelir.

Ortaya çıkan her varlıkta letafetler vardır ve her varlık hakikatleri bildiren kitaplardır, o kitaplara iyi okumaya çalış.

Her varlık ilâhî hikmetlerle doludur, anlamaya çalış.

Her an Allah'a bağlılık şuuru üzere ol, senin vücûdunu da, varlığın vücûdunu da her an tutanın Allah olduğunu sakın unutma.

Allah'a her an bağlılık şuurunda yaşarsan ve o şuurla varlığa bakarsan, varlıkta ki birçok hikmetlere ulaşırsın.

Varlık, hakikatler kitabıdır, her zaman o hakikatlere yakın ol ve hakikatlere arif ol ve sakın hakikatleri inkâr etme ve sakın hakikatlerden ayrılma.

Başına bir olay geldiğinde, her zaman sabırlı ol ve başına gelen her şeyden gerekli mesajı al.

Her zaman varlığın işleyişini incele ve o işleyişi anlamaya çalış.

Bil ki hikmetler o işleyişte gizlidir, o işleyişin hikmetlerini anlamada kararlı ol.

Hep kendinle barışık ol, hep Allah'la barışık ol.

Sakın insanlara suratını asma, sakın böbürlenme, büyüklenme.

Bil ki, böbürlenme ve övünme hallerinde olursan ilâhî sevgiden koparsın.

Her zaman mütevâzi ol, edep içinde davran.

Sakın insanlarla konuşurken, insanlara sesini yükseltme.

Sesini yükselterek, başka sesleri bastırmak, doğru değildir, kendini bilmiş görmek asla doğru değildir.

İnsanları dinle, onları anlamaya çalış, tartışmalara girme, onlar konuşurken sesini kesme, bilmişlik hissi asla verme.

Başkasının bilgisine hor bakmak, onu küçük görmektir, kibre düşmektir.

Kimseye cahil deme, avam deme, bilmiyor deme, konuşurken de bilmiş gibi konuşma.

Anladım, bildim, oldum, sakın deme, hatta böyle bir algı bile verme.

Anlamaya çalışıyorum, bilmeye çalışıyorum, düşünüyorum, şahit olmaya çalışıyorum, gibi hisler hissettir.

Tevâzûdan, tenezzülden, edepten, şefkatten, sevgiden, saygıdan, teslimiyetten asla kopma.

Bil ki, hakikatleri anlamaya açılan kapı; tevâzû, tenezzül, edep, şefkat, sevgi, saygı ve teslimiyet içinde olanlardır.

Aç akıl gözünü iyi bak, aç gönül gözünü iyi anla.

Göklerde ne varsa ve yerde ne varsa yayılıp giden her şeyin sahibi Allah'tır.

Sende ve her varlıkta sonsuz nimetler vardır, o nimetlerde sonsuz hikmetler vardır.

Sakın, Allah'ın varlıktaki tecellilerine şahit olmadan Allah hakkında konuşma.

Yol gösterici olan ve nûr saçan o varlık kitabını satır satır anlamaya çalış.

Oradan akan lokmaları tatmaya çalış.

Bil ki kendin tatmadan tattıramazsın.

Ve her zaman, damla damla sunulan o lokmalara sahip çık.

Bil ki Lokman Hekim olmanın sırrı, o lokmalara ulaşmaktır.

Sakın bâtil boş şeylerle uğraşma ve o lokmalardan uzaklaşma.
Her zaman, yüzünü bütün benliğine Allah'a dön ve her zaman O'na teslimiyet içinde ol.

Ve anla ki her varlık, tüm hikmetleriyle birbirine bağlıdır, bu bağdan sakın kopma.

Teslimiyetin ve tevâzûn, sana nice kapılar açacaktır.

Ve o kapıların ardında nice sırlara şahit olacaksın.

Sakın kimseye hakaret etme, sana hakaret etseler bile onlara karşı kibre düşme.

Onların bedenlerine bak, onların bedenlerinde her an tecelli eden Allah'ı gör ve kimseyi sakın küçük görüp de asla kibre düşme.

Ey oğlum! Unutma ki, her derdin çaresi Allah'tadır.

Bir hastalık ortaya çıkmışsa, çıkmasının elbette bir sebebi vardır ve her hastalığın da çaresi vardır.

Kendindeki Lokman boyutuna er ki, nice hikmetler damla damla, lokma lokma sunulsun sana.

Sakın umutsuz olma, sakın karamsar olma, sakın kendini güçsüz hissetme.

Sakın, insanlara umutsuzluk, karamsarlık hissettirme.

Sen, içindeki Allah'ın gücüyle varsın, sığınacağın tek güç her zaman O'dur.

Varlıkta nice keşfedilecek hikmetler seni bekliyor.

Gel kendindeki Lokman hekimi ortaya çıkar.

Gel her varlıkta nice lütufların olduğunu bil ve onları keşfetmeye çalış.

Gel çaresizlere umut ol.

Gel sıkıntısı olanlara uzanan el ol.

Gel ihtiyacı olanlara, yardımcı ol.

Gel hem beşeri hastalara, hem mânevi hastalara şifa ol.

Ey oğlum; her varlıkta ekber olanı gör, asla kendini yüce görerek kibre düşme.

Lokman'ın öğütleri hepimize idi.

Kibre düşmeyelim, gururlanmayalım, tevâzû içinde yaşayalım, birbirimizin sıkıntısında koşalım, edep içinde olalım, öğütleri idi.

Lokman'ın öğütleri, Kur'ân'ın her yerinden sunuluyordu.

Hucurât Sûresi:

10- Kardeşlik üzere olanlar ancak müminlerdir. Bundan sonra kardeşlerinizin arasında uzlaştırıcı olun. Fenalardan sakının, Allah'a ortak koşmayın. Umulur ki siz merhamete ulaşırsınız.

11- Ey iman edenler! Bir topluluk bir toplulukla alay etmesin, belki de o alay edilenler daha hayırlıdır. Kadınlar da kadınları alaya almasın, belki de o alaya alınanlar daha hayırlıdır. Birbirinizin aybını aramayın. Birbirinize kötü isimler, kötü lakaplar takıp çağırmayın. İmandan sonra hakikatlerden sapmak, bölücülük içinde olmak ne kötüdür. Yaptıkları hatalardan pişman olup dönmeyenler, işte onlar zalimlerdir.

12- Ey iman edenler! Zanlardan çok kaçının. Muhakkak ki zanların bazıları, sizleri fenalara sürükleyip günahkâr yapabilir. Bazınız bazınızın arkasından çekiştirmesin, dedikodusunu yapmasın, gizli yönlerini, hatalarını araştırmasın. Sizlerden biriniz ölü kardeşinizin etini yemek ister mi? İşte tiksindiniz. Fenalardan sakının, Allah'a ortak koşmayın. Muhakkak ki Allah, hatalarını anlayıp pişman olanların tövbelerini kabul edendir, varlığı özünden var edendir.

13- Ey insanlar! Biz sizi, bir erkek ve bir kadından yarattık ve halklar halinde, kabileler halinde çoğalttık, birbirinizi tanımanız ve yardım etmeniz için. Muhakkak ki sizden erdemli olan kimse, Allah'a ait olan hakikatleri bilen, fenalara düşmekten sakınandır. Muhakkak ki Allah, ilmiyle var edendir, tüm varlıktan hakikatlerini bildirendir.

Lokman mü'minlerdendi.

Onun öğütleri mü'mince idi.

Mü'minlik makamına erenler, kardeşlik makamına ererler.

Her varlığın birbiriyle kardeş olduğunu bilirler.

İnsanların aralarında uzlaştırıcı olurlar.

İnsanlara, takvanın ne olduğunu açarlar, fenalardan sakınmayı, Allah'a ortak koşmamayı öğretirler.

Kur'ân'ın muhteşem öğütleri hep topluma huzur vermek içindir.

Kimse kimse alay etmesin, kimse kimseyi hor görmesin, her kes birbirini olduğu gibi kabullensin.

Kimse kimse ayıbını aramasın, ayıbıyla alay etmesin, ayıbını yüzüne vurmasın.

Kimse kimseye kötü isimler, kötü mahlaslar takmasın.

Hakikat yolundan sapmayın, bölücülük içinde olmayın.

Hatanızı anlayın, pişman olun, hatanızdan dersinizi çıkarın ve o hataya tekrar düşmemeye gayret edin.

Zanlarda kalmayın, zanlarınızın gerçekliliğini arayın, ilmi olarak araştırın, zannınız hevânıza bağlı olmasın, ilme bağlı olsun.

Hevâya bağlı olan zan hurâfeye sürükler.

Ama, hakikati araştırmaya bağlı olan zan, ilimle buluşturur.

Kimse kimsenin arkasından çekiştirmesin, dedikodusunu yapmasın, gizli yönlerini, hatalarını araştırmamasın.

Bunları yapan kimse, ölü kardeşinizin etini yemiş gibi olur.

Kur'ân'ın buradaki uyarısı da çok dikkat çekicidir.

“Sizlerden biriniz ölü kardeşinizin etini yemek ister mi? İşte tiksindiniz”

Ne kadar muhteşem bir uyarı!

Ne kadar sarsıcı bir uyarı!

Kiç kimse bu uyarıları unutmamalıdır.

Her insan Allah'ı iyi tanımalıdır ve asla ona ortak koşmamalıdır.

Hepimiz bir erkek, bir kadından dünyaya geldik.

Yaratıcımız Allah, anne baba “DNA” sında atalardan gelen yazılı olan bir sistemin birleşiminden şekillendik, bedenlerimiz ona göre şekillendi.

Anne gemisinden bu dünyaya geldik.

Farklı farklı annelerden doğan herkesin vücûdunu inşa eden Allah’tır.

Ve herkesin asli anne babası Allah’tır.

Herkes birbiriyle kardeştir.

Buradaki âyetten gelen öğüt de muhteşemdir.

“Ey insanlar! Biz sizi, bir erkek ve bir kadından yarattık ve halklar halinde, kabileler halinde çoğalttık, birbirinizi tanımanız ve yardım etmeniz için.”

Hiçbir topluluk diğer topluluğu, küçük görmemeli, dışlamamalı ve böylelikle asla kibre düşmemelidir.

Topluluklar birbirlerinin kültürlerini, geleneklerini, tanımaya çalışmalı ve birbirinden faydalanmalı ve birbirine yardım etmelidir.

Lokman’ın evladına öğütleri, edep dolu, huzur dolu, öğütlerdir.

Tüm öğütlerde ki tek amaç, kişinin kibre düşmemesi içindir.

İnsan, ilâhi huzura erebilmek için, asla kendini beğenmişlik içinde olmamalı, hiç kimseyi dışlamamalı, herkesin yaratıcısının aynı olduğunu unutmamalıdır.

Kur’ân’dan gelen öğütleri hiç unutmamalı, hatta bir kağıda yazıp, sabah evinden çıkarken her gün okumalıdır.

Her varlığın sahibinin o varlıkta olduğunu unutmayan insan, her varlığa saygı içinde davranır ve o varlığa karşı asla kibre düşmez.

SONUÇ

Kibir konusunu, anlayabildiğimiz kadar gönlümüzce kaleme almaya çalıştık.

İnşallah, bilmeden de olsa, yazılarımızda kibre düşmemişizdir.

İnşallah, bilmeden de olsa, okuyan kardeşlerimize kibre düşürecek hisler vermemişizdir.

İnşallah bilmeden de olsa, okuyan kardeşlerimize, bir topluluğa karşı kibre düşme algısı vermemişizdir.

Bu kitabımızı yazmamızın tek amacı, kimse kimseyi hor görmesin, kendini üstün görüp başkasını dışlamasın.

Her varlığın özünde Allah'ı hissedelim, birbirimize ve varlığa baktığımızda, bedenlerin ardında Allah'ın olduğunu unutmadan birbirimize saygıyla sevgiyle davranalım.

Hiç unutmayalım, hepimiz aynı kaynaktan gelen ve aynı kaynağı taşıyan damlalarız ve birbirimizle kardeşiz.

Gel kardeşim:

Küçük görmeyelim hiçbir kimseyi.

Hor bakmayalım hiçbir varlığa.

Sakın büyük görmeyelim kendimizi.

Hor bakmayalım, alay etmeyelim hiçbir kimseyle.

Her varlığın birbiriyle kardeş olduğunu anlayalım.

Her varlığın kaynağının aynı olduğunu anlayalım.

Her varlığı içiyle dışıyla saranın Allah olduğunu anlayalım.

Kibre düşmeyelim hiçbir zaman.

Övünmeyelim hiçbir zaman.

Gösteriş peşinde olmayalım.

Büyüklik içinde olmayalım.
Kibre düşerek karartmayalım aklımızı.
Ben ben diyerek, kirlitemeyelim gönlümüzü.
Hâl ve davranışlarımızda, kibir hissini hissettirmeyelim.
Birbirimizin sırlarını saklayalım.
Kimsenin sırrını, kimseye demeyelim.
İyi niyetle olsa da, bir başkasının sırrını bir başkasına söylemeyelim.
Örnek göstermek için de olsa, başkasını rencide etmeyelim.
Gönülleri kırmayalım, gönülleri sızlatmayalım.
Gönüllere kibir hissini hissettirmeyelim.
Hasetlik, fesatlık içinde olmayalım.
Hiçbir kimseyi kıskanmayalım.
Kötü bir şey düşünmeyelim.
Zarar vermeyelim hiçbir kimseye.
Tevazudan uzaklaşmayalım.
Kendimizi hangi alanda olursa olsun, büyük görmeyelim.
Ölümlü olduğumuzu hiçbir zaman unutmayalım.
Unutmayalım ki bizler bir kuluz.
Unutmayalım ki bizler ölümlüyüz.
Soluduğumuz havaya muhtaç iken, hiçbir varlığa hor bakmayalım.
İçtiğimiz suya muhtaç iken, varlıktan kendimizi büyük görmeyelim.
Toprağa, topraktan gelene her şeye muhtaç iken, yaratılan hiçbir varlığı küçük görmeyelim.
Hava bize muhtaç değil.
Ama biz soluduğunuz havaya muhtacıız.
Su bize muhtaç değil.
Ama biz bir damlasına bile muhtacıız.
Bitkiler, hayvanlar sana bize muhtaç değil.

Ama biz hepsine muhtacız.
Doğada hiçbir şey bize muhtaç değil
Ama biz, hepsine muhtacız.
Unutmayalım ki:
Varlıkta en muhtaç olan kul biziz.
En aciz olan varlık biziz.
Bir bebek olarak doğduğumuzda, en muhtaç olan canlı biziz.
Biz en muhtaç varlık iken, yaratılan her varlığa karşı sevgi-
mizi saygımızı içimizden eksik etmeyelim.
Unutmayalım ki:
Beşeriz düşeriz.
Her zaman hata yaparız.
Kendimizi mükemmel görüp, büyüklenmeyelim.
Unutmayalım ki:
Biz bir kuluz.
Hasta oluruz.
Zayıf düşeriz, gün gelir elimiz ayağımız tutmaz olur.
Gün gelir ölürüz.
Ölümlü olduğumuzu hiç unutmayalım.
Unutmayalım ki:
Birini küçük görmek kibirdir
Kendini büyük görmek kibirdir
Birini kötölemek kibirdir.
Kendini büyük göstererek yürümek kibirdir.
Lüks elbiseler giyerek, ihtiyaç sahiplerine gitmek kibirdir.
Yaptığımız yardımı, gösterişe döndürmek kibirdir.
Alay etmek kibirdir.
Ayrımcılık içinde olmak kibirdir.
Biri hakkında dedikodu yapıp, kendini noksansız görmek
kibirdir.

Birinin hatasını arayıp, kendini hatasız görmek kibirdir.

Varlığı küçümsemek kibirdir.

Bilelim ki:

Varlığın ardında sahibini görememek,

Varlığı tutan Zâtı görememek,

Sûrette kalmak,

Sîreti görememek,

Ten boyutunda kalmak,

Can şehrine geçememek,

Kul olduğunu unutmak,

Ölümü unutmak,

Bizi kibre düşürecektir.

Unutmayalım ki kibir içinde olanın:

Allah'a şahitliği yoktur.

İmanı boştur.

İbadeti gösteriştir.

Gönlünde ilâhi aşk yoktur.

İhlâs makamına ermemiştir.

İnsan makamına ermemiştir.

Gel kardeşim:

Kimseyi küçük görmeyelim.

Bilelim ki her insanın, her varlığın özü Hakk'tır.

İlâhi sevgiden kopmayalım.

Bilelim ki, Allah'ın sevgisi her yeri kuşatmıştır.

Hiçbir varlığı önemsemezlik yapmayalım.

Çevremizde ki hiç kimseyi yok saymayalım.

Hiç kimseden öğrenmeyelim, hiçbir şeyden tiksinnmeyelim.

Kimini güzel, kimini çirkin saymayalım.

Kimsenin inancına, ibadetine, giysisine hor bakmayalım.

İbadet, kulun Allah'a yöneliştir, bu farklı farklı olabilir, saygı duyalım.

Gel kardeşim:

Kimsenin, bilgisini, makamını, kıskanmayalım.

Kimseyi sözlerimizle yüceltmeyelim, ona kibir hisleri ek-meyelim.

Kimsenin makamına, malına, mülküne göz dikmeyelim.

Çok çalışalım, çok keşfedelim, insanlığa huzur sunalım

Gel kardeşim:

Konuşurken bilmişlik hissi vermeyelim.

Soru sorarken karşımızdaki kimseyi, tartar gibi sormayalım.

Hiç kimseyi cahil görmeyelim.

Herkesin kendi alanında az çok bilgisi olduğunu bilelim.

Her bilgiye saygı duyalım.

Dinleyelim, analiz edelim, anlamaya çalışalım.

Hiç kimseye cahil demeyelim, bir şey anlamaz diye bakma-yalım.

Herkes herşeyi bilemez, insan bilmediği şeyin cahilidir, bunu unutmayalım.

Hiç kimsenin aklıyla alay etmeyelim.

Herkesin bir alanda kâbiliyeti olduğunu unutmayalım.

Kadını erkekten düşük görmeyelim.

Hepimizin analarının kadın olduğunu asla unutmayalım.

Evet kardeşim:

Ekber olanın Allah olduğunu asla unutmayalım.

“Ekber olan Allah'tır” şuurundan ayrılmayalım.

Her varlıkta O'nun ekberiyetini görelim.

Vücûdların tek sahibinin Allah olduğunu asla unutmayalım.

Allah hepimizi, kibir duygusuna düşürmekten korusun.

Kibre düştüğümüz an, hızla o kibir duygusundan döndürsün.

Hiç kimseye, hiçbir varlığa, hor bakmamıza asla izin vermesin.

Ulvî sevgisini gönlümüzden hiç eksik etmesin.
Birbirimize baktığımızda kendini hissettirsin.
Hepimize, ilâhi huzur içinde yaşamayı nasip etsin.
Sıkıntılı zamanlarımızda, birbirimizin yanında olmayı nasip etsin.

Kibrin ne olduğunu anlamaya alışan...
Kibre dűřmemeye gayret gűsteren...
Hiçbir kimseye, hiçbir varlığa hor bakmayan...
Varlığa karşı saygı ve sevgi içinde davranan...
Gűnlűnde řefkat, merhamet tařıyan insanlara ithaf edilmiřtir.